

§ 1 Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag älskar Sverige. Det är en ynnest att varje dag få vakna upp och veta att min yttersta uppgift för dagen är att göra det som är bäst för vårt land. Det är att göra det som krävs för att vi ska kunna bevara Sverige unikt, med våra värderingar om frihet, jämlikhet och jämställdhet.

Sedan vi möttes i här partiledardebatt förra gången, i januari, har vår verklighet förändrats. Det pågår ett storskaligt krig i vårt närområde. Därför snabbar vi på den stora upprustningen av försvaret för att bygga ett starkt svenskt folkförsvar – av svenska folket, för svenska folket.

Vi har också beslutat om att ansöka om medlemskap i Nato. Jag har försäkrat mig om att det finns ett brett stöd för det i Sveriges riksdag och att vi kan göra det tillsammans med Finland. Jag har också arbetat väldigt hårt för att vi ska kunna få säkerhetsförsäkringar. I helgen besökte jag tillsammans med Annie Lööf ett amerikanskt örlogsfartyg som låg inte långt härifrån. De nordiska, amerikanska, brittiska, tyska och franska säkerhetsförsäkringarna bidrar till trygghet. Det är viktigt, för vi befinner oss i ett känsligt läge.

Anslutningsprocessen kräver handlingskraft och sammanhållning från både regering och opposition. Högeroppositionens misstroendeförklaring mot regeringen föll i går. Nu måste alla vi som älskar Sverige, inte minst vi som stöder ett svenskt medlemskap i Nato, samarbeta. Vi behöver blicka framåt och samverka för Sveriges bästa; det har svenska folket rätt att förvänta sig av oss.

Herr talman! Snart börjar sommarlovet för tusentals barn med sol, saft och bad. För alla som har tagit studenten de senaste veckorna börjar vuxenlivet. Andra har precis börjat sommarjobba. Några sitter och funderar på vad de ska göra i livet, och andra väntar nervöst på antagningsbeskedet från högskola eller universitet.

För många svenskar börjar snart den efterlängtade sommarledigheten. Grillen åker fram, radion spelar *Sommar i PI* och ryggstöden på utemöblerna kan fällas bakåt. Min uppmaning till svenska folket är: Njut, alla som kan! Ta vara på ledigheten, och ta hand om varandra! Jag vill redan nu passa på att önska mina partiledarkollegor, Sveriges riksdagsledamöter och riksdagskansliet, inklusive talmännen, en riktigt skön och glad sommar.

Det är viktigt att vila ut nu, för på andra sidan ledigheten väntar ett val. Den 11 september är det dags för svenska folket att avlägga sin röst. För en levande demokrati är det viktigt att alla i vårt land är engagerade. Argument ska stötas och blötas, och ju fler som är engagerade, debatterar och kommer med förslag, desto bättre blir politiken. Argument ska stötas och blötas, men alltid med en gemensam och grundläggande respekt för varandra, för vårt land och för vårt sätt att leva.

Vi ska ha respekt för vår demokrati, helt enkelt. Det är viktigt, för så ser det inte ut överallt. I många länder, inte bara i Ryssland, utarmas de demokratiska principerna. Respekten för varandra och för framtida generationer förtvinar i samma takt. Sverige är långt ifrån perfekt. Men här lever respekten, även om den har nöts i kanten av ojämlikhet och segregation. Här lever demokratin, trots att den utmanas av krafter som vill slita oss isär. Gemensamt behöver vi varje dag försvara vår demokrati.

Herr talman! Det finns allvarliga problem. Det vi älskar med Sverige hotas. Det ställer krav på mig som svensk och som statsminister och på alla oss i kammaren. Jag vet att vårt Sverige kan bättre. Därför är valet den 11 september avgörande. Vi socialdemokrater har tre tydliga prioriteringar för att lösa samhällsproblemen.

För det första: Våldet, skjutningarna och kriminaliteten, som kryper ned i åldrarna, måste stoppas. Segregationen har lett till parallellsamhällen där alldeles för få pratar svenska, för få går till arbetet och alldeles för många barn går till en skola som inte ger dem de kunskaper som Sverige kräver. Vi har skärpt över 70 straff och utbildar fler poliser. I går började 785 nya polisstudenter sin aspirantutbildning. Men det är uppenbart att det inte räcker. Det är därför vi ska vända på varje sten för att bryta segregationen och stoppa gängkriminaliteten.

För det andra: Klimatförändringarna påverkar inte bara vår fantastiska natur, utan de slår mot vanligt folks ekonomi genom Putinpriser på el och Putinpriser på drivmedel. Vi ser också högre matpriser. Det är därför vi ska skapa framtidens jobb genom att ligga längst fram i klimatomställningen. I förra veckan genomförde vi ett klimattoppmöte här i Stockholm tillsammans med FN. FN:s generalsekreterare var också här. Det är ett av många sätt; vi måste gå från ord till handling.

För det tredje: Friskolelobbyister arbetar för att våra gemensamma skattepengar inte ska gå till barnen i skolan utan ned i riskkapitalisternas fickor. Det är därför vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden. I dag sker en omröstning här i riksdagen om ökad likvärdighet, och jag hoppas att alla vill komma bort från marknadsflummet och se till att stärka barnens utbildning och få bort stöket i skolan.

Herr talman! Sverige är lagbok, nitiska tjänstemän och en välfungerande ekonomi. Det är att vandra fritt i vår natur, att kunna lämna ungarna på förskolan och gå till jobbet men också att kunna lita på sina grannar. Vi kan bygga ett starkare Sverige när vi arbetar tillsammans, för vårt Sverige kan bättre.

(Applåder)

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Om 95 dagar är det val, och ännu en förlorad mandatperiod tar äntligen slut. Gårdagens förtroendevotering om Morgan Johansson blev ytterligare ett exempel på det helt uppenbara: Så här kan

ett land inte styras i längden, i varje fall inte om landet har problem att lösa.

Vi ser ständiga regeringskriser eller hot om regeringskriser – i ett land som har förlorat kontrollen över den grova kriminaliteten. I går kväll sköts ännu en människa ihjäl, den här gången i Kristianstad. Jag läste nyss att en 16-åring just nu är anhållen.

I ett läge med krig i Europa och med en inflation som för första gången på 40 år hotar vanliga människors hushållsekonomi har vi en regering som inte kan samla majoriteter här i riksdagen och inte ens få igenom sin egen budget.

Sverige hade behövt en regering som vet vad den vill, som kan få stöd för sin politik och få någonting gjort – en regering med ministrar som sköter sitt jobb och inger förtroende utanför partikansliet. Magdalena Anderssons regering gör på varje punkt precis tvärtom.

Hon bygger sin regering på Centern, Vänstern, Miljöpartiet och på en politisk vilde, som är oeniga i alla de stora frågorna. Hon lovar att inte dra in Nato i valrörelsen men gör det ändå så fort Morgan Johanssons förmåga som justitieminister på goda grunder ifrågasätts. Man måste kunna lita på en statsministers ord i mer än två veckor. Jag står fast vid mitt löfte att skilja på Sveriges Natoansökan och vanlig partipolitik i nationens intresse.

Herr talman! Sverige står nu inför en ny ekonomisk situation. För första gången på decennier måste en vanlig löntagare räkna med att få det sämre ställt. Hushållen är i en perfekt storm av höjda matpriser, höjda elräkningar och höjda bolåneräntor. Rysslands förfärliga krig eldar på prisstegringarna, men regeringen lägger sten på börda genom att aktivt höja priset för vanliga människors vardagsliv. Det har blivit dyrt att vara svensk.

Regeringen pratar nu slarvigt om Putinpriser, vilket är rätt hänfullt mot alla de ukrainare som verkligen betalar det riktigt höga mänskliga priset för just Putin. Men begreppet Putinpriser leder fel på fler sätt, för det var inte Putin som lade ned kärnkraften i södra Sverige med skenande elpriser som följd. Det var inte Putin som såg till att Sverige hade världens högsta skatt på diesel redan före invasionen. Det var inte Putin som bildade regering med Miljöpartiet, kohandlade med Centerpartiet och sedan vek ned sig för Vänsterpartiet, utan det var Socialdemokraterna som gjorde allt för att klamra sig fast vid makten.

Herr talman! Regeringen har allt som allt gjort 46 skattehöjningar. Nu vankas önskelistor på nya höjda skatter på sparande, på boende, på resande och, som alltid, på företagande. Trots att Sverige har världens femte högsta skatter anser regeringen att Sverige inte har råd med just försvaret utan att införa ännu en skatt, en särskild beredskapsskatt. Men om inte ens statens absoluta kärnuppgifter kan utföras med de skatter som vi redan betalar är det prioriteringarna som är felaktiga, inte skatterna som är för låga i Sverige.

Hur den skatten ska tas ut och vilka som ska betala den vill regeringen inte berätta. Men eftersom försvaret ska stärkas rejält när det är krig i Europa och Sverige ska in i Nato talar vi om rätt många miljarder. Och vilka skatter kan ge många miljarder? Återinförd fastighetsskatt, höjd bensinskatt och höjd skatt på ISK-sparande. Flera av regeringens stödpartier och regeringens generösa huvudsponsor, LO, är för alla dessa skattehöjningar.

Nu måste regeringen tala ur skägget. Vilka skatter kommer ni att höja om ni sitter kvar efter valet? Den här gången måste väljarna få veta före valet. Inte minst de som överväger att rösta på Centern vill nog veta exakt hur dyrt det blir att stötta ännu en S-regering som samarbetar med Vänstern och Miljöpartiet.

Herr talman! På min sida i politiken är vi överens om att inte höja skatterna när vanligt folk kämpar med elräkningar och bensinpriser och försöker få lönen att räcka till. Vi är överens om att det nu är dags att ge valuta för skattepengarna, inte bara ta in mer skattepengar.

En ny regering efter valet kommer att lägga om den ekonomiska politiken, och principerna är enkla: Det ska alltid löna sig att jobba och försörja sig själv. Den som jobbar och har jobbat ska få mer i plånboken, inte mindre. Det är en fråga om frihet men också om rättvisa. Ingen ska behöva få bidrag för att kunna betala skatten eller ta lån för att betala elräkningen. De höga skatterna på el och drivmedel gör att staten tjänar pengar på de redan höga priserna. Det är orimligt. Och ingen ska riskera att drivas från hus och hem för att den andra sidan vill återinföra fastighetsskatten. Det är ett löfte från min sida.

Herr talman! Efter åtta år av ogenomtänkt ekonomisk politik som har försummat statens allra viktigaste arbetsuppgifter behöver Sverige fokusera och prioritera. För det krävs en regering som klarar den mest grundläggande uppgift som varje regering har, nämligen att kunna samla sitt eget regeringsunderlag, peka ut en gemensam kurs för framtiden, få igenom sin budget och sedan se till att få jobbet gjort. Det kan inte vara för mycket att begära just detta.

Inte fyra år till!
(Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Vi har facit framför oss. Vi har resultatet av ett åtta år långt socialdemokratiskt maktinnehav, åtta år av fiaskon, åtta förlorade år. Tyvärr finns det inga tecken på att den här regeringen bär några som helst insikter nog för att ta ansvar för sina misslyckanden. I stället vill man ha mer makt, mer möjlighet att göra ännu mer skada. Denna längtan efter makten har gått så långt att ett köpsläende med en marxistisk politisk vilde, med helt andra intressen än Sveriges för ögonen, ses som något helt oproblematiskt, som ett naturligt inslag i den parlamentariska processen.

Den parlamentariska processen och frågan om hur långt Socialdemokraterna är beredda att gå för att få makten och behålla makten har därmed besvarats. Man är beredd att gå precis hur långt som helst, till och med så långt att man är beredd att äventyra säkerheten för Sverige och för Sveriges medborgare.

Ett starkare samhälle, ett tryggare Sverige är den bild som Socialdemokraterna nu försöker förmedla inför valet. Men Sverige har inte blivit tryggare och bättre, utan det här är skamlösa lögner utan förankring i verkligheten. Finns det någon människa i det här landet som på allvar menar att vi har ett starkt samhälle i dag? Finns det någon i Sverige i dag som på allvar menar att Sverige de senaste åtta åren har blivit tryggare?

Regeringen vill att valet i höst ska handla om vad Socialdemokraterna vill göra för att göra Sverige starkare och bättre i framtiden och inte om vad de har åstadkommit hittills. Det som jag menar att valrörelsen borde handla om är vad den här regeringen på åtta år har lyckats åstadkomma så här långt. Det är åtta år av misskötsel, åtta år av nonchalans. Herr talman! Jag hoppas att valet blir en recension av detta.

I grunden kokar egentligen allting ned till vad man vill, hur man väljer att prioritera. Politik handlar om politisk vilja. Det handlar om prioriteringar, och det handlar om ambitioner. Är det positioner eller makten som lockar eller är det att göra Sverige till ett bra land? För mig och för Sverigedemokraterna, herr talman, är svaret på detta helt självklart. Vi har ett överordnat syfte, och det är att se till att Sverige blir ett bra land att leva i igen. Sverige ska vara bra att leva i.

I debatten pratas det mycket om medmänsklighet. Inte sällan används just medmänsklighet som ett tillhygge i debatten mot oss sverigedemokrater. Man säger att vi är elaka, att vi är hårda och att vår politik är inhuman. Men, herr talman, medmänsklighet är för mig och för Sverigedemokraterna att man visar kärlek för och tar hand om de sina. Medmänsklighet är att våra äldre som har byggt det här landet får en trygg och värdig ålderdom. Medmänsklighet är för mig och för Sverigedemokraterna att se till att våra barn ska kunna växa upp i trygghet utan rädsla för att bli utsatta för sexuella övergrepp eller förnedringsrånade när de går ut.

Den politiker som förvägrar en flitig, ansvarstagande, hårt beskattad befolkning en robust fungerande sjukvård, skola, äldreomsorg, trygghet och så vidare är inte en medmänsklig politiker. Det kan inte vara en medmänsklig politiker och kommer aldrig att vara en medmänsklig politiker.

För att förstå det måste man förstå själva utgångspunkten. Svenskar, människor i vårt land, svenska medborgare, har kämpat i hela sina liv för det här landet, och då har de också rätt att prioriteras.

Det är svenska medborgares land. Det är våra skattepengar, och det är vår rättighet. Förstår man inte det kommer det att gå fel. Då kommer man att hamna långt bort från verkligheten, hur mycket man än anstränger sig för att slippa se problemen komma.

Herr talman! Vi står inför ett ödesval. Vi har en gedigen politisk plattform som vi är beredda att sjösätta. Ingen mer ansvarslös invandringspolitik, inga fler straffrabatter och inget mer daltande med kriminella. Ingen mer skolpolitik där lärarna blir av med varje effektivt verktyg som krävs för att skapa en lugn och trevlig studiemiljö i klassrummen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Thomas Morell och Charlotte Quensel (båda SD).

Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Ledarskap, ansvar, samarbete. Världens blickar riktas nu mot Sverige. Det pågår ett krig två timmar bort från Sveriges gräns. Freden i Europa är krossad. Vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge och är nu mitt i en historisk och avgörande process med att ta Sverige in i Nato.

Det är på riktigt. Det är allvar nu. Då krävs att såväl regering som oppositionspartier skruvar ned tonläget, är konstruktiva och agerar ansvarsfullt. Då krävs fler vuxna i rummet som har Sveriges bästa främst.

Om knappt hundra dagar är det val. Då har människor i hela landet möjligheten att rösta på de värderingar och de politiker som de tycker förtjänar deras förtroende och i vilken riktning de vill ta Sverige.

Jag tror på samarbete före splittring, politiskt ledarskap före populism och på ett Sverige som blir grönare, friare och starkare.

Inte skräpa ned i naturen, vara snälla mot varandra och bara använda det vi verkligen behöver. Det var slutsatserna som min snart sjuåriga dotter landade i häromdagen när hon pratade om hur vi bäst tar hand om planeten. Banalt, skulle kanske några säga. Klokt, säger jag. Om vi kokar ned samhällsutmaningarna som vårt land står inför handlar det om precis detta.

Det handlar om miljön och klimatet, hur vi tar hand om naturen, hur vi förbättrar miljön, hur vi minskar utsläppen och gör våra hav, sjöar och vattendrag friskare och renare. Det handlar om hur vi kommer bort från extremväder, översvämningar och artdöd.

Det handlar om tolerans, trygghet och jämställdhet. Det handlar om rätten att bemötas med samma respekt oavsett om du är pojke eller flicka, man eller kvinna, i skolan eller på jobbet i vardagen.

Det handlar om att slippa leva ett liv i våldets skuggor, att få älska efter eget hjärta och att inte behöva bemötas med rasism och intolerans. Det handlar om att hela landet behövs och att vi nyttjar våra gemensamma resurser på smartast möjliga sätt.

Det handlar om att vi ser hur avgörande våra landsbygder och våra skogar är för jobben och den gröna omställningen, och hur avgörande det är att arbeta cirkulärt med återvinning och återbruk och att fortsätta att utveckla ny grön teknik där vi tar hand om planeten och samtidigt skapar nya gröna jobb.

Ska hela landet komma framåt behövs en politik och ett ledarskap som tar klimatet, jämställdheten, toleransen och våra landsbygder på allvar. Då behövs fler jordnära, gröna, liberala reformer och mer konstruktivt samarbete.

Då behövs för det första fler gröna investeringar i det stora och i det lilla, för klimatet och för jobben, i minusutsläpp, energilagring och i svenska biodrivmedel som måste fördubblas. Det behövs för att få fler att köra grönare och för att skapa tusentals nya jobb på våra landsbygder och för att minska vårt och på sikt andras beroende av Putins blodsbesudlade bränslen.

Då behöver vi för det andra öka takten i jämställdhetsarbetet och en arbetsmarknad och ekonomi som på riktigt är jämställd. Det handlar om att se till att heltid blir norm, att fler kvinnor i offentlig sektor kan vidareutbilda sig, byta arbetsgivare och påverka sin lön. Det ger mer jämställda löner och mer jämställda pensioner.

Då behöver fler utrikes födda kvinnor få chansen att lära sig språket och jobbet på jobbet, och få en egen lön och en egen frihet. Det gäller inte minst med vårt förslag om serviceassistenter. Det kan ge en möjlighet att få in en fot i vård- och omsorgsyrkana. Det är en trippelvinst för jämställdheten, för välfärden och för integrationen med fler kvinnor i jobb.

Då behöver vi se att hedersförtrycket och våld mot kvinnor är ett hot mot vårt demokratiska samhälle och en skamfläck. Då krävs konkret handling och samarbete. Vi har lagt fram skarpa förslag om allt från att kriminalisera kontrollerande beteenden och stärka tjej- och kvinnojourerna till att göra det lättare att värna sin skyddade identitet och hitta en ny bostad om du måste fly.

För det tredje behöver vi bli fler som förstår att hela Sverige behövs. Friheten, tryggheten och framtidstron måste genomsyra såväl Krokombäck som Kungsbacka, Nässjö och Nynäshamn. Vi behöver fler som gör och inte bara pratar, som står upp för historiska frihetsreformer om strandskyddet och som ser till att vi får konkurrenskraftiga villkor för matproduktion.

Ska Sverige bli starkare, grönare och friare, ett land där vi blir bättre, ska vi, som min dotter sa, ta hand om vår natur, vara snällare mot varandra och använda resurser och människor på rätt sätt. Det handlar om att stå upp för allt det där som kommande generationer ser som självklart.

Då krävs ledarskap för klimatet, för toleransen, för jämställdheten och för landsbygden. Det är inte för att det alltid är lätt utan för att det alltid är rätt. Vi bygger ett land som spirar framåt och kraften där alla människor får möjligheten att växa. Det gäller oavsett om du precis ska fylla 7 år eller 70 år. Det är för Sveriges bästa.

(Applåder)

Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Det svenska pensionssystemet fungerar inte. Trots att vi är bland de länder där man arbetar längst i Europa har vi mycket låga pensionsnivåer. Prognosen blir bara allt sämre. De som går i pension i dag får bara runt 50 procent av sin tidigare lön, och framöver kommer det att bli ännu lägre om inget görs. Vi har flest fattigpensionärer i Norden. I över 25 år har socialdemokrater och framför allt moderater blockerat frågan i den så kallade Pensionsgruppen.

När jag besöker arbetsplatser runt om i Sverige kommer frågan alltid upp. Det är oron över att inte kunna gå i pension därför att kroppen är helt slut. Det är oron för att pensionen är så låg trots ett långt arbetsliv att man inte ens orkar öppna det orangea kuvertet. Det är mitt ansvar att göra någonting åt det.

Vi måste vara ärliga. Vi har för låga pensioner. Vi måste ändra på det. Sveriges löntagare går upp tidiga morgnar, bär tungt, springer allt fortare och har värk i armar och leder för att få det här landet att fungera. De förtjänar bättre.

I ett välfärdsland kan vi inte ha fattigpensionärer. Därför ställde Vänsterpartiet krav på höjda pensioner inför statsministeromröstningen i höstas. Jag vet att de flesta i denna kammare då sa att det var fel. De sa att det inte passade, att det inte gick och att det var alldeles för mycket. Men de hade fel.

Hade garantipensionen följt den allmänna ekonomiska utvecklingen hade vi behövt höja den med 3 000 kronor i månaden. Så mycket har vår grundpension urholkats och släpat efter. Nästa vecka ska denna riksdag ta ställning till inte om pensionen ska höjas utan med *hur mycket* pensionerna ska höjas. Det är en vänsterpartistisk framgång som jag är stolt över.

Trots all kritik gick Socialdemokraterna till slut med på vårt krav. Det ledde i sin tur till att till och med de högnationalistiska partierna tvingats lägga fram ett förslag på riksdagens bord. Det blev alldeles för pinsamt att låta bli.

Jag är glad över att alla partier nu har ändrat sig och delar Vänsterpartiets uppfattning om att pensionerna är för låga. Många i den här kammaren brukade prata om att förbättra pensionerna. Vänsterpartiet såg till att något faktiskt hände.

Men högern är högern, och de högnationalistiska partierna halverade budet till pensionärerna. Deras förslag innebär knappa 500 kronor mer i plånboken, medan Vänsterpartiets och regeringens förslag innebär 1 000 kronor i höjd pension. Det brådskar att höja pensionerna. Drivmedelspriserna skenar, elpriserna är fortfarande för höga och priserna rusar på tomat, kaffe och andra livsmedel.

Herr talman! Eva mejlade mig häromdagen och frågade om de höjda pensionerna blir av. En vecka innan omröstningen kan jag fortfarande inte svara henne. Vi vet fortfarande inte vilken budget landet kommer att styras med. Vi har en regering som gång på gång förhindras att få igenom sin politik. Så kan vi inte ha det. Medborgarna har rätt att veta vad som ska genomföras och att det regeringen utlovar också blir verklighet. Pensionärerna måste få känna sig trygga med att regeringens besked går att lita på.

Vem ska väljarna utkräva ansvar från när det inte är tydligt vem som styr landet? All denna instabilitet beror i grund och botten på att Centerpartiet vägrar att förhandla, vilket omöjliggör en stabil majoritet. Det är därför pensionärerna i dag, bara en vecka innan omröstningen, fortfarande inte vet hur framtiden kommer att se ut – huruvida Centerpartiet kommer att släppa fram en högnationalistisk politik med en halverad pensionshöjning eller Vänsterpartiets och regeringens politik med 1 000 kronor mer i plånboken. Det är ovärdigt. Pensionärerna behöver 1 000 kronor mer i plånboken. Se till att de äntligen får en rejäl höjning!

(Applåder)

Anf. 6 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Mitt anförande i dagens partiledardebatt kommer att handla om hela Sverige, om hur vi ska göra det möjligt att leva i hela Sverige och om hur vi ska kunna vara trygga, få vård och färdas i hela Sverige oavsett om man vill leva i en pulserande storstad djungel eller i det vibrerande hjärtlandet.

Sedan 2014, när vi lämnade över regeringsmakten, har vårdrköerna tredubblats. Vården i sig håller världsklass, men det är en klen tröst för de 140 000 patienter som har väntat olagligt länge på att få behandling eller på att ens undersökas av specialist. Regeringen har kommit på en lösning, inte på vårdrköerna men på hur de uppfattas. Statsministern har döpt dem till coronaköer, men låt er inte luras! Köerna var rekordlånga redan före pandemin.

Vi kristdemokrater har en annan lösning, som är en riktig lösning: en nationell vårdreform så att Sverige äntligen får ett nationellt vårdsystem som i Norge och Danmark, som tidigare har haft samma problem som vi men som hade den politiska kraften att ta tag i sina problem.

Varför behöver vi då ett nytt vårdssystem? Jo, för att det vi har inte längre hänger med. Jag skulle vilja illustrera det med följande.

Om man behöver en knäprotesoperation är det mycket bättre att bo i Sörmland än i Västmanland. Om man drabbas av bröstcancer är ens överlevnadschanser högre om man bor i Uppsala än om man bor i Jämtland Härjedalen. Den som behöver bup kommer nästan säkert att få hjälp i tid i Gävleborg men nästan säkert inte i tid i Västernorrland.

Det här är inte rimligt. Det här är inte värdigt. Vården är en rättighet, inte ett postkodlotteri. Sverige behöver århundradets vårdreform, och en regering med kristdemokrater i kommer att genomföra århundradets vårdreform.

Herr talman! Det har blivit dyrt att vara svensk. Det har blivit för dyrt att vara svensk. Vi minns alla vintern och den elprischock som tidvis höjde elpriserna med 1 000 procent jämfört med vintern innan den. Även här börjar regeringen hitta på nya ord, som vi precis har hört här i kammaren: Putinpriser. Nog är Putin ett hot, men det var Magdalena Andersson som höjde drivmedelsskatten sju gånger. Och det är Sveriges regering som vägrar sänka reduktionsplikten som chockhöjer dieselpriiserna.

Allt detta märks mest där avstånden är längst. Det skadar familjer, det sänker våra jordbruk och det skadar möjligheterna att jobba, inte minst när cementproduktionen tvingas stänga och gruvorna hindras från att öppna.

Som om inte de dyra transporterna vore nog försvåras de dessutom av regeringens oförmåga att prioritera. Nya Ostkustbanan, som hela landet är beroende av, har skjutits på framtiden för att regeringen letar pengar till sina snabbtåg mellan Göteborg, Stockholm och Malmö. Och nya isbrytare, som är avgörande för stål- och skogsindustrins export, nämns inte med ett ord i regeringens infrastrukturplan – inte ett ord!

Regeringens trafikpolitik har sparat ur. Den är full av potthål, den flyger inte och den har frusit fast. En ny regering där Kristdemokraterna ingår kommer att ersätta den med en trafikplan som både länkar och läker ihop Sverige på nytt.

Herr talman! Den gångna våren har varit den blodigaste i mannaminne. Från januari fram till juni har det skett 169 skjutningar, och 32 människor har dött. Och våldet rör på sig. Vad händer när gängen i likhet med stöldligorna på allvar börjar etablera sig i hjärtlandet, där närmaste polis kan vara flera mil bort? En regering med kristdemokrater i kommer att ge svensk polis de verktyg som behövs för att knäcka gängen så som Danmark gjorde.

Herr talman! Sveriges problem är många, men det finns lösningar. Vi har tänkt ut nya lösningar medan regeringen tycks ha tänkt ut nya ursäkter. Vi är ett av fyra partier som, våra olikheter till trots, ser problemen i stora drag och är överens om lösningarna. Vi har en samlade ledare i Ulf Kristersson som har sett till att vi har kunnat hitta gemensamma punkter på område efter område.

I höst är det färdigtindrat för de rödgröna singelpartierna. I höst har svenska folket chansen att svajpa höger för en ny regering och en ny start för Sverige.

(Applåder)

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag kommer från den svenska medelklassen – men jag ser forskningsministern här, och då måste jag väl lägga till att jag är medveten om att jag kommer från min älskade mamma och pappa.

Liberalerna sätter i och för sig inte klasstämplar på människor – vi tror på individens frihet, och vi tror att människor kan göra egna val i livet – men låt mig ändå berätta lite om vad som oroar den svenska medelklassen i dag.

Den ser hur våldet och brottsligheten kommer allt närmare. De som hoppades på att bo tryggt när de flyttade till en lugn stad märker nu att de bor på ett ställe som skakas av skjutningar och mördande. Medelklassen, den som jobbar och betalar in skattepengarna, har svårt att förstå att rättsväsendet inte har större kraft att pressa tillbaka gängkriminalitet, döds-skjutningar och annan brottslighet.

Den breda medelklassen märker hur den valfrihet som har blivit en självklarhet och en rättighet i deras liv – möjligheten att välja vård, hemtjänst och skola – nu hotas av Socialdemokraterna som kallar detta att ta tillbaka den demokratiska kontrollen. Men, mina vänner, detta betyder i klartext att beslut som i dag fattas vid köksbordet hos en familj i stället ska fattas av byråkrater vid ett sammanträdesbord.

Mina grannar förvånas också över att politiken har varit för flat mot lycksökare och extremister som missbrukat friheten att starta skolor och som låtit vinster de facto gå ut över kvaliteten.

De oroas över bristen på integration, där missriktad välvilja har befestat en kravlöshet, eller att det finns en otydlighet om vilka normer som råder i landet Sverige. De ser hur detta leder till ökat stök i skolorna, växande sociala problem och hur en brutal långtidsarbetslöshet förvärrar problemen för människor som redan lever och har det tufft i utsatta områden.

Herr talman! Liberalerna går till val på en politik som är ett svar på denna oro, en politik som vill värna medelklassens frihet och få den att växa för dem som behöver den som mest.

Vi vill stärka hela rättskedjan. Vi vill stärka grunden i den liberala staten. Men rättsstatens stålhandske måste också pareras med en stark lovikkavante, en vante som tidigare och tydligare sätter stopp för unga människor som annars riskerar att dras in i brottslighet och välja en kriminell bana.

Vi vill ha en ny friskolereform som säkrar både valfriheten för människor, oavsett plånbok, och att ingen aktör någonsin kan sätta vinster före kvaliteten.

Vi vill ha jobbskaparpolitik som inte minst genom flera små företag kan pressa tillbaka långtidsarbetslösheten.

Vi vill se att hedersvåld och separatism möts med kraft och tydlighet. I Sverige gäller svenska lagar och inga andra.

Herr talman! År 1999 konstaterade Liberalerna att i det nya Europa var medlemskap i Nato det som gav Sverige störst säkerhet. Vi fick hård kritik. Ett par år senare – 2001 – gjorde vi liberaler upp med den misslyckade integrationspolitiken och gjorde den till huvudfråga i valet 2002. Vi konstaterade att man var tvungen att ställa krav på människor och krav på ett personligt ansvar. Vi fick hård kritik.

Ungefär samtidigt gjorde vi också situationen i den svenska skolan till en central fråga i svensk politik. Vi fick hård kritik för det som kallades pluggskola och gammaldags disciplin. I dag låter det annorlunda. De som då var hätska kritiker har plötsligt blivit efterkloka.

De förlorade åren har kostat på. Alldeles för lite har gjorts för att ta itu med Sveriges grundläggande problem. Men i september, herr talman, kan Sverige välja väg och gå från förlorade år och efterklokheten som norm till klarspråk och framsynthet med ett rättssamhälle som hävdas med full kraft mot kriminella nätverk, klaner och separatister, en integrationspolitik som vässas och en skolutveckling som vänds. Kärnverksamheter som rättsväsen, försvar och vård ska prioriteras. I en värld där auktoritära regimer bygger nya imperier ska Sverige fortsätta att vara aktivt för globalt samarbete, ett enat Europa och internationell solidaritet.

Medelklassen förväntar sig att vi här gör vårt jobb. Efter åtta år med socialdemokratiska regeringar är det dags för en ny start med en ny liberal regering för frihet och trygghet, för ett möjligheternas Sverige för många fler och för ett mindre efterklokt Sverige.

(Applåder)

Anf. 8 PER BOLUND (MP):

Herr talman! ”Det var den allra bästa av tider, och det var den allra värsta. Det var visdomens tid, det var oförnuftets tid. Det var både trons och vantrons epok.” Det här är inledningen till Charles Dickens roman *Två städer* från 1859. Trots att denna berömda inledning skrevs för över 160 år sedan är den lika aktuell i dag. För aldrig någonsin har det varit tydligare att vi står inför ett val av två alternativa framtider: en hoppets vår eller en förtvivlans vinter, som Charles Dickens fortsätter.

Det har aldrig varit tydligare att vi har möjligheten att välja en ljus framtid. Det är en framtid där vi har svarat upp mot vår tids ödesfrågor, klimathotet och naturkrisen. Det är en framtid där vi har vågat kasta av oss det fossila ok som vi så länge har släpat på och i stället väljer en förnybar framtid.

Under de två gångna mandatperioderna har Miljöpartiet kunnat visa att en annan värld inte bara är möjlig utan också attraktiv. Genom den politik som vi har lyckats genomföra säljs nu fler elbilar i Sverige än bensin- eller dieselbilar. Vi vet nu att en framtida trafik utan några utsläpp alls är möjlig att uppnå.

Genom den politik som vi har genomfört, med en stark klimatlag och gröna investeringsstöd, planerar svensk industri nu för att investera 1 000 miljarder kronor i omställningen till fossilfrihet genom stål utan kol, förnybara bränslen och elbilsbatterier.

Vi har möjlighet att välja en framtid där människor går till de tiotusentals, ja hundratusentals gröna jobb som redan nu börjar växa fram som ett resultat av den politik som Miljöpartiet har genomfört i regeringsställning.

Herr talman! Den framtid som Miljöpartiet arbetar för är en framtid där vi har brutit beroendet av fossila bränslen, de som finansierar kriget i Ukraina men också kriget i Jemen. I denna framtid produceras den förnybara energin i Sverige, som bidrar till en fredligare och tryggare värld än den vi ser omkring oss i dag. Där kan alla, oavsett om vi bor i villa eller hyreslägenhet, i storstad eller på landsbygd, producera egen billig el i stäl-

let för att vara beroende av de dyra fossila bränslena. Jag är stolt över att grunden är lagd och att en hållbar framtid är möjlig att välja.

Samtidigt har det aldrig varit tydligare att vi i stället kan möta en mörkare framtid. Det är den framtid som visas i klimatforskarnas alltmer alarmerande varningar. Där går dödliga värmeböljor som dem vi ser i Indien eller översvämningarna i Tyskland förra sommaren från att vara extremväder i dag till att bli vardag. Det är en framtid där dagens 100 miljoner flyktingar globalt ökar till 1 miljard människor som, enligt FN:s uppskattningar, kan tvingas fly från sina hem på grund av det förstörda klimatet.

I denna framtid har politiken låst fast samhället i smutsiga tekniker och förlegade samhällsstrukturer i en fossil ekonomi där mänskligheten bedriver det som FN:s generalsekreterare António Guterres kallade ett sanslöst självmordskrig mot naturen under miljömotet Stockholm + 50 här i Stockholm för bara några dagar sedan.

Herr talman! Beskrivningen av två framtidsalternativ kan låta ödesmättad, men den har ett enormt starkt stöd i forskningen. Jag vill tvärtom visa att det finns ett hopp och en möjlighet. Vi har fortfarande valet i våra egna händer att välja framtid. Men vetenskapen varnar oss också väldigt tydligt för att tiden håller på att rinna ut.

Nästa mandatperiod kommer att bli avgörande för vilket av dessa framtidsalternativ vi väljer. Vi har lagt grunden för ett Sverige som kan bli världens första fossilfria välfärdsland. Men det är bara grunden som är lagd. Det är under de kommande fyra åren som vi måste accelerera klimatinvesteringarna och mycket snabbt minska våra utsläpp. Det säger både FN:s klimatpanel och experterna i det svenska klimatpolitiska rådet.

Herr talman! Till den framtid som Miljöpartiet vill se ska alla med. Där ska vi bygga det nya gröna folkhemmet som vilar på ett starkt socialt golv som gör att ingen faller igenom. Det ska vara ett grönt folkhem som vilar på en världsledande skola fri från vinstutdelande aktiebolag och på en allmän sjukvård med fler anställda med rimliga villkor. Och där ska våra äldre få en god pension att leva på.

Jag är övertygad om att en hållbar framtid är möjlig, annars skulle jag inte stå här i dag. Men då måste också klimat- och miljöarbetet fortsätta i ökad takt. Det får inte avstanna och stoppas, vilket vi kan se i arbetet hos övriga sju partier. En hållbar framtid bygger inte sig själv. För det krävs att åtminstone ett parti prioriterar klimatet. Det är Miljöpartiet de gröna.
(Applåder)

Anf. 9 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Stökiga klassrum drabbar alla. Barn kommer hem efter skoldagen med ont i huvudet. Föräldrar är med rätta oroliga. Hårt arbetande lärare riskerar att gå in i väggen. Så ser det ut i alldeles för många skolor i Sverige i dag. Så kan vi inte ha det. Man behöver lugn och ro för att kunna plugga glosor, tystnad för att förstå matte och ordning för att reda ut naturvetenskapliga formler.

Det är därför vi har gjort det enklare för lärare att få bort stök och störande mobiltelefoner från klassrummen. Det är därför vi har sett till att 38 000 fler anställda jobbar i skolan sedan 2014. Vi ser också att kunskapsresultaten har vänt uppåt, men det är uppenbart att det inte räcker. I grunden är nämligen systemet trasigt.

Vi måste tala klarspråk om vinsterna. Våra skattepengar behöver gå till mer personal, till skrivböcker och till skolkuratorer, inte till utländska riskkapitalister, lyxvillor på Floridas östkust eller nya lyxbilar.

Samhället måste vara starkare än marknaden. Det är därför vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen. Vi ska ha en skola med kunskap i fokus och med ordning och reda. Jag kommer att göra det jag kan för fler lärare, ordning och studiero så att barn och elever lär sig det man behöver. Men det kräver ett stopp för marknadsflummet.

Senare i dag är det omröstning i riksdagen. Det är inte rimligt att friskolor, som i dag, får betalt för uppgifter de inte har. Inte ens för den som vill ha en marknadsskola kan det vara rimligt, för så fungerar det inte på en marknad.

Så jag uppmanar alla: Släpp prestigen! Gör upp med den gamla politiken! Se till att vi kan få en rimligare ordning!

(Applåder)

Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Den här regeringen vilar på Miljöpartiet, som fram till för några år sedan var emot det militära försvaret, på Vänsterpartiet, som inte ville hjälpa Ukraina med svenska vapen, och på Centerpartiet, som i sin allt smalare mitt vill öka invandringen och kämpar med sitt kärnkraftsmotstånd. Det är den laguppställning som den här regeringen vill luta sig mot i tuffa och dyra tider.

Socialdemokraterna förhandlar utrikespolitik med en politisk vilde i den farligaste tiden sedan andra världskriget. Och statsministern stod nyss på ett amerikanskt stridsfartyg och talade illa om den opposition som har sett till att regeringen över huvud taget har stöd för Sveriges Natoansökan eftersom halva regeringens eget underlag är emot Nato.

Svagt ledarskap, Magdalena Andersson!

(Applåder)

Anf. 11 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Sedan kriget utbröt i Ukraina har jag jobbat oerhört hårt för att säkra Sveriges och svenska folkets säkerhet. Vi kunde snabbt och i bred enighet här i riksdagen besluta att vi skulle påskynda den stora utbyggnad av försvaret som den här regeringen har inlett med stöd av Miljöpartiet. Vi har sagt att vi ska gå upp till 2 procent. Vi har också försäkrat oss om ett brett stöd i riksdagen för att kunna göra en Natoansökan tillsammans med Finland och haft en mycket nära dialog med Finland.

Jag har arbetat hårt och rest runt i världen för att vi under den känsliga period som sedan följer ska kunna ha säkerhetsförsäkringar som gör att vi kan vara trygga. Det har varit viktigt för mig, därför att jag bedömer att det är bäst för Sverige. Jag har också försäkrat mig om att vi ska kunna ha ett brett stöd i parlamentet för detta. Nu behöver vi ha samarbete och samförstånd i Sverige.

(Applåder)

Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! "Samarbete" betyder på socialdemokratiska att alla ska samarbeta på socialdemokratins villkor och inte ifrågasätta Socialdemokraternas politik.

Jag kallas ibland för oppositionsledare. Det har jag inget emot. Men med all respekt: Jag leder oftare än bara oppositionen riksdagsmajoriteterna. Det var vår budget som vann, inte regeringens. Det var vi som ville kalla in Försvarsberedningen. Regeringen sa nej. Vi vann. Det var vi som ville hjälpa Ukraina med vapen. Regeringen sa att det var olagligt. Vi vann. Det var vi som ville gå med i Nato. Ni sa att det var destabiliserande och desinformation. Vi fick rätt då också.

Det vore bättre att leda Sverige från förarsätet än att försöka korrigera misstagen från baksätet.

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Sverige i det här känsliga läget tjänar på att vi nu blickar framåt, lägger gårdagen bakom oss och försöker samarbeta och samverka för Sveriges bästa. Vi är i ett känsligt läge. Vi jobbar hårt för att vi ska kunna vara trygga i den här osäkra världen. Då är det viktigt att vi kan visa världen att vi samverkar och samarbetar och tillsammans försöker leda Sverige genom detta känsliga läge.

(Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman och statsministern! Magdalena Andersson står här i dag som statsminister men också som tidigare finansminister under sju år i en socialdemokratisk regering. Det är resultatet av Magdalena Anderssons prioriteringar och ambitioner, herr talman, som vi ser i dag – skenande kriminalitet, kravaller, bilbränder, upplopp, stenkastning, grova brottslingar som går fria på våra gator, sossepriser på el och drivmedel, sossepriser på mat, pensionärer som tvingas flytta för att de inte klarar räkningarna och människor som dör i väntan på den vård de behöver.

Detta är alltså resultatet av åtta år med Magdalena Andersson vid den yttersta makten. Är Magdalena Andersson nöjd med detta?

Anf. 15 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Kriget i Ukraina påverkar hela Europa, ja, faktiskt hela världen. Vi ser hur svårt det är för lastbilschaufförerna i Spanien med de höga priserna på bensin och diesel. Vi ser hur tufft det är för barnfamiljerna i Tyskland med de höga gaspriserna, som ju är avgörande för de tyska elpriserna. Vi ser i utvecklingsländer, inte minst i Afrika, hur de allt högre matpriserna riskerar att leda till fattigdom. Vi ser hur det också påverkar oss i Sverige med högre matpriser, högre bensin- och dieselpriser och högre elpriser. Det är tufft för många svenska familjer, och det är någonting som de delar med andra familjer runt om i världen och som har sitt ursprung i Putins krig mot Ukraina.

(Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Då kan man fråga sig varför just lilla Sverige här uppe i norra utkanten av Europa har de högsta dieselpriserna i världen. Om det beror på Putin eller på att Magdalena Andersson har suttit vid den yttersta

makten i åtta år får väl väljarna avgöra om några månader när det är dags för val.

Jag frågade egentligen om Magdalena Andersson var nöjd med utfallet av sina åtta år i de båda positioner hon haft. Hon svarade inte på det, men jag tolkar det som att hon kanske inte är helt nöjd just eftersom hon inte svarar.

Då är frågan: Vad talar för att någonting skulle bli bättre med ytterligare fyra år, när man har haft åtta år på sig? Vad talar för att samma Magdalena Andersson som har skapat alla dessa problem som vi ser i det svenska samhället i dag också är rätt person att lösa alla dessa problem? När, herr talman, blev det en god idé att sätta räven till att vakta hönshuset?

Anf. 17 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Ja, ibland kan oppositionen låta som ett hönshus, det stämmer.

Med det sagt: Det finns *så* mycket som jag skulle vilja göra. Vi har lagt fram *så* många förslag i riksdagen som hade kunnat skapa ett bättre och mer sammanhållet samhälle och ta itu med problem men som har stoppats av en nejsägarriksdag.

Vi hade kunnat ha mindre klyftor i Sverige. De allra rikaste hade kunnat bidra mer för att hjälpa pensionärerna, de funktionsnedsatta och barnfamiljerna i det här läget. Men det har Jimmie Åkesson och de andra oppositionspartierna stoppat.

Det finns dock en möjlighet den 11 september att ge ett större stöd till regeringen och till Socialdemokraterna. Vill man att vi ska kunna ta itu med Sveriges problem med ett brett stöd i Sveriges riksdag ska man rösta på Socialdemokraterna. Möjligheten finns.

(Applåder)

Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Uppskattningsvis 70 000 i Sverige, främst tjejer och kvinnor, får inte välja vem de ska gifta sig med, och de tvingas leva med psykiskt och fysiskt våld – allt för att hålla den så kallade hedern intakt.

Regeringens åtgärds paket mot mäns våld mot kvinnor är bra, och det är det gedigna arbete som gjorts inom ramen för januariavtalet för att stoppa hedersvåldet likaså. Men fortfarande finns det mycket mer att göra, och på riksdagens bord ligger nu 150 centermärkta förslag i kampen mot heder, mäns våld mot kvinnor och barns utsatthet. Däribland finns ett förslag om att kriminalisera kontrollerande beteende, vilket är ett förslag som regeringen och Socialdemokraterna har sagt nej till.

Min fråga är om statsministern är beredd att ompröva detta. Är Socialdemokraterna beredda att ställa sig bakom Centerpartiets förslag om att kriminalisera kontrollerande beteende?

Anf. 19 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag uppskattar verkligen Centerpartiets arbete i de här frågorna. Det är viktiga frågor, och vi vet att Centerpartiet har drivit dem under lång tid.

Från regeringens sida har vi också kunnat arbeta med och lägga fram en lång rad förslag på det här området. Det gäller bland annat heder, där vi har gjort en ändring i lagstiftningen som träder i kraft nu i juni. Det handlar också om mäns våld mot kvinnor, där vi kommer med ytterligare åtgärder. Vi har i brett samarbete kunnat se till att kvinnojourerna nu får pengar som är långsiktiga så att de inte behöver oroa sig för sin finansiering. Detta har varit viktiga åtgärder, och vi har också arbetat med en lång punktlista med olika åtgärder.

Vi är naturligtvis alltid beredda att titta på förslag så länge man bedömer att de är effektiva och leder rätt. Just detta förslag behöver vi nog fundera över och diskutera ytterligare.

Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Storbritannien har en liknande lagstiftning kring kontrollerande beteende på plats sedan några år, och där har flera tusen åtal gällande kontrollerande beteende väckts på bara ett år. Det visar att det går att göra även i Sverige.

Att unga tjejer ska kunna leva sina liv som de vill och bestämma över sin egen framtid är viktigt. Vi kommer aldrig att nöja oss med mindre än att inte en enda flicka gifts bort mot sin vilja, stympas eller stängs in i normer och klankulturer, och detta börjar med kontrollen – de små, kontrollerande stegen.

Min fråga är därför återigen: Är Socialdemokraterna beredda att göra mer för att stoppa det hedersrelaterade våldet och förtrycket och få fler personer fällda för den kontroll som de steg för steg inför, som hela tiden eskalerar och som sedan leder till ett omfattande hedersförtryck och hedersvåld?

Anf. 21 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Är regeringen beredd att göra mer? Svar: Ja, absolut – gärna i samarbete med Centerpartiet och andra partier här i riksdagen. En sak är nämligen glasklar: Svensk jämställdhet gäller alla flickor och kvinnor i Sverige. Här finns inget utrymme för kompromiss.

(Applåder)

Anf. 22 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! I går hade vi en misstroendeomröstning där hela regeringen riskerade att falla. Det är stökiga dagar i svensk politik. Men det är det inte bara nu, utan så har det varit gång på gång under denna mandatperiod.

Nästa vecka vet vi inte om förslaget till statsbudget faller eller går igenom. Flera av de budgetar som Magdalena Andersson har lagt fram, som statsminister men framför allt som finansminister, har fallit i riksdagen under denna mandatperiod. Det har inneburit att regeringen under stora delar av mandatperioden har regerat på högnationalistiska budgetar. Det borde finnas gränser för vad en statsminister kan acceptera i detta avseende.

Min fråga är: Var går statsministerns gränser? Är hon villig att regera under dessa villkor en gång till?

Anf. 23 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi fick ett extremt komplicerat valresultat efter förra valet. Det parlamentariska läget var ursvårt, och det tog månader innan vi kunde få en regering på plats. Men det är klart: Svenska folket röstar, och sedan har vi folkvalda ett ansvar att förvalta det valresultatet på bästa sätt utifrån de förutsättningar vi har.

Vi socialdemokrater har under den här mandatperioden tagit ansvar för att Sverige ska kunna regeras, och det har vi gjort i olika konstellationer och på olika sätt. En sak är tydlig, och det är att vi socialdemokrater alltid tar ansvar för Sverige och för svenska folket. Nu är det val den 11 september, och då finns det en ny möjlighet för svenska folket att lägga sin röst. Jag hoppas såklart och kommer att arbeta för att fler ska lägga den på Socialdemokraterna så att jag kan fortsätta att vara statsminister och leda landet i den här turbulenta tiden.

(Applåder)

Anf. 24 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Detta är ju någonting som statsministern kan påverka själv. Det är djupt olyckligt att de partier som röstar fram en statsminister sedan inte är villiga att samarbeta med varandra för att få igenom regeringens beslut. Det skapar mycket otydlighet kring vem som styr landet, vilket väljarna rimligtvis måste veta för att kunna avgöra vilket parti de vill rösta på.

Jag ställer därför frågan: Betyder statsministerns svar att hon återigen kan tänka sig att bli statsminister utan att få igenom sin politik, det vill säga kräva att hennes budget också kan gå igenom i riksdagen?

Anf. 25 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det är klart att Sverige hade varit ett bättre land om regeringens budgetar hade gått igenom i riksdagen. Då hade vi till exempel inte haft en funkiskatt kvar, vilket vi har nu. Den innebär att personer som är födda med en funktionsnedsättning betalar högre skatt än en löntagare. Det är en skatteflyfta som infördes under alliansregeringen och som vi ville ta bort i samverkan med bland annat Vänsterpartiet men som Sverigedemokraterna, Moderaterna och de andra såg till fick bli kvar. Det är bara ett exempel på att vi hade kunnat ha ett bättre Sverige om regeringens budget hade gått igenom.

Med det sagt kommer jag att arbeta stenhårt för att vi ska ha tydligare och bättre förutsättningar att bilda regering efter valet i höst. Den ordning som har gällt det senaste året kan vi konstatera inte är en bra ordning, och därför behöver fler rösta på Socialdemokraterna. Gör gärna det!

(Applåder)

Anf. 26 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Höstens val står mellan å ena sidan fyra nystartspartier som är överens om vad som är Sveriges viktigaste problem och de huvudsakliga lösningarna och å andra sidan fyra andra partier som inte bara är oense utan dessutom verkar ovilliga att bli ense.

Vår sida är överens om Nato; statsministerns sida har två för och två emot. När det gäller brottsligheten är vår sida överens om de viktigaste lösningarna; de rödgröna har varit oense i flera år. När det gäller migrationen är vår sida överens om inriktningen; den andra sidan rymmer alla möjliga och omöjliga åsikter samtidigt. När det gäller kärnkraften är vår sida överens; den andra sidan har två som är emot och två som är både för och emot.

Så här fortsätter det på punkt efter punkt. Vi är överens eller kommer att komma överens, och den andra sidan är inte överens. De kan inte ens sitta vid ett fikabord och förhandla alla fyra. Min fråga lyder: Är alla dessa fyra partier på statsministerns sida välkomna i hennes regering?

Anf. 27 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att vi ska ha ett val innan vi börjar bilda regeringar. Vi såg för fyra år sedan hur komplicerat det blev att alltför starkt låsa sig före valet.

Vi socialdemokrater har kommit fram till bedömningen att det är bäst att vi går till val som enskilt parti. Vi kommer att försöka värva så många röster som möjligt till Socialdemokraterna, och sedan kommer vi att förvalta valresultatet på bästa sätt för att ta ansvar för Sverige och svenska folket.

Jag kan påminna Ebba Busch om att det finns en lång rad frågor där de högerkonservativa partierna har olika ingångar. Det finns frågor där man är överens, men det finns många frågor där skiljelinjen är djup – inte minst vad gäller socialförsäkringarna.

Anf. 28 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Nu var frågan: Är Vänsterpartiet välkommet i Magdalena Anderssons regering, eller är det uteslutet? Är Centerpartiet välkommet i en regering som Magdalena Andersson leder, eller är det uteslutet? Är Miljöpartiet välkommet i en regering som Magdalena Andersson leder, eller inte? Det är frågor som jag önskar få svar på.

Vi har redogjort för vårt alternativ. Vi har visat på punkt efter punkt i för Sverige avgörande frågor att vi har kommit överens under den här mandatperioden. Vi kan komma överens igen. Vi lyckas alltså få igenom vår budget i den här kammaren, trots att vi sitter i opposition, medan Magdalena Andersson inte lyckas med detta. Det skadar Sverige. Det gör Sverige svagare. Därför är detta viktiga frågor att få svar på.

Är C, V och MP i någon konstellation välkomna i en regering som S leder?

Anf. 29 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har varit tydlig med att vi kommer att gå till val som enskilt parti. Sedan kommer vi att på bästa sätt med ansvar för Sverige och svenska folket förvalta valresultatet.

Men nu låter det på Ebba Busch som att alla de fyra partierna är överens om att Jimmie Åkesson ska sitta i regeringen. Det är något som jag har uppfattat att det finns en oerhört djup splittring kring bland de högerkonservativa. Min bild är inte att alla partierna vill se Jimmie Åkesson som justitieminister. Eller var det vad gårdagen handlade om?

Jag bedömer som sagt att det bästa är att vi efter valet tar ansvar för Sverige och förvaltar resultatet på allra bästa sätt. Vi socialdemokrater har många gånger visat att vi förmår att ta det ansvaret. Sverige kommer att behöva regeras fram till valet men också efter valet.
(Applåder)

Anf. 30 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Skolan är kanske valets viktigaste fråga. Vi vet att den framtid som väntar i morgon finns i våra klassrum i dag. Jag ser att en hel del elever finns på läktaren här i salen. Varmt välkomna till Sveriges riksdag!

Lyckas man i skolan, lyckas också Sverige. Vi vet vilka de stora utmaningarna är. Det behöver bli bättre ordning och reda i klassrummen. Det behövs fler behöriga lärare, och det behövs fler skolböcker. Det behövs sociala team som kan hjälpa till när unga av olika skäl har det jobbigt hemma eller i skolan och som griper in och tar tag i detta så att lärarna får vara just lärare.

Regeringen har inte riktigt lyckats med skolan. Det skulle bli fler behöriga lärare. Det blev underkänt. Fler elever skulle få tidigt stöd. Det blev underkänt. Det skulle bli fler speciallärare. Det blev underkänt. Klassrummen skulle bli tryggare. Det blev underkänt.

Är allt detta friskolornas fel?

Anf. 31 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns många saker som behöver ordnas i svensk skola. Det är för stökigt i klassrummen, det behövs fler lärare, det behövs fler elevassistenter, det behövs fler skolkuratorer och det behövs en bättre elevhälsa. Det finns en lång rad saker som behöver förändras i den svenska skolan.

Jag tror också att vi på olika sätt behöver se till att styra skolan på ett tydligare sätt än i dag.

Men det finns en väldigt låg hängande frukt när det gäller att ta itu med en del av problemen. Det är att se till att de pengar som vi betalar i skatt – alla vi svenskar betalar skatt för att den ska gå till skolan – stannar där och inte försvinner ut. Jag säger inte att det löser alla problem. Men det är i alla fall ett sätt att se till att skolan får mer resurser utan att vi för den skull behöver höja skatten.

(Applåder)

Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det verkar annars vara ett stort intresse för regeringen att höja alla möjliga skatter.

Jag gillar statsministerns angreppssätt, att man ska ta tillbaka kontrollen. Jag tänker omedelbart på de rapporter som kommer om välfärdsbedrägerier i Sverige, kriminella bedrägerier, på 25–30 miljarder per år. Man skulle kunna börja med att ta tillbaka kontrollen där. Vi kan läsa om människor som i 15 år har haft pension från en död förälder. Det måste till kontroller. Det måste skärpas.

Det tycker jag att man ska göra också när det gäller friskolorna. Om Liberalerna fick bestämma, vilket vore utmärkt av många skäl, inte minst för Sveriges skull, skulle vi ha en ny friskolereform. Vi skulle ha en friskolelag för att reglera detta och se till att det vore en helt annan syn. Vi skulle se till att de företag som bedriver viktig skolverksamhet har en annan lagstiftning.

Jag vill skicka med att vi ska komma ihåg att de flesta skolhuvudmän bara har en skola. Fyra av tio friskolor drivs av stiftelser och föreningar som gör en enorm insats för att det ska finnas skolor nära människor i hela landet och med lite olika pedagogisk inriktning.

Anf. 33 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns fantastiska friskolor som drivs av stiftelser som verkligen har som syfte med sin verksamhet att det ska vara för barnens bästa. Men det skiljer dem från de friskolor som drivs i aktiebolagsform. I aktiebolagslagen står det nämligen ingenting om att barn ska lära sig det de behöver, att man måste följa läroplanen eller att man ska arbeta kompenserande.

Det som står i aktiebolagslagen är att man ska göra vinst. Det är syftet med verksamheten. Och det är grundfelet med den marknadsskola som vi har i Sverige. Inget annat land i världen har valt att ta efter vårt exempel. Det beror inte på att de inte vet hur det fungerar. De har varit här på studiebesök, har sett hur det fungerar, har sedan satt sig på planet hem, skakat på huvudet och konstaterat att så där kan man inte ha det. Det kan inte vi heller. Det måste bli en ändring.

(Applåder)

Anf. 34 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Statsministern! Varje gång statsministern eller ministrarna i regeringen lyfter upp den gröna industrisatsningen, som nu i anförandet, blir jag väldigt stolt. Jag hör också i undertonerna ett stort tack till Miljöpartiet för de reformer som vi drev igenom och som har lett fram till den fantastiska investeringsvågen.

Men jag vill påminna statsministern om att jobbet långt ifrån är klart. Vi kan inte nöja oss och vila på gamla lagrar. Det är ett arbete som ständigt behöver drivas vidare. När jag träffar företrädare för industrin och näringslivet ser jag att det finns en stark oro över att det behövs ytterligare reformer för att snabba på processer och för att se till att man får ansökningar godkända snabbare och el till de industrisatsningar som behövs.

Miljöpartiet har sett till att Klimaträttsutredningens betänkande ligger redo. Det är remissat och klart. Där finns förslag på just hur man kan få igenom ansökningar, lägga in klimatnytta och se till att prioritera upp just de investeringar som leder till att utsläppen minskar.

Miljöpartiet väntar. Industrin väntar. Klimatet väntar. När kommer förslagen?

Anf. 35 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi ser nu den våg av investeringar som sköljer över Sverige med batterifabriker i norr men också i Västsverige, fossilfri stålproduktion och grön gruvverksamhet. Det är helt fantastiskt.

Det hade inte sett ut så här om inte Miljöpartiet hade funnits i Sveriges riksdag och i Sveriges regering och drivit på. Det ska vi alla komma ihåg.

Näringslivet ser det här. Det är den kombination av piska och morötter som Miljöpartiet har drivit på med under alla de år som Miljöpartiet har suttit i Sveriges riksdag som gör att vi nu ser den här vågen av investeringar runt om i hela Sverige. För det får inte Miljöpartiet det välförtjänta tack som de är värda.
(Applåder)

Anf. 36 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, statsministern! Jag uppskattar det verkligen.

Samtidigt är det nu en avgörande tid, vilket jag lyfte upp i mitt anförande. Jag oroas lite över att takten i omställningen riskerar att gå ned. Min efterträdare på miljöministerposten har sagt att Sverige inte kommer att klara att nå de mål som vi har förbundit oss till i Parisavtalet. När regeringen nu sänker priset på utsläpp och försenar till exempel införandet av reduktionsplikten ser vi hur elbilsförsäljningen för första gången börjar gå ned i stället för att, som tidigare, fortsätta gå uppåt.

Vi väntar fortfarande på förslag som ska leda fram till kortare och snabbare processer för att det ska bli ytterligare fart i omställningen. Om det är så att regeringen har gett upp de åtaganden som Sverige har åtagit sig i Parisavtalet, har regeringen nya målsättningar? Vilka är de i så fall?

Anf. 37 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Självklart ska vi stå bakom de åtaganden vi har gjort och också arbeta stenhårt i den riktningen.

Per Bolund tar upp tillståndprocesser. Det är ett stort problem att vi har alldeles för långa ledtider i Sverige från att företagen vill göra en investering till att det blir verklighet. Se bara hur det är nu med vindkraftsutbyggnaden långt ute till havs! Den är inte synlig från land, och där står investerare efter investerare i kö för att få genomföra dessa för landet viktiga investeringarna. Det skulle öka elförsörjningen, något som också skapar billig el.

Här behöver vi jobba och samverka i riksdagen för att kunna snabba på tillståndprocesserna. Svenska folket behöver billig el, och där är vindkraften vägen framåt.

Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Som några gånger förut efter alltför långa socialdemokratiska maktinnehav står nu Sverige inför ett vägval. På min sida i politiken står fyra partier som naturligtvis tycker olika i flera frågor men som har samsyn i de riktigt stora frågorna och därför kan samarbeta om det som är viktigt och lägga annat åt sidan.

Vi är fyra partier som är eniga om att göra det som krävs för att krossa den grova kriminaliteten.

Vi är eniga om att behålla den kärnkraft vi har kvar i Sverige och bygga ny så att vi klarar både klimatomställningen och elräkningen.

Vi är eniga om att det alltid ska löna sig bättre att jobba än att leva på bidrag.

Vi är eniga om att Sverige behöver minska invandringen om vi ska ha en chans att klara integrationen.

Vi är eniga om att skydda familjernas rätt att själva välja skola till sina barn, och vi är eniga om att stoppa varje försök till sortering och kvotering av skolbarn.

Vi är eniga om att Sverige hör hemma i Nato och eniga om att rusta försvaret till Natostandard till 2025. Dessutom är vi helt eniga om att vi står på Ukrainas sida även med svenska vapen.

På min sida är vi alltså inte eniga om allt men om väldigt mycket. När vi tycker olika säger vi det. Men när vi tycker lika gör vi lika så att det också blir politisk verkstad i verkligheten.

På den andra sidan samlas fyra partier och en vilde som tycker olika i alla dessa frågor. Om 95 dagar byter vi ut den här regeringen!
(Applåder)

Anf. 39 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! I Sverige bygger vi samhället på plikt och rätt. Man arbetar, betalar skatt, gör värnplikten, går med i hemvärnet och engagerar sig i barnens idrottsföreningar. Å andra sidan har man då rätt till trygghet när man hamnar i en situation där man behöver hjälp.

Under lång tid har dock a-kassan halkat efter, urholkats och försämrats. Det var uppenbart under pandemin, och då höjde vi också taket i a-kassan. Vi socialdemokrater ser ingen anledning att sänka taket i a-kassan igen och kommer därför att gå till val på att det ska ligga kvar.

Min fråga till Ulf Kristersson är: Delar Ulf Kristersson min bild av att det inte finns någon anledning att i det här läget sänka taket i a-kassan så att färre hårt arbetande svenskar ska ha den tryggheten?

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Gör din plikt och kräv din rätt. Det är väldigt många svenskar just nu som tycker att de väldigt mycket gör sin plikt men att de inte får sin rätt.

Alla de föräldrar som har rånade ungdomar hemma gjorde sin plikt men fick inte sin rätt. Vi har alla de kvinnor som utsätts för brutala sexualbrott och som trodde att staten skulle finnas vid deras sida när det händer något. De som utsätts för ett brott av någon som är dömd till fängelse men som ännu inte har satts i fängelse tycker att de har gjort sin del av samhällskontraktet och att staten bryter sin del av samhällskontraktet.

Gör din plikt och kräv din rätt betyder också att staten ska göra sin plikt. Det gör inte staten i dag.

Vi står för arbetslinjen. Det ska alltid löna sig bättre att jobba än att inte jobba. Arbetslöshetsförsäkringen är en viktig del mellan två jobb. Men den kan aldrig ersätta långsiktig försörjning.
(Applåder)

Anf. 41 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Plikt och rätt gäller naturligtvis också staten, och vi behöver stärka vårt samhälle. Det gäller inte bara staten utan även kommuner och regioner. Det ska finnas en välfungerande förskola och skola till barnen. Det ska finnas äldreomsorg och en sjukvård när man är sjuk. Själv-

klart är det också väldigt bra att det i dag börjar 785 nya aspiranter på polisutbildningen.

Vi behöver arbeta för att stärka Sverige i alla dimensioner. Men jag hörde inte riktigt svaret på min fråga som rör en dimension av detta. Alla som arbetar och sliter, går upp tidigt på morgonen och gör sin plikt men sedan blir av med jobbet kanske för att fabriken brinner ned – ska de inte ha rätt till trygghet, inte permanent men under en övergångsperiod? Vill Ulf Kristersson försämra a-kassan och sänka taket så att färre får ut 80 procent av sin lön om de blir av med jobbet?

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi står för arbetslinjen, och det betyder att det alltid ska löna sig bättre att jobba. Dagens stora arbetslöshetsproblem handlar om de människor som aldrig kommer in på arbetsmarknaden över huvud taget, de som inte talar svenska, de som inte har någon utbildning, de som aldrig har jobbat i Sverige.

Där har vi dagens stora problem. Vad gör ni åt det? Jo, ni låter människor stapla bidrag på varandra. Vi tvingar inte människor att lära sig svenska på ett seriöst sätt, utan människor kan ha tolk hur länge som helst. Barn som är födda i Sverige kommer till skolan utan nog med kunskaper i svenska språket för att kunna klara resten av utbildningen.

Där sviker ni inte bara samhällskontraktet utan också arbetslinjen.

Jag tror fortfarande att brottsbekämpning, energiförsörjning och det grundläggande försvaret av våra gränser är statens kärnuppgifter. Om inte människor i vårt land upplever att staten står för sin absoluta grunduppgift, då kommer många människor att undra vad vi egentligen har staten till.

(Applåder)

Anf. 43 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Den 1 juli hade kunnat vara den dag då många familjer runt om i landet skulle ha kunnat förverkliga drömmen om en utbyggnad eller båtbygga, och en glasstillverkare hade kunnat bygga en sommarkiosk vid badplatsen.

Nu blir inget av detta verklighet på grund av M, KD, L, SD och V. Resultatet av Moderaternas agerande blir status quo. De nuvarande strandskyddsreglerna kommer att gälla under många år framåt. Moderaterna säger nämligen nej men har samtidigt inget samlat alternativ för någon förändring. Det är bara ett blankt nej och stopp för frihetsreformer på landsbygden.

Det finns inget gemensamt förslag på riksdagens bord. Inte heller har Moderaterna orkat samla en majoritet för ett tillkännagivande i utskottet om en ny utredning, eftersom SD, L, M och KD röstar nej av helt olika anledningar.

Jag måste därför fråga Ulf Kristersson: Är makt demonstrationen med V och SD viktigare än att göra de mest långtgående och omfattande lättnaderna av strandskyddet på svensk landsbygd någonsin?

Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Min bild är att Centerpartiet lät sig luras av Socialdemokraterna och hittade ett svepskäl för att än en gång stödja en socialdemokratisk regering. Det är min absoluta bild. Det finns ingenting som talar

för att de små förändringar som ni ville göra skulle få någon effekt i praktiken.

Vad vi ville göra var att radikalt liberalisera strandskyddet. Hade Centerpartiet sett till sakfrågorna i stället för till vilka som ligger bakom förslagen, då hade Centerpartiet anslutit sig till vår ståndpunkt och liberaliserat strandskyddsreglerna på riktigt. Det hade många människor runt om i Sverige haft stor nytta av.

Ni letade som vanligt efter ett skäl att än en gång stötta en socialdemokratisk regering.

(Applåder)

Anf. 45 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Vilka svepskäl? Nu har vi hört moderatledaren under många år säga att man sätter sakpolitiken i centrum. Men så konstaterar vi att partierna tycker olika på den så kallade egna sidan av politiken. M och KD röstar nej av en anledning, men L och SD röstar nej av en helt annan anledning till den strandskyddsproposition som lades fram för riksdagen. Det finns ingen samsyn eller majoritet där.

Vi har velat upphäva strandskyddet helt och hållet. Det är ingen hemlighet för Moderaterna, eftersom det var Moderaterna som stoppade den möjligheten när vi satt i alliansregering. Till skillnad från M hade vi konkreta förslag som kunde ha gjort skillnad redan nu i sommar. Men de stoppades av en samlad majoritet i riksdagen.

Jag frågar igen: Varför väljer Ulf Kristersson inte sakpolitiken utan i stället spel för gallerierna? Varför är han inte med och förändrar livet för tusentals på den svenska gles- och landsbygden genom att införa de mest långtgående förändringarna och lättnaderna av svensk strandskyddslagstiftning någonsin?

(Applåder)

Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Om Centerpartiet på allvar är intresserat av att hjälpa människor på Sveriges landsbygd att få ett enklare liv, att skydda skog och mark och äganderätsfrågor, att liberalisera strandskyddet och se till att det inte är storstadens perspektiv som präglar all politik, då är Centerpartiet välkommet att efter nästa val stötta en regering som genomför sådana saker i verkligheten.

Ni tror att ni kan tvinga en socialdemokrat, en vänsterpartist och en miljöpartist att inte vara socialdemokrat, vänsterpartist och miljöpartist. Det går helt enkelt inte. Ni är i fel lag. Så länge ni stöttar den sortens politik kommer ni att stå där med era önskelistor och aldrig få någonting gjort.

(Applåder)

Anf. 47 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det har hänt något mycket sorgligt i svensk skola. Sverige har gått från att ha världens kanske bästa och mest jämlika skola till att få en skola med kraftigt försämrade skolresultat, även om betygen går upp. Det råder en stor ojämlikhet mellan skolorna där föräldrarnas bakgrund spelar en allt större roll. Så ska inte svensk skola se ut. Kommunala skolmedel pumpas ut ur landet via riskkapitalbolag. Där har Moderaterna varit mycket aktiva i att se till att pengarna försvinner från svensk skola.

Moderaterna röstade nej till offentlighetsprincip i svensk skola, och man kommer nu att rösta nej till att ta bort det kösystem som sorterar elever i olika skolor och som innebär att vi inte har ett riktigt skolval i Sverige där alla får välja på lika grund. Varför ska Moderaterna göra detta?

Prot. 2021/22:126

8 juni

Partiledardebatt

Anf. 48 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig först säga att jag instämmer i en del av Nooshi Dadgostars beskrivning. Vi har fått en ojämlig skola. Vi har fått en skola som är segregerad. Vi har fått en skola där föräldrarnas bakgrund spelar en alldeles för stor roll. Det beror i allt väsentligt på att människor som har kommit till Sverige bor i segregerade områden, inte väljer skola i lika hög grad, inte får hjälp att välja skola i lika hög grad. Det är den grundläggande orsaken.

Andelen elever i högstadiet med utländsk bakgrund har fördubblats. Fråga valfri lärare om det är ett problem att elever inte klarar undervisningen för att de inte klarar svenska språket. Allt detta göder en etnisk uppdelning av skolan i Sverige. Det är riktigt allvarligt.

Ert svar på detta är att börja sortera och kvotera in elever från välfungerande skolor in till skolor som inte fungerar. Alla som tittar noga på svensk skola ser två problem. Det är grundläggande ordning. Hälften av lärarna är utsatta för våld. Vidare är det kunskapsbrister.

Anf. 49 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det finns ett parti som har arbetat allra mest på att sortera i skolan, att göra den ojämlig och att få pengar att försvinna från skolan. Det är ju Moderaterna.

97 procent av lärarna vill inte ha Moderaternas marknadsskola. Moderaternas egna väljare, Ulf Kristersson, vill inte ha Moderaternas marknads-skola.

Varför ska inte svenska elever få ha en gemensam antagning så att alla på lika villkor kan välja skola? Varför ska vi ha kösystem över huvud taget? Varför vill Moderaterna skapa ett kösamhälle?

Vi vill inte sortera barnen på det sättet. Ska inte alla få ha ett fritt skolval? Varför ska Moderaterna skydda kösystemet i svensk skola?
(Applåder)

Anf. 50 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill gärna att fler föräldrar väljer skola till sina barn. Jag vill gärna ha gemensamma system så att man får överblick över alla skolor som finns att välja.

Vad ni vill är att sortera in elever från en skola till en annan skola. Ni vill bli av med friskolorna, och ni vill sortera själva. Ta tillbaka kontrollen, som det brukar heta.

Säg som det är i stället. Ni ogillar att 400 000 elevers föräldrar har valt en friskola till sina barn. Ni ogillar att några av landets mest eftertraktade skolor drivs av människor som har valt aktiebolagsformen för att det är en praktisk form för en skola. Ni ogillar detta därför att ni har varit emot valfriheten sedan den infördes och varje dag sedan dess. Tala klarspråk i stället!

(Applåder)

Anf. 51 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det borde stå bortom allt rimligt tvivel att det viktigaste vi kan göra för att stoppa klimatförändringarna är att sluta använda fossila bränslen. Glädjande nog pågår en fantastisk utveckling i Sverige. Industrin planerar att investera 1 000 miljarder i att gå från kol, gas och olja till att bygga på förnybar el och vätgas.

Det är också tydligt att de investeringar som näringslivet planerar är inom den förnybara produktionen. Det är framför allt mycket ny vindkraft som planeras runt om Sveriges kust, inte minst i södra delen av Sverige där elpriserna är som högst.

Runt om i landet har däremot Moderaterna sagt nej till 100 terawattimmar vindkraft. Det är dubbelt så mycket som all svensk kärnkraft producerar varje år och ungefär två tredjedelar av all den el som Sverige använder varje år.

Kommer Moderaterna någon gång att göra en omprövning, det vill säga att sluta stoppa omställningen till fossilfri el?

Anf. 52 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja vid slutet. Alla partiers lokala företrädare på olika ställen i landet har då och då sagt nej till placeringar av vindkraftverk. Det är inte konstigare än att man säger nej till andra saker som man i lokalsamhället tycker är dåliga.

Vill ni förbjuda människor att ha uppfattningar om vad som får byggas i deras eget närområde, så säg det i klartext. Jag står upp för människors rätt att ha åsikter om sådana saker.

Du har helt rätt att vi behöver mer fossilfri energi, Per Bolund. Kärnkraft är svaret på den frågan tillsammans med mer vindkraft. Vi behöver nämligen väderoberoende kraft i Sverige för att garantera el hela tiden, även när det inte blåser.

Så länge er politik står i vägen för ny kärnkraft kommer ingen att våga investera i ny kärnkraft. När vi tillträder kommer vi att välkomna ny kärnkraft, och då finns också investeringsvilja i detta.

(Applåder)

Anf. 53 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Att säga en sak och göra en annan inger inte förtroende, Ulf Kristersson. Du säger att ni är för förnybar el, men i praktiken är det precis motsatsen ni gör.

Om Ulf Kristersson kan räkna ihop miljöpartister som har sagt nej till 100 terawattimmar vindkraft runt om i Sverige vore det intressant att se den listan. Det är det vi har gjort med Moderaternas politik. Sanningen är att Ulf Kristersson och Moderaterna är som en modern version av Don Quijote, som slåss mot väderkvarnar runt om i vårt land på ett otroligt omoget sätt.

Jag pratar med näringslivet. Jag pratar med industrin och frågar: Vad är det för investeringar ni vill se? Vad behöver ni för att göra de investeringar på 1 000 miljarder som ni vill göra? Då säger de: Vi behöver mer el och vi behöver den nu, inte långt i framtiden.

Moderaterna ägnar sig i stället åt att sprida blå dunster om kärnkraften medan Energimyndighetens generaldirektör säger som sanningen är: Ny

kärnkraft, om det någonsin skulle vara någon som vill investera i det, kommer inte att komma förrän 2040.

Industrin säger att de vill ha förnybar el, för det är det deras kunder efterfrågar. Varför stoppar Moderaterna det som industrin kräver? (Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen (MP).

Anf. 54 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det går tyvärr ganska fort att nedmontera ett av världens bästa energisystem. Bara genom att uttala att man inte vill ha någon kärnkraft kan man vara säker på att den kommer att själv dö, för till slut kommer ingen att vilja investera i den.

Det har ni åstadkommit. Ni har tagit bort hälften av landets kärnkraft, hälften av den energi som bredvid vattenkraften är planerbar året runt och dygnet runt, till och med när det är kallt och inte blåser. Det har ni åstadkommit. Det tar tid att bygga upp det igen. Men det tar också tid att bygga stora vindkraftsparker. Det tar ungefär lika lång tid att göra båda sakerna.

Jag sa inte att Miljöpartiet har sagt nej till flest vindkraftverk. Det vore antagligen osant. På listan över dem som sagt nej är det socialdemokratiska kommuner som sagt nej till flest. Men ni är ju helt besatta i ert motstånd till kärnkraften.

Vad Sverige behöver för att klara omställningen är fossilfri, planerbar kraft som ger lägre elpriser och som människor vågar lita på. Det står min sida för. Det står inte er sida för.

(Applåder)

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Mitt replikskifte med statsministern alldeles nyss fick mig faktiskt att häpna. Det är alltså oppositionens fel, allt som är dåligt. Det är inte regeringens fel, utan det är oppositionens fel.

Det är oppositionens fel att Magdalena Andersson har sänkt skatten för dem som tjänar mest.

Det är oppositionens fel att man under åtta år har vägrat ta tag i gängkriminaliteten.

Det är oppositionens fel att man har rivit ned ett väl fungerande, kanske världens bästa, system för fossilfri elproduktion.

Det är oppositionens fel att man har lagt straffskatter och straffavgifter på bensin och diesel.

Det är oppositionens fel att man har delat ut nästan 1 miljon nya uppehållstillstånd under sina åtta år vid makten.

Det är oppositionens fel att vi har 800 000 invandrare i Sverige som inte kan försörja sig själva.

Det är alltså oppositionens fel, herr talman. Det är inte regeringens fel. Man häpnar över denna arrogans, denna totala brist på självkritik och verklighetsförankring.

Magdalena Andersson inledde den här debatten med att säga att hon älskar Sverige. Hon sa också att det vi älskar med Sverige är hotat.

Jag håller med om det. Åtminstone det som jag älskar med Sverige är hotat. Men varför är det hotat? Jo, det är hotat därför att vi i åtta år har haft ansvarslös politik – ansvarslös invandringspolitik, kravlös integrations-

politik, vek kriminalpolitik, absurd energipolitik – och brist på politisk vilja, brist på verklighetsförankring och brist på förmåga att ta de beslut som måste tas.

Det är därför det vi älskar med Sverige är hotat, herr talman, och det är därför vi behöver en ny regering efter valet den 11 september.
(Applåder)

I detta anförande instämde Angelica Lundberg, Thomas Morell och Charlotte Quensel (alla SD).

Anf. 56 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Den svenska arbetsmarknadsmodellen är kanske världens bästa. Vi har fler, sett till andel av befolkningen, som jobbar i Sverige än i de allra flesta länder.

Den bygger på möjligheten att arbeta också när man är förälder.

Den bygger på att det finns ett utbildningssystem som gör att människor får de kunskaper som krävs på svensk arbetsmarknad.

Den bygger på starka parter på arbetsmarknaden som kan förhandla om löner och villkor.

Den skapar en flexibilitet som är viktig för Sverige och svensk ekonomi.

Den bygger också på en stark a-kassa som skapar trygghet för vanliga löntagare.

Vi höjde taket i a-kassan under pandemin. Om inget görs kommer det att sänkas den 1 januari nästa år. Jag tycker att det är dåligt och kommer att kämpa för att det ska vara kvar så att fler löntagare får ut 80 procent.

Moderatledaren är emot det. Min fråga är vad Jimmie Åkesson säger. Vill han sänka taket i a-kassan vid årsskiftet?

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nej, och jag pratar gärna med Magdalena Andersson om hur vi ska kunna undvika det.

Anf. 58 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har ju hört fyra partier säga att de är väldigt eniga, men det här är uppenbarligen en fråga där Moderaternas ledare Ulf Kristersson och Sverigedemokraternas ledare Jimmie Åkesson inte är lika eniga.

Vad innebär det inför det kommande budgetsamarbete som man väl kommer att försöka ha efter valet? Innebär det att a-kassan kommer att sänkas eller inte? Man har ju redan före valet enats om att man ska lägga fram gemensamma förslag efter valet.

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på ett replikskifte som Magdalena Andersson hade tidigare, där hon sa att vi först ska låta väljarna säga sitt och sedan utse regering och så vidare.

Det är samma sak här. Röstar man på Sverigedemokraterna, om tillräckligt många gör det, kommer det inte att bli en försämrad a-kassa. Det är det jag kan säga.

Sedan är, som jag sa, Magdalena Andersson såklart jätteväkommen att kontakta mig eller någon annan i mitt parti som jobbar med de här frågorna så att vi kan se hur vi kan undvika att a-kassan försämras den 1 januari 2023, för jag vill undvika det. Om du också vill undvika det, Magdalena Andersson, hör av dig!

Anf. 60 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Europa och världen står inför en av vår tids största kriser, och vi måste ta hotet om rysk påverkan på våra politiska beslut och vår demokrati på största allvar.

Samtidigt har vi ett parti, Sverigedemokraterna, som sedan man kom in i riksdagen haft Putinvurmande partiföreträdare i försvarsutskottet under tio års tid – personer som hyllat invasionen av Ukraina och som genom sina utskottsposter haft tillgång till säkerhetsklassade försvarsuppgifter.

Åkesson har själv konstaterat att ”det har varit upprepade klavertramp”, men han tycker ändå att de som företrätt partiet i försvarsfrågor har ”gjort det på ett bra sätt”. Åkesson kan av de uttalandena att döma inte förstå allvaret i den situation som vårt land och världen befinner sig i.

Kan svenska folket lita på att Jimmie Åkesson kommer att agera för att få slut på Kremлівänligheten i sitt parti? Går det att lita på att det efter valet i september inte finns proryska sverigedemokrater på höga positioner i Regeringskansliet?

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Annie Lööf talar sig ju varm för politisk enighet och stabilitet. Det har hon gjort även i dag – vid flera tillfällen, tror jag.

Nu har vi en riksdag som till 100 procent har ställt sig bakom dels sanktionerna mot Ryssland och dels, åtminstone så småningom, stödet till Ukraina. Sex av åtta partier i riksdagen står bakom den svenska Natomedlemskapsansökan. Vi vill också ha säkerhetsgarantier från Nato.

Varför, om det nu är så viktigt med politisk enighet och att visa på stabilitet, ska Annie Lööf skapa en konflikt som inte finns?

Jag vänder mig också mot verklighetsbeskrivningen här. Annie Lööf sa alltså att Sverigedemokraterna har ”Putinvurmande” företrädare som har ”hyllat invasionen av Ukraina”. Vem har hyllat invasionen av Ukraina, Annie Lööf?

(Applåder)

Anf. 62 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Roger Richthoff delade en film som handlade om hur man hyllade invasionen av Ukraina.

Sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen har partiet nästan rakt igenom valt att placera män i försvarsutskottet som senare visat sig vurma för och inspireras av Putins styre – i tio års tid. Det rör sig om proryska politiker som dagen efter att de lämnat Sverigedemokraterna har gått till ett ännu radikalare parti – som, i ett fall, dagen efter åkte till Ryssland, till Moskva, och var med på samma konferens som Rysslands utrikesminister. Detta är en aningslöshet som riskerar att sätta vårt lands säkerhet i fara.

Jag tycker att det är bra att det finns en bred samsyn om Nato och om att stärka försvaret. Men det här handlar om rysk påverkan och information om säkerhetsklassade försvarsuppgifter.

Så jag frågar igen: Kan svenska folket lita på att det kommer att bli ett slut på Kremlvänligheten inom partiet och att det inte efter höstens val sitter proryska sverigedemokrater i Regeringskansliet?

(Applåder)

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Ja. Och Annie Lööf – snälla, höj nivån i debatten! När vi nu har lyckats få denna enighet i Sveriges riksdag och det är uppenbart att hela Sverige står bakom Ukraina och är starkt motståndare till det som sker från Rysslands sida och till den aggressivitet man visar, varför inte bara bejaka det i stället för att börja peka på konflikter och ytterligare polarisera Sverige?

Vi behöver inte mer av polarisering. Vi behöver mer av sansade samtal, stabilitet och politisk enighet. Jag tycker inte att Annie Lööf bidrar till det i det här sammanhanget.

(Applåder)

Anf. 64 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Någon rejäl pensionshöjning har inte genomförts i Sverige i modern tid. Därför ställde Vänsterpartiet kravet om att höja pensionerna i samband med statsministeromröstningen i höstas. Nu ligger ett förslag om 1 000 kronor i plånboken till gruppen garantipensionärer. Det är ungefär en halv miljon som får tusenlappen.

Vad var då Sverigedemokraternas reaktion? Jo, de kommer inte att rösta på förslaget utan har nu medverkat till att halvera en sådan höjning till knappt 500 kronor. Det är vad vi ska fatta beslut om nästa vecka: antingen 1 000 kronor i höjd pension eller Sverigedemokraternas 500. Övriga frågor, såsom skattesänkningen, kommer efter valet och är inte uppe för beslut nu. Varför har man medverkat till att halvera höjningen, Jimmie Åkesson?

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Fakta: Vi ger 1 000 kronor mer till garantipensionärerna. Vi ger 500 kronor mer till den genomsnittliga pensionären. Vi satsar nästan 15 miljarder. Regeringen och Vänsterpartiet satsar 10 miljarder, avrundat. Vi satsar alltså 5 miljarder mer på att förstärka pensionerna och de äldres ekonomi. Vi ger till alla pensionärer. Regeringen och Vänsterpartiet ger inte ens till hälften.

Detta är fakta. Vårt förslag är i alla upptänkliga sammanhang bättre än det förslag som Nooshi Dadgostar lyckades kohandla sig fram till tillsammans med regeringen i höstas. Vårt förslag är bättre. Vi ger mer pengar, och vi ger pengar till alla. Det är fakta.

(Applåder)

Anf. 66 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det var precis detta jag sa. Ni föreslår en skattesänkning efter valet på 200 kronor. Vi föreslår en höjd inkomstpension på 2 000 kronor. Det kommer att kosta betydligt mer.

Vi diskuterar nu det som det kommer att fattas beslut om i år. Där föreslår högeroppositionen 600 kronor i höjd garantipension. Bostadstillägg

och bostadsbidrag är inte höjd pension. Det är bidrag för dem med höga kostnader för sitt boende.

Det står mellan 1 000 kronor i handen till pensionärerna och knappt 500 kronor, för det som Jimmie Åkesson ska ge till pensionärerna ska det också skattas för. Vi tänker alltså inte på era vallöften; ni föreslår 200 kronor i sänkt skatt, och vi föreslår 2 000 kronor. Vi återkommer till det. Men när det handlar om garantipensionen, garantitillägget, varför medverkade Sverigedemokraterna till att halvera höjningen för Sveriges fattigpensionärer?

(Applåder)

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vad detta egentligen handlar om är inte de äldres levnadsvillkor och ekonomi. Vad det egentligen handlar om är att den vänstra sidan av politiken är oerhört bedrövad över att man inte, två och en halv eller tre veckor före valdagen, kan ge ett antal hundra tusen pensionärer en extra tusenlapp i lönekuvertet. Det är detta det handlar om. Jag har aldrig hört maken till valfläsk någonsin i hela mitt liv. Regeringen ska alltså dela ut pengar några veckor före valet för att de hoppas att människor ska rösta på dem.

Det är ett uselt förslag som ni har presenterat. Vi lägger 5 miljarder mer än ni gör i ert förslag. Vi ger alla pensionärer en förbättrad ekonomi. På vilket sätt kan det vara ett dåligt förslag i jämförelse med det som regeringen lägger fram? Jag begriper inte det, och jag tror inte att väljarna begriper det heller. Jag tror inte att väljarna går på den valfläskmetod som ni ägnar er åt.

(Applåder)

Anf. 68 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jag blev lite rörd över Jimmie Åkessons vilja att göra upp med Socialdemokraterna. Det verkar vara möjligt att diskutera lite sakpolitik här.

Ett stort samhällsproblem som vi har är det som vi i Liberalerna kallar den tilltagande separatismen, det vill säga att det inte bara är brist på integration, ekonomisk fattigdom, utanförskap och dåliga språkkunskaper – en mental istid i utsatta områden, som vi liberaler brukar peka på – som vi måste bryta utan att det också finns krafter som vill något annat.

En viktig del för att bryta detta i dessa sociala filterbubblor där människor lever i egna små kosmos, inte sällan digitalt, är public service. Tanken är att vi med en gemensam public service kan förmedla kunskap och basala fakta om hur Sverige ser ut. Public service skäller på Sverigedemokraterna och Liberalerna. De skäller på alla här inne till och från, rejält. Det är deras roll. Men man försöker hålla en linje baserad på fakta.

Kan Sverigedemokraterna tänka sig att ändra sig i sin negativa syn på public service?

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad Johan Pehrson menar. Jag har ingen negativ syn på public service, tvärtom. Jag tycker att public service fyller ett oerhört viktigt syfte och har ett oerhört viktigt demokratiskt uppdrag, inte minst när det gäller att tillgängliggöra debatt lokalt och regionalt i landet

– ett demokratiskt uppdrag när det gäller att tillgängliggöra sådant som marknaden, som Johan Pehrson ju hyllar i alla sammanhang och på alla tänkbara sätt, inte kan garantera och ge medborgarna. Det är det public service ska göra. Jag kan inte, herr talman, minnas att jag någonsin har gett uttryck för någon annan uppfattning.

Däremot har vi varit motståndare till den finansieringsmodell som beslutades för några år sedan i den här kammaren, inte nödvändigtvis för att den i grunden är dålig utan för att man borde ha börjat med idén om vad public service ska vara till innan man pratar om hur det ska finansieras.

Men jag gillar public service. Jag har till och med sagt att jag älskar public service – kanske inte den public service vi har i dag men det som public service skulle kunna bli och den idé som finns bakom.

Anf. 70 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Det låter ju bra. Tack, Jimmie Åkesson – jag är glad att du älskar public service. Men man kan titta lite mer noga. Det var inte så länge sedan du ville lägga ned P3, eller vad det var. Du har en tanke om att det ska styras på ett helt annat sätt. Du vill smalna av och spetsa till. Jag hörde nyligen att Sverigedemokraterna vill lägga ned vissa sändningar på andra språk, sändningar som är väldigt viktiga för att kunna nå ut till människor, kanske till exempel i utsatta områden, som springer runt och på fullt allvar tror att socialtjänsten i Sverige ska tvångsomhänderta barn mot betalning och skicka dem någonstans i USA eller vart det är – totalt verklighetsförvridda bilder. Ni har ju visst synpunkter och är väldigt kritiska till att vi ska ha public service.

Jag tycker att det är bra med public service. Jag tycker också att marknads-tv är lite fattigt. Jag tycker att bredden i public service är värd att försvara. Jag tänker till exempel på sändningen från Skansen när vi firade vår nationaldag tillsammans med kungafamiljen. Tyvärr var inte Jimmie Åkesson där, tror jag. Men det var en bra sändning. Public service ger människor bredd och trovärdighet i ett land där medierna är viktiga.
(Applåder)

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Den sändningen var säkert jättebra. Jag var inte där. Jag har inte varit där på tio år. Jag såg den inte heller. Jag firar hellre nationaldagen tillsammans med familjen än frottlar mig med kungligheter och annat.

Det jag egentligen ville ha sagt här är: Visst måste man kunna ha synpunkter på enskilda delar i det som public service gör? Public services uppdrag är ju ett politiskt beslut, och det är politiskt styrt. Jag har stora synpunkter på att public service till exempel i slutdebatten inför förra valet tog avstånd från en enskild partiledare och vad han sa. Det får inte ske i public service. Jag menar att det är ett otillbörligt sätt att påverka valet på, och det måste jag ju kunna säga.

Däremot har jag aldrig sagt att jag vill lägga ned P3. Jag har sagt: Om jag vore chef på public service skulle jag lägga ned P3. Nu är jag inte chef på public service, tack och lov, utan jag är politiker. Då ska man heller inte vara chef på public service.

Varför ska vi ha nyhetssändningar på arabiska och kurdiska? Ja, jag ifrågasätter värdet av det.
(Applåder)

Prot. 2021/22:126
8 juni

Partiledardebatt

Anf. 72 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det är en väldig tur för Sverige att svensk politik under många år har sett Sverigedemokraterna för precis vad de är, ett parti vars hela existens bygger på att skapa splittring i samhället och ett vi mot dom och inte minst att motarbeta det som kan skapa en trygg framtid för oss alla, det vill säga att på allvar möta klimathotet.

Om Sverigedemokraterna hade fått bestämma skulle vi ha legat långt efter resten av världen när det gäller att ställa om. Sverigedemokraterna var mot klimatlagen. De var mot Industriklivet och Klimatklivet, det vill säga de stöd som nu gör att industrin investerar stort. De var mot elbilsbonusen, som gör att det finns efterfrågan på bilbatterier och leder till att man nu investerar i batterifabriker runt om i Sverige – det vill säga det som har byggt fundamentet, grunden, för de tiotusentals gröna jobb som nu skapas.

Jag är inte förvånad över att Sverigedemokraterna inte lägger två strån i kors för att stoppa klimathotet. Men varför måste ni stoppa de gröna industrijobben, Jimmie Åkesson?

Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Här handlar det om något mer grundläggande. Det handlar om huruvida Sverige ska vara ett land som går före. Precis som vi alltid ska vara en humanitär stormakt och rädda världen ska vi också rädda världen på klimatområdet.

Problemet med de idéer som Per Bolund, och tyvärr också en majoritet i den här församlingen, har är att de inte räddar världen. Vi räddar inte världen ens på marginalen med alla de straffskatter, straffavgifter och allt annat bök som Miljöpartiet och Socialdemokraterna har skapat för vanligt hederligt folk med helt vanliga inkomster i det här landet – inte på något sätt! Det enda som händer är att det blir sämre för människor att leva i Sverige.

Och man räddar inte världen för att vi får det sämre. Det är så enkelt. Om Per Bolund tycker något annat får han gärna gå ut på gator och torg i valrörelsen och säga: Plåga er själva, svenska folk, för vi ska rädda världen! Får han 4 procent genom att göra det är jag den förste att gratulera, men jag hoppas verkligen att vi inte behöver se Miljöpartiet i regering igen.

(Applåder)

Anf. 74 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Känslan är ömsesidig, kan jag garantera. Vi vill verkligen inte se Sverigedemokraterna i regering heller. Men nu är ju risken ändå hyfsat stor eftersom Moderaterna har släppt in Sverigedemokraterna i värmen, som konservativa krafter har gjort i många andra länder tidigare.

Jag tror att alla som hörde Jimmie Åkessons svar här vet vad det finns för begrepp som beskriver det. Det är klimatförnekelse som Jimmie Åkesson ägnar sig åt. Det är klimatförnekelse att säga att det inte spelar någon roll vad Sverige gör när sanningen är – vilken klimatforskare som helst

skulle kunna upplysa Jimmie Åkesson om det – att varje kilo koldioxid som släpps ut förvärrar klimatkrisen. Det gäller även svenska utsläpp.

Det är också en vanbeskrivning att säga att klimatpolitik skulle göra Sverige sämre eller att vi skulle plågas av det. Nu ser vi de investeringar som görs – industrin planerar för 1 000 miljarder, med tiotusentals gröna jobb som kommer – just för att Sverige har vågat visa vägen och gå före.

Men jag förvånas inte när miljörelsen beskriver Jimmie Åkessons politik som att man ligger nere i skumrasket och inte ens förstår klimathotet.

(Applåder)

Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tar tacksamt emot kritik från Per Bolunds och Miljöpartiets bästa kompisar. Vi lever helt enkelt inte på samma planet. Jag har inga problem med det.

Visst, det spelar roll vad man gör. Det spelar roll för klimatet att man gör rätt saker. Att människor i Sverige inte har råd att köra till jobbet spelar ingen roll för klimatet. Det hjälper inte klimatet ett dugg. Däremot spelar det en roll för de individer och familjer det handlar om på riktigt.

Att industrier inte kan expandera eller etablera sig i Sverige för att det inte finns tillräckligt mycket el spelar roll. Det spelar ingen roll för klimatet, men det spelar en roll för industrierna och för de jobb som de kunde skapa.

Att vi har extrema bränslepriser och energipriser på grund av Miljöpartiets politik spelar roll. Men det spelar ingen roll för det globala klimatet; det spelar roll för de människor som drabbas i Sverige.

Där har vi Miljöpartiets politik, och den tänker jag aldrig någonsin ställa mig bakom.

(Applåder)

I detta anförande instämde Angelica Lundberg (SD).

Anf. 76 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Ska hela Sverige komma framåt behövs en politik och ett ledarskap som tar klimatet, jämställdheten, toleransen och landsbygden på allvar. Då behövs fler jordnära, gröna liberala reformer och ett mer konstruktivt samarbete.

Då måste vi växla upp klimatarbetet med fler gröna investeringar, få fler företag att ställa om, skapa nya jobb och underlätta för människor att göra klimatsmarta val, samtidigt som vi stänger kranarna till Putins gas och olja.

Då måste vi slå ned på hedersförtrycket och stoppa mäns våld mot kvinnor. Normer, värderingar och attityder måste in tidigt. Kontrollerande beteende behöver kriminaliseras. Finansieringen av tjej- och kvinnojourer måste bli långsiktig och stabil. Och för den som ska starta om sitt liv igen och stå på egna ben måste det vara lättare att hitta en trygg bostad och skydda både kvinnans och hennes barns skyddade identitet genom byte av efternamn.

Då måste vi orka stå upp mot rasism och främlingsfientlighet. Vi måste vägra låta rasismen få ett fotfäste i maktens korridorer.

Då måste vi se till att hela Sverige behövs och kan bidra. Ett viktigt steg för fler jobb, särskilt för dem som står långt från arbetsmarknaden, är den historiska överenskommelse på arbetsmarknadens områden som ska klubbas här i riksdagen i dag, om LAS och omställning. Den ger flexibilitet, trygghet och omställning under hela arbetslivet, och den är bra både för anställda och för företagare. Det är en reform som aldrig hade kommit till utan Centerpartiet och januariavtalet.

Ska Sverige bli ett friare och mer tryggt land – ett hoppfullt land som ser människors potential och kraft oavsett vem du är och var du kommer ifrån – behöver vi fortsätta att samla oss över partigränserna, som vi har kunnat göra när det gäller ett starkare försvar, stöd till Ukraina och ansökan till Nato. Det visar att vi kan agera tillsammans på fler områden – tillsammans för Sveriges bästa.

(Applåder)

Anf. 77 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Centerpartiet talar gärna om breda samarbeten, men de vägrar att förhandla med det parti som de har släppt fram den nuvarande statsministern tillsammans med. Och inte nog med det: Centerpartiet har redan ett flertal gånger under mandatperioden sett till att den statsminister som de själva har släppt fram förlorat budgetomröstningar mot det höger-nationalistiska blocket.

Jag har aldrig varit med om ett parti som så konsekvent släppt fram en statsminister för att sedan hindra henne att bedriva sin egen politik. Så här kan vi inte ha det! Det kan inte vara rimligt. Politik är att förhandla med andra partier som inte tycker likadant. Det är helt nödvändigt för att vi ska ha en fungerande demokrati.

Min fråga till Annie Lööf är om hon återigen kommer att medverka till att en höger-nationalistisk politik, en höger-nationalistisk budget, går igenom i Sveriges riksdag.

Anf. 78 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Så här kan vi inte ha det, säger Nooshi Dadgostar. Men låt oss backa bandet ett år. Då fällde Nooshi Dadgostar och Vänsterpartiet Stefan Löfven och en socialdemokratisk regering i en misstroendeförklaring som Sverigedemokraterna hade väckt. Det var det som satte hela bollen i rullning.

Sedan ett år tillbaka har vi inte det januariavtal med ett stabilt budget-samarbete som mödosamt arbetades fram under fyra månaders tid för att vi skulle kunna få en regering och ett stabilt budgetunderlag. Det fällde Nooshi Dadgostar och Vänsterpartiet tillsammans med Sverigedemokraterna för ett år sedan.

För Centerpartiets del räcker inte 174 mandat, som är majoritet enligt Nooshi Dadgostar, till en majoritet. Det finns en politisk vilde däremellan som hör till Vänsterpartiet och som sitter som tungan på vågen. Så kan vi inte styra Sverige. Sverige behöver bredare samarbeten, inte 174-majoriteter, och en politik som är förankrad i mitten av svensk politik så att vi kan få stabila, trygga samarbeten och en regering som får en budget igenom riksdagen.

(Applåder)

Anf. 79 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att Annie Lööf inte svarar på frågan. Ska hon se till och medverka till att högernationalistisk politik går igenom riksdagen nästa vecka? Det är ja eller nej på den frågan. Det är bara Centerpartiet i denna kammare som har röstat fram en statsminister men röstat emot henne i budgetomröstningar så att hon sitter som statsminister men inte kan genomföra sin egen politik utan ska genomföra Sverigedemokraternas politik.

Det är en mycket enkel fråga, Annie Lööf. Kommer Annie Lööf att medverka till att det är den högernationalistiska budgeten som går igenom Sveriges riksdag nästa vecka? Det krävs majoritet i riksdagen för att få igenom saker och ting. Då måste man tala med varandra, Annie Lööf, även om man inte tycker lika.

(Applåder)

Anf. 80 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det där låter väldigt vackert, och jag instämmer i att det krävs breda samarbeten i svensk politik. Fast de senaste dagarna har vi sett att 174 mandat inte är en majoritet. Det spelar ingen roll hur mycket Nooshi Dadgostar och jag förhandlar och samarbetar. Det blir ändå inte en majoritet, utan nästa vecka är det en politisk vilde som sitter på det avgörande mandatet för hur det ska gå i budgetomröstningen, om det skulle vara så att jag lyssnar på Nooshi Dadgostar i detta läge.

För Centerpartiet är det viktigt att få igenom en politik som står för gröna, liberala reformer. Vi kommer givetvis att rösta på vår budget.

Nu pågår ett viktigt arbete i Pensionsgruppen. Hur det landar kommer att vara helt avgörande för Centerpartiet i den fortsatta processen. Vi vill värna det svenska pensionssystemet, som ger höjda pensioner till dagens pensionärer men också till framtidens pensionärer. Nu är det upp till bevis för moderater och socialdemokrater att hålla ihop i Pensionsgruppen och lägga fram ett förslag som säkrar stabilitet och trygghet.

(Applåder)

Anf. 81 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag gläds när jag hör Annie Lööf prata om att vi behöver växla upp klimatarbetet. Det är ljuv musik i mina öron, men alla som någon gång har sysslat med musik och sång vet att för ljuv musik behövs komp. Ett bra komp är att kombinera ord med handling och faktiskt genomföra det som gör att vi kan få en grön omställning och växla upp klimatarbetet. För några veckor sedan valde Centerpartiet att i stället rösta emot ett förslag som skulle göra att utbyggnaden av vindkraft blir mer förutsägbar och effektiv. Det är något som inte minst investerare som vill bygga ny vindkraft har efterfrågat men som också kommunerna har ställt sig bakom. Nu har vi i stället en situation där åtta av tio vindkraftsprojekt stoppas samtidigt som ett stort nationellt problem skapas, eftersom vi behöver mycket mer förnybar och grön el.

Centerpartiet pratar mycket om att reducera regelkrångel, göra det enklare att få tillstånd och skapa förutsägbarhet för företag. Jag undrar därför: Varför röstade Centerpartiet emot förslaget i stället för att bejaka denna möjlighet?

Anf. 82 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det är väldigt enkelt: Regeringen hade inte gjort jobbet.

I våras presenterade jag en stor rapport för att få en fördubblad elproduktion till 2030, där vi vrider upp kranarna för alla kraftslag. Vi behöver mer grön, klimatsmart el för att klara klimatet, sänka utsläppen och få fler jobb och företag men också minska vårt och norra Europas beroende av ryska bränslen.

Det förslag om vindkraft som låg på riksdagens bord var inte helt. Det innebar något bara när det gäller det kommunala vetot, och det innehöll ingenting om ekonomiska incitament för kommuner, markägare eller närboende, enligt den finländska modellen. Centerpartiet vill göra detta på riktigt. Vi vill införa ekonomiska incitament för kommuner, närboende och markägare. Då kommer vi att få fler ja till landbaserad och havsbaserad vindkraft. Det skulle vi inte ha fått med det förslag som låg på bordet. (Applåder)

Anf. 83 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det är detta bemötande, där man låter det bästa bli det godas fiende, som gör att vi tyvärr ofta inte kommer tillräckligt snabbt framåt i att ställa om samhället.

Vi står för ännu mer ambitiösa förslag när det gäller att stötta de kommuner som säger ja till vindkraft och de markägare och intressenter som påverkas. Där skulle vi ha kunnat kroka arm. I stället, genom Centerpartiets nej, gäller fortfarande samma regelverk som nu leder fram till att åtta av tio vindkraftsprojekt stoppas.

Detta var detta som gjorde att det, när miljörörelsen granskade Centerpartiets politik på miljö- och klimatområdet, än en gång blev tydligt att det till slut ofta är andra intressen som får gå före när det gäller att fatta skarpa, nödvändiga beslut för klimatet.

Jag vill se en regering efter valet som kan få mycket att hända. Miljöpartiet har genomfört mycket av det som Centern planerade för men inte lyckades med i regeringsställning, såsom bonus malus och bränslebyte, som nu leder till en snabb omställning i Sverige. Detta är jag stolt över.

Men jag vill sträcka ut en hand till Centerpartiet. Är ni beredda att tillsammans med oss verka för att verkligen få fart på den gröna omställningen under nästa mandatperiod?

Anf. 84 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Fast det bästa saknades ju i propositionen – det som vi har lyft fram under många år och som handlar om att se till att få fart på vindkraftsutbyggnaden, genom bygdepeng och ersättning till såväl kommuner som regioner. Vi vill också regionalisera skattebasen, till exempel. Ersättning till närboende och markägare fanns ju inte med i det förslag som låg på riksdagens bord. Det var ofullständigt och skulle inte ha lett till fler ja utan bara till att vetot kommer in tidigare i processen, vilket vi står bakom. För att få fler ja krävs omfattande ekonomisk stimulans, och där vet jag att jag har miljörörelsen bakom mig.

Vi behöver se till att det blir fart på den gröna omställningen, och då måste vi lägga fram förslag som gör skillnad på riktigt, för klimatet, fler gröna jobb och landsbygdsutveckling och för att fasa ut den ryska oljan,

kolet och gasen. Då krävs ett politiskt ledarskap som lägger fram förslag som gör skillnad på riktigt.

(Applåder)

Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Det är bara en vecka kvar tills vi här inne ska besluta om budgeten för vårt land. Det är fortfarande oklart om det blir regeringens budget eller inte. Vi hade aldrig behövt vara i denna situation.

Annie Lööf och Centerpartiet vägrar acceptera att de behöver förhandla med det som är regeringens underlag. I går fick vi återigen bevis på hur skakig situationen är. Detta sker samtidigt som vi snabbt måste ställa om Sverige för klimatet. Det skulle skapa enorma mängder jobb om det gjordes rätt. Vi har en skola och en sjukvård som är utlämnad till marknadskrafterna. Där måste samhället ta tillbaka kontrollen. Men att lösa sådana problem kräver en stabil majoritet som kan få igenom sin politik.

På grund av den framstressade Natoprocessen är Sverige utsatt för utpressning från en auktoritär turkisk despot. Nu mer än någonsin behöver vi ha ordning på styret av landet. Vi vänsterpartister är beredda att sätta oss ned och förhandla. Det har vi varit under hela mandatperioden. Det skulle skapa lugn, ro och stabilitet och göra Sverige bättre.

När man samarbetar får man ge och ta. Alla kan inte få allt. Det är så demokratin fungerar. Det är så vi visar respekt för väljarna. Den röst som de har lagt i valurnorna ska spela roll. Man måste kunna förhandla med varandra om Sverige ska kunna styras. Politik är att kompromissa. Sverige behöver en handlingskraftig majoritetsregering som bygger Sverige starkt igen.

(Applåder)

Anf. 86 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag måste inledningsvis ändå korrigera Nooshi Dadgostar. Hon måste ändå kunna räkna. 174 mandat är ingen majoritet.

Nu till frågan. Mycket har hänt sedan Vänsterpartiet stod här i januari och sa att de ville stoppa planerna på byggandet av elkablar till Europa och hindra svensk export av ren el utan klimatutsläpp till våra grannländer för att hjälpa dem bli kvitt sitt beroende av gas och kol, bli kvitt den gas som varje dag pumpas in i Europa och som bekostar Putins folkrättsvidriga krig mot Ukraina.

Att kranarna från Ryssland stängs av är bland det mest effektiva vi kan göra för att få stopp på det urskillningslösa dödandet av oskyldiga människor. Men då krävs ökad export av svensk klimatsmart grön el.

Frågan är om Nooshi Dadgostar och Vänsterpartiet är beredda att omvärdera och hörsamma våra europeiska vänners behov av ren el. Står Vänsterpartiet fast vid sin protektionistiska linje att klippa elkablar när mer grön el nu är helt nödvändig för att fasa ut Putins blodbesudlade olja och gas?

Anf. 87 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det har aldrig varit en enskild vilde som har röstat ned regeringens budget. Det är Centerpartiet som har gjort detta om och om igen på ett sätt som har gjort att regeringen inte kan få igenom sin politik. Centerpartiet har medverkat till att genomföra sverigedemokratisk politik

i svensk riksdag. Det är inte en vilde som har gjort det, utan det är Centerpartiet.

Det som är viktigt för Vänsterpartiet är att vi får ned elpriserna. Det är det absolut viktigaste för att kunna ställa om Sverige och svensk industri och få bort det fossila och ersätta det med förnybar elproduktion.

För att vi ska få ned priserna framför allt i södra Sverige måste vi se till att kunna reglera när exporten ska ske. Vi kan nämligen inte fortsätta att exportera billig svensk el samtidigt som priserna sticker iväg i södra Sverige. Nu har vi tyska priser som importeras därför att Putin stänger av gasen. Det är inte acceptabelt. Vi måste kunna omreglera vår export.
(Applåder)

Anf. 88 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! 174 mandat är, som sagt, ingen stabil majoritet. Det är inte ens en majoritet. Vänsterpartiet har aldrig varit förtjusta i internationell handel eller marknadsekonomi. Och det är anmärkningsvärt att de verkar strunta i att det är genom export av grön el till våra grannländer som vi tillsammans i Europa kan bidra till att minska klimatutsläppen men också se till att Putins krigskassa sinar.

Fortsätter vi att exportera lika mycket el som vi har gjort de senaste åren minskar vi klimatpåverkan motsvarande utsläppen från all lastbilstrafik i Sverige under ett år samtidigt som vi stöttar våra europeiska grannar att stå upp mot Putin för det ukrainska folket.

Så varför säger Nooshi Dadgostar nej till en effektiv klimatpolitik som hela Europa och hela världen behöver? Och varför visar inte Vänsterpartiet och Nooshi Dadgostar solidaritet med våra europeiska grannar?

Anf. 89 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det är den mest ineffektiva klimatpolitik som man kan genomföra som Annie Lööf nu förordar. Det är inte export av el som är svensk expertis. Det är genom att exportera fossilfria lastbilar, genom att göra järnsvamp i stället för järnmalm, genom att producera fossilfritt stål och genom förädlingen som svensk industri är så stor. Det är så vi skapar sysselsättning i svensk ekonomi.

Annie Lööf har inte talat med svensk industri. De vill inte ha Annie Lööfs politik. De vill ha låga elpriser. Då kan vi inte importera Putins höga elpriser till Sverige. Vi ska inte kapa några kablar. Vi ska omreglera vår elexport som gör att priserna i södra Sverige sticker iväg på vintrarna. Det ska de inte göra. Vi måste se till att få ned svenska elpriser därför att elen är billigare att producera i Sverige. Därför ska våra konsumenter inte betala höga elpriser.
(Applåder)

Anf. 90 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det blir inte alltid som man tänkt sig. Annie Lööf tog min idé om att gå på Vänsterpartiet lite grann, kabelklipparna som vill isolera Sverige när vi har möjligheter att bygga ut energi från sol, vind och kärnkraft. Hör och häpna, om vi exporterar fossilfri el till hela världen är det jättebra. Det är inte sämre att vi exporterar det än någonting annat.

Fru talman! Men då ska jag ställa en annan fråga. Separatismen i Sverige är en kraft oavsett vad vi gör för att integrera människor och hjälpa människor som har långtidsarbetslöshet som ett ok, som inte kan prata riktigt bra svenska, som har barn som inte kommer in i skolan eller som har barn som sugts upp av de kriminella gängerna och blir kanonmat.

Min fråga till Nooshi Dadgostar är: Erkänner ni att det finns en separatistisk rörelse i Sverige som vill ha en annan rättsordning än den svenska, och framför allt, vad vill Vänsterpartiet göra åt detta?

Anf. 91 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Vi tycker att alla i Sverige ska vara lika inför lagen. Jag kommer från en familj med föräldrar som har flytt från islamister. De kunde göra en klassresa på grund av en stark svensk välfärdspolitik, en stark arbetsmarknad och stora investeringar i svensk ekonomi. De kunde snabbt komma in och få ett arbete. Det fanns en arbetsförmedling med en öppen dörr, inte som dagens svenska arbetsförmedling. Det fanns en skola som var jämlik. Där kunde barn från olika bakgrunder sitta bredvid varandra i klassrummen.

Allt detta har nyliberal och konservativ politik slagit sönder. I dag sorteras barnen i skolan. Vi har en arbetslöshet på nästan 8 procent. Man får inte erbjudande om vare sig utbildning eller praktik. Arbetsförmedlingens dörr är stängd. Jag kommer att göra vad jag kan för att se till att Sverige byggs starkt igen.

(Applåder)

Anf. 92 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det vore bra om vänsterpartiledaren kunde vända sig om. Det är i så fall de högerkonservativa krafterna bakom dig, bland annat utbildningsministern och statsministern, som har styrt det här landet under åtta år. Det verkar ju jättekonstigt. Jag känner dem, och jag har mycket kritik mot dem men inte just när det gäller detta.

Jag träffar många poliser, socialarbetare och lärare i de utsatta områdena. De berättar för mig att det inte hjälper om vi fördubblar socialbidragen eller tar bort all skatt på låga inkomster. De berättar för mig att det finns krafter som styrs och utgörs av klanledare, av gängledare och av islamister som inte vill att människor ska delta fullt ut i det svenska samhället. Det är krafter som vill skära ned på den svenska yttrandefriheten, och det är krafter som kandiderar till riksdagen i valet i höst. Vad vill ni göra åt detta? Är ni beredda att sätta ned foten mot dessa krafter och se till att de aldrig kan äta sig in i den svenska samhällskroppen?

Anf. 93 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Sänkta skatter kommer aldrig att leda till att fler kommer i arbete. Där är vi helt överens. Självklart har inte heller Socialdemokraterna, visserligen styrande med din budget, lyckats genomföra de stora förbättringar av svensk ekonomi och skola som hade behövts. Jag tycker att man behöver förbättra skolan. Men där är till exempel Liberalerna en bromskloss.

Vi ska inte ha några stockkonservativa personer som tar sig in i vårt samhälle. Alla som begår brott ska ställas inför rätta och ta sitt straff. Det tycker jag är oerhört viktigt. Men det är väl någonting som Liberalerna får

ta med sitt samarbetsparti Sverigedemokraterna, som är det mest konservativa nationalistiska parti vi har i Sverige och som kan påverka svensk demokrati.

(Applåder)

Prot. 2021/22:126

8 juni

Partiledardebatt

Anf. 94 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det har varit en svängig mandatperiod, en mandatperiod då Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna har öppnat upp för ett fullt samarbete med Sverigedemokraterna.

Men jag måste erkänna att Vänsterpartiets svängning under våren kanske är det som har förvånat mig allra mest. De flesta av oss har nog fått vänja oss vid ett högerkonservativt block som bedriver en politik som gör att Sverige inte klarar av klimatet och inte hedrar Parisavtalet. Men Vänsterpartiet väljer i detta läge med en galopperande klimatkris att rösta på samma sak som Sverigedemokraterna och de övriga borgerliga partierna för att driva igenom en fossilpolitik som faktiskt rear ut Putins fossila bränslen till svenska folket och som stoppar en klimatpolitik som skulle fasa ut det fossila och faktiskt minska utsläppen här och nu.

Jag vill fråga Nooshi Dadgostar: Hur menar Nooshi Dadgostar att Vänsterpartiets politik faktiskt gör att Sverige hedrar Parisavtalet?

Anf. 95 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag är säker på att Per Bolund och jag är överens om att vi måste göra stora investeringar i svensk elproduktion, i svensk infrastruktur och i att bygga om våra flerfamiljsbostäder för att ställa om ekonomin för klimatet. Vänsterpartiet har ju föreslagit ett av svensk politikens största paket, som skulle skapa 80 000 nya arbetstillfällen, för att genomföra allt detta.

Det är väldigt viktigt att vi får med oss hela den svenska befolkningen på denna stora omställning. Det kommer att skapa jobb. Det kommer att kräva stora statliga investeringar, men det ska inte förenas med stora prischocker för vanliga löntagare. De ska inte behöva betala stora delar av sin inkomst för drivmedel som har priser som är alldeles för höga.

Prischocker kommer inte att leda till ett bra samhälle. Stora investeringar kommer att göra det.

Anf. 96 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det är viktigt att ord och handling hänger ihop och att det man säger förenas med det man gör.

Vänsterpartiet säger sig vilja minska utsläppen men agerar i praktiken tvärtom för politik som ökar utsläppen i Sverige ganska kraftigt.

Vänsterpartiet säger sig vilja sänka priset för till exempel den som är bilberoende i landsbygd, men både jag och Nooshi Dadgostar vet ju att det är oljechockerna på världsmarknaden som gör att svenska bilister får betala alldeles för höga priser.

Vi skulle behöva mindre av tomma ord i svensk politik och mer av gemensam handling. Jag ser att miljörelsen ser den här förändringen och är kritisk. Det finns också intern kritik i Vänsterpartiet.

Jag hoppas att Vänsterpartiet kan inse att det här inte är vägen framåt och att man är beredd att om inte driva på miljöpolitiken – det brukar vi i

Miljöpartiet få göra i våra samarbeten – så åtminstone komma tillbaka till en miljöpolitik som faktiskt minskar utsläppen här och nu.

(Applåder)

Anf. 97 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Miljöpartiets problem är att man inte förstår människor. Man förstår inte verkligheten. Människor måste ta sig till jobbet. De måste få en inkomst. Vi måste skydda befolkningen; det är vårt uppdrag som politiker.

Vi ska ställa om, och vi ska göra det på ett gemensamt sätt. Men det måste också ske på ett jämlikt och rättvist sätt. Vanliga löntagare ska inte bli fattiga därför att vi ställer om.

Vi vet att många av Sveriges löntagare tar bussen, spårvagnen eller tunnelbanan till jobbet. Vänsterpartiet föreslog tillsammans med ett antal andra partier en mycket stor satsning på att sänka priserna i kollektivtrafiken. Tyvärr såg Miljöpartiet till att det förslaget föll och inte gick igenom. Det beklagar jag.

(Applåder)

Anf. 98 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det är något mättad entusiasm i den här kammaren. Till våra åhörare och till dem som tittar på detta på tv vill jag säga att det beror på att vi har jobbat nonstop sedan årsskiftet med politik.

Nu ska vi göra det lite till. Vi ska prata om sakfrågor. Det är detta som svensk politik borde handla om, särskilt när det bara är tre månader kvar till ett val och vi befinner oss i det mest känsliga säkerhetspolitiska läget under en mansålder.

I stället har vi i dagarna behövt hantera ännu en misstroendeomröstning på grund av misskötsel i ämbetet från en justitieminister och på grund av att vi i grunden har en regering som stöds av partier som inte talar med varandra och av en partilös vilde på den yttersta vänsterkanten. Det är inte värdigt denna kammare eller detta land. Det gamla uttrycket polsk riksdag kan snart komma att ersättas med uttrycket svensk riksdag.

Valet om tre månader står mellan detta gungande vasaskepp, som har många färger men ingen köl, och vårt alternativ. Kristdemokraterna är ett av fyra partier som, sina skillnader till trots, ser landets problem och har gemensamma konkreta lösningar.

Vi ser de 140 000 som köar i väntan på vård. Vi ser de chockhöjda drivmedelspriserna. Vi ser de rekorddyra elräkningarna, som beror på att regeringen har lagt ned fungerande och planerbar elproduktion och gjort Sverige helt beroende av vädergudar. Vi ser den otrygghet som gjort gårdagens amerikanska actionfilmer till dagens svenska verklighet. Vi ser hjärtlandets problem med bortprioriterade vägar och järnvägar och med ett lantbruk som går i konkurs och ger skyhöga matpriser. Vi har flera gemensamma svar.

Vi utlovar inte några utopier. Samhället blir aldrig färdigt, men den här regeringen är det. Den har prövats. Den har fått sin tid, och den har misslyckats. Det är vi som erbjuder en nystart för Sverige. I höst, hoppas jag, är det vi som tar över.

(Applåder)

Anf. 99 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! För några år sedan – det var väl ungefär vid det förra valet – talade Ebba Busch i en frikyrka. Det finns ett klipp på detta. Hon talade om hbtq-familjer. Detta är ju en sida som Kristdemokraterna inte pratar om, så jag vill ge Ebba Busch tillfälle att göra det.

Hon sa att Kristdemokraternas utgångspunkt är att alla barn har en mamma och en pappa, att deras utgångspunkt därför fortfarande är familjen – mamma, pappa, barn – och att det bästa för ett barn är att växa upp med sin mamma och sin pappa.

Hur tror Ebba Busch att barn som växer upp i en kärleksfull familj med två mammor eller två pappor känner? Hur tror hon att det känns när de får höra en partiledare säga på det här sättet?

Anf. 100 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag minns inte kontexten eller i vilket sammanhang den här frågan ställdes, men jag kan redogöra för var man har oss.

Kristdemokraterna är ett familjeparti, och vi är ett familjeparti för alla som lever i en kärnfamilj. Vi är ett familjeparti för alla som lever i en stjärnfamilj. Vi är ett familjeparti för alla som lever i den typ av familj som jag själv har – en familj men i två olika hushåll.

Oavsett vem mamma eller pappa älskar, och oavsett om man har två pappor, två mammor, en mamma eller en pappa, är föräldrarna precis lika bra. Det viktigaste för våra barn är trygghet, kärlek, sunda och hållbara relationer – så länge det bara går – och en familj som ser till barnens bästa.

Anf. 101 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag ska ge Ebba Busch en ny chans att förklara detta uttalande. Det var, om jag inte minns fel, 2018 hos tidningen Dagen, som är en frikyrklig församling. Det är väl där Kristdemokraterna ofta håller till.

Jag vill återigen höra den förklaring som Ebba Busch har till att hon kom med detta uttalande. Vi vet att många barn växer upp med mammor och pappor eller ensamstående mammor. Vad tror Ebba Busch att dessa barn känner när de får höra en partiledare säga att det för henne är bäst att inte växa upp på det sätt som de växer upp utan med en mamma och en pappa?

Anf. 102 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det har jag aldrig sagt.

Vi har tyvärr barn som blir av med en mamma eller en pappa. Vi har alldeles för många barn som växer upp med frånvarande fäder. Vi har till och med sett det tydligt uttryckt i en förvaltningsrättsdom i ett fall där en ung kille hamnat helt snett just på grund av att, som det uttrycktes, fadern var frånvarande och modern brast i att sätta gränser. Det är klart att det hade varit mycket bättre för den pojken om både pappan och mamman hade varit närvarande.

Om man har en mamma och en pappa är det bättre att båda är närvarande. Men det är många familjer där det inte ser ut så. Man kan vara en ensamstående mamma som jag. Jag har en föräldrapartner i mina barns pappa, men vi delar inte livet på samma sätt som tidigare. Det kan också vara två mammor eller två pappor. Vi kommer att slåss för alla familjer och alla barns rätt till en trygg uppväxt.

Anf. 103 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Sommaren närmar sig med stormsteg, hoppas jag. Det är en tid när många unga människor får sitt första sommarjobb, kanske möter sin första kärlek, har ett fantastiskt härligt sommarlov och kommer fullt laddade tillbaka till skolan. Men vi vet att det inte ser ut så för alla.

Liberalerna går till val på att vi inte ska ha några utsatta områden i Sverige. Vi ska se till att fler människor får uppleva frihet och trygghet och slippa segregation. Det gör man genom en bättre integration och framför allt genom en bättre skola.

Vi har i dag ett läge där alldeles för många människor lever en vardag med våld och skjutningar, som dessutom slår rekord. Drömmar krossas. Ännu värre är att liv släcks. Familjer lever i evig sorg. Som jag har varit inne på några gånger får separatister härja. Vi kan inte stoppa dessa vanföreställningar om att en annan ordning ska vara överordnad den svenska grundlagen. Vi vet också att de gäng som agerar, och klanledarna, drar in unga människor i detta maskineri av död, hat och brist på respekt för andra. Empatilösheten är total.

Vi vill ändra på det här. Liberalerna går till val med en stark social reformagenda för våra utsatta områden. Vi vet att fler människor måste få chans att bli en del av medelklassen. Vi vet att fler människor måste få uppleva den riktiga frihet det innebär att man har ett jobb, att ungarna klarar skolan och att man har en liten egen inkomst som man kan bestämma över själv och som vi politiker kanske låter vara i fred. Det är så, med investeringar i dessa områden, som vi skapar möjligheternas Sverige för alla och ett mer eftertänksamt Sverige.

(Applåder)

Anf. 104 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Den senaste veckans politiska cirkus har nog gjort att många med mig längtar efter lite stabilitet och en politik som bygger upp och förenar men inte förorenar. Sverige behöver läka från den destruktiva politiska kraft som bygger hela sin idé på att splittra och riva ned.

Vi i Miljöpartiet ser våra naturliga samarbetspartner i Socialdemokraterna, som vi har regerat med i sju år, men också Centerpartiet och Vänsterpartiet. Min och Miljöpartiets förhoppning är att vi tillsammans kan vara den konstruktiva kraften i svensk politik, den som efter höstens val kan samlas för att börja bygga nytt och hållbart för framtiden och för kommande generationer.

Miljöpartiet kommer att gå in i ett sådant samarbete som den gröna motorn för omställning. Vi har redan visat att vi får mer att hända i miljöarbetet än vad som har hänt på många årtionden med många tidigare regeringar. Nu föreslår vi vår generations stora satsning på miljö- och klimatinvesteringar med 100 miljarder kronor om året de kommande tio åren.

Vi kommer att prioritera att Sverige fullföljer den gröna industrirevolutionen, som tack vare vår politik redan har börjat. Vi ska fullfölja den elektrifiering som vår politik har banat väg för. Vi vill röja undan de hinder som fortfarande finns för att omställningen till en helt förnybar elproduktion ska bli verklighet. Vi kommer att satsa på en rättvis grön omställning.

Men vi behöver också satsa på att hantera den naturkris vi är inne i. Vi behöver många fler reformer för levande hav och för friska och gröna skogar i vårt land. Här finns det väldigt mycket mer att göra. Vi vet att naturen kan rädda oss, men först behöver vi rädda naturen, som Inger Andersen, chef för FN:s miljöorgan, sa.

För att det här ska bli verklighet behövs det ett starkt grönt parti. Det finns bara ett miljöparti i svensk politik.
(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Hansén och Annika Hirvonen (båda MP).

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 maj justerades.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:494

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:494 Idrottsgymnasier
av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 7 juni 2022

Utbildningsdepartementet

Lina Axelsson Kihlblom

Interpellation 2021/22:527

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:527 Det bohuslänska miljövärdet
av Ann-Sofie Alm (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 juni 2022. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 6 juni 2022

Miljödepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Prot. 2021/22:126
8 juni

Interpellation 2021/22:529

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:529 Tullverkets brottsbekämpande verksamhet av Borian Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 29 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 juni 2022

Finansdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2021/22:535

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:535 Valfärdskontroller på flygplatser av Pontus Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 27 juni 2022.

Stockholm den 7 juni 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:536

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:536 Avskaffande av internmomsen av Helena Vilhelmsson (C)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 29 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 juni 2022

Finansdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2021/22:537

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:537 Hyrda anstaltsplatser utomlands av Adam Marttinen (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 28 juni 2022.

Stockholm den 7 juni 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Prot. 2021/22:126

8 juni

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM97 Förordning om det europeiska hälsodataområdet
COM(2022) 197, COM(2022) 196 till socialutskottet

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2022:15 På skakig grund – beslutsunderlag inför stora reformer

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:258 till finansutskottet

Skrivelse

2021/22:248 till finansutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2021/22:FiU42 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning
2017–2021

Skatteutskottets betänkanden

2021/22:SkU28 Stärkt kontroll och kvalitet i folkbokföringen

2021/22:SkU29 Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedels-
neutralt regelverk

2021/22:SkU30 Redovisning av skatteutgifter 2022

2021/22:SkU33 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Prot. 2021/22:126
8 juni

Civilutskottets betänkanden
2021/22:CU22 En ny lag om företagsrekonstruktion
2021/22:CU24 Tryggare bostadsrätt
2021/22:CU25 Regional fysisk planering i Hallands län
2021/22:CU26 Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål
2021/22:CU32 En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn

Kulturutskottets betänkande
2021/22:KrU10 Stärkt integritet i idrottens antidopningsarbete

Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

§ 8 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU12
Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden
(prop. 2021/22:176)
föredrogs.

Anf. 105 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vi samlas i kammaren för att debattera och senare i dag ta beslut om regeringens proposition *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*. De beslut vi kommer att fatta senare i dag kommer att påverka arbetstagarnas trygghet i grunden för överskådlig framtid.

Regeringens förslag, som bygger på parternas principöverenskommelse, försämrar anställningsskyddet och ökar otryggheten på arbetsmarknaden. De förbättringar som föreslås för arbetstagarna, såsom förbättrade möjligheter till omställning, uppväger inte de försämringar som föreslås i form av kraftigt försämrat anställningsskydd. Sammantaget innebär propositionen en ytterligare maktförskjutning till arbetsgivarnas fördel. Det kan Vänsterpartiet inte acceptera.

I det här betänkandet har Vänsterpartiet tre reservationer. Jag yrkar bifall till dem alla.

Vänsterpartiet anser att arbetstagarnas ställning och trygghet behöver stärkas, inte försvagas. Anställningsskyddet behöver förbättras, inte försämras. Vi behöver fler trygga jobb, inte färre. Vi kan därför inte ställa oss bakom regeringens proposition i de delar som rör försämringar av arbetsrätten.

Vi väljer dock att ställa oss bakom de delar av propositionen som innebär förbättringar för arbetstagarna, såsom omställningsstudiestöd och grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Enligt vår mening bör dock en del av dessa förslag ges en delvis annan utformning för att ytterligare stärka arbetstagarnas ställning på arbetsmarknaden.

Fru talman! Innan jag går in på hur Vänsterpartiet ställer sig till propositionens förslag vill jag påminna om hur vi hamnade här. Det hade inte skett utan januariavtalet och de skrivningar som Centerpartiet och Liberalerna tvingade igenom för att stödja en S-ledd regering. Socialdemokraterna, å sin sida, valde makten framför arbetstagarnas trygghet.

Vänsterpartiet kan konstatera att den process som lett fram till propositionen har varit riggad till arbetsköparnas fördel. Genom januariavtalet tvingades arbetstagsidan till förhandlingsbordet under hot om lagstiftning. Arbetsköparna hade redan från början ett övertag via januariavtalets skrivningar: Om parterna inte når en överenskommelse i linje med januariavtalet väntar lagstiftning – till arbetsgivarnas fördel. Förhandlingarna mellan parterna fördes alltså inte på jämlika villkor. Arbetstagsidan tvingades genom det till stora eftergifter.

Fru talman! Särskilt anmärkningsvärt var regeringens agerande i ett läge i förhandlingarna där LO hade avvisat ett avtal och regeringen deklarerade att den tänkte jobba vidare utifrån parternas förslag. En socialdemokratiskt ledd regering slog alltså i praktiken fast att LO inte behövde räknas med när det refererades till vilka som är parter på den svenska arbetsmarknaden.

Detta är att betrakta som ett historiskt svek mot LO och de enskilda LO-förbunden. Den S-ledda regeringen spelade alltså ut olika fackliga organisationer mot varandra och lyckades på så sätt till slut pressa LO att acceptera överenskommelsen mellan Svenskt Näringsliv och PTK. En regering som gör så kan knappast anklaga andra för att inte respektera parterna.

Vänsterpartiet värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen, där arbetsmarknadens parter förhandlar och tecknar avtal om arbetstagarernas löner och villkor. Sådana förhandlingar ska dock ske på lika villkor, inte genom att staten via hot om lagstiftning ger den ena parten ett övertag. Det är uppenbart att utfallet av sådana förhandlingar inte blir balanserat. Parternas principöverenskommelse, som ligger till grund för regeringens proposition, är ett tydligt exempel på detta.

Det fackliga arbetet innebär alltid ett byte med arbetsgivaren och ibland även med riksdag och regering. Resultatet, alltså innehållet i bytet, är alltid ett uttryck för maktförhållandena mellan parterna. Det är tydligt att resultatet i detta fall blev väldigt ojämnt. Arbetsgiversidan fick igenom väldigt mycket medan arbetstagsidan fick igenom väldigt lite.

Fru talman! I propositionen lämnas förslag på en reformerad arbetsrätt, ett nytt omställningsstudiestöd och ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förslaget om en reformerad arbetsrätt innebär bland annat att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på ”sakliga skäl” i stället för att som i dag ”vara sakligt grundad”. Förslaget innebär också att möjligheterna att avvika från lagen om anställningsskydd genom kollektivavtal ökar, att alla arbetsgivare utan begränsning på storlek får undanta tre arbetstagare från turordningen vid arbetsbrist, att en anställning inte ska bestå vid tvist och att det införs turordning och omställningstid vid omreglering till lägre sysselsättningsgrad.

Vidare innebär förslaget att anställningsavtal föreslås gälla på heltid om inget annat avtalas, att särskild visstidsanställning ersätter allmän visstidsanställning och att kundföretag i vissa fall ska erbjuda inhyrda arbetstagare tillsvidareanställning eller betala ersättning.

Förslaget om ett nytt omställningsstudiestöd kompletterar det reguljära studiestödet och ska finansiera studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Förslaget om ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd innebär att det införs ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer och ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer.

Fru talman! Regeringen föreslår att vid uppsägning på grund av arbetsbrist ska en arbetsgivare ha rätt att från turordningen undanta högst tre arbetstagare som enligt arbetsgivarens bedömning är av särskild betydelse för den fortsatta verksamheten. Möjligheten att göra undantag ska omfatta alla arbetsgivare oavsett antalet anställda. Om ett sådant undantag har gjorts ska inga ytterligare undantag få göras vid en uppsägning som sker inom tre månader från det att den första uppsägningen skett. Det ska även fortsättningsvis vara tillåtet att genom kollektivavtal göra avvikelser från turordningsreglerna.

Turordningsreglerna vid uppsägning på grund av arbetsbrist gör alltså att arbetsgivare inte fritt kan välja vilka som ska sägas upp. Det är ett skydd mot godtyckliga uppsägningar. Regeringens förslag om att utöka möjligheten att göra undantag från turordningen ökar arbetsgivarnas makt att bestämma över vem som ska få jobba kvar och vem som ska få gå.

Detta kan Vänsterpartiet inte acceptera. För det första försämrar det anställningstryggheten för den enskilda arbetstagaren. På många mindre arbetsplatser innebär den nya lagstiftningen med tre undantag en drastiskt försämrad anställningstrygghet. Antalet undantag som arbetsgivare får göra medför att turordningsreglerna i väsentlig utsträckning upphör att fungera som ett tillfredsställande anställningsskydd. Förslaget riskerar att slå särskilt hårt mot äldre, sjuka och funktionsnedsatta, som redan i dag har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden.

För det andra påverkar det arbetsmiljön negativt. Fler undantag från turordningen skapar otrygghet bland de anställda. Otryggheten slår hårt mot arbetsmiljön. När ingen känner sig trygg får vi tystare arbetsplatser och ett högre och mer slitsamt arbetstempo, och färre vågar säga ifrån av rädsla för att sägas upp.

För det tredje riskerar detta att leda till att färre väljer att vara med i facket. Att utöka möjligheten att göra undantag från turordningen innebär att facket får mindre att säga till om i förhandlingar kopplade till uppsägningar på grund av arbetsbrist, och det kommer att minska incitamentet att engagera sig fackligt, eller att vara medlem i facket.

Detta kommer att slå hårt mot den fackliga organisationen, framför allt den lokala. Det gäller särskilt i branscher med många små arbetsgivare där facket redan i dag är svagt, till exempel hotell- och restaurangbranschen och städbranschen, och branscher som är satta under hård press, såsom byggnadsbranschen och transportbranschen.

Fru talman! Baristor, lokalvårdare, byggnadsarbetare och lastbilschaufförer behöver snarare mer anställningstrygghet, inte mindre, vilket lagändringen leder till.

Vänsterpartiet anser att arbetsgivarnas möjlighet att göra undantag från turordningen vid uppsägning på grund av arbetsbrist bör inskränkas, inte utökas. Vi vill därför ta bort det tvåpersonersundantag som finns i nuvarande lagstiftning för arbetsgivare med högst tio anställda. Det skulle stärka anställningstryggheten för anställda i små företag.

LAS ger, utan undantagsregeln, parterna tillräckligt utrymme att förhandla fram lösningar vid uppsägningar på grund av arbetsbrist som både

är rättssäkra för den enskilde och motsvarar behoven på arbetsplatsen. Det finns alltså ingen som helst anledning att utöka undantagen.

Vänsterpartiet kan även konstatera att det inte har presenterats något hållbart underlag till stöd för en försämring av turordningsbestämmelserna. Det skapar inga nya jobb; det skapar bara otrygghet för löntagarna.

Fru talman! Regeringen föreslår i propositionen även att allmän visstidsanställning ska ersättas av särskild visstidsanställning. Man väljer alltså inte att ta bort denna vidriga anställningsform, utan man friserar den lite. Det man är särskilt nöjd med är att den särskilda visstidsanställningen ska övergå i en tillsvidareanställning när arbetstagaren har varit anställd i sammanlagt mer än 12 månader under en femårsperiod, i stället för 24 som det är nu. Men det ska även fortsättningsvis vara tillåtet att genom kollektivavtal göra avvikelser från lagens regler om just tidsbegränsade anställningar.

Förslaget har framställts som en stor framgång för arbetstagsidan. Jag kan konstatera att förslaget förvisso innebär en viss förbättring jämfört med nuvarande regler, men grundproblemet finns kvar: Arbetsgivaren behöver fortfarande inte ange något som helst objektiva skäl för en visstidsanställning. Det ger möjlighet för arbetsgivaren att även fortsättningsvis använda sig av visstidsanställningar i jättestor utsträckning – utan motivering och trots att det allt som oftast finns ett arbetskraftsbehov.

Fru talman! Förslaget om särskild visstid är helt otillräckligt för att få bort de omotiverade tidsbegränsade anställningarna. Det är den mest oregerade anställningsformen, som håller anställda i ett djupt otryggt förhållande till arbetsgivaren utan att denne ens behöver motivera anställningens otrygghet. Och den blir inte mer acceptabel bara för att man byter namn på den och ändrar lite grann i konvergenstiden.

Det här är en extremt dålig och bristfällig ersättning för ett förbud mot allmän visstid. Det är en skam, fru talman, att Socialdemokraterna, som tidigare motsatt sig allmänna visstidsanställningar, väljer att gå vidare med en politisk lösning som ändå inte löser de välkända problemen.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att antalet otrygga anställningar bör minska. Det kräver en tydligare reglering. Det räcker inte med att byta namn på en otrygg anställningsform.

Fru talman! Regeringen föreslår att ett nytt statligt parallellt studiestöd ska införas för att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera sina studier. Syftet är att stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Stödet ska kallas för omställningsstudiestöd och bestå av ett omställningsstudiebidrag och ett omställningsstudielån. Grundläggande bestämmelser om detta ska tas in i en ny lag.

Vänsterpartiet välkomnar absolut regeringens förslag. Omställningsstudiestödet möjliggör för fler yrkesverksamma vuxna att förbättra sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Vi kan samtidigt konstatera att regeringen faktiskt hade kunnat införa detta stöd utan att kraftigt försämra arbetstagarnas anställningsskydd. Enligt vår mening bör en del av regeringens förslag kring omställningsstödet ges en delvis annan utformning för att stödet ska bli lite mer ändamålsenligt.

För det första bör den övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd följa riktlinjerna för pension. Om vi förväntas jobba längre bör vi även ha rätt till omställningsstöd högre upp i åldrarna.

För det andra bör omställningsstudiestödet kunna ges under en längre period än de 44 veckor regeringen föreslår. Detta antal veckor motsvarar två terminer på högskolan, men många utbildningar är längre än dessa 44 veckor. Regeringens förslag riskerar att leda till att studerande inte fullföljer sina studier om dessa är längre än 44 veckor. De kommer att avstå sin kompetens och på så sätt avstå från att stärka sig själva på arbetsmarknaden. Därmed motverkas syftet med reformen.

Vänsterpartiet anser därför att omställningsstudiestöd ska få lämnas i 66 veckor, motsvarande tre terminers heltidsstudier, för den som behöver helt stöd.

För det tredje, fru talman, bör alla individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd. Enligt regeringens förslag ska omställningsstudiestödsbidraget lämnas i mån av tillgängliga medel. Det finns en uppenbar risk att medlen inte räcker till. Många arbetstagare kommer därmed inte att ges möjlighet att få omställningsstudiestöd, trots att de utgör målgruppen och uppfyller kvalificeringsvillkoren. Arbetstagsidan har också, genom principöverenskommelsen, gjort stora eftergifter i form av kraftigt försämrad anställningstrygghet för att få till stånd ett system för omställning.

Om omställningsstudiebidraget, som utgör 80 procent av omställningsstudiestödet, endast ska lämnas i mån av tillgängliga medel har arbetstagsidan tvingats till eftergifter utan att vara garanterad att få någonting i gengäld. Det är inte rimligt. Varför ska arbetstagarna acceptera kraftigt försämrad anställningstrygghet om de inte ens är garanterade att få omställningsstudiestöd? Enligt vår mening bör alla som uppfyller kvalificeringsvillkoren garanteras stöd. Det ska inte vara beroende av tillgång på medel.

För det fjärde, fru talman, bör arbetsgivarna vara med och finansiera omställningsstudiestödet. De har ju, genom principöverenskommelsen och sedermera regeringens proposition, fått igenom mycket kraftiga försäkringar av anställningsskyddet. Rimligen borde arbetsgivarna få betala någonting för detta. Det är orimligt att det är staten, via skattebetalarna, som ska stå för notan.

Fru talman! Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark har beskrivit regeringens förslag som ett historiskt omställningspaket för långsiktigt förbättrad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsministern har även kallat förslaget för den största trygghets- och frihetsreformen på svensk arbetsmarknad i modern tid.

Vänsterpartiet instämmer inte i arbetsmarknadsministerns beskrivning. På vilket sätt skapar ett kraftigt försämrat anställningsskydd trygghet och frihet? Blir arbetstagarna mer fria och trygga om de har sämre anställningsskydd?

Det är uppenbart, fru talman, för alla som har ögon att se med att regeringens förslag framför allt gynnar arbetsköparna. De får större möjligheter att välja vem som ska sägas upp vid arbetsbrist, de får minskade kostnader vid uppsägningstvister, de kan fortsätta att anställa folk på visstid utan att motivera varför och de behöver inte betala en krona för omställningsstudiestödet. Arbetsköparna har således ytterligare stärkt sin makt på bekostnad av arbetstagarna och skickat räkningen för arbetstagsidans ”framgångar” till staten.

Arbetstagarna får, å sin sida, förbättrade möjligheter till omställning till priset av kraftigt försämrat anställningsskydd. Det kan knappast kallas för den största trygghets- och frihetsreformen på svensk arbetsmarknad. Det är bara socialdemokratiskt nyspråk utan förankring i verkligheten. Kraftigt försämrat anställningsskydd kallas för trygghet, och utökade möjligheter för arbetsgivarna att välja vem som ska få sparken kallas för flexibilitet.

Fru talman! Vänsterpartiet beklagar att Socialdemokraterna, som tidigare stått upp för löntagarna och försvarat ett starkt anställningsskydd, har valt att driva igenom Centerpartiets nyliberala politik. Socialdemokraterna hade ett val 2019: De kunde stå upp för löntagarna och anställningsskyddet eller böja sig för Centerpartiets krav. Socialdemokraterna valde det senare, och i dag beslutar vi om konsekvenserna av detta vägval.

Fru talman! Vänsterpartiet fortsätter att stå upp för löntagarna. Vi fortsätter att stå upp för alla de fackförbund som valt att inte ansluta sig till huvudavtalet. Vi fortsätter att stå upp för alla de krafter i den samlade fackföreningsrörelsen som är missnöjda med en uppgörelse där arbetsgivarnas makt stärks på bekostnad av löntagarnas trygghet. Vi röstar därför nej till alla förslag som innebär försämringar av anställningstryggheten.

Vänsterpartiet vill reformera arbetsrätten på arbetstagarnas villkor. Vi vill stärka anställningstryggheten – inte luckra upp den. Vi vill avskaffa undantagen i turordningen. Principen sist in, först ut ska gälla utan undantag. Vi vill avskaffa allmän visstidsanställning och i stället införa objektiva skäl för när det är tillåtet med visstidsanställningar. Tillsvidareanställning ska vara norm, och visstidsanställning ska vara ett undantag. Vi vill behålla nuvarande regelverk kring saklig grund, och vi vill behålla nuvarande regelverk vid tvister om ogiltigförklaring.

Ett starkt anställningsskydd ger starka och trygga löntagare som kan stå upp för sina rättigheter och kräva rättmätiga löner och villkor. Det gynnar i förlängningen även arbetsgivarna. Starka och trygga löntagare gör ett mycket bättre jobb. Ett försvagat anställningsskydd ger otrygga löntagare och tystare arbetsplatser. Det drabbar i förlängningen även arbetsgivarna. Otrygga löntagare gör ett sämre jobb.

Fru talman! Avslutningsvis: De förändringar av arbetsrätten som Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstar igenom i dag skapar otrygghet på en arbetsmarknad som behöver trygghet.

Ni hävdar att arbetsrätten behöver moderniseras för att möta de utmaningar som den svenska arbetsmarknaden står inför. Men det finns ingenting modernt med otrygghet. Tvärtom – de förändringar ni genomför förflyttar oss flera decennier tillbaka. Det kan Vänsterpartiet aldrig acceptera. Vi röstar nej till regeringens förslag till försämringar av arbetsrätten.

(Applåder)

Anf. 106 HELÉN PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Vi debatterar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande 12 om flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Jag skulle vilja säga att vi äntligen får debattera detta betänkande.

Vi är många som har jobbat väldigt mycket och intensivt med den här frågan under hela mandatperioden. Till slut står vi nu här i dag för debatt och beslut i ärendet. Det har varit en lång och stundtals svår process att nå fram hit. Men den långa, svåra processen ledde fram till det avtal mellan parterna som ju är grunden för det lagförslag vi diskuterar i dag.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har återigen visat på sin styrka genom att via förhandlingsbordet låta parterna komma överens om vilka spelregler som ska gälla på svensk arbetsmarknad. En avgörande del i den svenska modellen är just att vi vill se att parterna kommer överens och att vi sedan politiskt genomför deras förslag.

Den här propositionen innebär en reformering av arbetsmarknaden med flera olika enskilda förslag som sammantaget bildar en helhet och balans. Det handlar om rent arbetsrättsliga frågor, men det handlar också om en stor vuxenutbildningsreform som kommer att ge väldigt många människor, löntagare, i vårt land möjlighet till utbildning och omställning till förmånliga villkor i vuxen ålder. Det är en enligt mig och många andra oerhört efterlängtd reform som kommer att förändra livet till det bättre för väldigt många. Mer om detta kommer andra att tala om här i dag, både min kollega från utbildningsutskottet och, anar jag, även arbetsmarknadsministern, lite senare.

I den del som handlar om arbetsrättsliga frågor finns det flera förslag för att förbättra villkoren för löntagare. Frågan om hyvling, till exempel, har ju varit föremål för debatt många gånger under de senaste åren. Det är det begrepp som vi använder för att beskriva när arbetsgivaren vill omreglera sysselsättningsgraden för de anställda. Här upptäcktes för ett antal år sedan en lucka i lagen om anställningsskydd som gjorde det möjligt för arbetsgivarna att utifrån eget huvud ändra sysselsättningsgraden utan regleringar i lag. Det kommer nu att inrättas turordningsregler även vid omreglering av arbetstid och en omställningstid vad gäller hur fort detta kan ske.

Den tidigare anställningsformen allmän visstid slopas. Den ersätts med särskild visstid. Visstidsanställningar vet vi har missbrukats på många ställen genom åren. Det finns många vittnesmål om hur visstidsanställningar staplats på varandra under mycket lång tid.

I särskild visstid föreslås att anställningen går över till en tillsvidareanställning efter sammanlagt tolv månaders arbete under en femårsperiod. Här kan det också bli så att man räknar perioden mellan anställningar som arbetad tid. Om man till exempel har haft korta påhugg tre gånger på en månad räknas hela månaden som arbetstid. Det är en stark förbättring.

En annan fråga som har engagerat väldigt mycket genom åren är införandet av heltid som norm i lagen om anställningsskydd. Nu blir det äntligen så. Om en anställning inte avser heltid ska arbetsgivaren lämna en skriftlig förklaring till varför, om den anställde begär så.

Även när det gäller uthyrning av arbetstagare sker förändringar som stärker den enskilde. Om en person har varit uthyrd till samma kundföretag i mer än 24 månader under en 36-månadersperiod ska personen erbjudas tillsvidareanställning. Det alternativ som finns till att erbjuda en tillsvidareanställning är att företaget i stället betalar ut två månadslöner till arbetstagaren.

Vidare föreslås också ett utökat undantag i turordningsreglerna. Det innebär att en arbetsgivare som säger upp personal på grund av arbetsbrist

kan välja att undanta tre personer som har särskild betydelse för verksamheten. Och jag vill faktiskt förtydliga och understryka att det inte handlar om att en arbetsgivare kan välja tre personer som den vill göra sig av med utan tre personer som den ska behålla.

Det föreslås även att den tidigare grunden för uppsägning, saklig grund, ska ändras till sakliga skäl, och när en arbetsgivare och en arbetstagar hamnar i tvist om ifall en uppsägning har varit grundad eller inte ska anställningen inte kvarstå under tvisten. Så har det ju tidigare varit. Arbetstagaren ska dock kunna få ersättning från A-kassa under tiden som tvisten pågår. Om det sedan visar sig att uppsägningen har varit felaktig, icke grundad, kommer arbetsgivaren att få betala ett högt skadestånd till arbetstagaren – ett betydligt högre skadestånd än vad som gäller med dagens bestämmelse.

Det kommer också att införas ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd som ska omfatta även dem på svensk arbetsmarknad som jobbar på företag där det inte finns kollektivavtal. Det är en viktig del i att ge alla enskilda människor en möjlighet till omställning och en ny framtid när de förlorar jobbet.

Fru talman! Jag skulle naturligtvis kunna prata väldigt länge om de här frågorna. Det vet alla kollegor från alla partier som har debatterat detta med mig tidigare genom åren. Tiden ger inte riktigt utrymme för det. Men det finns en sak som jag har sagt många gånger förut i denna kammare och som jag vill säga en gång till: En fungerande arbetsrättslig lagstiftning är grundläggande för ett demokratiskt samhälle. Trygghet på arbetsplatsen ger trygga individer, och ett samhälle baserat på otrygghet kan aldrig vara ett demokratiskt samhälle. Därför är det med stolthet som vi nu behandlar propositionen om förstärkt trygghet för löntagare på svensk arbetsmarknad.

Avslutningsvis, fru talman, kan jag konstatera att samtliga riksdagens partier utom ett står bakom förslagen och respekterar den svenska modellen. Det är en styrka för svensk arbetsmarknadspolitik. Jag beklagar att Vänsterpartiet inte delar den gemensamma synen.
(Applåder)

Anf. 107 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Jag vill jättegärna förlänga Helén Petterssons debatt lite. Hon verkar ju jättesugen på att prata om hur stolt hon är nu över den här propositionen, som inte alls kommer att förbättra för väldigt många av de arbetstagare som finns i både min bransch, Handels, och Hotell- och restaurangfacket som Helén tillhörde, förvisso för ganska länge sedan.

En sak som jag tittade på innan jag kom hit i dag var en ny handlingsplan för en trygg arbetsmarknad, som Socialdemokraterna antog 2018. Även Socialdemokraternas partikongress beslutade 2017 att man skulle avskaffa allmän visstid helt och hållet. Punkt 1 a på listan är Avskaffa allmän visstid. Jag tror nog att många med mig – även socialdemokratiska väljare – trodde att det betydde att man skulle avskaffa allmän visstid, inte bara byta namn på den allmänna visstiden till någonting annat som är ungefär lika dåligt.

Då blir jag lite nyfiken på hur Socialdemokraterna i valrörelsen nu ska prata om trygghet för arbetarna, vilka mer löften man eventuellt tänker ge dem och vad de kan förväntas att få.

Socialdemokraterna brukar annars vara väldigt duktiga på att dra saker i långbänk för att kunna plocka fler väljare och så vidare inför ett val. Men så har man inte valt att göra nu.

Jag blir lite nyfiken. Vad händer med de olika löften som ni ändå ger, som ni vill gå till val på men som ni väljer att helt strunta i?
(Applåder)

Anf. 108 HELEN PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Vi måste till att börja med reda ut en sak i grunden här. Först och främst är jag fortfarande medlem i Hotell- och restaurangfacket. Det är för den delen också ett av de förbund som har anslutit sig till huvudavtalet och tycker att det är bra för deras medlemmar.

Det här är inte ett lagförslag som Socialdemokraterna har suttit och mejslat fram på sin kammare för att vi har 51 procents majoritet i Sveriges riksdag och tycker att det här vore det allra bästa i alla delar.

Detta är ett lagförslag som grundas på en överenskommelse mellan parterna på arbetsmarknaden som vi tar ansvar för och översätter till lagstiftning.

Det betyder också att när det är ett förhandlingsprotokoll som ligger till grund för lagförslaget kan man naturligtvis inte plocka några russin ur kakan och skippa resten. Det är ett förhandlingsresultat, och då är det hela resultatet. Alla parter som har varit med i förhandlingarna har varit mycket tydliga med att antingen genomförs allt detta eller inget. Det tycker jag är en bra grund att ha med sig.

Till det vill jag säga att flera av dem som har suttit och förhandlat fram avtalet är några av de absolut skickligaste fackliga förhandlarna vi har på svensk arbetsmarknad. Jag litar på deras kompetens att avgöra vad som är förstärkningar som de ser för sina medlemmar betydligt mer än jag litar på Vänsterpartiets kompetens att lista ut detsamma.
(Applåder)

Anf. 109 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Då kan vi också reda ut att jag inte bara är medlem i Handels utan fortfarande innehar en anställning på en faktisk arbetsplats som jag skulle kunna börja jobba på i morgon om jag skulle vilja det.

Det är en arbetsplats som för övrigt absolut inte accepterar och ser de stora förändringarna. Den överenskommelse och de stora förhandlare som du talar om är några någon annanstans.

Helén Pettersson vet också att om hon skulle gå ut på någon av alla caféer och restauranger och fråga hur de känner i fråga om att det är en stor förbättring för dem skulle de inte hålla med.

Det är ett jättestort problem när det är ganska få fackförbund som tycker att det är en bra idé och väldigt många som inte tycker det och man inte väljer att lyssna på vad den samlade fackföreningsrörelsen faktiskt tycker och tänker.

Det här är inte sossarnas förslag, säger Helén Pettersson. Det är ett resultat av en överenskommelse. Det äger givetvis sin riktighet. Men det samarbete och den röra med de 73 punkterna som sossarna ingick med Centerpartiet har ju fallit. Socialdemokraterna skulle kunna välja att inte göra detta.

Socialdemokraterna gör detta för att, som de säger, hedra någonting. Men Socialdemokraterna gör också detta för att de alltid vill sitta vid makten. Det är Socialdemokraterna väldigt bra på, att ta makten och behålla den.

Jag är förvånad över att ni inte visar en annan paradgren, det vill säga att uttreda saker och lägga saker i långbänk. Vi skulle kunna vänta längre, vinna ett val, få en annan majoritet och införa förändringar i arbetsrätten som på riktigt skulle skapa trygghet på arbetsmarknaden.

(Applåder)

Anf. 110 HELÉN PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara fortsatt konstatera att det är tragiskt att inte Vänsterpartiet ändå hedrar den svenska modellen på arbetsmarknaden och inte kan se att det handlar om en helhet om man väljer att hedra parterna eller inte.

Ciczie Weidby får det att låta som att det är ett fåtal fackförbund som tycker att det är bra. LO har ställt sig bakom detta avtal. Det här är någonting man vill ska ske på svensk arbetsmarknad.

Det är något som sammantaget ger en ökad anställningstrygghet för vanliga arbetare i Sverige i dag jämfört med den lagstiftning som gäller just nu. Det är bara beklagligt att inte Vänsterpartiet tycker att det är en bra idé.

(Applåder)

Anf. 111 MATS GREEN (M):

Fru talman! Det är 55 000 iva-sjuksköterskor, 65 000 fler grundskollärare och 80 000 fler undersköterskor, och särskilt iva-sjuksköterskorna, som hade behövts. Om arbetslösheten i Sverige hade utvecklats som EU-snittet under Magdalena Anderssons tid som finansminister och statsminister hade kostnaderna för den svenska arbetslösheten alltså varit 42 miljarder kronor lägre per år. Det är pengar som kunde, borde och skulle ha använts till välfärden.

Fru talman! Sverige tillhör nu tvärtom Europas strykclass. Det är bara Italien, Grekland och Spanien som har en högre arbetslöshet än Sverige. Vi är alltså fjärde sämst i EU. Och jag har en nyhet till Magdalena Andersson: Det är inte bara Sverige som har drabbats av en pandemi.

Fru talman! Andelen som jobbar i Sverige har utvecklats sämre än i något annat EU-land sedan 2014. Det är fakta. Sverige har nu nästan lägst tillväxt i EU. Innan Magdalena Andersson blev finansminister låg Sverige tvärtom bland dem som hade högst tillväxt.

Trots Socialdemokraternas löfte om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 hade vi redan före pandemin EU:s femte högsta. Sverige var också det enda landet där arbetslösheten ökade från hösten 2014, då Socialdemokraterna tillträdde, tills att coronakrisen bröt ut.

Den svenska långtidsarbetslösheten är historiskt hög. Problemen på den svenska arbetsmarknaden är strukturella och utestänger stora grupper från att få ett jobb och att kunna försörja sig själva.

Det slår stenhårt mot Sverige. Det behövs omfattande reformer, något som vi moderater har efterlyst länge. En sådan viktig reform gäller den sakfråga vi ska diskutera här och nu: En mer flexibel arbetsrätt för fler i arbete.

Fru talman! Låt mig redogöra för våra fyra moderata övergripande ingångar. För det första finns trygga och säkra jobb bara i trygga, säkra och växande företag. Det var sant i går. Det är definitivt dubbelt sant i dag, och det kommer att vara lika sant i morgon.

För det andra har Sveriges arbetsmarknad stora problem sedan länge. Det är utmaningar som handlar om en trögrörlig arbetsmarknad där omställningen fungerar mycket dåligt. Vi har dessutom en lagstiftning på området som till stora delar utestänger stora grupper från arbetsmarknaden. Det gäller dem som står väldigt långt bort från arbetsmarknaden och dem som till att börja med aldrig har kommit in på arbetsmarknaden över huvud taget.

För det tredje behöver vi trygga, säkra och växande företag lika väl som trygga och säkra löntagare som ser ökad rörlighet på arbetsmarknaden som en väg till ökade möjligheter. Men man ska också kunna vara trygg med och säker på att man inte kan bli av med jobbet på felaktiga eller godtyckliga grunder.

Fru talman! I en tid när så många har förlorat eller riskerar att förlora sina jobb har det aldrig varit viktigare för företag att kunna ställa om eller behålla nyckelpersoner bland medarbetare så att fler jobb kan räddas. Det handlar i förlängningen om små och medelstora företags möjligheter att överleva och att kunna skapa fler jobb.

För det fjärde och sista kan jag konstatera att det nu, efter att Socialdemokraterna har gjort en kovändning, finns en bred enighet i Sveriges riksdag om att vi behöver förändra arbetsrätten. Det är bra.

Som Vänsterpartiets ledamot Cicie Weidby helt korrekt påpekade här tidigare gick Socialdemokraterna 2018 till val på löftet att aldrig någonsin, som de uttryckte det, medverka till exakt just det som de nu själva föreslår. De är alltså beredda att slänga alla högtidligt avgivna löften över bord för att kunna sitta kvar vid makten. Makten har nämligen alltid haft ett egenvärde. Det gäller tidigare val, och det gäller det kommande valet. Sådant föder politikerföräkt, fru talman.

Vi moderater har länge verkat för att turordningsreglerna ska ändras, så att turordningen i högre grad baseras på kompetens, och för att företrädesrätten till återanställning ska ses över. Vi anser också att förutsättningarna för omställning behöver förbättras, att kostnaderna för arbetsgivare i samband med uppsägningstvister ska minska och att förutsebarheten ska öka i syfte att främja nyanställningar.

Den principöverenskommelse som Svenskt Näringsliv, PTK, Industriefacket Metall och Svenska Kommunalarbetareförbundet slöt 2020, och som LO senare har anslutit sig till, utgör grunden för den proposition som vi nu behandlar. Överenskommelsen innebär både en flexiblare arbetsrättslagstiftning och förstärkta omställningsmöjligheter för arbetstagarna. Den innebär också ett ökat statligt åtagande med högre offentliga utgifter som följd.

Fru talman! Vi är positiva till förslagen i propositionen och anser att det är viktigt att de nya omställningsmöjligheterna genomförs ändamålsenligt och kostnadseffektivt för att öka flexibiliteten och omställningsförmågan på den svenska arbetsmarknaden.

De utbildningar som arbetstagare genomför inom ramen för omställningsstudiestödet ska öka den enskildes möjligheter att ställa om till nya jobb och arbetsgivares möjligheter att hitta rätt kompetens. För att värna

det nya stödets effektivitet och därmed legitimitet är det centralt att de utbildningar som stödet beviljas för är tydligt anpassade för och riktade mot de behov som finns på arbetsmarknaden. Att stödet är beroende av tillgängliga medel och inte är ett rättighetsbaserat system är en förutsättning för kostnadskontroll.

Fru talman! Det är också positivt att propositionen inte innehåller något förslag om att arbetslöshetsförsäkringen ska övergå till en kollektivavtalad modell.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 112 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna konstaterar att bakgrunden till regeringens förslag är att partierna bakom det så kallade januariavtalet kom överens om att förändra arbetsrätten med syftet att anpassa regelverket efter dagens arbetsmarknad. I överenskommelsen ställdes vissa grundläggande krav. Partierna ställde bland annat krav på utökade undantag från turordningsreglerna, lägre kostnader vid uppsägning och ökad flexibilitet för företagen. Ett bakomliggande skäl till detta var att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden, fru talman.

För att förändra regelverket i den utpekade riktningen valde partierna bakom januariavtalet att tillsätta en utredning för att ta fram nödvändiga författningsändringar. Samtidigt gav man parterna på den svenska arbetsmarknaden möjlighet att lägga fram ett eget förslag enligt riktlinjerna i januariavtalet. Efter långa, tidskrävande förhandlingar enades parterna. Resultatet återfinns i dag i regeringens proposition.

Fru talman! Sverigedemokraterna anser att det går att ha synpunkter på hur denna överenskommelse kom till. Parterna mer eller mindre tvingades till förhandlingsbordet. Stora fackförbund står fortfarande utanför överenskommelsen, och även från företagarkåren har det framförts missnöje med vissa delar av överenskommelsen.

Det går också att ha starka synpunkter på lämpligheten i att använda en lagstiftning som behandlar löntagarnas trygghet som ett verktyg för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden.

Men Sverigedemokraterna står i alla lägen bakom den svenska modellen, fru talman. Nu har större delen av arbetsmarknadens parter enats och gemensamt lagt fram ett förslag som parterna i stora delar är nöjda med. Vi ser därför inget skäl att gå emot deras uppgörelse. Vi ställer oss därmed bakom regeringens proposition och de lagändringar som föreslås där.

Anf. 113 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Det är kul att se hela Vänsterpartiets riksdagsgrupp närvarande i kammaren.

I måndags besökte jag Tensta tillsammans med en vän. Där finns nämligen Stockholms bästa indiska restaurang. Jag passade på att visa huset där jag växte upp. Hennes spontana reaktion var: "Så illa ser det ändå inte ut. Höghuset på Hisingen, där jag växte upp, ser betydligt värre ut." Hon är i dag en hög chef på Noa.

Vi kom därefter att prata om utanförskapet, riskfaktorer, orsak och verkan och framför allt vägen framåt. Vi kunde enas om att dagens problem bottnar i gamla synder och att det inte finns någon quickfix. Det tar i bästa

fall lika lång tid att lösa problemet som det tog att skapa det. Framför allt krävs det politiskt mod och ledarskap och faktiskt lite kunskap.

Fru talman! För 30 år sedan – gud vad tiden går fort! – tog jag, en nervös elvaåring, mina första stapplande steg i ett blåsig Malmö. Det blev starten på en lång och i vissa avseenden mödosam resa till innanförskapet. Det ska medges att det har varit en brokig väg, och det var långtifrån självklart att vägen skulle leda hit, till den här kammaren. Det kunde lika gärna ha gått käpprätt åt skogen. Det gjorde det för många av dem, framför allt pojkar, som jag växte upp med. Det handlar om tung kriminalitet, narkotikamissbruk och framför allt en gnagande känsla djupt inne i själen av att man inte duger och inte har samma förutsättningar, samma livschanser.

Jag har funderat väldigt mycket på just det sistnämnda genom åren. Stämmer det verkligen att det relativt sett jämlika, jämställda Sverige inte ger människor rätt verktyg för att bli den bästa versionen av sig själva? Är det verkligen så att dagens problem beror på vänsterns tes om att människor diskrimineras och att den enda lösningen är att beskatta människor in absurdum? Eller stämmer Hanif Balis raljerande om att människor som flyr hit har ett lågt humankapital som gör att de aldrig kan bli en del av det svenska samhället?

Fru talman! År 2002, när jag var 22 år, sökte jag 601 jobb – 601 jobb! Jag fick 600 nej, eller inte ens ett nej alla gånger utan snarare tystnad. En intervju blev det, som blev starten för den resa som ledde mig hit. Kanske berodde det på en tillfällighet eller på hårt arbete, eller en kombination. Eller så var det ingetdera, vem vet?

Men resan hit har väckt berättigade frågor som är grunden för mitt politiska engagemang. Hur ser jag till att ingen annan behöver få 600 nej innan man får ett ja? Hur ser jag till att den unge Ali, Lisa, Mohammad eller Aylin känner att de har samma förutsättningar att forma sina liv till något som de själva kan vara stolta över? Den känslan fanns inte när jag växte upp, och jag lovar att den känslan lyser ännu mer med sin frånvaro i dag, i alla fall för en stor grupp människor i våra förorter runt om i landet.

Fru talman! Politik handlar för mig om viljan att förändra, utveckla och göra skillnad i människors liv och att göra det land som gett mig en livschans till ett ännu bättre land att bo och leva i. För låt oss vara ärliga och sakliga: Sverige är än i dag ett av världens bästa länder att bo i, oavsett vad en del kollegor i den här församlingen påstår. Utanförskapet har faktiskt minskat både procentuellt sett av befolkningen och i faktiska tal, om man jämför med hur det såg ut i början av 90-talet.

Men – och det finns ett stort men – ska vi lyckas finansiera välfärden de närmaste årtiondena, satsa på att utveckla försvaret, lösa klimatutmaningen, bringa mer välbefinnande till våra medborgare och trygga pensionerna behöver vi kavla upp ärmarna, för det brådskar.

Vi behöver lämna sandlådan och genomföra strukturreformer som tar sikte på dagens men framför allt framtidens utmaningar. Exempelvis behöver vi en stor skattereform som löser klyftorna mellan stad och land, minskar de sociala klyftorna, ökar incitamenten till att ta de första stapplande stegen in i arbetslivet, inte straffbeskattar oss som valt att belåna oss med studieskulder resten av våra yrkesliv och inte ensidigt gynnar höginkomsttagare.

Vi behöver en bostadsreform så att den vuxne Ali inte får betalt varje dag för att bo i Danderyd medan den unge Ali får växa upp i betongens

brokiga skugga. Vi behöver fler bostäder och blandad bebyggelse så att människor kan göra bostadskarriär i alla områden och så att vi kan bryta den lyckoparadox som Ola Rosling så pedagogiskt har beskrivit.

Vi behöver en reform av transfereringssystemet, bidragen, så att människor inte faller mellan stolarna eller så att vi inte dumpar över statens kostnader i knät på kommunerna, för visst gör vi det i dag. Sju av tio som uppbär försörjningsstöd gör det enbart på grund av arbetslöshet, inget annat. Närmare 8 av de 11 miljarder som försörjningsstödet kostar samhället beror alltså på vår oförmåga att lösa arbetsmarknadens problem.

Vi behöver en utbildningsreform och städa bort avarterna i friskole-systemet. Det är en reform som jag för övrigt älskar och försvarar. Men man behöver alltid skruva, även på sådant som i grunden är bra. Vi behöver få med oss den högre utbildningen så att utbildningar som erbjuds är konkurrenskraftiga och matchar behoven på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningens vildvuxna flora behöver en rejäl trimning. Gränserna mellan kommunernas vuxenutbildning, statliga yrkesvux och arbetsmarknadsutbildningar behöver säkras.

Slutligen har vi det som dagens debatt handlar om: en historisk transformation av svensk arbetsmarknad med alla de beståndsdelar som det faktiskt innehåller.

Fru talman! Det är med stor stolthet som jag i dag yrkar bifall till utskottets förslag i detta betänkande. Dagens beslut är historiskt och i delar världsunikt. Äntligen har vi tillsammans efter många årtionden av käbbel lyckats uppdatera Saltsjöbadsavtalet från 1938. Denna 700-sidiga proposition har krävt tusentals timmar av samtal, förhandlingar, inläsning och korrigeringar.

Vi gör det som har ansetts vara omöjligt. Jag minns de första samtalen på Arbetsmarknadsdepartementet då kommatecken i direktiven till Toijjerutredningen var föremål för långa och tuffa replikskiften. Men nu är vi här vid ett historiskt skede i svensk arbetsmarknadspolitik, trots Vänsterns idoga försök att sälja in det här som ett paket som något som ensidigt gynnar arbetsgivarna, trots att det gynnar både arbetsgivare och arbetstagare. Vi gör dessa förändringar tillsammans med arbetsmarknadens parter, både arbetsgivarsidan och den fackliga sidan.

Låt mig vara tydlig. Den här strukturreformen kommer inte att visa sin fulla potential i morgon. Det kommer att ta tid innan den får full effekt. Men när den gör det kommer vi inte längre att behöva prata om insider och outsiders. Vi kommer inte att behöva hitta på en massa fiffiga namn på diverse arbetsmarknadspolitiska insatser. Vi får bukt med kompetensförsörjningen. Vi får låga arbetslöshetstal för grupper med svagare förankring i arbetslivet, framför allt unga och utrikes födda.

Vidare faciliterar vi det livslånga lärandet som med detta världsunika system ger goda omställningsmöjligheter oavsett konjunkturläge och bakgrund. Och det absolut viktigaste är att vi ger den unge Ali, Mohammad, Lisa och Aylin det de behöver, nämligen jobbtrygghet.

Anf. 114 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Tack, Alireza Akhondi, för ett fantastiskt inlägg!

Centerpartiet har länge drivit på för att försäkra anställningstryggheten på arbetsmarknaden. Det har varit lite av partiets paradgren de senaste 20 åren. Argumenten har alltid varierat: Det är för dyrt och för krångligt

att säga upp folk. LAS måste luckras upp. Arbetsgivarna måste få större möjlighet att välja vem som ska säga upp vem och vem som ska stanna kvar och så vidare.

Genom januariavtalets punkt 20 fick Centerpartiet äntligen sin vilja igenom. Nu försämras arbetsrätten enligt Centerpartiets önskemål. LAS luckras upp.

I en intervju i Arbetsvärlden i maj fick man intrycket att det är Alireza Akhondi som ligger bakom det mesta. Jag antar därför att Sveriges löntagare i dag kan tacka Alireza Akhondi för den ökade otrygghet som väntar nu när lagstiftningen träder i kraft. Jag undrar om de historiska försämringarna är tillräckliga för er. Räcker det nu eller vill Centerpartiet gå längre?

Jag har också roat mig med att googla saker om sådant som Alireza Akhondi sagt till mig i en tidigare debatt. I *En grön ekonomi för fler företag och jobb* kan man läsa: ”Arbetet med att göra arbetsmarknaden mer flexibel, trygg och omställningsbenägen för alla behöver likväl fortsätta.” Jag är därför jättenyfiken, fru talman, på vad som ligger i pipeline för Centerpartiet härnäst.

Anf. 115 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Tack, Ciczie Weidby, för frågan! Centerpartiet värnar den svenska modellen. Det har vi gjort länge. I de allra första anförandena som jag höll här i kammaren sa jag att vi fortsätter att göra det men att den svenska modellen behöver uppgraderas. Vi måste se till att den är mer anpassad för dagens verklighet.

Vi har i dag drygt 650 kollektivavtal här i landet. LAS är i sig semi-dispositivt. Vi ser i kollektivavtalen att arbetsmarknadens parter gemensamt har tagit ett ansvar för att sy ihop kollektivavtalen så att de fungerar på ett bra sätt i samförstånd i respektive bransch.

Den här modellen har skapat fred på svensk arbetsmarknad till gagn för oss i hela samhället, genererat ökade skatteintäkter och så vidare. Det finns alltså väldigt mycket bra saker med den svenska modellen som vi ska värna och ta hand om.

Det viktiga, och det som jag vill skicka med, är att för mig och Centerpartiet är jobbtrygghet en ännu viktigare parameter än anställningstrygghet. Som jag sa i mitt anförande är det viktigt för mig att vi har en arbetsmarknad som inkluderar, så att den unge Ali inte behöver få 600 nej innan han får ett ja. För mig är det väldigt viktigt att vi – oavsett vad som händer på arbetsmarknaden givet konjunkturläge, digitalisering, automatisering och så vidare – alltid ska vara attraktiva på svensk arbetsmarknad. Det här paketet, Ciczie Weidby, är ett paket som faciliterar en sådan omställningsmöjlighet för alla, till gagn för alla – inte bara jobbskaparna utan också arbetstagarna, som är superviktiga.

Anf. 116 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Alireza pratar om freden på arbetsmarknaden. Det råder ju alltid fred mellan kollektivavtalen. Så fort man har slutit kollektivavtal råder fred på arbetsmarknaden. Den modellen har vi haft väldigt länge.

Det är spännande när man säger att man står upp så mycket för arbetsmarknadsmodellen men ständigt vill försämrå förutsättningarna för att kunna förhandla på svensk arbetsmarknad.

Centerpartiet och Alireza säger att man måste förhålla sig till dagens verklighet. Det är just precis det, fru talman, som jag anser att man inte gör. Vi har alltså en arbetsmarknad som skenar i otrygga anställningar. Det har aldrig funnits så många otrygga anställningar och en så flexibel arbetsmarknad som nu. Hela stan är nedlusad med gigarbetare, plattformsarbetare, som inte har någon trygghet.

Den nya lagstiftningen kommer inte att komma till rätta med det här. Den kommer inte heller att betyda att Ali, Lisa, Kalle eller vem som helst som jobbar inom de här jobben automatiskt kommer att få en tryggare framtid.

Jag undrar bara var gränsen går för Centerpartiets arbete. Vilka mer saker anser Centerpartiet måste förändras eller försämrats för att man ska vara nöjd?

Anf. 117 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag förstår ärligt inte på vilket sätt det här paketet försämrar för någon. Staten går in med drygt 9 miljarder kronor årligen över en konjunkturcykel för att stärka människors omställningsmöjligheter så att vi alltid ska vara attraktiva på svensk arbetsmarknad, så att vi efter åtta år på svensk arbetsmarknad ska kunna sätta oss i skolbänken och kompetensfyllas så att vi kan få ett ännu bättre jobb med ännu bättre betalt.

På vilket sätt är det en försämring – jag förstår ärligt inte – att det blir ett undantag till i detta när vi har en semidispositiv lagstiftning med 650 kollektivavtal där parterna på svensk arbetsmarknad axlar ett jättestort ansvar för att se till att människor har både trygghet i arbetet och fantastiska omställningsmöjligheter? Jag förstår ärligt inte vad som är försämringen i det.

Men låt oss inte komma ifrån det viktiga i detta. Det viktiga är att vi inte bygger ett strukturellt utanförskap för vissa grupper. När vi får en rörlighet på svensk arbetsmarknad, vilket det här systemet faktiskt faciliterar, gör det att grupper med svagare förankring till svenskt arbetsliv – alltså unga och utrikes födda, de som oftast drabbas av den icke-rörlighet som finns – får ökade möjligheter att träda in, utvecklas och förverkliga sig själva. Det tycker jag faktiskt är en fantastisk framgång, och den är jag väldigt stolt över.

Anf. 118 MICHAEL ANEFUR (KD):

Fru talman! Jag hade tänkt börja på ett sätt, men jag tänker inte göra det. Jag blir lite fascinerad över det inbördeskrig som spelas upp mellan Vänstern och Socialdemokraterna i en fråga där jag tror att de flesta skulle tro att man var ganska överens. När Ciczie Weidby går upp i talarstolen vet jag inte riktigt var det ska landa. Å ena sidan har vi den svenska modellen, å andra sidan får den inte vara som förslaget ser ut. Den ska vara någonting annat. Jag är inte beredd att tycka att vi hoppar av den svenska modellen när parterna har kommit överens för att i stället flytta besluten till den här salen. Det tror jag definitivt skulle vara mycket sämre.

Jag kunde inte låta bli att säga detta, fru talman, men nu återgår jag till protokollet, så att säga.

I Sverige är vi, och ska vi vara, otroligt stolta över vår arbetsmarknadsmodell där vi överlåter till parterna att hantera arbetsmarknadsfrågor, lönebildning etcetera, alltså det vi kallar den svenska modellen. Därför är

det väldigt välkommet att i dag få yrka bifall till den svenska modellen, till parternas överenskommelse. Inte heller den här gången behövde vi i politiken ta lagstiftning till hjälp.

I överenskommelsen mellan parterna finns det mycket som är bra – reformerad arbetsrätt, omställningsstudiestöd samt grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Det är jättebra. Samtidigt ska vi vara ärliga med att de flesta partier i denna kammare och många av arbetsmarknadens parter självklart skulle ha velat ha fler eller möjligen annorlunda skrivningar i det förslag som ligger. Men nu har man ändå kommit överens. Man har suttit ned tillsammans och sagt: Så här långt kan vi komma. Detta är vi överens om. Det är inte så att alla jublar i alla delar, självklart inte. Det är ju sällan så när man måste förhandla om någonting.

Den här överenskommelsen, som vi beslutar om lite senare i dag, kommer att gälla ända tills en ny överenskommelse sluts mellan arbetsmarknadens parter – om vi inte lämnar modellen och börjar ta andra vägar till beslut.

Fru talman! Det finns dock hot mot den svenska modellen. Ett hot är den så kallade sociala pelaren i EU. Den var fel, den var feltänkt och det blev inte bra när man ställde sig bakom den. Det är många utskott och många politiker som får ägna väldigt mycket tid åt att se till att klåfingriheten från EU ska få så lite effekt som möjligt i Sverige. Det var naivt att säga att den sociala pelaren var harmlös och att den inte skulle påverka Sverige och den svenska modellen. Nu, efter rätt många år, kan vi se att den naiviteten var fel.

Den sociala pelaren påverkar oss alldeles för mycket i saker som EU faktiskt inte har med att göra. Vi har alldeles strax en fråga om minimilöner. Jag vet att regeringen kommer att rösta nej, och vi tycker att det är nej. Men vi riskerar ändå att man på individnivå överklagar och eventuellt får rätt i EU-domstolen. Då inför vi individuella rättigheter i stället för kollektivavtal och den svenska modellen. Där har, vill jag påstå, Socialdemokraterna ett stort ansvar genom att ha varit naiva när de sa ja till den sociala pelaren.

Fru talman! Om jag ville skulle jag kunna vara ganska spetsig och kanske lite raljant när det gäller arbetsrätten. Nu är det tre undantag i överenskommelsen, och för många känns väl det som att det är höjden av visdom. Tre undantag, det är jättebra. Det är inte så länge sedan som rätt många stod i denna talarstol och motsvarande sådana och sa: Rör inte de två undantagen, för då faller Sverige sönder, då funkar inget längre och då kommer det att bli katastrof! Och nu är det oerhört bra med tre undantag.

Men jag ska inte ägna mig åt sådant, fru talman, för det vore ju dumt. I stället vill jag fullt ut yrka bifall till dagens förslag.

Anf. 119 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Vi har bekymmer på den svenska arbetsmarknaden om man jämför med många andra länder. Flera här har varit inne på att i till exempel Danmark har det funnits en helt annan flexibilitet och en så kallad flexicuritymodell som i alla fall har diskuterats i mitt parti de senaste 10–15 åren. Men det har inte funnits något riktigt parlamentariskt stöd, någon beredskap eller vilja att förändra svensk arbetsmarknad.

Svensk arbetsmarknad är konstaterat trög både för dem som vill växla och byta karriär – man riskerar att fastna på en arbetsplats i stället för att

sadla om och ta en annan arbetsuppgift eller ett annat yrke – och för dem som befinner sig utanför arbetsmarknaden, dels de som har utrikesbakgrund, dels de som har varit kort tid i Sverige. För dem är det ännu svårare och trögare.

Det här är ett av flera skäl och argument för att faktiskt reformera inte bara den ekonomiska politiken, arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingen utan också arbetsrätten så att vi får in människor i arbete och så att man vågar växla och byta jobb eller förkovra sig och utbilda sig för att kunna behålla sitt jobb.

Den här propositionen, som Liberalerna står bakom och yrkar bifall till i dess helhet, är viktig av flera skäl. Vi hade, som nämndes här, ett januariavtal där vi också krävde reformerad arbetsrätt och reformerad arbetsmarknadspolitik. Men när man tittar på de här förslagen måste man se det här som ett paket, och jag beklagar också att Vänsterpartiet röstar nej. De röstar nej till förbättringar för de visstidsanställda som får en snabbare väg till en tillsvidareanställning. De röstar nej till att förbättra det här med hyvling, alltså att en arbetsgivare kan sätta ned antalet arbetstimmar i stället för att säga upp personer. De röstar nej till att förbättra stödet till personer som vill sadla om och utbilda sig, inte minst i kvinnodominerade yrken.

Kommunal, som är en organisation som har minst 500 000 medlemmar, ser också fördelar utifrån sina medlemmars perspektiv. Det blir generösare omställningsmöjligheter. Jag som liberal tycker att det är viktigt med utbildningsinslaget i den här arbetsmarknadspolitiska reformen, alltså möjligheten att utbilda sig, få vägledning, rådgivning, validering och det så kallade omställningsstudiet. Det kommer att kosta åtminstone 11 miljarder kronor för staten.

Det här är kostnader som vi får diskutera hur de ska fördelas och hur de ska finansieras, men inriktningen är helt rätt. Jag hoppas innerligt att även Vänsterpartiet ser fördelar med några av de här förbättringarna. Man kan ju inte säga att det har fungerat bra, vare sig om man tittar på den ekonomiska politiken, på Arbetsförmedlingens stödinsatser generellt eller på arbetsrätten i Sverige.

Anf. 120 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! Sveriges arbetsmarknad har förändrats. I dag är människor inte längre kvar på samma arbetsplats under ett helt yrkesliv. Arbetsmarknaden har i större utsträckning moderniserats genom automatisering och digitalisering. Det har vuxit fram en gigekonomi som har skapat både nya typer av jobb och nya anställningsformer. Dessutom har efterfrågan på kvalificerad kompetens ökat i Sverige.

Rörligheten på arbetsmarknaden är avgörande både för dem som är i arbete och för dem som står till arbetsmarknadens förfogande. Flexibiliteten som behövs på svensk arbetsmarknad kräver utbildning. Kunskapskraven förändras hela tiden, och för många är därför möjligheten till ett livslångt lärande det bästa anställningsskyddet och en garanti för anställbarhet genom hela yrkeslivet.

Fru talman! Bakgrunden till propositionen vi debatterar i dag är välkänd. Punkt 20 i januariavtalet lyder: ”Arbetsrätten moderniseras och anpassas efter dagens arbetsmarknad samtidigt som en grundläggande balans mellan arbetsmarknadens parter upprätthålls. Arbetsrätten ska ge företag-

en flexibilitet och skydda den enskilde arbetstagaren mot godtyckliga uppsägningar.”

När det är olika intressen som ska komma överens i en fråga är det naturligt att man ger och tar. Den svenska modellen innebär att det är parterna som kommer överens om villkor och löner på arbetsmarknaden, och så vill vi att det fortsatt ska vara.

När januariavtalets punkt om moderniseringen av arbetsrätten initialt behandlades tillsatte den dåvarande MP-S-regeringen en utredning, den som kallas för Tojjerutredningen. Regeringen bedömde att utredningens resultat hade avvikit från ett centralt direktiv för utredningen, nämligen det att upprätthålla balansen mellan arbetsmarknadens parter. Tojjerutredningen slängdes som ni minns i papperskorgen.

Efter en tid och långa förhandlingar mellan parterna Svenskt Näringsliv, förhandlings- och samverkansrådet PTK, IF Metall och Svenska Kommunalarbetareförbundet lyckades man till slut träffa en överenskommelse som tar ett helhetsgrepp om arbetsmarknaden.

Överenskommelsen innebär stora positiva förändringar för både arbetsgivare och arbetstagare som skapar både mer flexibilitet och större trygghet och som blir hållbara över tid. Det finns röster som menar att man har sålt ut arbetstagarna, men det finns inte någon överenskommelse som bara är till fördel för den ena parten. Man måste ge och ta, och denna växelverkan är själva fundamentet i den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Företag och arbetsgivare behöver bättre möjlighet att växa och anställa fler. Ensidiga lösningar där den ena parten får allt och den andra parten inget är inte en hållbar lösning och inte heller bra för svensk konkurrenskraft. Parterna ska ha heder för sitt gedigna arbete för att ta svensk arbetsmarknad in i framtiden.

Fru talman! Under den här processen har Miljöpartiet hela tiden bevakat och värnat frågan om bättre möjligheter till kompetensförsörjning och livslångt lärande. Utmaningarna på svensk arbetsmarknad är många, men de flesta av dem kan vi lösa genom utbildning. Det bästa skyddet mot arbetslöshet är kompetens. Miljöpartiet är ett modernt och visionärt parti med en yngre ideologi än de flesta andra partierna i den här kammaren. Vi har länge drivit frågan om livslångt lärande, och det gläder mig att fler partier nu har anslutit sig till det gröna förnuftet.

Utöver det omställningsstudiestöd som nu införs och som ger ett års ledighet för studier med 80 procent av lönen bibehållen har Miljöpartiet i regeringen varit med och byggt ut utbildningsplatser inom yrkesvux, folkhögskola och högskola och tillfört 140 000 nya utbildningsplatser. För att möta upp det nya omställningsstudiestödet och det nya omställnings- och kompetensstöd som nu ska införas är det viktigt att utbyggnaden av relevanta utbildningar fortsätter.

Fru talman! Parternas överenskommelse och regeringens proposition innehåller även flera andra förbättringar för Sveriges arbetstagare. Inte minst kommer det bättre skyddet vid så kallad hyvling att ge ökad trygghet. Även avskaffandet av allmänna visstidsanställningar och införandet av den nya anställningsformen särskild visstidsanställning, som går över i fast anställning mycket fortare, kommer att leda till att många som i dag har otrygga anställningar får en ökad trygghet på arbetsmarknaden.

Den svenska arbetsmarknaden är fortfarande starkt könssegregerad. Att heltid nu blir norm och deltid en möjlighet är därför inte bara en arbets-

marknadspolitisk förbättring; även jämställdhetspolitiskt är det en viktig förändring som på sikt kan bidra till att minska oskäligen löneskillnader och skapa mer jämlika livsinkomster mellan könen.

Fru talman! Arbetet utgör en stor del av våra liv. Det är viktigt att människor kan känna sig trygga och ha goda möjligheter till omställning genom hela yrkeslivet, även när arbetsmarknaden är i förändring. Därför yrkar jag bifall till propositionen.

Anf. 121 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! I dag är en historisk dag, och jag menar det verkligen. Det är en historisk dag. I tider som dessa ska sådana ord inte användas alltför lättvindigt, men för svensk arbetsmarknad och för den svenska modellen är det sannerligen en historisk dag i dag.

När kammaren i eftermiddag ska rösta om omställningspaketet kommer ledamöterna nämligen att rösta om den största reformen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Det är en historisk trygghets- och frihetsreform. Som socialdemokratisk arbetsmarknadsminister är jag oerhört stolt över den svenska modellen, där fack och arbetsgivare fortsätter att ta ansvar för och utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen i takt med att arbetsmarknaden förändras.

Genom de förslag som parterna har förhandlat om, som regeringen nu har presenterat och som riksdagen i eftermiddag ska fatta beslut om, förbättrar vi omställningsförmågan för våra svenska företag och för löntagare. Vi stärker tryggheten för dem som har otrygga anställningar, och vi stärker Sverige och vår konkurrenskraft i världen. Detta gör vi samtidigt som en grundläggande maktbalans mellan parterna upprätthålls och drivkrafterna att teckna kollektivavtal stärks.

Framför allt skapar vi dock trygghet i en ny tid, för tryggare kan ingen vara än den som kan skaffa sig de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden. Digitaliseringen, teknikutvecklingen och klimatomställningen har påskyndat en redan snabb strukturomvandling på arbetsmarknaden. Vi ser hur jobb förändras, hur vissa jobb försvinner och hur många nya jobb växer till i rasande takt på svensk arbetsmarknad i dag.

Vi ska inte bygga murar som skyddar de gamla jobben – protektionism leder inte till ökat välstånd – men vi ska skydda löntagarna. Vi gör det på bästa sätt genom att skapa ekonomisk trygghet i omställning och genom att rusta de yrkesverksamma med rätt kunskaper, för att de ska kunna konkurrera om de nya jobben.

Fru talman! Vi har en stark utveckling på svensk arbetsmarknad, med hög sysselsättning och snabbt sjunkande arbetslöshet. Det är en positiv utveckling som drivs på av den gröna omställningen. Just nu skapas nämligen tiotusentals nya, gröna jobb i hela vårt avlånga land. Genom stora gröna investeringar och en tydlig politisk riktning har Sverige blivit världsledande i den gröna omställningen på arbetsmarknaden.

För att klara av att göra verklighet av allt detta måste vi dock se till att fler kan utbilda sig till framtidens jobb. Genom omställningspaketet skapar vi de allra bästa förutsättningarna för just detta. Alla anställda oavsett anställningsform kommer att ha rätt till omställningsstöd för att ställa om till ett nytt arbete, och alla yrkesverksamma kommer genom omställningsstöd att kunna vidareutbilda sig genom hela sitt arbetsliv.

Detta är bra för svensk arbetsmarknad och för de växande företag som med ljus och lykta nu söker efter utbildad arbetskraft – efter personal med rätt kompetens. Framför allt är detta bra för alla dem som är mitt i livet med barn, bolån och löpande omkostnader och som tidigare inte har sett att utbildning skulle vara ett möjligt alternativ trots att de skulle vilja eller behöva det.

Genom omställningsstudiestödet blir det väsentligt enklare att utbilda sig mitt i livet, tack vare ett studiestöd som för de allra flesta kommer att motsvara minst 80 procent av lönen. Detta kommer att spela stor roll för vanliga löntagare. Den industriarbetare som vill jobba i de nya batterifabrikerna eller tillverka det nya, gröna stålet ska kunna utveckla sin kompetens för att kunna göra det. Den civilingenjör som känner att den behöver utvecklas inom artificiell intelligens eller maskininlärning ska kunna göra det. Vi skapar trygghet i omställning.

Omställningspaketet stärker också en annan viktig del av vår arbetsmarknad, nämligen den som handlar om välfärdens kompetensförsörjning och om de kvinnodominerade yrkena. Den största bristen på utbildad arbetskraft i Sverige finns inom offentlig sektor och framför allt inom vården. Samtidigt är det ju oftast välfärdens hjältar som har sämst möjligheter att vidareutbilda sig och utvecklas. Många jobbar deltid eller har tidsbegränsade anställningar, och många känner att de trots att de skulle vilja inte har råd att vidareutbilda sig.

Genom omställningspaketet stärker vi både anställningstryggheten och möjligheten till kompetensutveckling. För första gången sedan lagen om anställningsskydd tillkom på 70-talet skriver vi in heltid som norm, och övergången från visstid till tillsvidareanställning sker vid 12 månader i stället för 24 månader, vilket är en halvering av tiden.

Möjligheten till omställningsstöd och omställningsstudiestöd kommer också att gälla alla anställda oavsett anställningsform. Detta innebär att även den deltidsarbetande undersköterska som vill utveckla sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden ska kunna göra det genom att exempelvis läsa en specialistutbildning inom demens.

Detta är alltså inte bara den största trygghets- och frihetsreformen på svensk arbetsmarknad i modern tid, utan det är också en mycket stor och viktig jämställdhetsreform. Kompetensutveckling och anställningsskydd har länge varit en självklarhet inom många mansdominerade branscher, och det behöver bli lika självklart inom de kvinnodominerade branscherna.

Genom det här historiska omställningspaketet stärker vi Sverige. Vi stärker vår omställningsförmåga, och vi stärker tryggheten för svenska löntagare.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag rikta ett stort tack till riksdagens partier för det goda samarbetet. Jag säger tack inte minst till Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet, men det stora tacket riktar jag framför allt till arbetsmarknadens parter, det vill säga svensk fackföreningsrörelse och svenska arbetsgivarorganisationer. Det är ni som har gjort detta möjligt.

Den 22 juni planerar Svenskt Näringsliv, LO och PTK att skriva under det nya huvudavtalet ute i Saltsjöbaden. Nu skrivs historia!

(Applåder)

Anf. 122 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Likaväl som det är viktigt att vara en bra förlorare ska man vara en bra vinnare, och det är väl kanske lite i egenskap av det jag står här nu. Jag vill nämligen gratulera arbetsmarknadsministern till att på ett så fullständigt, glatt och korrekt sätt ha beskrivit de förändringar av arbetsrätten som vi moderater har krävt under en lång räkka år.

Tidigare har Socialdemokraterna givetvis beskrivit detta som något som egentligen hotar Sveriges fria samhällsskick, men jag konstaterar att man nu beskriver just dessa förslag som den största trygghets- och frihetsrevolutionen på svensk arbetsmarknad i modern tid.

Jag kunde ärligt talat inte ha sagt det bättre själv, fru talman. Jag får också säga att jag är imponerad över kovändningen, och jag tror kanske att bara en socialdemokrat kan överge gamla ståndpunkter på det här sättet och klä det i sådana glada ord.

Jag har två frågor till att börja med. Det handlar dels om turordningsreglerna och förändringarna där, dels förändringarna vad gäller uppsägning av personliga skäl, saklig grund. Vi moderater välkomnar de nya förslag som finns från parterna om en större flexibilitet och som arbetsmarknadsministern själv föreslår.

Kan arbetsmarknadsministern gå igenom alla fördelar hon ser med de förändrade turordningsreglerna och alla fördelar hon ser med de förändrade reglerna för uppsägning av personliga skäl, det vill säga saklig grund?

Anf. 123 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Tack, Mats Green – inte minst för gratulationerna! Det har varit ett hårt arbete under flera års tid, och jag måste säga att jag är oerhört stolt över att vi har parter på arbetsmarknaden som också har förmågan att förändra spelreglerna när det är nödvändigt, nu när vi har en arbetsmarknad som förändras i väldigt snabb takt.

Det är ingen hemlighet att det under många års tid har funnits en stor kritik mot lagen om anställningsskydd både från arbetsgivarhåll och från fackligt håll. Den proposition som riksdagen beslutar om i eftermiddag bygger på just en förhandling mellan parterna, och som alltid när fack och arbetsgivare sätter sig ned vid förhandlingsbordet behöver man ge och ta.

Som socialdemokratisk arbetsmarknadsminister med 20 års erfarenhet som facklig ledare kan jag inget annat än välkomna det och står fullt ut bakom det givande och tagande som har skett så som alltid i förhandlingar.

Anf. 124 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Det är som sagt viktigt att vara en bra vinnare, och därför välkomnar jag Socialdemokraterna till den moderata ståndpunkten i just de frågorna.

Med tanke på diskussioner som vi har haft här om löften som har avgetts högtidligt under förstamajtåg och valrörelser om att man skulle bilda regering för att säga nej till alla de förslag som ni själva nu genomför behöver jag ändå ställa en liten fråga. Resultatet blev ju att man bildade regering för att genomföra allt det som man hade lovat att man aldrig skulle genomföra.

Med detta i åtanke, hur ska man se på nya löften från Socialdemokraterna som avges med samma bröstoner i den här valrörelsen? Hur allvarligt ska man se på dessa löften mot bakgrund av detta?

Tillsammans med oss moderater har ju Centerpartiet förslag som handlar om alltifrån införande av proportionalitetsregel till utstationeringsdirektivet lex Laval. Kommer Socialdemokraterna att ändra sig där också, eller kan ministern lova, med samma allvar som vid tidigare löften, att man absolut aldrig ska förändra det? Ska man då ge beskedet till Centerpartiet att de kan glömma alla sådana förändringar och diskussioner, eller är man beredd att ändra sig efter valet även när det gäller dessa frågor?

Nu anar jag, fru talman, att jag kommer att få ett väldigt allmänt hållet och väldigt otydligt svar. Men då kanske andra kan följa upp det i talarstolen. Vad är beskedet till Centerpartiet om exempelvis proportionalitetsregel och lex Laval? Det skulle jag vilja ha ett svar på.

Anf. 125 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Nu behandlas ju inte de frågor som Mats Green försöker att lyfta upp här. Många av dem som har jobbat hårt under lång tid med att förhandla fram de här väldigt komplicerade frågorna lyssnar på den här debatten, och jag måste säga att jag tycker att vi ska visa dem lite mer respekt än att spela ett politiskt spel på det sätt som Mats Green gör nu.

Det här bygger på väldigt väl avvägda förhandlingar och kompromisser om svåra frågor som vår arbetsrätt. Arbetsrätten är inte någonting som man lättvindigt ändrar på. Jag står fullt ut bakom den kompromiss som har gjorts och den överenskommelse som parterna har förhandlat om, och jag tycker att Moderaterna i den delen var väldigt konstruktiva och har visat sig stå bakom partsöverenskommelsen.

Nu står dock Mats Green här i talarstolen och försöker dissekera det och slänga in en massa andra irrelevanta frågor som, om vi ska ta det seriöst, kräver betydligt längre tid än en kort slutreplik. Jag tycker i så fall att vi kan återkomma till det längre fram, fru talman.

Anf. 126 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet Eva Nordmark! Jag glömde att säga det i mitt anförande, men jag vill rikta ett varmt tack till statsrådet för ett riktigt gott samarbete under de år som har varit och även ett särskilt tack till alla statssekreterare, sakkunniga och opolitiska tjänstemän som har slitit med att försöka sy ihop de ibland olika viljor som har funnits. Till arbetsmarknadens parter som lyssnar vill jag framföra ett varmt tack för att ni vågade axla det enorma ansvar som det här har inneburit.

Jag blev väldigt glad att statsrådet lyfte den här reformen som en stor jämställdhetsreform. Det är precis vad det är. Vi har historiskt sett från samhällets sida valt att premiera mäns fortsatta kompetensutveckling med offentliga medel, medan kvinnor har hänvisats till egna insatser. Det är fantastiskt att även kvinnor genom det här paketet får möjlighet att sätta sig i skolbänken, kompetensutveckla sig och göra karriär. På så sätt jämnas de enorma skillnader som det blir i livsinkomst ut framöver.

Jag vill utifrån det ställa en fråga om utbildningsutbudet till statsrådet. För att det här paketet ska fungera krävs att vi ser till att utbildningsutbudet hänger med, både den kommunala vuxenutbildningen och det övriga

utbildningsväsendet i stort. Vad jobbar regeringen med för att säkra att det inte uppstår en trång sektor där?

Prot. 2021/22:126
8 juni

Anf. 127 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Tack, Alireza Akhondi, för att du nämner många människors hårda slit för att vi i dag är där vi är med denna stora och viktiga reform för svensk arbetsmarknad!

Jag vill understryka det ledamoten säger: Vi skapar förutsättningar för en ökad jämställdhet med heltid som norm. Genom att halvera tiden för att få en fast anställning och genom att arbetsgivaren inte kan hyvla ned arbetstid från den ena dagen till den andra eller göra andra sådana förändringar stärks verkligen kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden. Det är jag väldigt stolt över.

Som svar på frågan är det givetvis helt centralt att utbildningsutbudet matchar arbetsgivarnas behov så att människor som är mitt i livet och behöver utbilda sig kan gå en utbildning som både leder till arbete och till att stärka ens förutsättningar på arbetsmarknaden.

Jag vet att min kollega Anna Ekström jobbar väldigt intensivt med detta både i dialog med parterna och också såklart med olika utbildningsaktörer. Att utbildningsutbudet ännu bättre matchar de behov som finns på arbetsmarknaden och som leder till de lediga jobben – tiotusentals nya inte minst gröna jobb som skapas över hela landet – kommer naturligtvis att vara en viktig nyckel. Då behöver också utbildningsutbudet hänga med i ännu större omfattning.

Anf. 128 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag har inga vidare frågor. Tack för replikskiftet!

Anf. 129 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Tack själv, Alireza Akhondi, för gott samarbete!

Anf. 130 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Här går man in i värsta kärleksvurmandet mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet. Det är väldigt rörande! Och det är också bra att alla väljare får se detta nu så att de kan fundera över hur de ska lägga sina röster till hösten.

Vad kommer det att innebära om man lägger sin röst på Socialdemokraterna? Vilka mer av Centerns olika arbetsmarknadsfientliga förslag tänker man anpassa sig till? Vi har lärt oss att Socialdemokraterna kan säga en sak i valrörelsen, men om deras regeringsunderlag utgörs av Centern kan det bli precis vilka förslag som helst som hamnar på riksdagens bord. Det är ändå värt att notera.

Eva Nordmark sa tidigare att vi måste anpassa oss efter en arbetsmarknad som har förändrats, och det är alldeles korrekt. För inte så många år sedan hade Eva Nordmark absolut hållit med mig om jag hade sagt att otryggheten på den svenska arbetsmarknaden har ökat kraftigt de senaste decennierna. Det är något som vi måste ta tag i.

Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Den reform som nu ska genomföras förbättrar faktiskt inte tryggheten för de tillfälligt anställda. Det värsta är att den inte kommer att förbättra tryggheten, snarare försämra, även för dem som har fasta anställningar. Som det ser ut nu ökar otryggheten för precis alla på arbetsmarknaden.

Det är för mig obegripligt hur en socialdemokrat kan stå upp och vara stolt över detta och tycka att det är historiskt.

Anf. 131 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Jag tror att Vänsterpartiet inte riktigt har hängt med när det gäller utvecklingen på arbetsmarknaden. Om det ska vara riktig trygghet för löntagarna måste det finnas trygghet i anställning och i omställning. Det är därför det här är ett så viktigt paket. Det tar fasta på att skapa ökad trygghet när det gäller arbetsrätten för dem som har de mest otrygga jobben. Det handlar om att det inte ska gå att hyvla ned arbetstiden från den ena dagen till den andra, vidare att öka tryggheten för dem som är bemaningsanställda genom att se till att de som har tillfälliga jobb snabbare kvalificerar in sig i de så kallade fasta jobben. Och självklart är heltid som norm en viktig grundförutsättning.

Det handlar också om rätten och möjligheten att utbilda sig vidare till de nya jobb som växer fram. Det ska råda anställningstrygghet, men vet vi också att det sker en stark strukturomvandling på svensk arbetsmarknad i dag sedan lång tid tillbaka. Många jobb försvinner, och nya jobb tillkommer.

Det är fråga om en helhet. Det ska vara trygghet i anställning och trygghet i omställning. Det är jag oerhört stolt över i dag. Vi här i riksdagen kommer att fatta beslut om den största trygghets- och frihetsreformen på svensk arbetsmarknad i modern tid.

Anf. 132 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att arbetsmarknadsminister Eva Nordmark mycket väl vet vad som kommer att hända när man sminkar om allmän visstidsanställning och kallar den för särskild visstidsanställning. Det kommer inte alls att innebära att man helt plötsligt får en anställning efter 12 månader. Det kommer bara att innebära att folk får ännu kortare påhugg.

Det är beklagligt att man inte kan se den stora otryggheten för alla springvikarier i hemtjänst, journalister som bara kan drömma om en anställning, i Foodora eller andra plattformsarbetare. De kommer inte att få jobb. Arbetsmarknadsministern har inga bra lösningar för hur vi ska få bukt med problemen. LAS-propositionen kommer över huvud taget inte att komma till rätta med dessa saker.

Det är en historisk dag, och det är beklagligt att arbetsmarknadsministern tycker att försämringarna är historiska. Arbetsmarknadsministern vet också mycket väl att jag känner till hur olika fackliga förhandlingar går till. Men det här har inte varit en jämbördig facklig förhandling. Vi vill inte heller påmåla att Vänsterpartiet inte skulle stå upp för den svenska modellen.

Det är viktigt att poängtera att arbetsgivaren inte har gett någonting. Staten ställer upp med omställning. Arbetstagarna betalar med otrygga

anställningar. Det är inte en bra modell, och det är ingenting att historiskt vara stolt över.

Prot. 2021/22:126
8 juni

Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Anf. 133 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Jag delar verkligen inte Vänsterpartiets bedömning. Jag kan konstatera att det finns ett mycket starkt och brett stöd i denna kammar för att stå upp bakom den förhandling som parterna på svensk arbetsmarknad har genomfört och den tecknade överenskommelsen.

Det är häpnadsväckande att man från Vänsterpartiets sida inte står upp för och respekterar det som är ingångna överenskommelser mellan LO, PTK och Svenskt Näringsliv.

Det Sverige behöver, och det parterna på svensk arbetsmarknad behöver, är långsiktighet och stabilitet. Då handlar det om att politiker ska stå upp och respektera de ingångna kollektivavtalen och överenskommelserna, och vi behöver inte klåfingriga politiker som vill lägga sig i delar av förhandlingarna.

En röst på Socialdemokraterna, som Ciczie Weidby frågade om, innebär att man alltid vet att vi står upp för avtal och överenskommelser som parterna på svensk arbetsmarknad har tecknat.

(Applåder)

Anf. 134 MICHAEL ANEFUR (KD) replik:

Fru talman! Det här handlar inte om en ny kärleksförklaring till Socialdemokraterna, men jag tycker att vi kan gratulera oss alla och framför allt gratulera arbetsmarknadens parter för att ha nått ända fram.

Det är lätt att tycka att det här är jättestort. Men vi politiker bör dra oss tillbaka och inte ta på oss alltför stor kredd för detta. Om inte parterna hade gjort sitt jobb hade vi varit i en jättejobbig situation.

Med detta sagt tycker jag att detta är bra, och jag kommer med stor glädje att trycka på rätt knapp i eftermiddag. Möjligen kan vi dra en slutsats att de riktigt stora löftena, huggna i granit, ska kanske huggas i lite mindre format ibland. Verkligheten gör att vi ibland måste ändra oss, och då kan det upplevas som att vi sviker det vi har lovat.

Arbetsmarknadsministern nämnde i sitt anförande mycket om tusentals nya gröna jobb. Det är jättebra. Flest jobb kommer i norr. Hur ska vi få människor att flytta dit? Det handlar inte bara om ingenjörer, och det handlar inte om de direkta jobben. Det handlar om hela offentliga sektorn som också måste följa med. Och det kommer att krävas el i massor. Oavsett vilket energislag vi pratar om kommer det att bli full effekt när det har gått många år.

Finns det en risk att vi inte når ända fram? Vilken plan finns?

Anf. 135 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! I grunden är det oerhört stora möjligheter som finns med de nya gröna jobben som växer fram. Sverige, inte minst norra Sverige, blir en sorts skyltfönster över att det går att ställa om, att klara klimatutmaningen, och samtidigt skapa nya jobb. Klimat och jobb står inte mot varandra, utan de hänger faktiskt ihop.

Med det sagt är det en stor utmaning när vi ser att 100 000 människor måste flytta upp till norra Sverige. Här är det många aktörer som jobbar hårt för att se till att säkerställa att vi ska klara av att kompetensförsörja till alla de nya jobb som växer fram.

Den reform som vi sätter på plats i dag i Sveriges riksdag är förstås viktig. Det räcker inte med att de arbetslösa tar de nya jobb som växer fram. Många av dem har inte heller de kunskaper som behövs, och då krävs en stor satsning på utbildning.

Men vi behöver också utbilda alla som är mitt i yrkeslivet och har ett arbete och ge dem möjlighet att ställa om under ett helt yrkesliv för att se till att kompetensförsörja de nya jobben. Det menar jag är en central fråga.

Michael Anefur lyfter också fram andra frågor, som elförsörjningen. Jag kan addera det som är väldigt centralt: att fortsätta bygga ut hela infrastrukturen och att satsa på välfärden. Med de nya jobben som kommer inom industrin kommer också fler jobb inom välfärdssektorn och den offentliga sektorn, och då ska vi inte skära ned på dessa viktiga verksamheter utan snarare fortsätta utveckla välfärden och arbetsvillkoren för alla som jobbar i välfärden så att ännu fler vill och kan jobba i de sektorerna.

Vi behöver alltså göra och fortsätta jobba med mycket där – tillsammans.

Anf. 136 MICHAEL ANEFUR (KD) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med ministern om komplexiteten i detta. Jag är rädd att vi ibland pratar för mycket teknik, för mycket stora saker, och glömmer att det också måste vara någon som faktiskt gör det här.

Vi måste få människor att flytta från södra och mellersta Sverige långt norrut, inte minst mentalt. Vi pratar om inte om hundra eller tvåhundra; vi pratar om många tusen människor.

Jag ska inte kräva ministern på svar på hur vi gör det i dag. Det är mer ett memorandum om att där måste vi nog tillsammans, alla politiker och arbetsmarknadens parter och många andra, fundera på hur vi gör det här så attraktivt och så bra att vi inte till slut måste tvångsdeportera folk – eller bara ge upp. Den risken finns ju också. Om ingen vill flytta och jobba kan vi ju prata om vad vi vill. Människor måste under ganska många år framöver förflytta sig fysiskt från södra och mellersta Sverige till norra för att den gröna revolutionen verkligen ska bli av.

Anf. 137 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S) replik:

Fru talman! Ja, vi är överens om att vi behöver möjliggöra de här fantastiska investeringarna och se till att de nya gröna jobben som växer fram också besätts med rätt kompetens. Då behöver vi reformpaketet som riksdagen fattar beslut om i dag. Vi behöver satsningar på välfärden, på skolan, på barnomsorgen, på boendemiljöer och på kultur och fritid. Det behövs en hel räckta av insatser.

I förra veckan deltog jag på en stor jobbmässa som heter Bazaren här i Stockholm. Där deltog också Norrlandskommunerna för att möta människor. Det var helt fantastiskt att se och att möta människor från de här kommunerna som berättade om på vilket sätt de arbetar metodiskt med att stötta människor i att flytta upp med inflyttarservice, med att matcha deras

fritidsintressen och så vidare. Där stod kommunerna sida vid sida med förtagen och erbjöd jobb och olika typer av stöd för att kunna flytta.

Vi kommer att behöva göra mycket mer, men jag är väldigt stolt över det stora engagemang och det viktiga arbete som genomförs på många håll och kanter när det gäller att säkerställa klimatomställningen och de tusentals nya jobb som nu växer fram i hela landet.

Anf. 138 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Jag är så stolt över att vi socialdemokrater steg för steg har byggt upp ett av världens mest jämlika studiestöd som gör det möjligt för människor med olika ekonomisk bakgrund att utbilda sig, byta karriär och fortbilda sig under hela livet och i hela landet. Ett studiestödssystem som reformeras efter människors olika förutsättningar att studera och som går hand i hand med förändrade kunskapskrav på arbetsmarknaden är en viktig grundsten i vårt socialdemokratiska samhällsbygge. Det skapar frihet, och det skapar trygghet.

På riksdagens bord ligger nu regeringens förslag om att genomföra den största frihets- och trygghetsreformen på decennier.

Det här är ett historiskt omställningsstudiestöd som införs som ett komplement till det ordinarie studiestödet. Det är riktat till dig som är mitt i arbetslivet, har arbetslivserfarenhet och är van vid att ha en arbetsinkomst. Vi vill säkerställa att du ska kunna växla upp och växla om under ditt yrkesliv för att stärka din ställning på arbetsmarknaden utan att behöva lämna hus och hem.

Den som är undersköterska men vill ha ett större ansvar kan välja att söka sig till någon av utbildningarna till specialistundersköterska på yrkeshögskolan.

Den som har jobbat länge i tillverkningsindustrin och känner att kroppen börjar säga ifrån kan genom att utbilda sig till automationsoperatör inom yrkesvux få jobb i någon av de gröna industrier som snabbt växer fram i hela landet.

Och för en utbildad civilingenjör som har arbetat i många år och behöver förnya sina kunskaper inom artificiell intelligens och maskininlärning för att fortsätta vara relevant och attraktiv på arbetsmarknaden kommer det att finnas möjlighet att läsa sådana kurser inom högskolan.

Vi möter många arbetsgivare som vittnar om hur svårt det är att hitta personer med rätt kompetens i dag. De kommer att vinna på att reformen införs. Men de stora vinnarna är alla ni som befinner er mitt i arbetslivet och som många gånger har tänkt ta det där steget till omställning men avstått, kanske av ekonomiska skäl. För alla er kan reformen om ett omställningsstudiestöd skapa helt nya livschanser och möjligheter.

Fru talman! Omställningsstudiestödet vänder sig som sagt till personer som är etablerade på arbetsmarknaden. Det får lämnas till den som har arbetat i genomsnitt minst 40 procent per vecka i minst 8 år under en ramtid om 14 år. Det är det så kallade etableringsvillkoret. Man måste också ha arbetat under minst 12 av de senaste 24 månaderna.

Stödet består av en bidragsdel som ska täcka ungefär 80 procent av lönen upp till ett maxtak på 20 500 kronor i månaden. Bidraget kan kompletteras med ett lån på max 12 300 kronor i månaden.

Utöver detta generösa stöd kan arbetsmarknadens parter komma överens om ytterligare stöd i kollektivavtalen.

Omställningsstudiestödet kan ges i maximalt 44 veckor för heltidsstudier, det vill säga i två terminer – längre om du studerar på deltid.

Grundprincipen för att beviljas omställningsstudiestöd är att den sökta utbildningen kommer att stärka individens framtida förutsättningar på arbetsmarknaden med utgångspunkt i arbetsmarknadens behov. Vi förutsätter att utbildningsanordnarna, som komvux och yrkeshögskolan men även universitet och högskolor, kommer att se till att de har ett utbud av utbildningar som i och med detta kommer att efterfrågas på arbetsmarknaden.

CSN är myndigheten som kommer att ta emot ansökningarna från och med den 1 oktober i år, och för dem som beviljas stödet kommer utbetalningarna att ske efter den 1 januari 2023.

Till sist, fru talman: Den här reformen är historisk inte bara för att den kommer att förändra arbetsmarknaden, kompetensförsörjningen och det livslånga lärandet i Sverige. Den är också historiskt stor i pengar räknat.

Totalt uppskattas reformen kosta upp till 9 miljarder årligen när stödet är fullt utbyggt. Det är väl investerade miljarder som kommer att kunna ge i snitt 44 000 personer varje år möjlighet att ställa om eller kompetensutveckla sig mitt i yrkeslivet med 80 procent av sin tidigare lön för att kunna möta framtidens arbetsmarknadskrav.

För oss socialdemokrater är det viktigt att samhällets krav på arbetsmarknadsreformer går hand i hand med ett reformerat studiestöd. Det är precis vad som sker nu. Därför är jag mäktigt stolt över att få fatta beslut om den största trygghets- och frihetsreformen på decennier. En reform som kommer att skapa en mer dynamisk arbetsmarknad. En reform som kommer att möta klimatomställningens behov av nya gröna jobb. En reform, fru talman, som på riktigt kommer att göra det möjligt för en arbetstagare att byta jobb eller bransch mitt i livet, utan att behöva lämna hus och hem, tack vare ett generöst omställningsstudiestöd.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 9 Nordiskt samarbete inklusive Arktis

Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU5
Nordiskt samarbete inklusive Arktis (skr. 2021/22:90 och redog.
2021/22:NR1)
föredrogs.

Anf. 139 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Ambitionen med det nordiska samarbetet är att Norden ska vara världens mest integrerade region. Det handlar om ganska högt ställda mål och ambitioner. Tyvärr fick sig det nordiska arbetet och samarbetet, som var väldigt väl fungerande före coronapandemin, en rejäl törn i samband med den. Gränser som alltid har varit öppna stängdes, och flöden av tjänster, människor och varor stannade upp. Vi hamnade snabbt, på bara några veckor, i en situation där gränser som vi trodde var ostängbara fak-

tiskt stängdes. Människor hade svårt att ta sig till och från jobb. Affärer på olika sidor av gränser fick stänga för att man inte längre hade några kunder.

Gränserna har återöppnats, och det är bra. Men varken handel eller resande har ännu återgått till förpandemiska nivåer. Avbrottet var stort och långt, och kanske är man försiktig och känner en viss skepsis inför vart detta ska ta vägen. Det är naturligtvis förklarligt efter en pandemi och det som hände, men det är väldigt olyckligt att vi har landat där vi nu är.

Har man förlitat sig på gränspendling för arbete och uppehålle leder det kanske till att man ser över sin situation och skaffar sig ett jobb på den sida av gränsen där man bor, och det är inte det som är ambitionen med det nordiska samarbetet. Det nordiska samarbetet ska gå ut på att vi är en integrerad region där det inte ska spela någon roll om man jobbar på den ena sidan av gränsen och bor på den andra. Det ska vara fullt möjligt att leva så.

Företagandet i våra gränsregioner har också fått sig en hård smäll på grund av covidpandemin och de stängda gränserna. Det kommer att ta ett tag innan vi kan bygga upp ett förtroende mellan länderna och i dessa regioner så att man vågar gå tillbaka till det som var innan och vågar fortsätta utveckla den nordiska integrerade regionen.

Det utbyte mellan våra länder som var en grundsten i relationerna före pandemin tar tid att återstarta och återuppbygga – det märks inte minst inom Nordiska rådet. Vi hanterade pandemin på olika sätt, och som vi moderater tidigare har påpekat väcker detta också viktiga frågor om hur vi kan möta globala utmaningar tillsammans i framtiden.

De långtgående effekter som pandemiavbrottet har inneburit måste utvärderas så att vi på ett tydligt sätt kan få klart för oss hur samarbete i vårt närområde ska fungera i kris, hur de historiskt goda relationerna har påverkats samt hur vi tillsammans kan möta de ekonomiska och sociala konsekvenserna av covid-19. Detta är avgörande för hela Norden. Vi vill inte hamna i samma situation igen. Vi måste vara bättre rustade och möta denna typ av utmaningar gemensamt i framtiden. Vår marknad är integrerad och ska så förbli; det är väldigt viktigt för oss allihop.

En utredning, en coronakommission om man så vill, bör syfta till att vi ska kunna stå starkare tillsammans inför nästa kris. Vi moderater tycker att det är oerhört viktigt att vi får till denna gemensamma utvärdering. Det är viktigt för alla som bor i våra gränsregioner och för dem som drabbats av pandemins effekter att vi utvärderar vad som gick fel och vad vi kan lära oss av det till nästa gång.

Fru talman! Trots avsaknaden av en sådan utredning, där vi får nödvändiga förbättringsförslag, finns det tidigare förslag om hur vi kan stärka vårt gemensamma Norden. En fråga som är oerhört viktig och som tangerar det utskott som jag sitter i, trafikutskottet, är att vi behöver ett ministerråd för infrastruktur. Goda kommunikationer över våra gränser är viktiga för tillväxt och välbefinnande och en fortsatt integration av våra länder. Våra kommunikationer går över gränser. I dagsläget är det alldeles uppenbart att vi, med tanke på de transporter och den pendling som sker över våra gränser, behöver titta på hur vi ska förbättra kommunikationerna över gränserna mellan alla våra nordiska länder. Det skulle göras bäst i ett ministerråd för infrastruktur.

Detta har behandlats i Nordiska rådet, och det finns en stark vilja att skapa ett sådant ministerråd. Men i dagsläget är den svenska regeringen

motvalls och vill inte att ett sådant ska inrättas. Man hävdar att det råder goda relationer mellan ländernas transportministrar och att det räcker. Jag tycker att det finns ganska många bevis i vår vardag för att det inte gör det och att vi verkligen skulle behöva ett ministerråd för infrastruktur för att förbättra våra kommunikationer över gränserna.

Fru talman! I juli 2020 presenterade Björn Bjarnason en uppföljning av Stoltenberg rapporten, som framför allt fokuserar på ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna mot hybridhot och cyberangrepp. Tyvärr är detta frågor som är alltmer aktuella med tanke på den omvärldssituation vi har i dag. Det är angeläget att de nordiska länderna gemensamt omsätter så många som möjligt av rapportens förslag i praktiken för att vi ska stärka det nordiska samarbetet och vår motståndskraft när det gäller denna typ av hot.

Fru talman! Vi har nu möjlighet till en sorts nystart för de nordiska relationerna, där en utredning av pandemin kan ge oss ännu bättre möjligheter att förstärka vårt samarbete. En nystart innebär också att man måste se över sådant som inte fungerar tillfredsställande och områden där det finns förbättringsmöjligheter.

Ett sådant område är den undermåliga ekonomihanteringen inom Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet, som tyvärr blir allt tydligare. När problemen uppdagades skyllde de på ett byte av ekonomisystem. Detta har säkert bidragit, men när redovisningen analyserades närmare visade det sig tydligt att problemen gick betydligt djupare än så. Det handlar om bristande rutiner, inte minst när det gäller projekthantering. Med tanke på den stora mängd projekt och de stora summor pengar det handlar om är detta anmärkningsvärt.

Jag sitter i den så kallade kontrollkommittén i Nordiska rådet, som löpande får information om utvecklingen av ekonomihanteringen. Det är alldeles uppenbart att det fortfarande är långt kvar innan ekonomihanteringen kan anses vara i acceptabelt skick. Detta är sorgligt, och det är angeläget att frågan om ekonomihanteringen löses så fort som möjligt. Det handlar om skattepengar, och vi har ett ansvar för att de används så klokt som möjligt. Det handlar också om trovärdigheten hos det nordiska samarbetet. Det är viktigt att vi visar att vi kan hantera ekonomin. De resurser som ska gå till nordiskt samarbete ska användas på ett effektivt sätt.

Med detta, fru talman, vill jag meddela att vi naturligtvis står bakom alla våra reservationer. Men jag väljer att yrka bifall endast till reservation nummer 1.

Anf. 140 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Under denna kammardebatt ramar vi in nordiskt samarbete och Arktis. Jag yrkar så här initialt bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 3.

Det betänkande som utrikesutskottet justerat och som vi i dag debatterar är ett tydligt uttryck för vilket parti i denna kammare som på allvar och över hela kartan av samhällsområden prioriterar det nordiska samarbetet allra högst, nämligen Sverigedemokraterna. Utskottet behandlar i betänkandet sju övergripande områden. Det handlar om alltifrån nordiskt samarbete under covid-19-pandemin till hälsofrågor, näringsliv, transport, miljö och säkerhetspolitik.

Två följdmotioner med anledning av regeringens skrivelse ligger på bordet, med sammanlagt 50 yrkanden. Av dessa är 44 signerade Sverigedemokraterna. Det är primärt ett uttryck för att det finns ett alternativ till regeringens politik på området och för att flertalet övriga partier väljer att lämna walkover i förhållande till regeringens skrivelse – noterbart, särskilt under ett valår.

Norden, Östersjöområdet och Arktis är Sverigedemokraternas huvudprioriteringar i Sveriges internationella relationer och förhållanden.

Norden är på många sätt fantastiskt – ett Norden som vi älskar. Det är vårt hem. Det har fantastiska platsbundna värden i form av unik kultur och natur. Det finns en social tillit som generationer före oss har byggt upp.

Samtidigt var det en region i kaos under pandemin, med en tillit som utmanades av den förda politiken. Norden är en region som under ytan rör sig i riktning mot allt fler inslag som kännetecknar ett samhälle i kris. Nyss såg vi pandemins järngrepp och låsningar över de tidigare osynliga gränserna – i dag ser vi krig och konflikt i vårt närområde.

Under lång tid har vi invaggats i en falsk visshet att säkerhet och trygghet kan tas för given, men den senaste tidens utveckling avslöjar att ingenting kunde vara mer naivt än just den inställningen. Kriser har också avlöst varandra på löpande band, inte minst migrationen och det svenska tillståndet som bråkigt syskon i den nordiska familjen. Vi har sett pandemi och smittspridning, där det nordiska gränslösa tillståndet till och med begravdes i högtidstalen, och nu ser vi en europeisk säkerhetsordning som är djupt sargad. Därtill hotar ekonomiska kriser.

Det har under dessa farsoternas tidevarv blivit smärtsamt uppenbart hur bräckliga våra samhällen är. Vi har rusat på som om det inte fanns någon morgondag, och helt plötsligt kan vi inte ens gå utanför dörren till andra sidan om den gräns som skulle vara osynlig.

Den vänsterliberala regeringsmajoritetens politiska inriktning i de nordiska länderna har dock inte visat på en klar riskmedvetenhet. När vi väl står mitt i krisen blir den något vi reagerar på i stället för att långsiktigt föra en diskussion om hur vi bäst förbereder oss inför det som eventuellt kan komma. Nej, ”vi såg det inte komma”, uttalade en välkänd socialdemokratisk ledare.

Sverigedemokraterna menar tvärtom att vi faktiskt på i princip alla områden skulle kunna agera mer proaktivt och förebygga kriser. Det ska sägas att det gäller alltifrån smittspridning till tillgång till livsmedel, energi, välfärd, sjukvård, finansiell stabilitet, infrastruktur och samverkan inom rättsväsendet. Det krävs vaksamhet, eftertänksamhet och proaktivitet. Det krävs sverigedemokratisk politik.

Fru talman! Den svenska miljöpolitiken har i mångt och mycket gått ut på att bestraffa oss själva om vi nyttjar sådant vi behöver. Vi tycks ha en föreställning om att om vi bara späker oss själva lite till löses de globala miljöproblemen. Vi river världens bästa energisystem och straffbeskattar människor som ska åka till jobbet, och vi ersätter detta med lösningar som är mycket illa omtyckta av vanligt folk i deras vardag och heller inte fungerar.

Det saknas en realistisk hållning, och det syns även i de nordiska ministerråden och regeringarna, där politiken bakom visionen inte håller måttet. Har den politik man prövar verkligen den önskade effekten på klimatet och miljön? Tyvärr är miljöpolitiken i Sverige och i Norden inte grundad

på realistiska antaganden och i Sveriges fall inte heller på omsorgsfullt förvaltarskap gällande våra skogar, hav och dalar.

Nordiska ministerrådet har beställt en forskarutredning om det optimala sättet på vilket Norden kan bidra till klimatförbättring. Utredningen redovisades i rådets tidskrift *Nordic Economic Policy Review* 2019. Forskarna konstaterar i likhet med Nordiska ministerrådet att de nordiska ländernas optimala sätt att bidra till klimatförbättring är att stödja forskning om och spridande av nordiska innovativa tekniska lösningar till länder utanför Norden.

Trots denna slutsats från forskarna fortsätter de vänsterliberalt ledda regeringarna i både Sverige och Norden att driva en linje där man inte premierar det som forskningen påvisat. Det är en björntjänst mot de egna vackra orden och mot Nordens invånare.

Fru talman! Flera av de nordiska språken är nära besläktade och förstås relativt lätt av invånare i andra nordiska länder. Det är också positivt att det inom Nordiska rådet finns utbyten som uppmuntrar till språkliga utbyten.

Samtidigt ser vi en långsiktigt negativ trend av minskad nordisk och skandinavisk språkförståelse i de uppväxande generationerna. Detta medför en långsiktig risk för minskad förståelse för varandra i framtiden, någonting som ännu längre fram kan innebära att konfliktytan och oförståndet mellan våra länder i olika frågor kan öka. Tidigare förstod man varandra på alla sätt och vis.

För att möta utvecklingen föreslår därför Sverigedemokraterna en rad konkreta åtgärder på området. Det handlar om ökat utbyte mellan nordiska skolor i grundskolan och stärkta kunskaper i nordiska språk och nordisk kultur och historia i grundskolan, i syfte att tidigt väcka intresset för och kunskapen om Norden och de nordiska språken hos de unga.

Det handlar också om att fokusera på den högre utbildningen. Vi vill stärka forskningsområdet, så att vi kan konkurrera med omvärlden på lång sikt. Det handlar om att nordiska språk tillgängliggörs som valbara studier på fler humanistiska fakulteter på våra högskolor och universitet.

Sverige behöver stärka utbildningen, så att både barn och unga vuxna får en närmare relation – en nära relation – till de nordiska språken. Den neddragning i kulturbudgeten som gjorts av Nordiska ministerrådet till följd av att miljö- och klimatbudgeten fått expandera kraftigt är en neddragning som vi menar är djupt olycklig och skadar det nordiska samarbetet på sikt. Om vi ska kunna vinna uppväxande generationers folkliga anknytning till vår nordiska kultur- och utbildningsgemenskap krävs ett förstärkt samarbete på riktigt, inte ett försvagat. Det är Sverigedemokraternas melodi, och Nordiska rådet utgör en enig kör i detta stycke. Verkställigheten och prioriteringen är däremot upp till regeringarna och ministerrådet.

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Anf. 141 LINDA MODIG (C):

Fru talman! För första gången på tre år kan vi äntligen genomföra årets Nordendebatt utan att Norden är delat och präglad av gränsstängningar. Arbetet med att förhindra nya gränsstängningar när nästa kris drabbar oss får nu inte läggas åt sidan utan måste tvärtom bedrivas med full kraft. Vi

vill för allt i världen inte tillbaka till stängda gränser, frånvaro av fri nordisk rörlighet och dysfunktionell gemensam arbetsmarknad.

När Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg besökte Nordiska rådets session i Köpenhamn hösten 2021 talade vi om ”djup fred” som Europas och särskilt Nordens dåvarande tillstånd. Sedan dess har den världsbilden raserats. Putins senaste invasion i Ukraina den 24 februari i år och det vansinniga och oprovocerade kriget mot ett fredligt grannland var orättfärdigt då och är lika orättfärdigt i dag. Våra krav på Ryssland att avbryta aggressionen, stoppa dödandet och förstörelsen och villkorslöst dra sig tillbaka är lika giltiga nu som då.

Finland och Sverige har dragit sina slutsatser genom att ansöka om Nato-medlemskap, och Danmark har gjort samma sak genom att avskaffa sina förbehåll i EU:s försvarssamarbete. Det nordiska försvarssamarbetet i Nordefco, som pågått sedan år 2009, kommer att nå nya och ännu djupare dimensioner i och med Finlands och Sveriges medlemskap i Nato.

Det nordiska försvarssamarbetet skapar stabilitet i regionen, och de gemensamma försvarsgarantierna knyter samman de nordiska och baltiska länderna ännu närmare och starkare. Framför allt vilar det nordiska försvarssamarbetet på vår gemensamma värdegrund. Vi är fem små stater – åtta om man räknar med de baltiska länderna – som besitter världens mest stabila och på många sätt mest utvecklade samhällssystem.

Vår värdegrund utgör grunden för all vår aktivitet i alla internationella sammanhang och organisationer, även Nato. Respekt för människovärde, jämlikhet, transparens och öppenhet är några av de värderingar som de nordiska länderna gemensamt står för. Även om Nato är ett militärt försvarsförbund är det i grund och botten ett politiskt förbund. Det som Norden står för blir starkare inom Nato med Sveriges och Finlands medlemskap.

Fru talman! Jag hoppas verkligen att utvecklingen på det nordiska försvarssamarbetsområdet kan innebära en ny guldålder för hela det nordiska samarbetet. När vi nu närmar oss varandra och knyter oss än mer samman i Norden och Baltikum inom försvarsområdet hoppas jag att det också öppnar ögonen för behovet av förnyat och fördjupat samarbete på fler områden. Jag hoppas helt enkelt att den samarbetsvilja som nu manifesteras även spiller över på andra områden, för det vore en välgärning för oss som lever, verkar och bor i de nordiska länderna.

För allting är inte längre som förut. Det som varit kärnan och grundbulten i det nordiska samarbetet, med den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden, har som jag poängterade inledningsvis skakats i sina grundvalar under pandemiåren. Enskilda människor, företag och organisationer som investerat i den fria rörligheten och det gränsöverskridande vardagslivet med jobb, studier och familjeliv på andra sidan riksgränsen blev smärtsamt medvetna om hur skör den fria rörligheten var när den ställdes på prov. Den klarade inte prövningen, och enskilda och företag hamnade i kläm.

Mycket arbete återstår för att undanröja hinder på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Fortfarande har vi en lång väg kvar att gå när det gäller att få till ett ömsesidigt godkännande av utbildningar och yrkesexamina. Fortfarande har vi mycket arbete framför oss när det gäller skatteavtalen mellan de nordiska länderna för att åstadkomma moderna regler som främjar i stället för hindrar arbete över gränsen.

De gränsregionala informationstjänsterna är av stor betydelse för att förmedla information och kunskap till Nordens invånare, inte minst kopplat till rörlighet och den gemensamma arbetsmarknaden. Deras betydelse för att möjliggöra integrerade arbetsmarknadsregioner har tydliggjorts ytterligare de senaste fyra åren, och Sverige bör vara drivande för att säkerställa att dessa viktiga institutioner på bästa sätt kan tjäna medborgarna och därmed stärka det nordiska samarbetet. I Centerpartiets höstbudget förra hösten avsatte vi därför 4 miljoner kronor årligen 2022–2024 för att permanenta de gränsregionala informationstjänsterna, som givetvis förutsätter att övriga länder förstärker i motsvarande grad.

Jag står bakom Centerpartiets två reservationer i betänkandet och yrkar bifall till reservation 7.

Fru talman! Försvar eller arbetsmarknad är inte de enda områden där det nordiska samarbetet kan och behöver förnyas och utvecklas. I samband med att jag valdes som ordförande för Mittengruppen i Nordiska rådet 2019 var en grund för min kandidatur att jag ville se Mittengruppen ingjuta ny energi i det nordiska samarbetet, exempelvis på det civilrättsliga området där möjligheten att leva och verka i hela Norden kan underlättas genom att länderna närmar sig varandra. Men frågor som rör trygghet, välfärd, kultur och utbildning är också viktiga delar i att knyta våra länder närmare varandra. På nästan varje politikområde finns frågor där det finns gemensam nordisk nytta med dialog och samarbete.

För att människor fullt ut ska kunna dra nytta av den fria rörligheten inom Norden är det centralt att transporter och kommunikationer fungerar på ett tillfredsställande sätt. Därför välkomnar och bejakar Centerpartiet gemensamma biljettsystem inom kollektivtrafiken och ökat samarbete kring utbyggnad av kollektivtrafik i olika former, liksom sammanhållna järnvägsstråk och utveckling av fossilfritt flyg.

De nordiska länderna bör sträva efter att underlätta samplanering av infrastrukturprojekt som är av betydelse för gränsregioner och som underlättar rörligheten inom Norden. Det behövs former för ett tätare samarbete mellan nationella infrastrukturmyndigheter, liksom mellan kommuner och regioner över nationsgränserna. Allt detta understryker också behovet av ett nordiskt ministerråd för transportfrågor, något som Nordiska rådet återkommande efterfrågat.

Fru talman! Klimatförändringarnas förödande effekter syns här och nu, och de är på riktigt. Ända fram till för fyra år sedan var Sveriges högsta punkt Sydtoppen i Kebnekaise i mitt hemlän Norrbotten. Men under 2000-talet har avsmältningen av Sveriges enda toppglaciär på Sydtoppen gått så snabbt att dess höjd har sänkts och sedan år 2018 alltså passerats av Nordtoppen.

Den samiska renskötseln i Sverige och hela Sápmi påverkas starkt av klimatförändringarna, och de senaste vintrarna har lett till svåra förhållanden och nöutfodring av renarna. Men för hela Arktis är klimatförändringarna högst påtagliga med smältande isar och mindre tjocklek på isen. De senaste hundra åren har medeltemperaturen i Arktis ökat ungefär dubbelt så mycket som den globala medeltemperaturen. Arktis känsliga miljö kräver därför särskild hänsyn, inte minst när det kommer till stormaktsrivalitet, respekt för den internationella rättsordningen och skydd mot exploatering.

Kina har de senaste åren visat betydande intresse för Arktisregionen, och 2013 fick Kina observatörsstatus i Arktiska rådet. Men Kina är ingen arktisk stat, och Kina har endast sina globala maktintressen för ögonen. Centerpartiets åsikt är därför att Kinas observatörsstatus i Arktiska rådet bör begränsas till närvaro i några få, mindre arbetsgrupper på teknisk nivå.

Prot. 2021/22:126

8 juni

*Nordiskt samarbete
inklusive Arktis*

Anf. 142 RASMUS LING (MP):

Fru talman! På Nordiska rådets session i höstas var det 70-årsjubileum för Nordiska rådet. Det är 70 år av samarbete som har gjort mycket för att våra länder ska fungera bättre tillsammans. Det finns många likheter mellan oss. Vi har generellt sett en hög tillit i samhället, och vi har jämfört med omvärlden relativt höga skatter och därmed en stor offentlig sektor. Det kallas ibland den nordiska välfärdsmodellen.

Det finns mycket som är bra, men det finns också saker som man önskar kunde fungera bättre. Jag tänkte ta upp några av dessa.

Det finns gränshinder som gör det svårt för dem som bor och arbetar i två olika länder, och tyvärr blir det inte sällan fler hinder efter hand snarare än färre. Det finns en gränshindergrupp som är aktiv och löser problem, men tyvärr ligger man ofta steget efter. Arbetet i våra nordiska parlament och mellan myndigheter i våra olika länder borde samordnas mer. När vi utreder frågor och tar fram nya regelverk och lagar, varför inte då titta på förhand på vilka konsekvenser det blir ur ett nordiskt perspektiv och ur ett gränshinderperspektiv?

Fru talman! Det kanske mest konkreta gränshindret vi har i dag är de gränskontroller som vi har haft mellan Danmark och Sverige sedan november 2015. I regeringsförklaringen i november, när Magdalena Andersson tillträdde som statsminister, sa hon att vi så snart som möjligt ska ha fri rörlighet igen inom Norden. Ännu har inget hänt. I december ställde jag en skriftlig fråga om detta till inrikesminister Morgan Johansson, som svarade att det inte var läge. Behovet kvarstår, som Morgan Johansson uttryckte det då. Men frågan är: När är det egentligen läge att ta bort gränskontrollerna? Jag ser att Nordenministern och ansvarigt statsråd är på plats. Det är jag jätteglad för, och jag hoppas att statsrådet kan svara på detta om en stund när hon håller sitt anförande. Jag tycker att denna fråga är relevant.

Fru talman! Det finns både drömmar och olika mer eller mindre konkreta planer på förbättrad infrastruktur mellan de nordiska länderna. Maria Stockhaus tog i sitt anförande upp behovet av en kommitté eller ett utskott för infrastrukturfrågor. Jag kan hålla med om det. Vi borde på planeringsstadiet ha en tätare dialog mellan länderna om detta.

I Skåne vill vi ha en ny fast förbindelse över Öresund. När bron mellan Tyskland och Danmark är klar om inte alltför många år kommer det att förändra resmöjligheterna till Tyskland på ett dramatiskt sätt för både person- och godstrafiken. Det gör att kapaciteten behöver öka också mellan Sverige och Danmark, för att vi ska kunna dra fördel av detta på ett ordentligt sätt och dra nytta av den minskade restid som det ger även från Sverige till Hamburg, Berlin och andra ställen i Tyskland.

Även när det gäller restiden till Norge finns det mycket att önska. Att resa med tåg från Göteborg eller Stockholm till Oslo tar i dag betydligt längre tid än vad det borde. Om Stockholm–Oslo skulle ta tre timmar i stället för fem sex timmar, som det tar i dag, skulle efterfrågan på flyg

mellan Stockholm och Oslo minska dramatiskt. Och en modern snabb tåg-förbindelse mellan Göteborg och Oslo skulle få oerhört positiva konsekvenser, inte bara för Göteborg utan även för övriga Västra Götaland, Halland och Skåne men också för Danmark, genom att knyta ihop det från Köpenhamn och ända upp till Oslo. Infrastruktur spelar väldigt stor roll för integration.

Fru talman! Pandemihanteringen lämnade också en del i övrigt att önska. I stället för att samarbeta och göra varandra bättre slöt sig Nordens länder under pandemin. Man kan tjafsa om vem som började i olika lägen. Norge stängde gränsen mot Sverige, men vi gjorde detsamma mot dem. Det leder ingen vart att gå in på vem som började. Men man kan konstatera att det inte fungerade på det sätt som vi hade önskat. När kriser av olika slag kommer måste vi hantera dem annorlunda nästa gång. Det sätt som vi arbetar på måste förändras. Vi måste göra det tillsammans i stället för att isolera oss.

Fru talman! Rysslands invasion av Ukraina har förskräckt oss alla. När man tar del av de övergrepp och krigsbrott som Ryssland begår är det svårt att ta in. Detta krig har fått och kommer framgent att få många olika konsekvenser. En av dem är att Sverige och Finland har ansökt om att bli medlemmar i Nato. Det finns mycket att säga om den processen. Man kan gå in på hur det har skilt sig åt mellan Sverige och Finland, om olika besked och så vidare. Men eftersom denna debatt handlar om Norden är det den delen som jag tänker förhålla mig till. Om ansökningarna från Sverige och Finland godkänns kommer alla Nordens länder i det läget att vara medlemmar i Nato, även de baltiska länderna.

Även om vi från Miljöpartiet inte har gillat att Sverige ska gå med kan det ur ett nordiskt perspektiv komma bra saker ur det. Att vi ska ha ett starkare försvarssamarbete både militärt och civilt har vi från Miljöpartiet länge tyckt, sagt och verkat för. Om alla länder kommer in i den struktur som Nato är kan det förhoppningsvis bli någonting som vi fördjupar mellan de nordiska länderna inom Nato. Och kanske kan det, fru talman, bli en skjuts också för det nordiska samarbetet på andra områden. Det är åtminstone en förhoppning som jag har eftersom jag tycker att det är väldigt viktigt.

Samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har som sagt pågått i 70 år. Men det finns kanske saker som vi kan göra för att höja statusen och tyngden på detta samarbete och se till att detta blir organ med mer muskler som kan få fler saker gjorda och att man uppvärderar detta från alla håll.

Vid den temasession som ägde rum i Malmö i mars, ungefär en månad efter Rysslands invasion av Ukraina, var tyvärr Sveriges regering inte på plats. Det fanns representanter från Baltiska rådet, och även den finska utrikesministern deltog. Men Sveriges regering var inte med, vilket var olyckligt mot bakgrund av den oroande situation som vi har i stort men särskilt med tanke på kriget i Ukraina så tätt inpå.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 10.

Anf. 143 GUNILLA CARLSSON (S):

Fru talman! Det nordiska samarbetet inom ramen för Nordiska rådet fyller 70 år i år. Efter andra världskrigets slut fanns behov av en ny nordisk

gemenskap. Den nordiska passfriheten och den gemensamma nordiska arbetsmarknaden var två grundbultar i detta samarbete.

Under de senaste två åren har det nordiska samarbetet verkligen satts på prov. Under pandemin har den fria rörligheten mellan våra länder varit kraftigt begränsad. Människor som tidigare har arbetat, studerat, handlat eller besökt släkt och vänner har haft stora begränsningar, och i vissa fall har de blivit helt stoppade från att röra sig över landsgränserna, gränser som man tidigare knappt visste att de fanns. Man reflekterade i alla fall inte över dem.

De senaste två åren har inte varit ett bra exempel på hur vi vill att det nordiska samarbetet ska fungera. Alltför många arbetspendlare och boende i gränsregioner påverkades av de stängda gränserna. Ett stort problem var att man inte informerade varandra och hade en dialog innan nya restriktioner infördes, och kanske framför allt att man inte försökte hitta andra lösningar än att just stänga gränserna.

En möjlighet till förbättring är det förslag på en samverkansmodell som har föreslagits från Sveriges ansvariga minister för nordiska frågor, Anna Hallberg.

Men pandemin har också inneburit att vi har fått upp ögonen för hur viktig den nordiska gemenskapen är för oss. Och dialogen mellan de nordiska regeringarna, även här inte minst tack vare vår minister Hallberg, har under de senaste åren varit intensiv. Jag ser mycket positivt på att det under 2021 gjordes ett utredningsarbete för att identifiera hur det nordiska samarbetet bör stärkas framöver.

År 2019 beslutade de nordiska statsministrarna om en vision för det nordiska samarbetet. Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030. För att nå dit måste vi riva fler hinder för dem som vill arbeta eller bo på andra sidan gränsen. Att ministerrådet nu prioriterar frågan om en modernisering av skatteavtalen är därför väldigt välkommet.

Fru talman! De gränsregionala informationstjänsterna har haft en central funktion under pandemin, och Gränshinderrådet spelar en viktig roll i arbetet med att trygga mobiliteten mellan de nordiska länderna vid kriser. Att man under 2021 har inrättat ett digitalt verktyg för inrapportering av problem som drabbar dem som arbetar och verkar i de nordiska gränsregionerna kommer att vara ett väldigt viktigt verktyg för att snabbare kunna identifiera problemen och hjälpa alla våra gränspendlare.

Det nya verktyget riktar sig till både privatpersoner och företagare som jobbar och verkar över gränserna i just gränsregionerna. Den som upplever ett gränsproblem ska snabbt och enkelt kunna rapportera in sitt ärende digitalt och även kunna föreslå lösningar på hur problemen kan åtgärdas. Tanken är att göra arbetet med gränsproblem effektivare och även mer transparent. Och den som har rapporterat in ett problem kan följa sitt ärende genom hela processen.

Detta underlättar också arbetet i de tre nordiska gränsregionala informationstjänsterna Öresunddirekt, Nordkalottens Gränstjänst och Grensetjänsten Norge–Sverige. Sedan tidigare har de ett uppdrag att rapportera in potentiella gränshinder till Gränshinderrådet. Nu får de nya möjligheter att identifiera gränsproblem och tillsammans arbeta effektivare för att underlätta livet för de tiotusentals gränspendlare och företag som verkar i dessa regioner.

Fru talman! Häromedagen presenterades en studie från Vinnova som har haft regeringens uppdrag att kartlägga resurser för innovation, utveckling och produktion av vacciner i Norden. Studien har genomförts tillsammans med Norge, Finland, Danmark och Island och pekar på att det kan finnas fördelar för de nordiska länderna att samordna resurser kring kompetens, tillgångar och infrastruktur. Detta är en fråga som också Nordiska rådet har uppmärksammat, och jag ser fram emot regeringens fortsatta behandling av dessa förslag.

Fru talman! År 2022 är ett nytt märkesår i det nordiska samarbetet. Kriget i Ukraina har fått våra länder att återigen se behovet av mer samarbete. Det nordiska säkerhetssamarbetet kommer efter att Sverige och Finland nu har ansökt om medlemskap i försvarsalliansen Nato att bli än mer sammansvetsat än det är i dag. De nordiska länderna har i kraft av sina gemensamma värderingar en allt viktigare roll att axla när det gäller säkerheten i vårt närområde, globalt fredsskapande och omställningen till en hållbar värld. Den rösten är i ljuset av det ryska kriget i Ukraina viktigare än på mycket länge.

Norden ska och vill lösa klimatutmaningen tillsammans. Vi behöver prioritera samarbeten kring grön energi, batteriproduktion och hållbara transporter. Att Sverige tagit initiativ till ett projekt med accelererad elektrifiering av vägtransporter i Norden är ett välkommet exempel på detta. Det gynnar inte bara klimatet utan skapar också gröna jobb i hela Norden.

Jag vill också lyfta fram kulturens roll för det nordiska samarbetet, särskilt i en tid när våra länder behöver reparera skadan efter pandemin. I en tid när nationer slår vakt om sig själva kan konsten och kulturen vara den dynamiska mötesplats som öppnar upp och skapar relationer. Kulturen har alltid haft en viktig roll i det nordiska samarbetet och utgör en stor del av ministerrådets budget. Att nordisk litteratur, film, konst och teater kan komma fler till del i och utanför Norden är viktigt för att öka förståelsen för varandra och stärka de nordiska språken.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga några ord om Arktis. Samarbetsministrarna beslutade i september förra året om ett nytt arktiskt samarbetsprogram för Nordiska ministerrådet 2022–2024. Utgångspunkten i programmet är ett hållbarhetsperspektiv baserat på Agenda 2030.

De olika prioriteringarna tar sin utgångspunkt inom fyra olika huvudområden: planeten, människan, välbefinnande och partnerskap. Man kan säga att det handlar om utveckling i relation till miljön på vår jord, till exempel om innovationer för hållbar energi, hur man använder och brukar havets resurser och värnande av den biologiska mångfalden.

Det handlar också om hållbar utveckling av människor. Detta inkluderar familjers levnadsvillkor, jämlikhet och jämställdhet samt tillväxt och välbefinnande. Några andra områden inom detta är forskning och näringslivsutveckling, kulturens betydelse, turism, matkultur och matexport. Det gäller att utveckla samarbeten på olika sätt, inte minst med det civila samhället och med privat och offentlig sektor.

Det bor 4 miljoner människor och ett fyrtiotal urfolk i Arktis. Det är viktigt att vi verkar för att man även fortsättningsvis har möjlighet att leva i Arktis, att det finns ekonomisk utkomst i harmoni med naturen och att man främjar mänskliga rättigheter, rättsstatens principer med mera. All form av näringsverksamhet och utvinning måste också i möjligaste mån vara hållbar för naturen och socialt.

Säkerheten i Arktis är helt nödvändig, vilket innebär att det är viktigt att det finns utbyggd räddningsverksamhet vid eventuella fartygsincidenter och andra olyckor och att Arktis inte blir en plats för militär kapprustning utan främst en plats för fredlig och hållbar forskning mellan de åtta arktiska medlemsländerna.

Issmältningen gör att det öppnas nya handelsrutter. Nordostpassagen är mer möjlig i dag än tidigare. Det gör att Kina och Ryssland blir aktiva, inte minst militärt. Här måste vi i Norden verka för att Arktis blir ett fortsatt lågspänningsområde.

Fru talman! Norden är fantastiskt. Vi har ett av de mest omfattande och äldsta regionala politiska samarbetena i världen. Vi är den elfte största ekonomin i världen, och vi har lyckats anpassa vår välfärdsmodell till den globala ekonomin. Vi har en öppen arbetsmarknad som i över 60 år har gjort det möjligt för nordiska medborgare att arbeta i hela Norden. Vi är den mest jämställda regionen, och det har bidragit till vår ekonomiska framgång.

Listan på positiva resultat kan göras lång, men det kan aldrig stanna upp eller tas för givet. Vi måste alltid se hur vi kan dra nytta av vårt samarbete i alla möjliga olika sammanhang. Jag tycker att Sveriges regering gör det i många olika delar, och jag hoppas att vi får se ett fortsatt rött Norden efter valet den 11 september.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag ber om ursäkt för att jag drog över min talartid med några minuter.

Anf. 144 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det finns en enorm potential för samarbetet i Norden. I Norden har vi lyckats bygga upp samhällen som har visat att man genom samhällsbyggande kan förändra villkor, möjligheter och framtid för dem som bor i dem. Trots att det här samhällsbyggandet har fått sig inte bara en törn utan flera har vi visat att det går, och med mer politisk vilja och demokratiska värderingar kan vi nog läka såren.

Här, fru talman, vill jag passa på att lyfta fram de värderingar som Nordisk grön vänster står för. Detta är de nordiska vänsterpartiernas grupp i Nordiska rådet, som jag har förmånen att vara ordförande för. De värderingar som vi har med oss i det nordiska samarbetet är solidaritet, mänskliga rättigheter, att följa och nå de globala målen, antirasism och jämställdhet. När vi pratar om nordiska värderingar är det dem vi bär med oss.

I Norden ska du känna dig säker och inkluderad oberoende av bakgrund, oberoende av vem du älskar eller vilket kön du identifierar dig som och oberoende av om dina förfäder är födda här eller om du kom hit i hopp om ett tryggare liv.

Fru talman! Vi har enats om att Norden ska vara världens mest integrerade region. Det är något som ger hopp och har stor potential när det gäller klimatlösningar och energifrågan men också när det gäller sociala och rättsliga frågor. Men för att ett sådant samarbete ska funka och vara trovärdigt krävs gemensamma beslut och konkreta handlingar. Det har stundtals saknats.

Från Nordisk grön vänster har vi lagt fram en rad förslag som pekar på det. De handlar till exempel om gemensam godstransport och tågtrafik, gemensam vaccinproduktion och beredskapslager, att skapa en människo-

rättsbaserad narkotikapolitik i Norden och att Nordiska rådet ska ha samisk representation; detta kom väldigt sent, men det kom förra året. Förslagen gäller också antirasistiska läroplaner i Norden och insatser mot högerextremism. Detta är bara några exempel.

Vi tror på mer samarbete. Det stärker hela regionen, men det ger oss också möjligheten att ta ledartröjan på en rad områden.

Gränshinderfrågan är en prioriterad fråga för det nordiska samarbetet. Tanken är att vi ska bli den mest sammansvetsade regionen, där det är lätt att röra sig mellan länder och där det är lätt att flytta från det ena nordiska landet till det andra utan administrativa hinder.

I dag sker ett arbete med att försöka reparera samarbetet, i synnerhet förtroendet i tanken om att Norden ska vara en sammansvetsad region. När det sker abrupta samhällsförändringar och kriser, och när samhället inte har en stadig grund att stå på, ser vi att de politiska beslut som togs under pandemin får oerhörda konsekvenser.

De framgångar som har nåtts i gränshinderfrågorna blev som bortblåsta. Gränser stängdes utan djupare samtal mellan länderna, och öppnandet av gränserna koordinerades inte så som man hade velat när vi har ett så omfattande samarbete länderna emellan annars. Detta skedde trots det nordiska krisberedskapssamarbetet.

Vi såg en också en avsaknad av analys gällande konsekvenserna av allt detta. Det vi såg tydligt redan från början var hur hårt gränsregionerna drabbades – handeln och vården drabbades, men också vardagslivet. Vid finska gränsen satte finska staten in gränsbevakare som inte var helt konsekventa med reglerna. Gränsbevakarna hade stora befogenheter. Familjer separerades. Svenskar som hade jobb i Norge drabbades ekonomiskt när de inte fick vare sig jobba eller ta del av de sociala skyddsnet som ska verka vid kris. Det var bara några av de problem som skapades under pandemin.

Det vi behöver göra är att blicka framåt och stärka grunden, välfärden, så att nordbor kan känna sig lugna över vilket jobb de har valt om de har valt att pendla i Norden och om de har familj på båda sidor av gränserna. Vi behöver hitta gemensamma lösningar som gör att vi står starkare vid kris. Det gäller vid pandemier, och det gäller nu under klimatkrisen och dess konsekvenser.

Fru talman! En av våra förhoppningar är att Norden ska vara en förebild vad gäller att skydda miljön och kämpa mot den globala uppvärmningen. Transportsektorn är en av de sektorer som bidrar allra mest till den globala uppvärmningen. Före pandemin stod flyget för mellan 4 och 5 procent av de globala växthusgasutsläppen. Flygtrafik var en av de snabbast växande utsläppskällorna. Enligt en studie av European Federation for Transport and Environment har utsläppen från flyg fördubblats i Europa sedan 1990.

Under pandemin sjönk flygtrafiken över Europa med 70 procent. Utsläppen minskade, men av fel anledning. Vi måste skapa en mer hållbar transportsektor. Det här är tillfället att göra det. Tyvärr ser vi hur vi missar möjligheten att stärka tågtransporterna i den omfattning vi behöver. I dagarna meddelade den svenska regeringen att stödpaketet till SAS inte kommer att fortgå. Flygindustrin fick under pandemin enorma stödpaket för att klara sig ur krisen. Nu måste den se över sin kapitalförsörjning. De nordiska länderna måste påskynda arbetet med att göra de strukturella

förändringar som behövs för att ersätta flyg med tåg. Vi har presenterat flera förslag inom Nordiska rådet för att utföra detta.

Vi från Vänsterpartiet och Nordisk grön vänster jobbar också med att stärka nordiska företags konkurrensfördelar i det som blir framtidens näringsliv – ett näringsliv som är diversifierat och där vi stärker små och medelstora företag och innovation genom principerna om hållbarhet och mänskliga rättigheter. Vi vill helt enkelt att nordiskt näringsliv ska visa vägen till ett modernt näringsliv.

En annan del av arbetet som vi ser behov av att stärka inom Norden är de mänskliga rättigheterna. Norden har länge setts som en föregångare i många frågor som inte varit självklara under historiens gång och som inte är självklara i andra delar av världen. Det här är någonting vi ska vara stolta över. Vi ska bära det och utveckla det vidare. Det gäller hbtqi-plus-rättigheter, funktionsrättigheter och sociala rättigheter. Dagens debattklimat gör det lätt att glömma bort vad folk utanför Norden tänker på och lyfter när Norden nämns. När Norden nämns utanför Nordens gränser är det precis det här man tänker på: solidaritet, hbtqi-rättigheter, funktionsrättigheter och sociala rättigheter.

Vi från Vänsterpartiet ser barnfattigdomen i Norden. Vi ser den utbredda rasismen. Vi ser att man inte gör upp med Nordens historia gentemot urfolken. Det hör till det vi bär med oss i det nordiska arbetet.

Fru talman! Ungdomars plats är något oerhört viktigt i Nordiska rådet. Det är rätt så intressant. De har nu fått en egen budget för att jobba med miljö- och klimatfrågor. Det är de som kommer att behöva ta över samhället efter det vi bestämmer. Jag vill passa på att skicka en hälsning till alla dessa unga som nu i veckan tar studenten. Ni är framtiden. En del av er, ungefär 1 800, är afghanska ungdomar. Ni är också en del av vår framtid, och hanteringen av er asylrätt har inte varit värdig.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 145 LINDA MODIG (C) replik:

Fru talman! Jag reagerar på ledamotens beskrivning av händelseförloppet när det gäller stark representation av det samiska folket i Nordiska rådet. Jag vill ge henne ytterligare en chans att förtydliga vad hon menar.

Anf. 146 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Vi i Nordisk grön vänster lämnade in ett medlemsförslag angående den samiska representationen i Nordiska rådet. Detta har nu skett.

Anf. 147 LINDA MODIG (C) replik:

Fru talman! Då vill jag göra historien lite längre än så. Den började ju inte alls förra året med Nordisk grön vänster. Redan 2016 kunde presidiet i Nordiska rådet bevilja Samiskt parlamentariskt råd en utvidgad observatörsrätt, vilket innebar en möjlighet att delta i utskottsmöten inom Nordiska rådet där frågor som berör samerna behandlas. Det är utskotten själva som avgör till vilka möten de samiska representanterna ska kallas. Redan innan det skedde hade de tre sametingen observatörsrätt inom Nordiska rådet och därmed en rätt att delta vid Nordiska rådets session.

För mig är det väldigt viktigt att vi håller oss till fakta och har koll på fakta. Jag är glad över att man har kunnat stärka och förtydliga det här,

men vi kan inte måla upp situationen som att det enda urfolket inom Norden tidigare inte hade möjlighet att delta i Nordiska rådets verksamhet.

Anf. 148 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att man får rätt till representation och att det inte bara är godtyckligt. Steget som Nordisk grön vänster tog innebär att den samiska representationen har rätt att vara delaktig i Nordiska rådet.

Anf. 149 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag instämmer i det som Linda Modig sa i början av sitt anförande – jag är glad att vi äntligen kan ha en Nordendebatt där vi inte behöver se på mycket allvarliga gränshinder här och nu utan kan börja titta framåt, vilket vi absolut måste göra.

Jag tittade lite grann inför den här debatten på mina stödord inför de två föregående debatterna, som vi hade 2020 och 2021. Jag visste egentligen vad som stod där, men det var ändå rätt intressant att se. Det står om fysiska avspärningar. Det står om militär längs gränsen. Det står om polishelikoptrar. Det står om både svenska och norska medborgare som inte fått åka över gränsen för att ta avsked av nära och kära. Det står om personer som inte ens fått möjlighet att delta vid begravning av sina nära och kära. Det står om personer som inte fått åka på besök hos farmor, farfar, mormor, morfar, mamma eller pappa eller inte ens fått åka på jobb. Vi har under pandemin haft enormt många härdsmltor som vi nu verkligen måste lära av för att komma vidare.

Jag ska nu tala lite om mig själv och outa min dåliga disciplin. En gång i tiden hade jag diskbräck. Det var vedervärdigt. Det rekommenderas inte att dra på sig det. Dock var jag väldigt duktig på att träna när värken var som värst. Men när värken hade gått över och jag verkligen kunde träna på riktigt – för att den inte skulle komma tillbaka – tränade jag inte, för då hade jag inte ont.

Lite så är jag rädd att det kan bli i det nordiska samarbetet om vi inte steppar upp. Det är nu när solen börjar skina igen som vi har chansen att ändra våra lagar så att vi inte möter dessa bekymmer igen.

Tidigare i våras ställde jag en fråga till Nordenministern om hur man jobbar för att vi ska komma vidare. I sitt svar skrev ministern bland annat: ”De nordiska regeringarna är eniga om att vi bör dra lärdom av det som hände under pandemin.” Ja, dra lärdom ska vi absolut göra, men vi måste göra mycket mer, statsrådet Hallberg. Vi måste gå från att dra lärdom till att agera. Det ska därför bli mycket intressant att höra i statsrådets anförande hur man går från ord till handling och hur de olika ministrarna i Norden jobbar för att det ska bli aktion.

I början av maj hade Sverige besök av den norska kronprinsfamiljen och en stor delegation med norska näringslivsföreträdare. Jag tror att det till och med var den största delegationen någonsin, och det var jättebra. Självfallet byggdes relationer upp igen, men det hade också ett otroligt viktigt symbolvärde.

I sitt svar skrev statsrådet även att vi hade ett antal gränshinder innan pandemin. Ja, i allra högsta grad, och dem ska vi jobba med. Men tyvärr har vi fått många fler som vi måste ta tag i. Även om vissa gränshinder har

monterats ned eftersom pandemin är över ligger de latent och kan återuppstå.

Nu måste vi se en mycket tydligare utstakad väg. Det är i skidspåren och på fotbollsplan de nordiska länderna ska slåss mot varandra, inte vid våra gränser.

Jan-Erik Enestam tog i rapporten *Strategisk genomlysning: Nordisk civil krisberedskap* upp tolv punkter för hur vi ska jobba framöver för att stå bättre rustade vid en kommande kris. I en av punkterna skriver han att det saknas en tydlig och effektiv politisk styrning för den civila krisberedskapen på nordisk nivå och att det politiska beslutsfattandet under covid-19-krisen till stor del skedde utan föregående dialog eller samordning mellan de nordiska ländernas regeringar. Som flera av mina kollegor som är ledamöter i Nordiska rådet har tagit upp har vi lång väg att gå innan vi är på banan här.

Vidare skriver Enestam att vi ska inrätta en nordisk enhet för civil krisberedskap. Sommaren 2018 hade vi flera skogsbränder därhemma, och några av de brandkårer som var först på plats kom från Norge. Nyårsnatten 2020 var det ett stort jordskred i Gjerdrum utanför Oslo där tyvärr flera människoliv gick till spillo. Då ställde bland annat räddningspersonal från Sverige upp och var snabbt på plats. Vi är alltså rustade för egna katastrofer och för att hjälpa varandra, men vi är inte rustade för om vi drabbas samtidigt. Här måste vi dra lärdom för att se hur vi ska jobba i ett sådant läge.

Enestam skriver också att vi ska införa ett gemensamt nordiskt reseintyg, apropå det flera varit inne på, alltså när gränsen stängs och det leder till stora bekymmer, till exempel att man inte ens kan få åka på jobb. Att vi ännu inte är framme vid den vision våra statsministrar har tagit fram är ytterst tydligt.

Men defaultläge kan inte vara att stänga gränsen. Alla länder har visat att oavsett färg på regering har man inte förstått vad det innebär att stänga gränser. Jag har sagt det förr i talarstolen att ska man förstå det måste man bo och verka i ett sådant område. Gör man inte har jag full förståelse för att man inte förstår det.

Jag noterar att vi har långt att gå i mycket av detta.

Fru talman! Den senaste siffran jag såg var under pandemin. Då rapporterades det in 141 nya gränshinder. Möjligen tillkom det några fler på slutet som jag inte fått med mig. Detta visar dock vilket jobb vi har att göra.

Utöver dessa har vi, som jag tidigare nämnde, de gamla vanliga gränshindren som vi behöver jobba med. Vi har hört om Nordiska rådets arbete med budgeten och att rådet inte är enigt med ministerrådet. Vi har problem med det nordiska skatteavtalet och med pendling. Dessa gränshinder behöver vi verkligen jobba med.

Ett ministerråd för infrastruktur och digitalisering har vi tagit upp flera gånger, och jag noterar att S-gruppen stått bakom det i Nordiska rådet men voterat emot det här. Därför var det med stor glädje jag såg att S-gruppen på nytt lämnat in ett medlemsförslag i Nordiska rådet om att det ska inrättas ett ministerråd för infrastruktur och digitalisering.

Jag valde då att ställa en fråga till statsrådets kollega Eneroth om han numera står bakom att det ska bli ett sådant ministerråd eftersom hans egen partigrupp åter föreslagit det. Men så var inte fallet. Tydligt finns det

inget intresse för det i regeringen, vilket är väldigt tråkigt eftersom det efterfrågas av en mängd aktörer som vill vara med och utveckla Norden även när det gäller infrastruktur och digitalisering.

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Anf. 150 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Det här är en av mina sista debatter för mandatperioden, och det är kul att avsluta på topp med många närvarande i kammaren, även statsrådet, vilket är trevligt och bra.

Vi är många svenskar som bor i gränsområden, och vi är vana vid den frihet det nordiska samarbetet har och ger. Som värmlänning ser jag givetvis alla de stora fördelar mitt län har i och med sin närhet till Norge. Mitt anförande kommer därför att handla mycket om den svensk-norska gränsen, och det är kanske inte så konstigt. Tusentals svenskar får ju hela eller delar av sin inkomst från arbete i Norge, och 12 000 norska familjer har sitt fritidsboende i Sverige, många i Värmland. Dessutom är det många norrmän som älskar att resa i och njuta av Sverige.

Det nordiska samarbetet är grundstommen i det vi i dag ser som både handel och internationella relationer. Det nordiska samarbetet är en viktig del för besöksnäringen, arbetsmarknaden och inte minst för det sociala.

Fru talman! Region Värmland har tagit fram en rapport om Sveriges och Norges gränslösa möjligheter. Många av de slutsatser man kommit fram till går att applicera på alla gränsområden och beskriver även min och Liberalernas syn på det nordiska samarbetet. Jag tänkte dela med mig lite av rapporten. Det är kanske inga nyheter för kammaren, men de som lyssnar på debatten kan nog vara intresserade av vikten av ett gott nordiskt samarbete.

När det gäller Sverige och Norge är internationell handel mycket viktig för våra länder. Ser vi till den samlade varu- och tjänsteexporten är Norge Sveriges viktigaste handelspartner, och Sverige är en av Norges viktigaste handelspartner. Svenska företag exporterade 2019 varor och tjänster till Norge för motsvarande 221 miljarder kronor, och norska företag exporterade till oss för motsvarande 204 miljarder samma år. År 2019 fanns nära 2 300 svenskägda företag i Norge, vilket betyder att vart tredje utlandsägt företag i Norge var svenskt. I Sverige fanns samtidigt nästan 3 000 norskägda företag, vilket motsvarar en femtedel av det totala antalet utlandsägda företag. Det är fantastiska siffror. Det nordiska samarbetet levererar, och Sverige och Norge går hand i hand.

En annan viktig del är besöksnäringen och gränshandeln. Norska besökare är den största gruppen utländska gäster i Sverige med cirka 3 ½ miljon kommersiella gästnätter. Svenskar är Norges näst viktigaste grupp av utländska besökare med cirka 1,1 miljoner kommersiella gästnätter. Före pandemin, fru talman, uppgick gränshandeln till nästan 28 miljarder. Vi vet med facit i hand att gränshandeln under pandemin genomgick ett stålbad. Återhämtning sker sakta men säkert, men gränshandeln har en lång väg att gå för att återhämta sig helt.

Sist men inte minst är arbetspendlingen mellan grannländerna betydande. Arbetsmarknaderna växer och är en viktig del av gränsområdena. Ur ett värmländskt perspektiv är svensk arbetskraft helt avgörande för många norska arbetsgivare.

Fru talman! Det här var delar av den kunskap man kan hämta i Region Värmlands rapport. Regionen har dessutom kommit med flera rekommendationer för att stärka och utveckla det svensk-norska samarbetet, och de går också att applicera på de andra gränsområdena.

Jag håller egentligen med om alla dessa rekommendationer. Men en av de viktigaste rekommendationerna utifrån det jag har lyft i dag i mitt anförande är att utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv knyta ihop Oslo och Stockholm, där vi tycker att man skulle få till en snabb och långsiktigt hållbar tågförbindelse. En järnvägsförbindelse mellan Oslo och Stockholm skulle vara ett kraftfullt bidrag i omställningen till ett nytt, hållbart transportsystem och dessutom vara viktig för att knyta samman våra arbetsmarknadsregioner och även göra dem större.

Avslutningsvis, fru talman: Även om pandemin har påverkat det nordiska samarbetet – vi har ett ganska sargat nordiskt samarbete – ser vi att det börjar gå åt rätt håll igen. Det bygger på att det finns en lång tradition. Vi firade förra året 70 år i Nordiska rådet.

Det har dessutom varit väldigt skönt att ha en debatt i kammaren som handlar om det nordiska samarbetet men som egentligen inte utgår från pandemin, även om den har påverkat samarbetet väldigt hårt de senaste två åren.

Jag skulle vilja tacka alla mina kollegor i Nordiska rådet och även rikta ett särskilt tack till Nordenministern, som under pandemin har varit en viktig röst. Jag hade önskat se samma engagemang hos resterande regering, för ministern är en tydlig och bra röst i Nordensammanhang.

Anf. 151 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Det nordiska samarbetet vilar verkligen på en solid grund av vår gemensamma historia, vårt kulturarv, vår geografiska närhet, språkförståelsen, de starka ekonomiska banden och de starka folkliga banden.

I dessa tider, när den europeiska säkerhetsordningen är under angrepp, är det viktigare än någonsin att påminna om vår värdegemenskap i Norden och om vikten av samarbete med våra nordiska, våra europeiska men också våra transatlantiska partner.

Den här nya situationen har lett till att Sverige och Finland har lämnat in en ansökan om medlemskap i Nato. Det är ett historiskt beslut, som bygger på den säkerhetspolitiska analys som regeringen bjöd in övriga riksdagspartier till och på de slutsatser som redovisades den 13 maj i år.

En anslutning till Nato för Sverige och Finland skulle göra att vi får ännu en viktig plattform för nordisk samverkan. Vi blir också en stark nordisk röst i Nato, med fler möjligheter att värna vår säkerhet. Samtidigt får vi möjlighet att lyfta våra nordiska värderingar i Nato.

I dag är jag dock här för att tala om det nordiska samarbetet med utgångspunkt i den skrivelse som regeringen lämnade in till riksdagen i början av april. I skrivelsen redogörs för verksamheten under 2021, som dessvärre var ännu ett år som i hög grad präglades av covid-19-pandemin.

Låt mig inleda med en kort återblick på året som gått för att sedan blicka framåt och tala om hur vi bygger det nordiska samarbetet starkare igen. Jag vill särskilt lyfta fram hur vi intensifierar vårt arbete med att nå visionen om att Norden ska bli världens mest hållbara integrerade region senast 2030.

En kort återblick: I år är det, som vi har hört här i dag, 70 år sedan passfriheten infördes i Norden. Öppna gränser, fri rörlighet och en integrerad arbetsmarknad har verkligen bidragit till att stärka banden mellan våra länder under lång tid.

Pandemin satte denna grundläggande och sedan länge självklara rörlighet på hårda prov. Från svensk sida, och med mig som nordisk samarbetsminister i den här regeringen, verkade vi redan från pandemins start för ett stärkt samarbete för att förebygga och mildra de negativa konsekvenserna för dem som delar sin vardag mitt på de nordiska gränserna.

Vi har också lärt oss av våra misstag under resans gång. Vi har tagit steg i rätt riktning vad gäller bättre information inför beslut. Vi har haft bättre dialog inför beslut. Vi har också kunnat ta fram tydligare undantag som måste göras när man inför inreserestriktioner. Men det räcker inte. Vi behöver också titta på hur vi ska formalisera och utveckla den dialog som initierades under pandemin.

Redan under pågående pandemi enades vi om en gemensam målsättning: De nordiska länderna måste stå bättre rustade i nästa kris. Under förra året inleddes därför ett brett utredningsarbete på flera fronter. Bland annat har Utrikespolitiska institutet i Finland granskat inreserestriktionernas påverkan. Den finländske politikern Jan-Erik Enestam har utrett vilka lärdomar som kan dras av pandemin för att kunna ta dem med sig och stärka samverkan och värna integrationen framöver. Detta är ett par exempel.

Vid det nordiska statsministermötet i Köpenhamn i november förra året antogs en deklARATION som betonar vikten av att fördjupa samarbetet inom försörjningstrygghet och krisberedskap i Norden. En nordisk studie som kartlägger och utreder hur det nordiska samarbetet konkret ska kunna förstärkas förväntas bli klar nu i augusti i år.

Trots att det nordiska samarbetet står på en stark grund har pandemin verkligen visat att det aldrig kan tas för givet. Det krävs ett målinriktat arbete, inte bara för att stå bättre rustade i kristider utan också för att vi som sagt ska uppnå visionen senast 2030.

Herr talman! Lite framåtblickande: Nu pågår ett intensivt arbete med att identifiera hur vi i Norden kan stå bättre rustade när vi möter framtida kriser. Arbetet spänner över många politikområden och bedrivs inom flera befintliga nordiska strukturer.

Vi har exempelvis Hagasamarbetet, som syftar till att stärka de nordiska ländernas förmåga att motstå och hantera allvarliga olyckor och kriser. Detta samarbete fokuserar nu på att aktivt arbeta med att utvärdera erfarenheter från pandemin och hitta goda exempel på vad man kan göra framöver, inför nästa kris.

De nordiska social- och hälsoministrarna har nyligen antagit en deklARATION om hur den nordiska hälsokrisberedskapen ska stärkas. Vi ska intensifiera arbetet kring utbytet av hälsodata, stärkt kommunikation mellan våra hälsovårdsmyndigheter och samordnade beredskapsövningar.

En gemensam nordisk studie om innovation, utveckling och produktion av vaccin har redan lanserats, med mycket goda förhoppningar om att detta ska kunna ge konkreta resultat.

Som jag under hela pandemin har lyft själv och från den svenska regeringens sida måste vi dra gemensamma slutsatser inom Nordiska ministerrådet om de nordiska samarbetsministrarnas roll och ansvar i respektive

regering. Som nordiska samarbetsministrar har vi ett viktigt ansvar för att lyfta den nordiska dimensionen och det gränsregionala vardagsperspektivet också inom våra regeringar.

Veckan efter midsommar i år, nu snart, träffas vi alla samarbetsministrar i Halden, verkligen i gränsregionen Sverige-Norge, för ett möte med särskilt fokus just på gränssamarbete och krissamverkan. På mitt och den svenska regeringens initiativ är målsättningen att anta ett gemensamt uttalande vid detta möte. Vi vill visa vilka lärdomar som har dragits under pandemins gång och lyfta fram hur ministerrådet och samarbetsministrarna ska agera vid nästa kris. Vi ska tydliggöra samarbetsministrarnas roll och ansvar i en krissituation.

Vi har ett djupt och viktigt ansvar för våra gränsregioner, för att säkerställa att människor och den arbetskraft och kompetens som finns på båda sidor om gränserna kan förlita sig på att gränserna är öppna och att företagen kan förlita sig på att deras arbetskraft kommer till jobbet på dagarna.

När det gäller visionsarbetet, herr talman, är Norden världsledande – helt världsledande – i den gröna omställningen. Det ger oss möjligheter att stärka vår konkurrenskraft. Det är ett fantastiskt utgångsläge vi har i Norden, men vi kan inte ta det för givet. Det gäller också att vi med visionen som utgångspunkt vågar göra de omprioriteringar som nu behöver göras, också i budgetarbetet. Tack vare den successiva omprioritering av ministerrådets budget som vi beslutade om 2020 kan vi nu satsa mer resurser på koldioxidneutralitet, mer resurser på biologisk mångfald och cirkulär ekonomi och mer resurser på en gemensam miljö- och klimatdiplomati på den internationella arenan.

Ett konkret exempel är att de nordiska ländernas nära samarbete har bidragit till det historiska beslutet vid FN:s miljömöte i februari att inleda förhandlingar om ett globalt avtal om plastföreningar.

Genom det nordiska energisamarbetet fortsätter arbetet med att stärka den nordiska elmarknaden för att tillförsäkra försörjningstrygghet. Vi samarbetar också inom flera energiprojekt med förnybar energi och utbyggnad av havsbaserad vindkraft för att förena detta med bibehållen biodiversitet.

Vi satsar inte bara på ett grönt Norden. Vi satsar också på ett konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Vi ska hitta lösningar som underlättar för dem som vill arbeta i olika nordiska länder utan hinder av nationsgränser. Därför ser vi nu över på nordisk nivå hur vi i branschreglerade yrken, till exempel inom byggbranschen, påverkar mobiliteten och kan ta bort de hinder som uppstår inom vissa branscher.

Vi är alla överens om vikten av en gränsöverskridande infrastruktur för ökad ekonomisk tillväxt, tillgänglighet och integration i Norden. Det pågår ett antal diskussioner om flera framtidsprojekt inom infrastruktur. För svensk del är det inte minst viktigt att möta upp Fehmarn Bält-förbindelsen. Den kommer att påverka hela trafiken till och från kontinenten. Vi har också långtgående planer på järnvägssträckan Stockholm–Oslo och hur vi ska kunna få den mer effektiv. Det är några exempel.

Det nordiska kultursamarbetet står sig starkt. Kulturbudgeten inom ministerrådet är fortsatt en av de största. Utbildningsbudgeten är den största, och kulturbudgeten är fortsatt den näst största även efter omflyttningen av budgetramarna.

Kulturen spelar en avgörande roll i det nordiska samarbetet genom att binda nordborna samman. Det sker genom böcker, tv-serier, filmmusik

men naturligtvis också den språkliga gemenskapen. Det är också en viktig faktor när vi agerar internationellt.

Herr talman! Jag ska avslutningsvis tala om vad vi behöver göra lite bilateralt inte bara på den nordiska nivån över hela Norden utan också mellan Sverige och andra nordiska länder bilateralt. För att stärka hela Norden behöver vi nämligen också arbeta med bilaterala initiativ.

Exempel på det är att jag har haft ett antal möten med min danska kollega. Vid två tillfällen har vi setts just i Öresundsregionen, bokstavligen talat på Öresundsbron. Det har vi gjort för att under det senaste året hitta konkreta exempel på vad vi tar med oss från pandemin och på hur vi kan stärka Öresundsregionen. Det handlar om denna tillväxtregion och hur vi ska lyfta den fantastiska potential som finns där.

Det har verkligen givit konkreta resultat. Det har anordnats ett antal jobbmässor där nere för att matcha behovet av arbetskraft i Danmark och arbetssökande i Malmö. Det har verkligen gett konkreta resultat för våra medborgare i respektive länder. Vi har också kommit överens om en transitdeklaration. Vi ska i största möjliga utsträckning värna transiten till Bornholm för danskarna och till Kastrup för svenskarna. Det är otroligt viktigt för den regionen.

Det svensk-finska samarbetet har varit särskilt viktigt nu under våren. Vi har haft nära kontakter på alla nivåer. Det gäller naturligtvis i samband med Natoprocessen men också hur vi nu ska ta ett steg framåt när det gäller att värna den svensk-finska gränsregionen.

Det finns också stora möjligheter att göra mer tillsammans vad gäller den industriella gröna omställningen på en pannordisk nivå men också bilateralt.

Jag hoppas också att kunna träffa min finska samarbetsministerkollega i Torneå-Haparanda för ett gemensamt program som mer uppmärksammar möjligheter i vår svenskfinska gränsregion nu under försommaren.

Vad gäller gränsregionen mot Norge är det glädjande att mobiliteten nu ökar där det har varit särskilt bekymmersamt. Därför får vi inte luta oss tillbaka. Det är särskilt viktigt att återuppbygga tilliten i den svensk-norska gränsregionen efter pandemin.

Vi måste stärka samarbetet mellan den svenska och den norska regeringen men också regionalt och lokalt. I samband med norska kronprinsparets besök i början av maj var det också, som vi har hört här tidigare, en rekordstor delegation med svenska och norska företag. Det var ett bra steg framåt för att visa att vi nu tillsammans ska jobba för en starkt integration.

Herr talman! Avslutningsvis: Vi lever i en omvälvande tid, minst sagt. Vårt redan omfattande samarbete med våra nordiska grannar blir ännu viktigare. Vi ska fortsätta att bygga vidare på vårt samarbete. Vi ska skapa säkerhet och välbefinnande för vår region och för våra befolkningar, och vi måste naturligtvis stå upp för våra gemensamma värderingar. Vi ska också tillsammans fortsatt sträva efter att vidta konkreta åtgärder för att förverkliga visionen och bli världens mest hållbara integrerade region år 2030.

Allra sist: Som Norden- och handelsminister kommer jag för det första att driva på för att målinriktat styra Nordiska ministerrådets verksamhet mot visionen. För det andra ska vi bygga vidare på våra konkreta satsningar på den gröna omställningen. Den gör oss samtidigt konkurrenskraftiga och skapar arbetstillfällen i hela Norden. För det tredje ska vi fortsätta

att lyfta upp vardagsutmaningar, föreslå lösningar och naturligtvis se möjligheter.

Det finns många möjligheter till att öka integrationen i Norden. Hela Norden, och inte minst gränsområdena, ska vara en dynamisk plats för möten. Människor, företag, varor och tjänster ska kunna verka fritt över nationsgränserna. Det ska vara lätt att flytta, pendla, studera och arbeta i hela Norden.

Med det nordiska samarbetet skapar vi även en högteknologisk, innovativ, internationell region som leder den globala klimatomställningen och som säkrar framtidens gröna jobb.

Anf. 152 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Som jag sa tidigare gick tiden alldeles för fort när jag höll mitt anförande, så jag fick inte sagt allt jag hade tänkt att jag skulle säga. Det jag skulle avsluta med börjar jag nu i stället med.

Jag vill börja med att rikta ett tack till Nordenministern för det jobb som ministern har lagt ned inte minst under pandemiåren. Det är den sista debatten som vi har under den här mandatperioden, och därför vill jag verkligen framföra det.

Det är heller inte första gången som jag har sagt det. Men jag vill ändå framföra det nu och ta tillfället i akt. Ministern har varit så tillgänglig att vi till och med har kunnat ha bilaterala samtal om de bekymmer som jag har upplevt inte minst vid den svensk-norska gränsen. Ett stort tack för det!

I sitt anförande tog ministern bland annat upp förbindelsen under Fehmarn Bält som oerhört viktig. Jag har varit på flera möten med dem både här i huset och även när vi har haft möten i Nordiska rådet i bland annat Malmö. Det är en av de aktörerna som är oerhört tydliga med att det behövs ett ministerråd för infrastruktur. Flera av de stora aktörerna när det gäller infrastruktur ber och bönar om att vi ska få det.

Jag noterar att ministerns kollega Eneroth inte önskar det. Jag skulle vilja fråga ministern: Vad är det som gör att regeringen är så motvalls i detta?

Ministern nämnde även besöket i Halden som står med i svaret på den skriftliga frågan som jag ställde. Jag skulle vilja fråga ministern: Vad är det som specifikt kommer att lyftas fram från Sveriges sida på det mötet?

Slutligen hade vi på mötet i januari besök av den norska samarbetsministern. Hon sa att flera delar i Enestamrapporten kommer man att lyfta fram i Norge och andra delar inte. Jag vill fråga statsrådet Hallberg: Vilka delar i Enestamrapporten ser ministern som svåra att kunna lyfta fram för Sveriges del?

Anf. 153 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik:

Herr talman! Tack för vänliga ord, Kjell-Arne Ottosson! Det har varit en mycket bra diskussion också över partigränsen generellt sett när det gäller vad vi i Sverige kan göra tillsammans under den här svåra perioden.

När det gäller transportministerrådet är den svenska regeringens ståndpunkt, och inte minst från fackminister Tomas Eneroth, att det finns ett väldigt bra samarbete. Det finns konkreta dialoger vad gäller hur vi ska utveckla vår infrastruktur i Norden. Transportministrarna möts också i en rad olika sammanhang bilateralt, vilket som jag sa tidigare är väldigt vik-

tigt, och naturligtvis också i den gemensamma totala nordiska gemenskapen mellan transportministrarna.

Eftersom det fungerar så bra enligt det svenska synsättet ser vi det från den svenska regeringen som svårt att man skulle uppnå ytterligare effektivitet genom att inrätta en ny struktur såsom ett nytt ministerråd. Det har dock för länge sedan funnits ett nordiskt transportministerråd. Man valde då att lägga ned detta. Det var dock 2005. Det har naturligtvis runnit vatten under broarna sedan dess.

När det gäller mötet i Halden som vi ska ha i den svensk-norska gränsregionen är det från svensk synpunkt viktigt att vi deklarerar vad vi har dragit för erfarenheter av krisen och vad det innebär konkret framåt. Det är en sak att dra erfarenheter. Men det gäller att också kunna visa på vilka strukturer och vilket format vi behöver ha för att jobba mycket mer strukturerat framåt i nästa kris. Jag hoppas på en sådan deklaration. Det handlar också om Nordenministrarnas och samarbetsministrarnas roll i respektive regering och att man alltid lyfter det nordiska perspektivet.

Jag kan kort säga något ytterligare om Enestamrapporten. Det vi inte ser som positivt i den handlar om att etablera alltför många nya administrativa strukturer.

Anf. 154 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Eftersom det fanns så lite talartid kvar för ministern låter jag frågan om Enestamrapporten kvarstå till slutrepliken så att hon har mer tid för ett tydligare svar om detta.

Låt mig återgå till frågan om ett ministerråd för infrastruktur. Jag har ställt flera skriftliga frågor och interpellationer till statsrådet Eneroth. Varje gång får jag svaret att man redan har ett bra samarbete. Då har jag frågat vad som hindrar att man utökar samarbetet för att göra det bättre. Det borde ju finnas ett hinder som ligger i vägen.

Vidare tog jag upp att de stora aktörerna inom näringslivet önskar det här. Ett enigt nordiskt råd önskar ett ministerråd för digitalisering och infrastruktur, men vi får inget konkret svar. Att hävda att man redan har ett bra samarbete är inget konkret svar. Därför vill jag fråga statsrådet Hallberg: Vilka hinder ligger i vägen för att inrätta detta ministerråd som ett enigt nordiskt råd står bakom? Alla de fem länderna, de tre självstyrande områdena och alla partigrupper, inklusive Anna Hallbergs egen grupp i Nordiska rådet, står bakom detta. Vad är hindret?

Anf. 155 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag vill upprepa det jag sa och börjar med transportministerrådet. Från svensk sida vill vi fortsätta värna det informella samarbete som fungerar väldigt bra i dag. Det här är en fråga för framför allt ansvariga nordiska ministrar. Statsrådet Eneroth deltog nyligen i en interpellationsdebatt här i riksdagen och redogjorde för den svenska positionen.

Regeringen, regioner, kommuner, Trafikverket och så vidare har sedan lång tid tillbaka ett löpande och väldigt väl fungerande samarbete med sina nordiska motsvarigheter, till exempel genom gränsöverskridande infrastruktur. Bland annat kan jag nämna elektrifiering av järnvägen mellan Laurila, Torneå och Haparanda, som nu är på gång. Tidigare tog jag även upp en effektivare järnvägsförbindelse mellan Oslo och Stockholm.

Många konkreta samarbeten ligger just nu på bordet. Det visar att det finns ett väl fungerande samarbete trots att vi inte har ett ministerråd.

Hindret är egentligen att den svenska regeringen ser att det snarare skulle bidra till mer administrativa pålagor utan att samarbetet effektiviseras. Att tvinga in det nordiska samarbetet i det nordiska ministerrådet skulle möjligen göra agendan något mer styrd och lite mindre behovsstyrd. Det operativa värdet av ett mer snabbfotat samarbete skulle kanske minska av en ny form.

Vi välkomnar många av Enestamrapportens slutsatser, men vi ser att det finns rekommendationer om nya strukturer. Därmed kommer jag tillbaka till samma fråga. Efter att jag varit nordisk samarbetsminister i tre år ser jag att det finns en hel del att göra för att effektivisera strukturer som redan finns. Jag är själv tveksam till att man ska inrätta nya strukturer generellt sett. Det var detta i rapporten som vi ställde oss mest tveksamma till.

Anf. 156 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att visa min uppskattning för Nordenministerns engagemang för Nordenfrågor och hennes frekventa deltagande på Nordiska rådets möten. Det uppskattas väldigt mycket.

Även jag vill ta upp frågan om ett nordiskt ministerråd för infrastruktur. De exempel som Nordenministern tar upp, såsom Oslo–Stockholm, har helt och hållet drivits av ett företag med helt andra aktörer involverade. Väldigt lite har gjorts på ministernivå vad gäller just sträckan Oslo–Stockholm.

Så som Nordenministern argumenterar måste jag ställa en fråga tillbaka. Varför har vi över huvud taget några ministerråd i andra frågor om det är bättre med mer informella och, enligt statsrådet, mer effektiva samarbeten mellan ministrar som är ansvariga för samma områden? Med sådan argumentation är det väl bättre att vi lägger ned alla ministerråd?

Det finns ett oerhört stort stöd för att inrätta detta ministerråd så att vi får ett formellt sammanhang där man diskuterar och går till botten med gemensamma frågor om viktig infrastruktur som går mellan våra länder. Jag tycker att argumentationen är väldigt märklig. Varför lägger vi inte ned alla andra ministerråd om vi ska argumentera så?

Jag har ytterligare en viktig fråga som gäller ekonomihanteringen. Många av de projekt och initiativ som Nordenministern tog upp i sitt engagerade inledningsanförande drivs i projektform. Jag kan inte klassificera hanteringen av projekt inom Nordiska ministerrådet som något annat än ett haveri. Vad gör regeringen för att driva på en förändring där?

Anf. 157 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag får upprepa det jag sagt.

Låt mig börja med transportfrågorna, som ofta är väldigt konkreta. Ofta är det också bilaterala frågor som man måste lösa. Visst är företag ganska ofta inblandade i sådana infrastruktursatsningar. Det kräver dock ett politiskt stöd och en politisk vilja från de båda regeringarna för att man ska klara av att genomföra de stora projekt som det handlar om.

Det kan vara järnvägsprojekt eller Fehmarn Bält, som jag nämnde tidigare. Det kan gälla nya infrastrukturprojekt över Öresund liksom järnvägs-

projekt mellan Danmark och upp till Oslo. I det senare fallet krävs inblandning från tre länder och inte hela Norden.

På infrastrukturområdet handlar det ofta om bilaterala projekt. Därför brukar det vara mer effektivt att två eller tre länder jobbar tillsammans i stället för att vi bygger upp en ny gemensam nordisk struktur.

Maria Stockhaus har kanske rätt i sin vinkling. Vi borde kanske effektivisera flera ministerråd och titta på hur de jobbar och hur effektiva de är. Jag skulle verkligen välkomna en sådan genomlysning. Jag tänker inte stå här och säga att de inte behövs, men däremot behöver man hela tiden effektivisera verksamheten.

Det för mig över till nästa fråga som Maria Stockhaus lyfte upp, herr talman. Det gäller den mycket bekymmersamma situationen med ekonomihanteringen på sekretariatet. Jag som svensk samarbetsminister har varit oerhört tydlig med att vi ser otroligt allvarligt på problemen. Jag har krävt separata möten bara för att tala om detta. Det har varit extrainsatta möten på mitt initiativ. Jag kräver en tätare uppföljning. Jag har också krävt att riksrevisionen avrapporterar vid varje möte som ministerrådet har. Det här naturligtvis en helt oacceptabel situation.

Anf. 158 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag måste få återkomma till frågan om ett ministerråd för infrastruktur. Med den erfarenhet jag har av infrastrukturområdet kan jag se ett stort behov av det.

Låt oss titta på vad som kommer att hända när Fehmarn Bält är färdigt. Det kommer att påverka transportinfrastrukturen i hela Norden. I dagsläget kan jag inte se att vi i Norden gemensamt har tagit höjd för de förändringar som det kommer att leda till. Det gäller inte minst hur det kommer att se ut över Öresund.

Det här hade man kunnat ta höjd för på ett annat sätt om det funnits en formaliserad struktur för hur man ska jobba med frågan. Där är förberedelserna nämligen usla. Sedan har man regionalt tittat på det här ur olika perspektiv, men det har inte hänt något på nationell nivå för att se över till exempel förbindelserna över Öresund.

Jag ser verkligen ett stort behov av detta. Det är inte bara Moderaternas syn, utan det här är partiövergripande. Som Kjell-Arne Ottosson tog upp tidigare står även den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet bakom detta.

Uppföljningen av ekonomin låter ambitiös. Men jag skulle vilja höra hur tidsplanen ser ut. Hur ser ministerrådet på en deadline? Vad har man för absolut krav för när det ska bli ordning på det här? Jag tycker att den kritik som den danska riksrevisionen haft mot ekonomistyrningen är oerhört oroväckande, och detta äventyrar legitimiteten för hela det nordiska samarbetet. Jag tycker att det nordiska ministerrådet har brustit i sin styrning av kansliet i Köpenhamn med tanke på hur det ser ut. Hur har man tänkt förbättra det framöver så att vi aldrig någonsin hamnar i samma situation igen?

Anf. 159 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Maria Stockhaus och jag inte är helt överens om huruvida en formaliserad struktur inom transportområdet skulle få de avsedda effekter som vi båda önskar, det vill säga få en effek-

tivare infrastrukturplanering. Det gäller inte minst den bilaterala planeringen men kanske också mellan flera länder i Norden.

I fråga om ekonomihanteringen är det som hänt helt oacceptabelt. Vi har tagit ett stort ansvar i ministerrådet för att kräva separata möten. Vi har även en kravlista med en handlingsplan från sekretariatet. Nu byter vi dessutom ledarskap för posten som generalsekreterare. Inom några månader kommer en ny generalsekreterare på plats. Vid varje möte kommer som sagt också den danska riksrevisionen att avrapportera.

När ska det här vara klart? Ja, för det första skulle det ju aldrig ha hänt. För det andra är det vad vi ser inga nya upptäckter som görs, men det är klart att ledarskapet, kontrollerna och den kultur som har rått i sekretariatet har varit helt oacceptabla. Det är det vi tar tag i nu från ministerrådet. Jag tycker att vi har varit väldigt hands-on när det gäller att ta tag i de frågorna. Men vi är fortfarande inte nöjda, och vi behöver fortfarande ha den här avrapporteringen och stämma av att kravlistan följs från sekretariatet. I de frågorna har Sverige faktiskt varit det kanske mest pådrivande landet.

Anf. 160 LINDA MODIG (C) replik:

Herr talman! Även jag vill hedra och hylla statsrådets engagemang, inte minst dialogen med svenska delegationen till Nordiska rådet. Det har verkligen varit uppskattat och ett adelsmärke under den gångna mandatperioden. Det sätter vi stort värde på.

Jag ställde nyligen en skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet där jag ville veta om de nordiska regeringarna är beredda att se över och vid behov modernisera Helsingforsavtalet, för att säkerställa relevansen i avtalet och det nordiska samarbetet. Det har varit mycket diskussion i de tidigare replikskiftena här just om informellt arbete versus formaliserade samarbeten, men Helsingforsavtalet är ju lite av vår grundlag eller konstitution i samarbetet.

I sitt föga upplyftande svar säger ministerrådet att Helsingforsavtalet ger en god grund för samarbetet och att allt inte behöver regleras i avtalet. Man konstaterar också att om konsensus uppstår för en modernisering finns det möjlighet till det.

Jag välkomnar givetvis den uppföljning om nordiskt samarbete i kris-tider som ska redovisas på höstens session i Nordiska rådet. Men med pandemin i färskt minne, liksom den nya säkerhetspolitiska situationen, borde öppenheten för att se över Helsingforsavtalet kanske vara något större från ministerrådets sida. Min fråga till den nordiska samarbetsministern är därför om hon är beredd att ta initiativ och visa ledarskap även i den här frågan för att säkerställa ett modernt och relevant Helsingforsavtal.

Jag har ytterligare en fråga till ministern. Vi har nu hört om vikten av de nordiska gränsregionala informationskontoren med Øresunddirekt och alla de andra syskonkontoren. Vi från Centerpartiet har föreslagit en permanent finansiering av den verksamheten, som är så viktig för våra gränspendlare. Hur ser regeringen på det? Vilket intresse finns det från ministerns sida för att stötta vårt krav på en permanent finansiering?

Anf. 161 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, Linda Modig, för att du väcker frågan om Helsingforsavtalet! Det är som sagt en plattform för oss. Ministerrådet ser det som en bra plattform, och jag delar den synen. Det finns i grunden mycket bra

i avtalet. Men sedan måste man hela tiden se över om det fortfarande är applicerbart och om det finns behov av att tillsammans modernisera även en så grundläggande plattform. Med det säger jag inte att vi ska kasta avtalet över bord, men däremot tycker jag att det finns utrymme för en dialog – det sa jag också från början när jag kom in som nordisk samarbetsminister – mellan ministerrådet och Nordiska rådet om grundförutsättningarna för samarbetet.

Även om det har varit frågetecken kring detta under de år som jag har varit ansvarig minister i den svenska regeringen är det inte säkert att det är avtalet i sig vi behöver förändra, men vi måste vara överens om grunderna för samarbetet och de mandat som vi har i de olika uppdragen i dessa konstellationer.

Jag välkomnar gärna en öppen dialog om grunderna för vårt samarbete. Därmed inte sagt att jag vill skriva om Helsingforsavtalet, men vi bör titta på det och se hur vi tolkar och applicerar det 2022 och framåt.

De gränsregionala informationstjänsterna har visat sig vara ovärderliga under pandemin, också tillsammans med Gränshinderrådet, som har fått en förstärkt roll under pandemin på den svenska regeringens initiativ. Jag ser det som en del under det här året – jag vill verkligen lyfta frågan och kommer även att göra det i Halden – att titta på hur vi kan använda dessa lokala och regionala aktörer som verkligen kan ha örat mot marken och vet vad som händer ute i gränsregionerna. Sedan får man lyfta fram det och lyfta upp det till ministerrådet så att vi också kan fatta rätt beslut och få rätt information.

Jag vill bara understryka det Linda Modig säger: De gränsregionala informationstjänsterna, tillsammans med Gränshinderrådet, är otroligt viktiga aktörer.

Anf. 162 LINDA MODIG (C) replik:

Herr talman! Nej, inte heller Centerpartiet vill kasta Helsingforsavtalet över bord. Däremot vill vi verkligen säkerställa relevansen i avtalet.

Vi har nu en helt ny situation, givet utvecklingen av det säkerhetspolitiska läget. Förhoppningsvis kommer vi snart alla att vara Natomedlemmar, och det gör att vi verkligen måste ta nästa steg i att fundera på hur vi kan stärka den formella underbyggnaden. Naturligtvis finns Natos parlamentariska strukturer och andra strukturer inom Natosamarbetet, men det kommer att vara viktigt av strategiska skäl att samordna oss i Norden, men också med våra baltiska vänner, för att kunna säkerställa säkerheten i vår del av Nato när vi nu får Östersjön som ett nytt innanhav i den här delen.

Det finns alltså verkligen anledning att fundera över hur vi inom Natos parlamentariska församling men också i Nordiska rådet kan biffa upp och stärka samarbetet mellan regeringarna och mellan parlamentarikerna.

Det är också välkommet att regeringen har stärkt Gränshinderrådets mandat. Det är mycket positivt och väldigt lösningsorienterat. Jag är glad över att man ser de resurser som de gränsregionala informationstjänsterna kan vara. Jag tror att vi alla behöver vara ödmjuka och tacksamma över den avgörande roll som de har spelat under pandemin. De har verkligen funnits till hands och hjälpt till med konkreta problem när medborgarna har hamnat i klistret rejält. Det är därför det är så viktigt att vi verkligen permanentar den verksamheten.

Som har påtalats här tidigare i debatten fick vi ju dessvärre ett antal nya störningar i rörligheten under pandemin, men den långa lista av gränshinder som tyvärr fanns redan innan har ju inte försvunnit på något magiskt sätt. De viktiga problem som skapar hinder i rörligheten kvarstår, och de måste undanröjas. Jag tror dock att en viktig pusselbit är att permanenta de gränsregionala informationskontoren.

Anf. 163 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag skulle verkligen vilja se att man tittade på de formella strukturer som redan finns, både Helsingforsavtalet och de ministerråd som finns. Jag nämnde tidigare, herr talman, de problem som har funnits i sekretariatet för Nordiska ministerrådet. Är de tillräckligt effektiva? Levererar de vad vi förväntar oss och vad våra medborgare förväntar sig av de 967 miljoner danska kronor som man lägger in varje år i det nordiska samarbetet? Det är oerhört mycket pengar. Jag skulle verkligen vilja se att vi tittade över de formella strukturerna, både om de är relevanta och om de är effektiva, och om arbetet sker på ett effektivt sätt.

Den lista som fanns före pandemin var lång, men den är nu lite kortare. Det har faktiskt gjorts en del under den här perioden. Också här och nu görs en hel del. Vi håller på svenskt initiativ på och ser över Öresundsavtalet, vilket är oerhört välkommet, för att det ska vara mer effektivt för dem som arbetar på olika sidor om gränsen. Vi tittar på gränsregional statistik, som också har gjorts i Öresundsregionen. Kan vi skala upp det till hela Norden så att vi får en bättre statistik, vilket vi behöver? Vi tittar också på bank-id i Norden.

Det är ändå en hel del som prickas av. Sedan kommer det nya gränshinder till detta, och det är väldigt mycket de gränsregionala informationstjänsternas förtjänst att man får upp de nya problemen på bordet och får möjlighet att lösa dem tillsammans.

Jag ser mycket fram emot detta, men jag vill också att vi verkligen tittar på effektiviteten i alla dessa medel som läggs in i det nordiska samarbetet. Varenda krona ska vi och våra medborgare ha nytta av.

Anf. 164 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Samtliga nordiska regeringschefer har tidigare ställt sig bakom visionen att Norden ska bli världens mest integrerade region fram till 2030. Vi kan dock, trots denna enighet, konstatera att vi har en bit kvar att vandra. I flera opinionsundersökningar och i Svenska institutets granskning har vi tydligt kunnat se hur synen på Sverige har försämrats drastiskt till följd av svensk migrationspolitik och den skenande brottsligheten i Sverige. Men vi ser det också genom de stängda gränserna under rådande pandemi, som av naturliga skäl har präglat tillvaron för alla sedan starten i början av 2020.

Många företrädare från olika partier har vid olika tillfällen talat om hur den fria rörligheten i de nordiska gränsregionerna påverkades mycket negativt av de åtgärder som vidtogs för att bromsa smittspridningen.

Det finns dock betydligt mycket mer som man kan säga om detta. Hanteringen hade kunnat bli så mycket smidigare om bara länderna hade varit bättre synkroniserade beträffande arbetet med att bekämpa smittspridningen. Också detta vet vi tack vare tidigare nämnda opinionsundersök-

ningar som tydligt pekade på att svensk pandemihantering var en betydande orsak till en mer negativ bild av Sverige.

Herr talman! Jag har sedan början av pandemin återkommande stått här för att belysa det faktum att Sveriges slapphänta icke-strategi har varit fullkomligt förödande för vårt land, och exemplen är många.

Jag talar om det faktum att över 19 000 svenskar har mist livet till följd av covid-19, varav flera fick ofrivillig dödshjälp av den omsorgspersonal som skulle ta hand om dem. Jag talar om att tiotusentals svenskar, kanske rent av hundratusentals svenskar, i dag lider av långvariga besvär till följd av att man tidigt lät smittan spridas nästan helt obehindrat utan tillräckliga åtgärder från stat och myndigheter. Jag talar om det faktum att det i vårt land varit de sköra som tvingats till långvarig isolering och om det faktum att sköra människor har påtvingats myndigheternas ovetenskapliga haveri beträffande exempelvis avsaknad av basal skyddsutrustning och enkla rutiner för vårdare. Sist men inte minst talar jag om bristen från ansvariga politiker när det gäller att förstå hur den svenska senfärdigheten, slappheten och ignoransen har bidragit stort till att orsaka stängda gränser mellan våra nordiska grannländer.

Herr talman! Det är nämligen inte konstigt att gränserna mot Sverige stängdes och att många i våra nordiska grannländer kommit att se på Sverige som något av ett parialand. Färska siffror visar hur Sverige haft nästan dubbelt så många dödsoffer per miljon invånare som vårt södra grannland Danmark, och detta trots att våra förutsättningar att förhindra smittspridning har varit betydligt bättre än deras. Om vi ser till Norden generellt har Sverige alltså mellan två och över fyra gånger så många döda samtidigt som vi sett en obefintlig eller rent av utebliven ekonomisk vinst.

I detta sammanhang skulle jag vilja citera en tidigare Nobelpristagare i ekonomi, Paul Krugman: Allt Sverige fick av sin flockimmunitetsstrategi var ett gäng döda svenskar.

Herr talman! Att regeringen har misslyckats så kapitalt under denna pandemi får inte ändra på den gemensamma strävan att stärka det nordiska samarbetet. Det tål dessutom att sägas att det lyckligtvis finns delar där samarbetet har fungerat väl, även under 2020. Det finns därför skäl att bejaka det som har gått bra men också att se över vad vi gemensamt kan göra annorlunda. Pandemin måste om något visa på vikten av att vi kan agera gemensamt i Norden och att vi snabbt kan bistå varandra i krissituationer i syfte att rädda såväl liv och hälsa som ekonomi.

För att allt detta ska bli möjligt måste korten komma på bordet. Vi måste få till en gedigen granskning av pandemiåren 2020 och 2021, varför vi sverigedemokrater har föreslagit tillsättandet av en nordisk coronakommission som får i uppdrag att utvärdera samarbetet och åtgärderna bland de nordiska länderna under coronakrisen.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga SD-reservationer i betänkandet, men jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 165 STAFFAN EKLÖF (SD):

Herr talman! Vi sverigedemokrater älskar Sverige. Det är allom bekant. Vi sverigedemokrater älskar även Norden och det nordiska samarbetet. Det nordiska samarbetet är en framgångssaga, trots bakslaget under pandemin, och det bygger på frivillighet. Det bygger på frivillighet och ändå fungerar det. Eller kanske fungerar det så väl just därför? Jag tror inte

att det är en slump. Vi vet att vi kan minska det när vi vill om vi vill det, och vi kan frågå det när vi vill om vi vill det. Men det vill vi verkligen inte.

Det frivilliga samarbetet formas lättare kring fördelar för de länder som ingår. Det ger den flexibilitet som ger fördelar och inte nackdelar. Det ger vilja att ställa upp lojalt med andra nordiska länder när det behövs. Det frivilliga samarbetet är *vårt* samarbete och inte någon annans.

Nordensamarbetet bör stå modell för EU-samarbetet som alltmer börjar likna en planekonomisk tvångströja. Reformeringen av EU-samarbetet måste börja senast under Sveriges ordförandeskap 2023 med det nordiska samarbetet som modell. Men eftersom vi är realister ser vi att förutsättningarna för ett nordiskt samarbete är bättre än för ett EU-samarbete. De nordiska länderna är historiskt sett homogena länder som även inbördes har stora likheter. Det är viktigt att inse det.

Det är också viktigt att bevara den homogeniteten. Det mångkulturella experiment som Sverige håller på med nu skapar olikheter, spänningar, våld och oro, och det minskar förutsättningarna för det frivilliga samarbetet inte bara i Sverige utan även i Norden. Vi sverigedemokrater älskar samarbete, men det måste vara ett samarbete som leder till goda resultat för svenskarna och det måste bygga på realistiska premisser.

Herr talman! Vi sverigedemokrater vill göra mycket för miljön. Vi tänker i generationsperspektiv. Vi vill kunna lämna över ett Norden med god miljö till våra barn. Vi ska inte förbruka miljön. Det kallas miljömässig hållbarhet. Miljömässig hållbarhet blir ofta synonymt med begreppet hållbarhet när initiativ tas av andra partier, men det är ju bara en del av hållbarheten. Det ska också ingå social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet i hållbarhetsbegreppet.

Det handlar om att varken miljön, den sociala situationen eller ekonomin ska förbrukas. På så vis säkerställer vi att nästa generation får en god miljö, en god social situation och en god ekonomi.

Även utanför de tre gängse hållbarhetsdelarna finns viktiga värden att försvara och bevara till kommande generationer. Vi lever i vår kultur, och den ger oss sammanhang och mening. Vi ska inte förbruka vår kultur. Våra barn har rätt att leva i vår kultur med tusenårig förankring och en sammanhållning över generationer och in i framtiden. Kulturell hållbarhet är den fjärde hållbarhetsdelen. Hållbarhet handlar alltså om respekt för många värden samtidigt och om balans. Utan balansen blir ambitioner lätt både utopiska och skadliga.

Nordisk frihet, där Sverigedemokraterna ingår, har agerat flera gånger under det gångna året och fått gehör för att de sociala och ekonomiska värdena inte ska glömmas bort vid hållbarhetsansatser, till exempel inför COP 26 och Stockholm + 50. Det är perspektiv som är oerhört viktiga i annars ensidiga diskussioner.

Det är viktigt för oss människor, men också för miljön, att vi inte bara fokuserar på miljön och miljömässig hållbarhet. Det krävs nämligen att man inte föröder ekonomin om man ska ha resurser till framtida miljövänlighet, och det krävs att man inte föröder livskvalitet om man ska ha kvar ett engagemang för miljön. Dessutom kan vi fråga oss vad man har vunnit om man har räddat miljön men förlorat barnens förutsättningar att få ett gott och meningsfullt liv.

Hållbarhet handlar alltså om respekt för många värden samtidigt och om balans. Nordisk frihet, där Dansk folkeparti, Sannfinländarna och Sverigedemokraterna ingår, har hållit emot när det gäller förslag som vi bedömer skulle skada Nordens ekonomier och de nordiska folkens livskvalitet eller bara vara ogenomförbara. Till exempel har Nordisk frihet tillsammans med andra stoppat ett gemensamt nordiskt datum för fossilfrihet.

Länderna är alltför olika och har helt olika förutsättningar att uppnå fossilfrihet. Ett gemensamt datum skulle ge ett ganska litet mervärde med tanke på de åtaganden som de respektive länderna redan har gjort. Ett sådant datum skulle inte heller på ett lika träffsäkert sätt tillåta oss att beakta negativa effekter på de värden som står i konflikt med klimatambitionerna. Den nödvändiga balansen mellan värden går i ett sådant läge inte att upprätthålla.

Visst är det roligt att vara rosenkindad idealist, men vi sverigedemokrater och Nordisk frihet ser som vårt viktiga kall att vara realist för att våra barns framtid ska vara hållbar i begreppets samtliga betydelser. Realism förenar partierna i Nordisk frihet och svetsar oss samman, och realism är vad man får om man röstar på dessa partier. Andra realister är välkomna in i samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 juni

KU24 Sekretess hos två kommissioner

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU29 Fri- och rättigheter m.m.

Punkt 1 (Förbud mot slöja)

1. utskottet
 2. res. 2 (SD)
- Votering:
165 för utskottet
50 för res. 2
83 avstod
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 26 C, 21 V, 15 L, 14 MP

För res. 2: 50 SD

Avstod: 62 M, 20 KD, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Trossamfundens trygghets- och säkerhetsarbete)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

210 för utskottet

26 för res. 7

62 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 50 SD, 21 V, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 7: 26 C

Avstod: 62 M

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Förbud mot samröre med terroristorganisation m.m.)

1. utskottet

2. res. 9 (KD)

Votering:

278 för utskottet

20 för res. 9

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 21 V, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 9: 20 KD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 10 (Juridiskt kön)

1. utskottet

2. res. 19 (V)

Votering:

222 för utskottet

21 för res. 19

55 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 20 KD, 1 MP

För res. 19: 21 V

Avstod: 26 C, 15 L, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Leila Ali-Elmi (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 2021/22:126
8 juni

Punkt 11 (Hbtq-personers mänskliga rättigheter i Europa)

1. utskottet

2. res. 22 (L)

Votering:

283 för utskottet

15 för res. 22

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 21 V, 20 KD, 14 MP, 1 -

För res. 22: 15 L

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 13 (Förstärkningar av rättighetsskyddet i regeringsformen)

1. utskottet

2. res. 25 (M)

Votering:

235 för utskottet

62 för res. 25

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 49 SD, 26 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 25: 62 M

Frånvarande: 11 S, 8 M, 12 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 20 (Skydda djurens intressen)

1. utskottet

2. res. 30 (MP)

Votering:

284 för utskottet

14 för res. 30

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 30: 14 MP

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU41 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU43 Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU32 Ökad likvärdighet för skolhuvudmän

Punkt 1 (Lagförslaget)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

173 för utskottet

125 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 M, 50 SD, 26 C, 20 KD, 15 L

För res. 1: 89 S, 21 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Nytt förslag om resursfördelningssystem till skolan)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

173 för utskottet

125 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 M, 50 SD, 26 C, 20 KD, 15 L

För res. 2: 89 S, 21 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 3 (Mål för resursfördelningen)

1. utskottet

2. res. 3 (C, KD)

Votering:

252 för utskottet

46 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 21 V, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 3: 26 C, 20 KD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Ojämlig resursfördelning)

1. utskottet

2. res. 4 (M, KD)

Votering:

216 för utskottet

82 för res. 4

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:126

8 juni

Prot. 2021/22:126
8 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 S, 50 SD, 26 C, 21 V, 15 L, 14 MP, 1 -
För res. 4: 62 M, 20 KD
Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Nationell skolpengsnorm)

1. utskottet
2. res. 6 (SD, KD, L)

Votering:

213 för utskottet

85 för res. 6

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 26 C, 21 V, 14 MP, 1 -

För res. 6: 50 SD, 20 KD, 15 L

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 7 (Införande av nationell skolpeng)

1. utskottet
2. res. 7 (SD, L)

Votering:

233 för utskottet

65 för res. 7

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 26 C, 21 V, 20 KD, 14 MP, 1 -

För res. 7: 50 SD, 15 L

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 8 (Resurser till idéburna skolor och skolor på mindre orter)

1. utskottet
2. res. 8 (MP)

Votering:

284 för utskottet

14 för res. 8

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 8: 14 MP

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU24 Förskola för fler barn

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, KD)

Votering:

228 för utskottet

70 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 26 C, 21 V, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 1: 50 SD, 20 KD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Lagförslaget om uppsökande verksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

166 för utskottet

132 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 26 C, 21 V, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 2: 62 M, 50 SD, 20 KD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Språkförskola m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (M, L)

Votering:

150 för utskottet

77 för res. 3

71 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 25 C, 21 V, 14 MP, 1 -

För res. 3: 62 M, 15 L

Avstod: 50 SD, 1 C, 20 KD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Personalens språkkunskaper m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (C, KD)

Votering:

187 för utskottet

46 för res. 8

64 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:126
8 juni

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 S, 62 M, 21 V, 14 MP, 1 -
För res. 8: 26 C, 20 KD
Avstod: 49 SD, 15 L
Frånvarande: 11 S, 8 M, 12 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 9 (Svenska språket i förskolans läroplan)

1. utskottet
2. res. 11 (S, C, V, MP)

Votering:

147 för utskottet

151 för res. 11

51 frånvarande

Kammaren biföll res. 11.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 M, 50 SD, 20 KD, 15 L

För res. 11: 89 S, 26 C, 21 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU28 Skolans arbete med trygghet och studiero

Punkt 1 (Lagförslaget)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (C, MP)

Förberedande votering:

49 för res. 1

40 för res. 2

209 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

208 för utskottet

50 för res. 1

40 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 21 V, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 1: 50 SD

Avstod: 26 C, 14 MP

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Ordningsregler)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

248 för utskottet

50 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 26 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 3: 50 SD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 5 (Konsekvenstrappor)

1. utskottet

2. res. 6 (KD, L)

Votering:

263 för utskottet

35 för res. 6

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 21 V, 14 MP, 1 -

För res. 6: 20 KD, 15 L

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 7 (Evidensbaserat arbete)

1. utskottet

2. res. 9 (S, C, V, MP)

Votering:

147 för utskottet

151 för res. 9

51 frånvarande

Kammaren biföll res. 9.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 M, 50 SD, 20 KD, 15 L

För res. 9: 89 S, 26 C, 21 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 8 (Behovet av en kartläggning av brottsligheten i skolan)

1. utskottet

2. res. 10 (S, C, V, MP)

Votering:

147 för utskottet

150 för res. 10

52 frånvarande

Kammaren biföll res. 10.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 M, 50 SD, 20 KD, 15 L

För res. 10: 89 S, 26 C, 20 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 7 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 11 (Möjligheten att tillfälligt omplacera elever)

1. utskottet
2. res. 14 (S, C, V, MP)

Votering:

147 för utskottet

151 för res. 14

51 frånvarande

Kammaren biföll res. 14.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 M, 50 SD, 20 KD, 15 L

För res. 14: 89 S, 26 C, 21 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 14 (Utredning med uppdrag att göra det lättare att stänga av eller omplacera elever)

1. utskottet
2. res. 17 (SD, KD, L)

Votering:

214 för utskottet

84 för res. 17

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 26 C, 21 V, 1 L, 14 MP, 1 -

För res. 17: 50 SD, 20 KD, 14 L

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Robert Hannah (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 16 (Övriga frågor)

1. utskottet
2. res. 19 (M, SD)

Votering:

166 för utskottet

111 för res. 19

21 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 1 M, 26 C, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 19: 61 M, 50 SD

Avstod: 21 V

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU12 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Punkt 1 (Uppsägning och ogiltigförklaring)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

276 för utskottet
22 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 20 KD, 15 L, 14 MP

För res. 1: 21 V, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

276 för utskottet
22 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 20 KD, 15 L, 14 MP

För res. 2: 21 V, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Ytterligare förslag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd)

1. utskottet
2. res. 3 (V)

Votering:

276 för utskottet
22 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 50 SD, 26 C, 20 KD, 15 L, 14 MP

För res. 3: 21 V, 1 -

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

UU5 Nordiskt samarbete inklusive Arktis

Punkt 1 (Nordiskt samarbete under covid-19-pandemin)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

186 för utskottet

62 för res. 1

50 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 26 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 1: 62 M

Avstod: 50 SD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Näring, transport och energi)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

248 för utskottet

50 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 26 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 3: 50 SD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Punkt 5 (Rättsliga frågor)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

222 för utskottet

26 för res. 7

50 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 M, 21 V, 20 KD, 15 L, 14 MP, 1 -

För res. 7: 26 C

Avstod: 50 SD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 11 SD, 5 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Validering för kompetensöverföring och livslångt lärande

Validering för kompetensöverföring och livslångt lärande

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU23

Validering för kompetensöverföring och livslångt lärande (prop.
2021/22:123)

föredrogs.

Anf. 166 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Låt mig först och främst yrka bifall till reservation 1.

I dag behandlar vi betänkandet *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande*. Förslaget innehåller ett antal lagändringar för att validering inom kommunal vuxenutbildning ska tillgodose både arbetsmarknadens och enskildas behov bättre än i dag.

Bland annat föreslås att hemkommunen blir skyldig att erbjuda en inledande kartläggning av den enskildes kunnande och att huvudmannen för komvux blir skyldig att erbjuda en elev validering samt dessutom förtydliganden av vad som menas med validering och vad som krävs i dokumentationsväg efter en sådan.

Vi har ingen annan uppfattning från Sverigedemokraternas sida än att validering är viktig, både för att säkerställa samhällets behov av kunnig arbetskraft och för att stärka den enskildes möjligheter att få arbete och bli självförsörjande. Det finns ett stort behov av att se över nuvarande regelverk för validering, inte minst då vi sett att den svenska modellen i ett nordiskt perspektiv har varit mindre framgångsrik.

Trots detta menar vi att det finns anledning att ifrågasätta betänkandet och propositionen på grund av vissa formuleringar som uttrycks där. Det gäller exempelvis några uttryckliga förslag till lagändringar, och det gäller några motiveringar till dessa lagändringar.

Ett exempel man kan peka på är förslaget till ny lagtext i 20 kap. 42 § skollagen, där man säger att ”med validering avses en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar

till ett erkännande av en persons kunnande oberoende av hur det förvärvats". Vi menar att det är ganska oklart vad som avses och att det finns en risk att "oberoende av hur det förvärvats" nedvärderar betydelsen av formell utbildning. Vi tänker att man dessutom ändrar kopplingen till "kunnande" i stället för, som det i dag står i lagtexten, "kunskap och kompetens som en person besitter".

Vi anser att det behöver tittas närmare på vad som egentligen menas med dessa formuleringar. För vår del är det nämligen viktigt att validering först och främst riktar in sig på redan förvärvad formell utbildning eller dokumenterad yrkeskompetens så att det kan avgöras vilka eventuella insatser som behövs för att utbildningen eller yrkeskompetensen ska kunna godkännas i Sverige.

Vi tycker också att det är viktigt att en arbetssökandes svenskkunskaper valideras. Inte minst gäller detta inom vård och omsorg och utbildning. I just dessa sektorer ser vi en fara i att regeringens förslag kommer att sänka kraven på kunskap. Enligt vår mening är det exempelvis stor skillnad mellan att vara utbildad undersköterska och att utan formell utbildning ha arbetat i vården under en längre tidsperiod. Det är viktigt att validering grundas på betyg och utbildningsbevis.

Vi är också rädda för att regeringens förslag grundar sig på integrationspolitiska syften snarare än kunskapsfokuserade. I propositionen står det exempelvis: "De ändringar som föreslås i denna proposition kan därför förväntas få särskilt positiva effekter för utlandsfödda och därmed en positiv påverkan på de integrationspolitiska målen."

Syftet med en ny lagstiftning kan inte vara att sänka trösklarna för att underlätta för vissa grupper. Tvärtom borde högre krav ställas på att lära sig svenska språket och att skaffa sig utbildning eller komplettera redan existerande och dokumenterad utbildning eller yrkeskompetens. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag kring just detta: hur validering av sådana dokumenterade kunskaper kan förbättras.

Anf. 167 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Strukturomvandlingen på arbetsmarknaden går i en rasande fart, inte minst till följd av klimatomställningen och en ökad digitalisering och automatisering i arbetslivet. Nya kompetenskrav ställs, och ett stort ansvar vilar på den enskilde individen att kunna ställa om till ett helt nytt yrke eller att förstärka de kunskaper man redan har inom sitt befintliga.

Ansvarvilar dock lika tungt på oss som lagstiftare att kunna tillgodose behovet av den kompetens som efterfrågas, både inom offentlig sektor och i näringslivet. Det gör vi främst genom tre sammanlänkade delar: utbildning, kompetensutveckling och validering.

Regeringen har år efter år prioriterat stora satsningar inom utbildningsområdet genom att avsätta miljardbelopp till utökade platser på yrkeshögskolan, yrkesvux, kombinationsutbildningar, folkhögskolor, högskolor och universitet – ja, i alla delar av Kunskapslyftet.

Från och med nästa år kommer kompetensutvecklingen att gå in i ett helt nytt skede tack vare ett omställningsstudiestöd, som vi precis har fattat beslut om, herr talman. Det kommer att göra livet betydligt lättare för den som är mitt i arbetslivet och behöver stärka sina befintliga kompetenser eller sadla om helt och hållet.

Herr talman! Trots flera år med stark efterfrågan på arbetskraft står många unga, personer med funktionsnedsättning och utrikes födda utanför arbetsmarknaden. Deras formella kompetenser matchar oftast inte de skriande behov som finns inom exempelvis industri, vård och omsorg, förskola och data och it. Denna mismatchning är förödande för varje arbetslös individ och sätter käppar i hjulet för en väl fungerande arbetsmarknad i stort.

För att arbetsmarknaden ska fungera så bra som möjligt framhåller regeringen vikten av att synliggöra och erkänna lärande som sker utanför formell utbildning. Vi vet att många besitter värdefulla yrkeskunskaper och andra kompetenser som har förvärvats på olika sätt utanför det offentliga utbildningssystemet, kanske via studieförbund, i vardagen eller varför inte i arbetslivet.

Syftet med en valideringsprocess är just att kartlägga och bedöma dessa kunskaper och kompetenser på ett strukturerat sätt, för studier eller arbete – oavsett hur, var eller när kunnandet har förvärvats. Vi socialdemokrater anser att det är en bra princip att individer inte ska behöva läsa det de redan kan och att deras utbildning blir så effektiv som möjligt. Tiden i utbildning och vägen till jobb för en person som exempelvis skolar om sig mitt i livet kan därmed bli avsevärt kortare.

Herr talman! Utgångspunkten för utbildning ska enligt skollagen vara elevens behov och förutsättningar. Det innebär att utbildning ska erbjudas individanpassat och flexibelt. För att kommunerna ska kunna individanpassa utbildning och möta elever med olika bakgrund och erfarenheter krävs en fungerande valideringsprocess.

I dag finns problem med den processen inom kommunal vuxenutbildning. Exempelvis bör valideringen i högre grad än i dag bidra till att arbetslivets behov av kompetens tillgodoses. Skolinspektionens granskning visar att valideringen används alltför sällan och att uppföljningen uppvisar tydliga tecken på brister när det gäller inte minst de individuella studieplanerna, som är av låg kvalitet och kan sakna viktiga uppgifter.

Risken är därmed stor att utbildning inte sker på ett effektivt sätt och att arbetskraft inte frigörs på avsett sätt. Komvux behöver bli bättre på att möta vuxnas behov av att validera det kunnande som de tidigare har förvärvat.

Mot den bakgrunden föreslår regeringen ett antal viktiga lagändringar i skollagen, som ska träda i kraft den 1 januari nästa år och syftar till att valideringen i högre grad än i dag ska möta både de behov som finns på arbetsmarknaden och behoven hos den enskilde.

Ett av lagförslagen, herr talman, innebär att hemkommunen ska vara skyldig att erbjuda en inledande kartläggning för den som vill få sitt kunnande kartlagt inför en utbildning eller en prövning. Kartläggningen bör ge en övergripande bild av elevens kunnande och identifiera områden där individen kan behöva validering eller andra utbildningsinsatser.

Ett annat förslag som regeringen lägger fram är att huvudmannen för komvux ska bli skyldig att erbjuda den elev som behöver det en validering utifrån individens mål med utbildningen, som bör upprättas i en studieplan för varje komvuxelev.

Det handlar alltså om kartläggning och validering. Och stor vikt ska förstås läggas vid att det sker en fördjupad kartläggning i valideringsprocessen eftersom denna fördjupade kartläggning blir en förutsättning för de

följande delmomenten. Hur kartläggningen ska gå till blir en fråga för utföraren av valideringen att hantera.

Regeringen kommer nästa år och 2024 att avsätta 60 miljoner till kommunerna för att de ska kunna bygga upp en fungerande infrastruktur och rutiner för en effektivare valideringsprocess.

Ett tredje lagförslag som regeringen presenterar är ett förtydligande av vad som avses med validering. Det ska anges att med validering avses en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunskande, oberoende av hur det förvärvats. Denna definition beskriver en process som genom olika steg leder fram till ett validerat kunnande som är till nytta för individens etablering på arbetsmarknaden eller fortsatta studier.

Slutligen, herr talman, behöver vi på en alltmer föränderlig arbetsmarknad kunna bygga på och bygga om vår kompetens genom hela yrkeslivet. För vuxna spelar ekonomin en väsentlig roll för möjligheterna att vidareutbilda sig. Att få sin befintliga kompetens bedömd och erkänd kan leda till en förkortad utbildning, vilket i sin tur kan vara stimulerande för den enskilde individen. Valideringsprocessen inom komvux behöver därför förtydligas och bli mer strukturerad, fördjupad och frekvent, för i dag används den i alldeles för liten utsträckning.

En effektivare valideringsprocess parat med ett utökat antal utbildningsplatser och bättre ekonomiska förutsättningar för kompetensutveckling är insatser som tillsammans kan skapa betydligt bättre möjligheter att möta det skriande behov av kompetensförsörjning som finns inom i stort sett alla branscher och välfärdsområden.

Det är insatser som kan leda till snabbare etablering på arbetsmarknaden för den som är arbetslös. Det är insatser som kan ge ökade möjligheter till omställning för den som är mitt i livet. Det är insatser som kan spela en roll i den gröna klimatrevolution som sveper fram i vårt land och skapar massor med nya gröna jobb.

Utbildning, kompetensutveckling och validering kan tillsammans möta upp strukturomvandlingen på arbetsmarknaden, som går med en rasande fart.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 168 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Som regeringen konstaterar sker det en strukturomvandling på arbetsmarknaden konsekvent och konstant, bland annat till följd av klimatomställning, en digitalisering och automatisering av arbetslivet. Man behöver nya kompetenser löpande.

Detta ställer nya och högre krav på arbetskraftens kompetenser. För att tillgodose dessa behov av kvalifikationer, så att man kan ställa om eller komma upp på en ny nivå, behövs utbildning, kompetensutveckling och validering. Det sista är det vi talar om i dag.

Många är dock arbetslösa trots flera år med stark efterfrågan på arbetskraft. Därför behöver vi sätta in alla insatser vi kan. Det gäller inte minst ungdomar och utrikes födda som är arbetslösa i Sverige i dag.

För att arbetsmarknaden ska fungera så bra som möjligt måste lärande som har skett utan formell utbildning synliggöras och erkännas. Jag kan ta mig själv som exempel. Jag kan, på papperet, inte tala svenska. Ibland kan

det vara svårt att förstå mig, men de flesta skulle ändå tycka att jag kan tala svenska och också läsa och förstå det. Men på papperet kan jag det alltså inte. Det skulle dock kunna legitimeras och valideras genom insatser. Jag behöver inte plugga det i det etablerade utbildningssystemet, för jag kan det och har lärt mig det själv utan sfi eller liknande, även om vissa säger att jag borde gå.

Vi pratar alltså inte om att sänka kraven. Kraven är desamma. Men att erkänna kunskap och kompetens som uppnåtts utanför det svenska utbildningssystemet sänker trösklar. Jag har lärt mig svenska. Andra har lärt sig till snickare eller att programmera – några via Youtube, några via utbildningar i andra länder eller helt enkelt genom att ha jobbat i många år. Kom ihåg: Det handlar inte om att sänka kraven utan om att sänka trösklar. Det är jätteviktigt.

En person som exempelvis har flytt till Sverige har per definition ingen svensk utbildning. Det kan göra det svårt att få jobb, och det är där validering kommer in. Validering handlar bland annat om att få ett papper på att den praktiska erfarenhet en person besitter motsvarar det man lär sig på en utbildning, oavsett om man är hantverkare, sjuksköterska eller vad man nu kan tänka sig.

Att få papper på sin kompetens genom validering är ett effektivt sätt för personer som kommer till Sverige att enklare få in en fot på arbetsmarknaden. Det ger en trygghet för svenska arbetsgivare, som kan se vad ens kompetens faktiskt går för även om den kommer från ett annat land än Sverige. Det öppnar också dörrar för dem som står längst från arbetsmarknaden. Det kan man väl knappast vara emot?

Eller jo, det kan man tydligen. Sverigedemokraterna är nämligen sura över att förslaget har positiva effekter för utlandsfödda. Förslaget är enligt SD dåligt just för att det är bra! SD är alltså mot ett förslag som är positivt för Sveriges alla företag som skriker efter kompetens för att det också får positiva effekter för utlandsfödda.

Det är märkligt. Jag tar ett citat från SD:s egen reservation, som SD:s representant tog upp här i talarstolen. Så här skriver man: ”Syftet med en ny lagstiftning kan inte vara att sänka trösklar för att underlätta för vissa grupper.”

Jo, det är en massa lagstiftning som har just precis detta som syfte och måste ha det. Det handlar inte om att sänka kraven men att sänka trösklarna. Det är två olika saker. Nog tusan är det bra att sänka de trösklar som leder till arbetslöshet!

Det är inga särregler för utlandsfödda. Det är samma regler för en svensk ungdom som för en nyanländ som kommer hit. Men när arbetslösheten är störst bland utlandsfödda är det också där som insatser mot arbetslöshet får störst effekt. Det kan inte vara annorlunda. Det är logik.

Men SD vill tydligen inte bara stoppa flyktingar från att komma till Sverige, slänga ut folk som har bott i Sverige hela sitt liv och hindra arbetskraftsinvandring. SD vill också att de som bor i Sverige och har kompetenser som efterfrågas ska hindras från att få en ärlig chans. Varför? Det vill jag gärna höra från SD.

Sverigedemokraterna kräver ju konsekvent att utlandsfödda ska integreras bättre. Och vi vill väl alla ha en bra integration. Men när det då kommer förslag som leder till bättre integration och bättre möjligheter att få jobb för den som kommer som utlandsfödd, vad gör SD då? Jo, de säger

nej, för det ger positiva effekter för just invandrare. Det är ungefär så dumt som det kan bli!

Helt ärligt, vad är det för syn på människor man har när man aktivt vill hindra att de kommer i arbete? Det är nästan som om SD aktivt vill att det ska gå dåligt för utlandsfödda i Sverige. De vill att arbetslösheten ska vara hög och att det första jobbet ska vara långt borta om man inte är född i Sverige.

(Applåder)

Anf. 169 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag är ju från Malmö, så jag har inga som helst problem med att förstå Niels Paarup-Petersen. Han hade för min del också kunnat tala danska. Det hade jag också förstått. Det är hemspråk.

Jag tycker att det är bra att Niels Paarup-Petersen bjöd upp till lite dans här. Men jag tycker att Centerpartiet vantolkar vad vi säger. Vi har inget emot validering. Det vi menar är att vi är skeptiska till att man ändrar formuleringen i lagtexten.

Som det står i dag talas det om ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter. Nu ändrar man det till en persons "kunnande". Vi menar att det finns en risk för att man nedvärderar betydelsen av formell utbildning. Det är inte säkert att det blir så, men vi ser en risk för det. Vi tycker inte att propositionen belyser detta tillräckligt och är riktigt klar med varför man ändrar ordvalen i lagtexten. Det måste finnas en anledning till att man väljer ordet "kunnande" och inte "kompetenser". Om det skulle vara samma sak hade man ju kunnat behålla formuleringen i lagtexten.

Därför är vi lite tveksamma. Vi kan inte hela tiden skapa lätta vägar in som underminerar betydelsen av den formella utbildningen.

Vi ser problem inom till exempel äldreomsorgen, där vi får signaler om att de äldre inte förstår stora delar av personalen. Är det denna utveckling vi vill se? Jag tycker inte det.

Anf. 170 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Patrick Reslow och jag är båda från Malmö, som hälften av utbildningsutskottet verkar vara. Och det är ju bra att Patrick Reslow kan förstå danska. Men det hade också varit bra om han hade kunnat förstå Malmös verklighet.

Där är det jättemånga arbetslösa nyanlända utlandsfödda invandrare etcetera. Bästa möjligheten för dem att komma in på arbetsmarknaden är att säga: Det viktiga är om du kan någonting. Det viktiga är inte att du har lärt dig det i svensk skola.

Kan du bygga en vägg som uppfyller svenska regler är detta det viktiga, inte att du har lärt dig att bygga väggen i en svensk skola. Det är detta som det går ut på, ingenting annat. Det är baserat inte minst på de europeiska reglerna inom EQF, EU:s regelverk och ramverk för kunskap. Det hade man också haft möjlighet att ta till sig.

Det handlar om kunnande. Man kan se på programmerare i dag, en av de mest eftertraktade grupperna i samhället. De har sällan lärt sig inom det formella utbildningssystemet, för det systemet är dåligt på det. De har lärt sig själva, och de kan få ett papper som säger hur duktiga de är. Det är bra. Det är inte att sänka kraven, utan det är att sänka trösklarna. Den skillnaden

är jätteviktig, för vi måste skapa lätta vägar in. Det är viktigt att skilja på detta.

Ja, de formella utbildningarna är viktiga i Sverige, men de är inte målet utan bara ett medel. Detta är viktigt. Om det är någon som har kunskap som gör att de kan ta sig framåt i livet, bidra till tillväxt och kanske skapa ny utveckling och allt sådant är jag helt indifferent till om de har fått kunskapen från Lunds universitet eller ett universitet i utlandet eller om de har lärt sig via Youtube. Jag bryr mig inte. Jag vill bara att de ska kunna det som vi behöver.

Vi kommer tillbaka till svenskan i äldreomsorgen. Om man inte kan svenska ordentligt får man inget papper på att man kan det. Detta är ett sätt för vården att säga att den vill ha papper på att man kan svenska. Det handlar inte om att gå på sfi utan om att kunna svenska. På det här sättet kan vi få bort dem som inte kan svenska. Det blir tydligare, enklare och bättre.

Anf. 171 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att ett problem kanske är att vi läser propositionen på olika sätt. Niels Paarup-Petersen läser texten som en enskild proposition eller ett enskilt betänkande. Vi ser hur man agerar på andra ställen i utbildningskedjan, där man hela tiden nedvärderar synen på kunskap och formell utbildning. Det handlar om väldigt många steg. Om man inte har klarat av gymnasiet ska det finnas någon extraväg för att läsa in på komvux. Om man inte klarar av det ska det finnas någon väg till. Men någonstans måste samhället ta ansvar för sina resurser.

Jag blir lite upprörd när Niels Paarup-Petersen står här och säger att Sverigedemokraterna vill slänga ut folk som har bott här i hela sitt liv. Det är ett ogrundat påstående, och det är inte alls sverigedemokratisk politik. Att vi vill stoppa invandringen och har en helt annan syn på migrationspolitiken än Centern vill jag gärna betona, så där finns en stor skillnad. Att vi vill hindra att folk som har flyttat till Sverige kommer i arbete stämmer inte heller.

Det kan mycket väl finnas sätt där propositionen kan stämna rätt, men vi vill inte se en utveckling i landet där vi hamnar i sitsen att formell utbildning inte betyder särskilt mycket. Det finns yrkesområden där vi måste betona den formella utbildningen. Risken är att ju mer av denna typ av lagstiftning vi får, desto mer urholkas synen på kunskap. Detta tycker vi inte är bra i längden.

De generaliserande lagstiftningarna tycker jag inte är bra. Vi ser som sagt problem i dag inom vårdsektorn och äldreomsorgen med att man har svårt att förstå. Det finns också problem med kompetensen hos en del som jobbar där, för det finns mycket klagomål på att man inte riktigt förstår de äldres situation.

Anf. 172 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Då är vi tillbaka till att om vi får validering kan man kräva ett intyg på att den svenska man pratar lever upp till vad som motsvarar det formella. Det kan man inte i dag. Återigen: Detta är ett enklare sätt att säkra att kraven på svenska kan uppfyllas. Man kan inte säga just att man behöver veta om personer kan svenska på en viss nivå, för alla har inte gått utbildning. Men de kanske kan svenska ändå. Nu kommer man att kunna

säga så därför att man kan kräva att personer validerar sin svenska. Det är en förbättring i förhållande till vad man vill uppnå.

Det formella är den grund som det valideras gentemot. När vi i det formella systemet har sagt att det är så här man blir sjuksköterska kan man inte komma och bli sjuksköterska med en utbildning från ett annat land om den inte motsvarar det man ska lära sig i det formella systemet. Det formella är alltså grunden – det som det andra ska motsvara. Annars räknas valideringen inte. Det är detta som är hela grunden.

Jag tycker att det är fel att säga att vi läser propositionen olika och att den ene har rätt och den andre har fel. Jag har inte gått en sekund på svenska, som vi pratade om förut, men det är inte så att jag, baserat på denna debatt, kan läsa svenska bättre än min ledamotskollega. Jag har inget papper på det. Ledamoten har säkert gått i svensk skola i hela sitt liv och har en massa bevis på att han har olika typer av svenskanivåer. Jag har inte det, men jag har läst propositionen. Jag har sett den. Jag har kollat av den mot SeQF.

Detta är vad det handlar om, att sänka trösklarna, inte kraven. Det borde vi alla vara intresserade av, för vi ska ha in arbetslösa på arbetsmarknaden, också om de är utlandsfödda. Ni skriver, Patrick Reslow, att propositionen ”förväntas få särskilt positiva effekter för utlandsfödda”. Ni skriver inte att ni inte vill ha det, men ni skriver: ”Syftet med en ny lagstiftning kan inte vara att sänka trösklar för att underlätta för vissa grupper”, alltså de utlandsfödda. Detta är jättemärkligt.

Anf. 173 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Under förmiddagen har vi pratat om validering och omställning på arbetsmarknaden. Vi har en hög arbetslöshet i landet, med ungefär 500 000 arbetslösa, där 180 000 är långtidsarbetslösa och 63 procent är utrikes födda. Detta, tillsammans med branschens generella arbetskraftsbehov och behov av rätt kompetens, kräver förändrad politik, både inom arbetsmarknadspolitiken och inom utbildningspolitiken.

Svenskt Näringsliv berättade häromdagen att deras prognos fram till 2035 visar på ett behov av 300 000 personer som har yrkeskompetens motsvarande gymnasial nivå. Som flera kollegor har varit inne på har många personer svårt att ta sig in på arbetsmarknaden trots att det finns lediga jobb.

Validering har funnits i den utbildningspolitiska debatten i decennier. Man har tillsatt utredning efter utredning, och man har tillsatt en valideringsdelegation, som var så att säga det bakomliggande arbetet inför propositionen, som vi huvudsakligen välkomnar. Men det är fortfarande lite otydligt, herr talman, vem som ansvarar för validering i Sverige. På hemsidan är det inte tydligt. Det är Skolverket, det är Arbetsförmedlingen och det är Myndigheten för yrkeshögskolan. I betänkandet hänvisar man till kommunala komvux.

Till regeringen säger jag bara lycka till, om ni tror att detta kommer att lösa frågan om validering. Den är inte så enkel. Därför har vi i Liberalerna motionerat, och jag följer upp vår reservation nummer 5 i betänkandet. Vi vill få det förtydligt i regelverket och instruktionen att man ska samverka. I betänkandet står att kommunerna kan behöva samverka. På ett annat ställe står det att regeringen förutsätter att kommunerna samverkar med andra aktörer, exempelvis Arbetsförmedlingen.

Många av oss har jobbat med dessa frågor både nationellt och lokalt och vet hur svårt det är att få hjälp när man kommer in på Vuxenutbildningscentrum. Då gäller verkligen det som några har hänvisat till. Det ska vara förberedande och översiktligt, men det är inte alltid individanpassat. De som absolut skulle behöva handfast handpåläggning och individuellt stöd är nämligen de utrikes födda, som kanske inte har gått en traditionell lång, svensk utbildning, vare sig på gymnasial nivå, YH-nivå eller akademisk nivå.

Här krävs andra åtgärder än dem som propositionen levererar. Liberalernas förhoppning är att vi absolut ska ha ett integrationsperspektiv men att vi inte ska sänka kraven. Häromdagen var jag på Kungliga slottet, där det var World Dyslexia Assembly. Man pekade där på funktionsnedsättningar, och det som särskilt framkom i panelen var vikten av inte bara formell kompetens utan också informell kompetens och förmågor. Rätt hanterat, med rätt bemötande och rätt kompetens bakom desken, kan man uträtta stordåd när man tar emot dessa personer.

Jag tycker att man ska ha denna ansats. Jag tycker att det är bra med propositionen, men vi hade gärna velat gå ett steg längre när det gäller vuxenutbildningen och samverkansuppgiften.

Anf. 174 NORIA MANOUCHI (M):

Herr talman! Det enda som är konstant med svensk arbetsmarknad är att den förändras. Digitaliseringen, helt nya branscher, automatisering och globalisering gör att arbetstagare måste kunna byta spår, omskola sig eller få tidigare kompetenser validerade.

Detta med validering är också viktigt ur ett annat perspektiv. Det råder brist på efterfrågad arbetskraft inom många sektorer, både inom industrin och inom offentlig verksamhet. Denna brist på arbetskraft existerar parallellt med att många svenskar går arbetslösa. En stor del av detta kan förklaras av den diskrepans som finns mellan det som arbetsgivarna faktiskt efterfrågar och den kompetens som arbetssökande besitter.

En annan del rör att arbetslösa som redan har olika typer av utbildningar eller yrkeserfarenheter från tidigare hemländer inte har fått en tillräcklig validering och vidareutbildning. Detta ser jag inte minst som ett stort problem i min egen hemstad Malmö. Det är inte rimligt att människor som har kompetens som efterfrågas i dag på svensk arbetsmarknad inte kan ta sig in på grund av ett bristfälligt system.

Moderaterna anser därför, precis som regeringen, att det finns behov av mer och bättre validering av människors arbetsförmåga och kompetens. Valideringen är dessutom tätt sammankopplad med Moderaternas arbetslinje, eftersom en kartläggning av arbetsförmåga är grundläggande för en arbetssökandes chanser att faktiskt få ett arbete.

En arbetssökande kan i dag bli kartlagd och få sin arbetsförmåga bedömd av flera olika aktörer i olika skeden. Kvaliteten och metoderna ser olika ut. Här behöver staten ta ett ansvar för att en samordnad bedömning av arbetsförmåga, kompetenskartläggning och validering ska kunna genomföras. Den bör med fördel ske tillsammans med de företag som redan utvecklat en expertis för just kartläggning. Vi ser tyvärr inte att regeringens förslag i propositionen kommer att leda till en tillräckligt väl samordnad process. Det är inte heller helt tydligt att det är vad regeringen efterfrågar.

Prot. 2021/22:126
8 juni

Validering för kompetensöverföring och livslångt lärande

Regeringens förslag om att ta fram föreskrifter om hur valideringen ska ske när det fortfarande är olika aktörer som ska utföra den kommer att fortsätta att riskera att leda till att en ineffektiv och rättsosäker bedömning sker. Vi menar att det därför vore önskvärt att regeringen konkretiserar hur samverkan mellan kommunerna och andra aktörer, såsom Arbetsförmedlingen och Universitets- och högskolerådet, faktiskt ska fungera.

Fru talman! Landets 290 kommuner är olika stora och har olika mycket resurser. Som flera remissinstanser har påpekat blir det därför svårt att garantera en likvärdig nivå på både kartläggning och validering. Kommunerna kommer att behöva stöd i detta arbete, och vi moderater saknar konkreta förslag på detta i propositionen. Därför yrkar jag, fru talman, bifall till reservation 2.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

Infrastrukturfrågor

§ 13 Infrastrukturfrågor

Trafikuskottets betänkande 2021/22:TU16
Infrastrukturfrågor (skr. 2021/22:56 och skr. 2021/22:80)
föredrogs.

Anf. 175 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu trafikuskottets betänkande 16 om infrastrukturfrågor. Den infrastruktur som vi planerar för och bygger i dag kommer att finnas i många decennier framöver, kanske i hundra år eller mer än så. Därför är det oerhört viktigt att vi fattar rätt beslut i dag.

Det förslag som har kommit om ny infrastrukturplan, nu senast presenterat av Trafikverket, tar sitt ursprung i regeringens infrastrukturproposition där regeringen har satt de ekonomiska ramarna för hur mycket pengar som ska få spenderas på framtida infrastruktur för de kommande elva åren.

Redan där ser vi i Vänsterpartiet ett stort problem, nämligen att den kommande infrastrukturplanen kommer att bli helt och hållet underfinansierad. Vi i Vänsterpartiet menar att det saknas minst 170 miljarder kronor till den kommande infrastrukturplanen, någonting som vi har föreslagit ska läggas till denna infrastrukturplan. Om inte det görs kommer vi att fortsätta att ha vägar och järnvägar som står och förfaller. Vi kommer att ha en stor underhållsskuld både för det statliga vägnätet och för våra statliga järnvägar.

Dessutom är det mängder av viktiga infrastrukturobjekt som helt enkelt inte kommer att bli klara i tid om regeringen inte fullt ut finansierar infrastrukturplanen. Jag tänker på byggandet av Norrbottenbanan, den nya järnvägen från Umeå upp till Luleå, som vi i Vänsterpartiet vill bygga färdigt. Jag tänker på nya Ostkustbanan, dubbelspåret längs Norrlandskusten från Gävle upp till Sundsvall och vidare till Härnösand. Jag tänker på fyrspåret mellan Uppsala och Stockholm. I dag kom det ett positivt besked från regeringen om att regeringen lovar mer pengar just till att bygga detta fyrspår. Det tycker vi är väldigt bra. Men det finns fler väldigt viktiga järnvägsbyggen. Ett till fyrspår behöver byggas från Alingsås till Göteborg.

I dagsläget är detta Sveriges största flaskhals där det sker flest förseningar på grund av att det helt enkelt är en sådan trängsel.

Vi i Vänsterpartiet vill också bygga ny och bygga vidare på befintlig järnväg från Stockholm till Oslo. Vi vill också rusta upp de regionala banorna. Vi ser med förskräckelse på de planer som finns för att eventuellt helt och hållet lägga ned banor. Det handlar exempelvis om Bohusbanan, Lysekilsbanan, Kinnekullebanan, Tjustbanan och Stångådalsbanan. Detta är viktiga regionala banor som vi behöver investera i och inte dra ned hastigheten på och ytterst kanske helt och hållet lägga ned.

Fru talman! Någoting som ofta saknas i den statliga infrastrukturplaneringen är statlig finansiering av cykelinfrastruktur. I morse var jag med och arrangerade ett seminarium om just den stora potential som finns i ett ökat cyklande. Det finns en väldigt stor vilja hos svenska folket att cykla mer. Men om man ska kunna göra det måste man kunna göra det på ett säkert sätt, och då behöver vi bygga riktig cykelinfrastruktur och inte bara måla upp cykelfält mitt ute i körbanan bland bilar, lastbilar och bussar. Det är farligt.

Cykelbranschen i Sverige anser att ungefär en tiondel av de statliga infrastrukturpengarna för nyinvesteringar borde gå till cykelinfrastruktur. Det är en ambitiös målsättning. Men jag håller fullt ut med om deras förslag om att det behövs mycket mer statliga medel för att bygga ut cykelinfrastrukturen.

Fru talman! Infrastrukturplanering handlar inte bara om att göra mer av saker och ting. Det handlar förstås också om att prioritera rätt. Och vissa saker behöver vi göra mindre av. Infrastrukturminister Tomas Eneroth brukar tala om att lagt kort ligger, alltså att de byggen som någon gång har kommit in i en infrastrukturplan inte får lyftas ut ur den. Det tycker jag är märkligt när man ser hur regeringen underfinansierar flera väldigt viktiga järnvägsinvesteringar. Men samtidigt lovar regeringen att man ska bygga nya motorvägar i Sverige.

Samtidigt vet vi att nya motorvägar leder till ökad bilism, ökad trängsel och ökade utsläpp. Dessutom handlar de här byggena ofta om nya motorvägar i våra storstadsområden. Jag tänker till exempel på förslaget om Tvärförbindelse Södertörn ett par mil söder om där vi befinner oss nu. Det handlar om en helt ny motorväg i Stockholmsområdet som kommer att kosta ungefär 16 miljarder kronor. Detta riskerar att bli ett slukhål i infrastrukturplanen som kommer att tränga ut andra viktiga infrastrukturinvesteringar, inte minst för kollektivtrafik och järnväg.

Därför måste man vara modig och våga bortprioritera byggen av nya motorvägar. Det är precis vad vi i Vänsterpartiet föreslår.

Man behöver också finansiera investeringar på ett annat sätt och i större utsträckning lånefinansiera byggen av nya objekt. Jag tänker i synnerhet på förslaget om nya stambanor för höghastighetståg. Det är oerhört viktigt att vi kan bygga ut kapaciteten så att människor snabbt kan åka från Stockholm till Göteborg och från Stockholm ned till Skåne.

Men om dessa nya stambanor ska byggas helt och hållet inom given infrastrukturplan kommer inte pengarna att räcka till allt. Därför föreslår Vänsterpartiet att höghastighetsbanorna ska lyftas ut ur infrastrukturplanen och finansieras med upplånade medel, så att vi har pengar till alla viktiga objekt.

Infrastruktur handlar som sagt inte bara om att göra mer, utan vi måste också göra saker annorlunda. Att bortprioritera nya motorvägar är en sådan viktig sak.

Men det handlar också om vilka prognosmetoder som regeringen uppdrar åt Trafikverket att arbeta med. I dagsläget arbetar Trafikverket utifrån en prognos om ökad vägtrafik. Om man tänker sig att vägtransporterna ökar med ungefär 30 procent, som Trafikverket talar om, blir det självklart nya motorvägar; det kommer som ett brev på posten.

Vi i Vänsterpartiet vill i stället ge nya direktiv till Trafikverket. Vi vill att man ska utgå från våra politiskt satta mål, inte minst klimatmålet om att minska utsläppen från transportsektorn med 70 procent. Till 2045 ska Sverige ha nollutsläpp.

Trafikverket måste också i större utsträckning arbeta med beteendeförändring och med överflytt mellan olika transportslag. Det handlar om överflytt från vägtransporter till exempelvis gång, cykel, järnväg och sjöfart. Därför behöver Trafikverket ett konkret uppdrag att arbeta med den så kallade fyrstegsprincipen, som handlar om att den sista åtgärden är att man bygger nytt. Den första och andra åtgärden är att verka för just beteendeförändring och överflytt mellan trafikslag. Detta är en metod som Trafikverket i dag i princip inte arbetar med, skulle jag säga. Här behövs det en tydligare politisk styrning.

Fru talman! Det här är ett digert betänkande. Jag hinner inte gå in på allt. Jag vill yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 10, som i korthet sammanfattar rätt mycket av det jag sagt.

Jag skulle också vilja säga följande, fru talman: Det här ser ut att bli min sista ärendedebatt i riksdagens kammare någonsin. De här tolv åren som riksdagsledamot har varit en fin tid med jättemånga fina debatter. Jag vill tacka mina kära kollegor, talmännen och alla som har följt dessa viktiga debatter från läktaren.

(Applåder)

Anf. 176 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! I dag behandlar vi som sagt trafikutskottets betänkande TU16 om infrastruktur. I betänkandet behandlas inte mindre än 445 motioner från den allmänna motionstiden, och det säger en del om hur mycket infrastrukturfrågorna engagerar riksdagens ledamöter.

Vi har alla vårt hjärteprojekt, eller kanske vår hjärtebro, som vi vill ska bli av eller inte ska bli av för att vi ska kunna leverera det till väljarna. Frågan om infrastruktur är dock så mycket större än så. Det handlar ju om att kunna göra de prioriteringar som behövs för att få infrastruktur som är väl avvägd, så att det blir en bra helhet för hela landet.

Vi behandlar därutöver två skrivelser i form av rapporter från Riksrevisionen. Den ena handlar om medfinansiering av regional kollektivtrafik, och den andra handlar om kostnadskontroll i infrastrukturinvesteringar.

Inledningsvis vill jag yrka bifall till våra reservationer 68 och 69. I övrigt står vi socialdemokrater bakom förslaget i utskottets betänkande.

Fru talman! Vi som håller på med infrastruktur går ju i väntans tider. Det är ungefär ett år sedan riksdagens kammare beslutade om de ekonomiska ramarna i infrastrukturpropositionen, den så kallade infrapropen. Det beslutades då om ramar för nästa planperiod, 2022–2033, på 799 miljarder. Det är totalt en ökning med 176 ½ miljard jämfört med föregående

period. Utöver detta tillkommer medel för banavgifter och trängselavgifter, så på totalen hamnar vi på en ram på 876 miljarder.

Det är ju väldigt mycket pengar. Det är faktiskt den högsta summan i ramen någonsin. Den kommer att bidra till såväl viktig infrastruktur och framtidstro som arbetstillfällen och inte minst ett bättre klimat.

Om vi använder resurserna rätt kommer vi att kunna bidra till att klara klimatmålen. Eftersom inte mindre än 30 procent av utsläppen kommer från just transportsektorn är det klart att vi har ett ansvar att se till att de framtida investeringarna bidrar till omställningen. Detta är en omställning som är aktuell för samtliga trafikslag. Alla trafikslag behövs, och de kompletterar varandra.

Fru talman! Låt mig ta tillfället i akt att summera de senaste åtta åren i trafikutskottet, där jag har haft nöjet att tjänstgöra. Det har varit en väldigt spännande resa från att politiken har varit med och fattat beslut om klimatmål som för åtta år sedan möttes av ganska stor skepsis till att i dag se en transportsektor som regelbundet uppvaktar politiken och ber oss att göra mer – och inte mindre – för att underlätta och att skruva i regelverken för att branschen ska kunna snabba på sin klimatomställning. Det har hänt väldigt mycket här, och för en politiker är det ju otroligt roligt att se.

Det här ser vi med alla trafikslag. Jag tror att detta är väldigt viktigt, för alla trafikslag behövs. De kompletterar varandra – oavsett om vi pratar om väg, järnväg, sjöfart eller flyg behövs de allihop. I dag är alla angelägna om att vara med i klimatarbetet och i den omställning som pågår.

Fru talman! Det är också därför vi har mål för transportpolitiken. Det övergripande målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för hela landet. Därtill kommer funktionsmål och ett hänsynsmål som handlar om transportsystemets utformning, funktion och användning och som ska medverka till att ge grundläggande tillgänglighet, god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet.

Transportsystemet ska dessutom vara jämställt och likvärdigt. Det ska svara mot både mäns och kvinnors transportbehov.

Hänsynsmålet innebär å sin sida att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas så att ingen dödas eller skadas allvarligt. Det ska bidra till det övergripande generationsmålet för miljö och miljökonsekvensmålen.

De här målen låter ju väldigt vackra. Det är faktiskt så att de formulerades och antogs av riksdagen 2008, under Fredrik Reinfeldts regering. De håller än.

Jag tycker att det är ganska påtagligt hur Sveriges riksdag har arbetat och även fortsättningsvis bör arbeta. Man jobbar blocköverskridande när det kommer till målsättningar kring infrastruktur. Det är långa ledprocesser, och det är stora resurser som vi avsätter. Då behöver det också finnas överenskommelser som gäller brett.

Infrastrukturen är viktig, men inte bara för politiken, branschen och dem som nyttjar järnvägar och vägar. Infrastrukturen är så mycket större. Den är själva förutsättningen för ett fungerande samhälle. Om tågen inte går och vägen inte finns är det svårt att ta sig till jobbet eller skolan, träffa vänner och släktingar eller för den delen köpa mjölk och andra förnödenheter. Om inte sjöfarten fanns skulle vi ha svårt att importera och exportera varor och skulle därmed förlora mängder av arbetstillfällen. Utan flyget

skulle vi ha svårt att få till de där snabba transporterna när vi kanske behöver en ny njure eller vad det nu kan vara som någon väntat på länge.

Infrastrukturen är helt enkelt det kitt som håller ihop hela det moderna samhället. Den bidrar till att skapa drömmar om framtiden. Den skapar jobb och nya bostäder. Den bidrar till att klara målsättningarna i godstransportstrategin och omställningen från väg till sjöfart och järnväg. Inte minst är det infrastrukturen som håller ihop vårt land – för människor, för näringslivet, för ekonomisk utveckling och för välfärd.

Fru talman! I betänkandet har utskottet två förslag till tillkännagivanden till regeringen. De handlar dels om kostnadskontroll i infrastrukturprojekt, dels om utvärdering av planering och upphandling.

Det är naturligtvis viktigt att de medel som staten eller vi skattebetalare tillsammans lägger på infrastrukturuområdet används effektivt och på bästa sätt. Socialdemokraten Gustav Möller myntade redan på 40-talet sitt berömda citat som uttrycker socialdemokratins inställning till detta: Varje förlösad skattekrona är en stöld från folket.

Vi delar därför utskottsmajoritetens inställning till vikten av bra kostnadskontroll. Trafikverket har visat att man på ett systematiskt sätt arbetar med att förbättra kostnadsprognoser. Regeringen har också gett Trafikverket flera uppdrag för att motverka kostnadsökningarna.

På samma sätt delar Socialdemokraterna utskottsmajoritetens uppfattning om bra planering och upphandlingar. Regeringen har bedrivit ett aktivt arbete för att nå ökad effektivisering och kostnadskontroll. Det var också en viktig del i den infrastrukturproposition som vi behandlade för ett år sedan och som en ganska bred majoritet ställde sig bakom här i kammaren. Jag konstaterar därför att de två förslagen till tillkännagivanden mer är inspel i en ökad polarisering som ankommer ett valår.

Fru talman! Vi lever i en utsatt tid. Det händer så otroligt mycket. Infrastrukturen gör oss också påminda om att den måste fungera. Oavsett om det är vaccin, mat eller andra förnödenheter som ska fram är den viktig. Men ibland kan också infrastrukturen användas i motsatt syfte. Vi såg det senast i dag i Berlin, när ett fordon körde in i en folkmassa i Charlottenburg, eller här i Stockholm 2017. Oavsett vilket har vi ett ansvar för att se till att infrastrukturen planeras på ett sätt som skapar trygghet.

Fru talman! För att avsluta där jag började: Vi som gillar infrastruktur går i väntans tider. Därför känns det extra roligt att infrastrukturministern just i dag presenterade en av satsningarna i investeringsplanen som snart kommer att komma fram och berättade om fyrspåret mellan Stockholm och Uppsala. Det handlar totalt om en satsning på 10 miljarder. Den satsning som infrastrukturministern presenterade är på 7 ½ miljard mer än vad Trafikverket föreslagit i den remissversion som gått ut. På det här sättet kommer inte minst Uppsalaborna att få en lättare vardag. Men detta kommer också att kunna motverka en hel del flaskhalsar i järnvägssystemet i stort. Det är bra för Sverige. Det bygger Sverige starkt. Jag ser verkligen fram emot resterande delar av de satsningar på infrastruktur som totalt är på nästan 900 miljarder.

Anf. 177 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är nog inte någon infrastrukturminister som inte skulle stoltsera med att den nya infrastrukturplanen minsann är den största någonsin. När Tomas Eneroth sa det lät han som ett eko av sin moderata

föregångare Catharina Elmsäter-Svärd, som sa exakt samma sak. Och det är inte så konstigt. Befolkningen växer. Ekonomin växer. Även regeringars budgetar växer.

Men det vi måste fråga oss är: Är den här infrastrukturplanen, den ekonomiska ram som den socialdemokratiska regeringen har satt, tillräcklig utifrån de behov som finns? Det finns ett samstämmigt svar på det: Nej, detta räcker inte.

Det finns en konkret sak som regeringen skulle kunna göra, nämligen att lånefinansiera bygget av höghastighetsbanorna och lägga det som ett separat projekt vid sidan av infrastrukturplanen. Då skulle man frigöra stora summor som man kan investera i annat. Man skulle kunna bygga färdigt Norrbottenbanan, dubbelspåret mellan Gävle och Härnösand och så vidare. Vill Socialdemokraterna göra det – lyfta ut höghastighetsbanorna ur befintlig plan och lånefinansiera dem fullt ut?

Min andra fråga till Teres Lindberg rör de trafikpolitiska målen. Jag håller med om att de är väldigt viktiga. De mål som vi sätter upp blir det som våra myndigheter sedan arbetar efter. Men i dag arbetar Trafikverket utifrån en basprognos som handlar om ökade vägtransporter, vilket leder till att de planerar för nya motorvägar. Är Socialdemokraterna beredda att ge Trafikverket ett nytt uppdrag om att utgå från våra politiskt satta mål, i första hand klimatmålet, när man gör planerna för den framtida infrastrukturen?

Anf. 178 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för viktiga frågor. Jag hoppas att jag fick med alla.

Den första frågan handlade om lånefinansiering. Det är klart att det alltid är lätt att tänka att man ska agera utöver det som man har i den egna plånboken. Men ett lån ska också betalas.

Jag tror att vi oavsett hur mycket pengar vi lägger på infrastruktur alltid kommer att tycka att det är för lite. Det är bara att titta på de 445 motionsyrkanden som kom in under den allmänna motionstiden. Önskemålen från den samlade riksdagen i form av dessa ledamöter kommer alltid att vara oändligt mycket större än den plånbok som finns att tillgå. Det handlar såklart om att prioritera.

Om man skulle låna pengar behöver också lånen betalas tillbaka. Det är inte riktigt så himla enkelt som att det kommer att bli lättare eller att vi kommer att få mer bara för att man lånar pengar. Som det ser ut i dag är vi inte beredda att gå in med lånefinansiering.

Sedan tror jag att man alltid ska fundera på hur man gör upplägg för olika projekt. När det gäller finansiering av infrastruktur kan det finnas sätt som vi inte använder i dag. Internationellt finns det modeller med olika former av innovationsupphandlingar och så vidare som jag tror att vi ska vara öppna för i framtiden. Men vi är inte där än. Det finns många olika sätt som man behöver titta på.

Jag får stanna där av tidsskäl.

Anf. 179 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Självklart ska lån betalas tillbaka. Men jag vill påminna om att regeringen nu under pandemin har lånat upp ungefär 400 miljarder kronor, egentligen bara för att rädda företag, myndigheter och privatperso-

ner. Det har inte varit investeringar, men vi har klarat det alldeles utmärkt. Vår statskuld har åkt upp med ett par procentenheter. Det är inte mer än så. Att lånefinansiera de nya stambanorna skulle totalt sett innebära mindre än den summan, och det handlar om produktiva investeringar som skapar nya jobb och minskar utsläppen av växthusgaser. Vi får en ny järnväg som kommer att finnas kvar i decennier, troligen över hundra år.

Att inte lånefinansiera är bara att skjuta över ansvaret till våra barn och barnbarn och säga att de får åka på järnvägar som bara blir sämre och sämre med fler och fler förseningar, akuta banarbeten och så vidare.

Jag är djupt besviken på att Socialdemokraterna inte kan ta ett större ansvar i denna fråga. Jag hade fel när jag sa att det var ett eko av Catharina Elmsäter-Svärd, för det vi hör här är ett eko av den moderata finansministern Anders Borg. Åtstrammingspolitik ledde inte till klimatomställning och nya jobb.

Min fråga gällde att ge Trafikverket ett nytt uppdrag där man ska utgå från vårt politiskt satta klimatmål, målet om att minska utsläppen med 70 procent i transportsektorn, i stället för att utgå från en prognos om ökade vägtransporter. Är Socialdemokraterna beredda att ge Trafikverket ett sådant uppdrag?

Anf. 180 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tog inte kommentaren om Anders Borg som en komplimang; jag vill bara understryka det.

Att jämföra den upplåning som gjordes under pandemin med att låna pengar till infrastruktur är lite som att jämföra äpplen och päron. Kammarren tog ju eniga beslut om dessa upplåningar för att rädda framtida skatteintäkter. Tack vare detta klarade sig Sverige ganska bra ur krisen. Hade vi inte gjort detta hade många företag gått i konkurs, och då hade vi haft ett helt annat läge och inte haft råd att betala ens för välfärden. Om vi i detta läge dessutom hade haft lån för att finansiera infrastruktur hade vi legat riktigt risigt till. Man kan inte jämföra äpplen och päron på det sättet.

När det gäller prognoserna jobbar Trafikverket med de politiskt satta klimatmålen, som är ganska styrande. Det är bara att läsa underlaget till den infrastrukturproposition vi har behandlat här tidigare. Jag utgår också från att de uppdrag som kommer i investeringsplanen tar sin utgångspunkt i de klimatmål som riksdagen har satt upp.

Samtidigt kan vi inte bortse från de fakta som finns i professionen, för det är dem Trafikverket baserar sina analyser på. Vi kan inte stå här och tro att bara för att vi bestämmer att folk inte ska köra bil, om det är den bästa lösningen för att klara klimatmålet, kommer människor inte att göra det.

Vi måste komma ihåg att vi befinner oss i stort och avlångt land med stora behov av transporter eftersom Sverige är ganska glesbefolkat. Då behöver vi hitta andra sätt. Det kanske inte är just antalet transporter som löser klimatutmaningarna, utan det kanske är bättre transporter som är den slutgiltiga lösningen.

Anf. 181 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag ska börja med att säga tack till Jens för konstruktiva debatter – men jag kanske inte ska säga det innan denna debatt är slut. Jag har dock uppskattat våra debatter och bådas vår förmåga att skilja på sak

och person. Vi vet när vi tycker olika, men det har varit trevligt att debatera med dig här.

Infrastruktur står som sagt på agendan. Jag förvånas varje gång jag ser mätningen över vilka frågor som väljarna tycker är viktigast. Har ni noterat att infrastruktur aldrig finns med där? Jag kan tycka att det är konstigt, för när jag är ute och reser i landet, vilket jag har gjort en del nu i vår, lyfts ofta olika projekt, satsningar, underhåll och annat inom infrastrukturen upp som oerhört viktiga för den fortsatta utvecklingen i den region eller stad där jag befinner mig. Därför är det som sagt lite konstigt att infrastruktur aldrig dyker upp på den där listan över de viktigaste frågorna.

Vi som sitter här tycker givetvis att infrastrukturen är väldigt viktig. Den är ju landets blodomlopp, och om den inte fungerar stannar samhället. Jag tycker att det där stora fartyget som hamnade på snedden i Suezkanalen är ett bra exempel på vad som händer när infrastruktur och transporter plötsligt slutar fungera.

Vi har väldigt mycket infrastruktur i Sverige, och som Teres Lindberg tog upp behöver vi mycket infrastruktur eftersom vi har så långa avstånd. När vi pratar om den nationella planen är fokus på nyinvesteringar i vårt befintliga system. Men låt oss komma ihåg att det är på marginalen nyinvesteringarna påverkar. Vi har redan ett stort infrastrukturensystem på plats med räls, bilväg, hamnar och flygplatser.

Moderaterna tycker därför att det blir alldeles för lite diskussion om vikten av att underhålla det Sverige redan har och se till att det fungerar. När Trafikverket i sitt förslag till nationell plan säger att både järnväg och väg kommer att vara i sämre skick i slutet av denna planperiod än i början tar vi det på stort allvar. Vi hade en vilja att göra en förändring och lägga mer pengar på underhåll, för det mest samhällsekonomiskt lönsamma är faktiskt att se till att det vi redan har på plats fungerar.

Moderaterna tycker att det är viktigt att bekämpa utsläppen, inte transporterna och resandet, och tack vare den fantastiska teknikutvecklingen är ju detta fullt möjligt.

Tittar vi framåt ser jag att det största mörka molnet på den moderata infrastrukturhimlen är kritiken i de nio riksrevisionsrapporterna mot hur processerna kring infrastruktur hanteras, hur vi tar fram nationell plan och hur vi gör upphandlingar när pengar ska investeras i infrastruktur. När man läser rapporterna inser man ganska snabbt att vi inte får valuta för de pengar vi satsar. Och när vi nu står i begrepp att satsa nästan 900 miljarder fram till 2033, en summa vi är överens om, måste jag erkänna att jag får lite ont i magen av Riksrevisionens kritik och över det faktum att regeringen har gjort väldigt lite för att komma till rätta med dessa problem.

Då hamnar vi i den situation vi nu ser, och när man ser planen kan man fundera över hur vi väljer att planera. Det handlar om projekt som aldrig blir klara eftersom allt hackas upp i smådelar och allt blir dyrare. Dessutom fungerar inte planeringen av projekten optimalt, vilket gör att det tar betydligt längre tid än vad det skulle behöva göra. Dessa frågor måste vi ta tag i, och jag kan tycka att det är ansvarslost att börja investera 900 miljarder innan vi på allvar har adresserat dessa problem. Min bild är att regeringen inte har tagit tag i detta, vilket är allvarligt.

Jag ska också kommentera dagens utspel om Uppsala–Stockholm. Detta projekt har Moderaterna länge sagt måste prioriteras. Denna sträcka plus sträckan Göteborg–Alingsås är de trängsta flaskhalsarna i hela vårt

transportsystem. Göteborg–Alingsås är livsviktigt med tanke på att Göteborgs hamn nu expanderar och kommer att kunna ta emot större fartyg. Då måste varorna kunna transporteras därifrån. När det gäller Uppsala–Stockholm handlar det om all trafik från norra Sverige, inklusive all pendling i huvudstadsregionen, och det är oerhört viktigt att detta fungerar.

Socialdemokraterna lovade redan 2014 att detta skulle börja byggas. Samma sak gjorde de 2018. Men än en gång har Tomas Eneroth med sig en sax för att klippa band men ingen spade för att börja gräva. Moderaterna tycker att det är dags att spaden kommer fram så att det blir verkstad, och byggandet av ett fjärde spår mellan Uppsala och Stockholm kommer igång.

I remissvaren till den nationella planen är det inte så många som är jättenöjda. Det beror till viss del på hur vi väljer att planera men också på att det finns önskemål och behov som vida överskrider det vi har pengar till. Vi har astronomiska 900 miljarder samtidigt som vi har en önskelista med projekt, investeringar och underhåll som är på betydligt mer än så. Vad gör vi då? Vi måste givetvis prioritera stenhårt, fokusera på det som är samhällsekonomiskt lönsamt och se till att bygga klart stråk så att vi får utväxling för de investeringar vi gör. Men det finns också de som är beredda att investera privat kapital i infrastruktur. Det är ingen enkel lösning, för det kräver eftertanke och noggrannhet avseende vilka det är man låter vara med och investera i något så viktigt som infrastruktur. Men med tanke på de behov vi har vore det dumt att inte titta vidare på den typen av lösningar.

Det finns många som diskuterar Arlandabanan. Tyvärr är det kritiken som överväger. Absolut är biljettpriserna högre än vad de flesta av oss skulle önska, men man ska komma ihåg att utan den här lösningen hade banan inte funnits alls. Den fanns ju inte med i någon plan då.

Det är där vi står i dag: Vilka projekt finns det som vi skulle kunna hitta annan finansiering för? Det finns modeller som är prövade ute i Europa som vi skulle kunna titta på. Att det finns kritik mot biljettpriserna på Arlandabanan kan inte göra att vi säger nej till det kapital som finns tillgängligt för investering i infrastruktur.

Det finns också projekt som Inlandsbanan, som vi har varit ute och pratat om, där det finns möjlighet att lånefinansiera och sedan ta ut en högre banavgift av de företag som transporterar gods på banan. Det är ungefär samma modell som Öresundsbron, och den tror jag att de allra flesta ändå lyfter fram som ett gott exempel.

Det finns en viktig fråga som gör att infrastrukturplanering faktiskt är väldigt svår, fru talman. Jag tror att det var Jens Holm som sa att vi bygger infrastruktur för en väldigt lång tid framåt, och med det enorma skifte vi ser med allt som händer kring elektrifiering, vätgas, biobränsle och mycket annat innebär det att vi måste ta höjd för den typen av ny teknik.

Vi måste säkerställa att det finns laddinfrastruktur så att man kan ladda alla typer av fordon inklusive tyngre lastbilar. Vi måste också se till att vi drar ut el till våra flygplatser, för elflyget är på gång. Hur ska vi hantera vätgas om det blir aktuellt? Vi har hela drönartrafiken som också är en teknik som utvecklas. Den är fossilfri och skulle kunna snabba upp transporter både i storstäderna och på lite längre avstånd.

Detta måste vi ta höjd för, och det är svårt. Men det är viktigt att vi gör det, för annars riskerar vi att bygga sådant som när det är färdigbyggt faktiskt är omodernt.

Med detta, fru talman, tänkte jag avsluta. Vi står självklart bakom alla våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till vår reservation 62.

Anf. 182 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Tack för tack, Maria! Det har varit många fina debatter.

Jag skulle vilja börja med Arlandabanan. Moderaterna i Stockholmsregionen vill att den ska integreras i den ordinarie kollektivtrafiken. Det vill även Stockholms Handelskammare, och det finns ett konkret förslag på hur man gör det. Man får helt enkelt lösa ut Arlandabanan. Man får köpa ut de kinesiska pensionsfonder och andra som i dag är ägare av det här så att vi kan integrera trafiken i resten av kollektivtrafiken.

Det är ju inte bara det att det är världens högsta avgift för att resa till en flygplats – det är också helt icke-integrerat med resten av kollektivtrafiken. Om du reser med tåg och kommer till Arlanda måste du betala en stationsavgift bara för att kliva av på perrongen. Det är rätt bisarrt. Är Moderaterna beredda att lösa ut Arlandabanan så att vi kan integrera den i resten av kollektivtrafiken?

Jag tycker också att Stockhaus tar upp något väldigt viktigt om upphandlingen och de snabbt ökande priserna. Det är inte alls okej att det är på det viset. Trafikverket har flera gånger tagit upp bland annat med oss i trafikutskottet att vi behöver ändra lagen om offentlig upphandling så att det blir lättare för dem att ställa tydliga krav så att de inte behöver gå på lägsta pris. Det är problem med obalanserad budgivning, och ibland får de till och med nollbud som de måste ta fast det vet att det är helt orealistiskt.

Är Moderaterna beredda att ändra lagen om offentlig upphandling så att det blir lättare att ställa kvalitetskrav? Vi behöver komma bort från avarter med till exempel obalanserad budgivning som vi ser i dag.

Anf. 183 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Jens Holm! När det gäller Arlanda och Arlandabanan vill vi se en utveckling av Arlanda till Nordens ledande flygplats med en utbyggnad av själva flygplatsen för fler direktlinjer ut i världen och in till Sverige.

En viktig del i att göra Arlanda riktigt attraktivt är att ha bättre kommunikationer och en högre andel av trafikanter som åker kollektivt till flygplatsen på ett eller annat sätt. Vi har inte tagit ställning till om ett utköp av Arlandabanan är rätt väg att gå, men vi har kommit så långt att vi behöver göra någonting åt det faktum att det är för få människor som använder Arlandabanan i dag. Vi är därför beredda att i en förhandling med A-Train, som driver Arlandabanan, titta på vilka lösningar som finns för att åstadkomma detta.

Jag kan tycka att det finns mycket som Trafikverket behöver göra på hemmaplan innan man börjar diskutera LOU. I de nio rapporterna från Riksrevisionen är man väldigt tydlig med att om inte Trafikverket har koll på anläggningarna och deras status är det väldigt svårt att göra en bra upphandling av underhåll. Dessutom följer man inte upp de avtal man tecknar med olika leverantörer av underhåll.

Jag kan tycka att man behöver börja där. Att ge sig på lagen om offentlig upphandling är som att börja dra i en pinne i plockepinn – det är inte så enkelt utan har stora konsekvenser. Vi vill värna en sund konkurrens också. Absolut kan man tänka sig det i en förlängning, men jag tror att det första som behöver ske är att Trafikverket får koll på sina egna upphandlingar.

Anf. 184 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Vad gäller lagen om offentlig upphandling, som ju ändrades här i Sverige för några år sedan, vill jag minnas att det var just Moderaterna som ihärdigast ville vidmakthålla lägsta pris och att ekonomiska parametrar ska överordnas allt annat. Då får vi en lag därefter.

Jag tycker att det är lite intressant att Moderaterna så länge har pratat om Arlanda och kollektivtrafiken dit men liksom inte kan säga någonting om vad ni vill med Arlandabanan. Det är väl bara att lösa ut det. Det är klart att det kostar pengar, men det får vi ta och göra! Det hade blivit billigare om inte regeringen hade förlängt för A-Train att köra i tio år till, till 2050. Men det går ju faktiskt att lösa ut dem.

Avslutningsvis skulle jag vilja fråga Maria Stockhaus om lånefinansiering av infrastruktur. Vi i Vänsterpartiet tycker att Moderaternas förslag om att lånefinansiera upprustningen av Inlandsbanan är intressant. Om Moderaterna är beredda att lånefinansiera den satsningen undrar man ju om det finns andra objekt som ni är beredda att lånefinansiera. Det här handlar inte om en så stor summa, ungefär 9 miljarder kronor.

Tänk om vi kunde lånefinansiera sträckan Stockholm–Oslo eller de nya stambanorna för höghastighetståg! Jag kan låta bli att kalla det för höghastighetståg, men jag tror att även Moderaterna förstår att det är fullt på Västra stambanan och Södra stambanan och att vi behöver bygga ut kapaciteten. Men finansieringen är ett problem. Kan vi lånefinansiera? Räntan är ju rekordlåg.

Kort och gott: Finns det fler objekt som Moderaterna är beredda att lånefinansiera är vi i Vänsterpartiet beredda att titta noggrannare på det. Vi kanske kan komma överens.

Anf. 185 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är oroväckande att vi är så överens med Vänsterpartiet. Men just när det gäller infrastruktur hade Teres Lindberg en poäng i att det är långsiktigt, och det kan ju vara bra att ge infrastrukturen långsiktiga förutsättningar.

Med tanke på vad vi vet om Arlandabanan i dag har även vi undrat väldigt mycket över varför man valde att förlänga A-Trains avtal utan att ta chansen till en omförhandling. Om man ska köpa ut dem i dagsläget har jag förstått att vi pratar om 4–5 miljarder. För Vänsterpartiet går det säkert att lösa med höga skatter, men det är inte riktigt där vi är. Vi tycker att det är viktigt att man värnar skattebetalarnas pengar och inte höjer skatterna i onödan. Då är det bättre att vi ser vad det finns för andra möjligheter att komma överens och hitta lösningar när det gäller A-Train.

När det gäller LOU finns i dag möjlighet till innovationsupphandling och funktionsupphandling, men det används inte i tillräckligt stor utsträckning. Ska man göra förändringar i LOU ska man nog vara väldigt försiktig

och göra en ordentlig utvärdering och se var problemen finns innan man börjar rucka på lagen.

Däremot tycker jag fortfarande att det är viktigt att Trafikverket får koll på sina anläggningar. De kan inte göra bra upphandlingar om de inte har koll på anläggningarnas status och inte följer upp avtalen. Det måste vi få ordning på ganska snabbt.

När det gäller lånefinansiering gjorde man det med Öresundsbron. Förutsättningarna för att vi ska tycka att det är en bra idé för infrastrukturprojekt är att man kan betala tillbaka det via brukaravgifter på ett eller annat sätt. Det gör man på Öresundsbron, och den kommer att vara avbetald snabbare än vad man hade beräknat.

Det var tanken också med Inlandsbanan. Man har haft samtal med företag som har etablerat sig och expanderar i norra Sverige, och de är villiga att betala högre banavgifter. Om det går att lösa på det sättet är vi absolut intresserade av att titta på det även för andra projekt.

Anf. 186 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Först vill jag ge en eloge till Maria Stockhaus som så förnämligt tackade Jens Holm för de spänstiga debatter vi har haft i kammaren. Jag vill naturligtvis göra detsamma. Ett stort tack till Jens Holm, som under mandatperioden också har varit utskottets ordförande.

Jag kunde inte låta bli, fru talman, att fascineras av diskussionen om A-Train och Arlandabanan. Man blir lite förundrad. Den förlängning av koncessionsavtalet som kom upp under mandatperioden var inte föremål för beslut i riksdagen. Beslutet att bygga Arlandabanan fattades i riksdagen, och förslaget lades fram av regeringen Bildt. I riksdagen reserverade sig dels Vänsterpartiet, dels vi socialdemokrater kring finansieringsmodellen.

I avtalet med det dåvarande bolaget – det var inte A-Train, utan de har kommit in senare – fanns en utträdesklausul för svenska staten med när det kom upp för prövning i Sveriges riksdag. Man kunde ha gått in och köpt ut Arlandabanan. Prövningen skedde under regeringen Reinfeldt. Då valde Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att reservera sig mot det förslag till beslut som den dåvarande moderatledda regeringen lade fram om att fortsätta avtalet och *inte* använda sig av möjligheten att kliva av avtalet eller återta banan i egen regi.

Jag känner en viss frustration över hur sanningen förvanskas. Det beslut som har fattats av regeringen under nuvarande mandatperiod har inte alls varit så. Jag vill ändå förtydliga att det har förekommit vissa osanningar i det här inlägget.

Anf. 187 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är de facto så att Arlandabanan inte hade funnits där om man inte hade fattat de besluten. Jag kan nog tycka att besluten i sig var bra.

Om vi vill att fler människor ska åka kollektivt och att fler människor ska använda Arlandabanan var förlängningstillfället ett bra tillfälle att starta en förhandling med A-Train för att diskutera hur vi ska gå vidare för att få fler resenärer och hur stationsavgiften som betalas när man kliver av pendeltåget ska hanteras. Inget av detta har skett. Regeringen har inte tagit

några sådana kontakter, och man har inte gjort något för att säkerställa att fler får möjlighet att åka Arlandabanan.

Jag kan tycka att vi ska vara tacksamma för att banan finns. Jag tycker också att det är viktigt att man tar en förhandling med A-Train för att se hur det går att få fler människor att åka Arlandabanan. Om reservationerna hade motsvarat en majoritet hade Arlandabanan inte funnits där till att börja med, och det hade varit olyckligt eftersom det ändå är ett stort antal människor som använder sig av banan för att ta sig till och från Arlanda i stället för att åka taxi.

Anf. 188 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater har aldrig varit emot Arlandabanan, utan vi har varit emot konstruktionen. Resultatet ser vi. Den är alldeles för dyr för att vanligt folk ska ha råd att åka den. Det är de facto problemet.

Men det var inte för denna sak jag begärde replik, utan jag gick igång på det tidigare replikskiftet. Jag begärde replik för att jag just hörde Moderaternas företrädare Maria Stockhaus prata om än det ena än det andra projektet som man vill se i nyinvesteringar. Då kan vi konstatera att när riksdagen behandlade infrastrukturpropositionen valde Moderaterna att reservera sig och lägga 33 miljarder mindre för utvecklingen av transportsystemet. Pengarna skulle tas från utvecklingen av järnvägssystemet.

I den allmänna debatten sa man att det handlade om höghastighetstågen. I verkligheten kan vi se att det som återfinns och nämndes i infrastrukturpropositionen och i den nuvarande investeringsplanen är nya stambanor mellan Lund och Hässleholm, Göteborg och Borås samt Linköping och Järna.

Det är lätt att nämna en mängd objekt och säga att man vill så mycket, men i verkligheten krävs en finansiering för det man föreslår. Här saknas i Moderaternas reservation 33 miljarder för utveckling av järnvägssystemet. Jag skulle verkligen vilja fråga Maria Stockhaus vad som ska bort. Vilka stambanesatsningar är det som Moderaterna inte vill se?

Man kan stå här och prata om höghastighetståg, men vill ni att vi ska sänka hastigheten och på det sättet göra en billigare lösning av nybyggnation av järnväg? Ska de gå i lägre hastighet än 250 kilometer i timmen? Det är vad som återstår om ni inte vill ta bort ett objekt. Ska vi bygga omodern järnväg när vi bygger ny järnväg?

Anf. 189 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Vi lyfte bort 33 miljarder från nyinvesteringar. 80 procent av dem var järnväg. Miljöpartiet hade varit med i förhandlingarna, och det blev väldigt lite väg. De 33 miljarderna lades på underhåll.

Detta gjorde vi därför att Trafikverket självt säger att det behövs mer pengar till underhåll. När verket visar i sitt förslag till plan att både järnväg och väg kommer att förfalla under planperioden på grund av brist på pengar tar vi detta på allvar.

Det mest samhällsekonomiska vi kan göra är att satsa på den infrastruktur som faktiskt finns. Jag förstår inte att Teres Lindberg kan försvara att det som redan finns på plats ska förfalla fram till 2033. Vad är svaret på det? Hur kan man säga att det är bättre att slänga ut en mängd nya investeringar i stället för att fokusera på att det som redan finns faktiskt fungerar? Det är billigare, samhällsekonomiskt lönsamt och går fortare.

107 miljarder har avsatts till nya stambanor, höghastighetsjärnväg eller vad man vill kalla dem i planen. Av de pengarna finns alla möjligheter att ta 33 miljarder för att satsa på underhåll. Det kan man göra genom att ge Trafikverket i uppdrag att se på hur räls mellan Borås och Göteborg samt Lund och Hässleholm kan kompletteras för att öka pendlingen. Det som händer nu är att raka spår läggs ut där tågen inte stannar. Då tjänas 30 minuter in mellan Stockholm och Göteborg samt mellan Stockholm och Malmö, i stället för att man gör det samhällsekonomiskt lönsamma att satsa på att människor kan ta sig till och från jobbet. Dessa tåg kommer inte att lösa den uppgiften.

Detta blir definitivt 33 miljarder billigare, och pengarna kan läggas på att slippa behöva sänka hastigheten på vägar ute på landsbygden, så att människor inte ska få det svårare att ta sig till jobbet där alternativ inte finns – där det är bilen eller inget annat. Det gäller att se till att dessa människor kan ladda sina elbilar och att vägarna inte har potthål.

Anf. 190 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Rubriken på betänkande TU16 är *Infrastrukturfrågor*. Sverigedemokraterna står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Fru talman! En väl fungerande infrastruktur är nödvändig i vårt moderna samhälle. Både gods och persontransporter är beroende av att vägar, järnvägar, flyg och sjöfart fungerar väl. Sverige är ett avlångt land, och det innebär naturligtvis att gods transporteras långa vägar för att exporteras ut i övriga världen.

Det finns inget motsatsförhållande mellan de olika transportslagen utan snarare är de beroende av varandra. Lastbilen är ofta en förutsättning för att godset ska nå en järnväg eller en hamn. Samma förhållande gäller när godset kommer med båt eller tåg. Då tar lastbilen över godset för att slutligen leverera till kund.

Fru talman! Den svenska väginfrastrukturen är livsnödvändig för boende utanför tätorterna, för företagare och för servicetransporter, exempelvis blåljusutryckningar och hemtjänstens resor.

Ett kontinuerligt och nödvändigt underhåll måste göras för att landsbygden ska fungera.

I det förslag till nationell transportinfrastrukturplan som ska gälla mellan 2022 och 2033 avsätts inte mindre än 107 miljarder till höghastighetståg. Det framgår av regeringens direktiv. Det är pengar som skulle göra betydligt större nytta i att säkra redan befintlig infrastruktur.

Obalansen framgår tydligt när man ser att befintliga vägar och järnvägar tillåts förfalla under planperioden, eftersom pengar till nödvändigt underhåll uteblir när de i stället läggs på ett system med höghastighetståg. Konsekvensen blir att vägar och järnvägar kommer att vara i sämre skick 2033 än de är i dag, vilket även står i Trafikverkets plan. För människor boende på landsbygden fungerar alltså vägarna sämre och sämre, och pengarna läggs inte på att reparera de skador som uppstår.

Nu försöker Trafikverket skylla på riksdagen när kritiken mot de fundamentala felsatsningar som ligger i planen kommer som ett brev på posten.

Projektet med höghastighetståg ska förpassas till den plats där det bäst hör hemma, nämligen i pappersskorgen.

Fru talman! För oss sverigedemokrater är det viktigt att utveckla den livsviktiga infrastrukturen i hela landet. Vi vill öka underhållet av både väg och järnväg. Vi vill också bygga ut vägar och järnvägar där det uppstår flaskhalsar som innebär att effektiviteten i transportsystemet påverkas negativt.

För järnvägens del är de ständiga förseningarna mycket allvarliga, och de påverkar givetvis människors tilltro till järnvägssystemet som transportslag. Resurser för att få befintlig järnväg att fungera tillfredsställande måste gå före investeringar i ett projekt med höghastighetståg.

Så sent som i måndags kväll var det stopp i tågtrafiken mellan Laxå och Hallsberg. Enligt uppgift var det ett strömavbrott som orsakade den driftsstörningen. På tåget fanns det flera riksdagsledamöter, som fick tillbringa natten i tåget. Den händelsen borde rimligen ge landets beslutsfattare en insikt i hur skör landets järnvägstrafik är. Kan vi hoppas på att fler riksdagsledamöter inser att man ska säkerställa driften på det vi har innan man planerar för höghastighetståg?

Fru talman! Ska man skapa en miljövänlig, effektiv och väl fungerande transportmarknad där vägtransporter, järnväg, flyg och sjöfart kan utveckla en sund och hållbar transportnäring måste man också se styrkan och effektiviteten i varje transportslag.

För oss sverigedemokrater är det därför viktigt att vi gör nödvändiga satsningar på väg, järnväg, flyg och sjöfart för att vi ska få ett väl fungerande transportsystem, oavsett om man talar om stad eller landsbygd. Att kunna leva och verka i hela landet förutsätter en väl fungerande infrastruktur.

Fru talman! Trafikverket blev genom sammanslagningen av Vägverket och Banverket en aldeles för stor byråkratisk koloss. Dessutom har Trafikverkets kompetens urvattnats genom att man övergick från att utföra arbete i spår och på väg i egen regi, som på Banverkets och Vägverkets tid, till att bli en beställarorganisation där allt arbete i spår och på väg upphandlas, såväl underhåll som investeringar. Därmed förlorar man givna karriärvägar där kompetensen hade kunnat behållas internt.

Med hänsyn till det ansvar som Trafikverket har för landets infrastruktur och de summor verket omsätter krävs därför en utredning gällande Trafikverkets organisation med inriktningen att få bättre kostnadskontroll i infrastrukturinvesteringar.

Fru talman! Till sist några ord om underhållet av vintervägar.

Även om vi just nu är på väg in i sommarperioden blir det vinter i år också – var så säkra! Och vägunderhåll är viktigt oavsett om det är fråga om sommarväg eller vinterväg. Trafikanterna har rätt att förvänta sig att vägarna håller en god standard oavsett årstid.

Jag har fått bilder tillsända mig där stora Europavägar knappt är farbara på grund av uteblivna insatser för halkbekämpning, och människor åker på sina skor på isbelagda vägar. Så ska det naturligtvis inte vara. Trafikverket har ett stort ansvar att säkerställa en godtagbar standard på vintervägar.

För oss sverigedemokrater är det viktigt att vi gör nödvändiga satsningar på väg, järnväg, flyg och sjöfart för att vi ska få ett väl fungerande transportsystem oavsett årstid. Vi måste se vår infrastruktur som en samverkande enhet. Varje trafikslag kompletterar de andra.

(Applåder)

Anf. 191 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Det är ett mycket omfattande betänkande från riksdagens trafikutskott som vi diskuterar i kväll. Var och en av oss berör i sina inlägg bara brottstycken av det.

Själv och för Centerpartiets räkning tänker jag uppehålla mig kring fyra teman. Det är jämställdhet mellan kvinnor och män och mellan människor med olika förutsättningar. Det är hållbarhet. Det är det livsviktiga finmaskiga vägnät som byråkratiskt kallas enskilda vägar. Sist men inte minst är det den ständiga frågan hur vi ska ha råd med allt detta.

Som många har sagt, fru talman, är en väl fungerande transportinfrastruktur en förutsättning för att det ska gå att bo, leva och arbeta i hela landet. Det är en fullständig självklarhet.

Likt Maria Stockhaus i ett tidigare inlägg kan man som lite av en nörd förvånas över att inte vägar, järnvägar, busshållplatser, it och flygplatser kommer högre upp när människor värderar viktiga saker. Men det är kanske det som är transportinfrastrukturens öde. Den ger förutsättningar för människor att bo och arbeta, tjäna pengar och leva ett gott liv. Man ser den som en hygienfaktor. Det är själva livet, själva utbildningen, själva arbetet, som är det primära, och det är kanske rätt viktigt.

Fru talman! För att ta jämställdhetstemat driver Centerpartiet linjen att samhällets transportinfrastruktur – vägar, järnvägar, sjöfart, flyg och it – måste vara likvärdig i att kunna nyttjas lika för kvinnors och mäns faktiskt rätt olika behov.

Transporter är helt grundläggande för vår vardag. Ska vi dessutom få dem jämställda handlar det om att ge kvinnor och män, människor med olika förutsättningar, lika förutsättningar att ta sig till arbete, utbildning eller möten med andra människor.

Det handlar också om att kvinnor och män ska ges lika förutsättningar att påverka de beslut som ligger till grund för de hundratals miljarder kronor som riksdag och regering genom Trafikverket använder för att satsa på detta. Både kvinnor och män måste kunna delta i samtal och beslut som rör transportsystemet.

Vi vet, och det finns svart på vitt, att kvinnor i dag har mindre arbetsmarknadsregioner än män. Män, eller människor som har bättre utbildning och högre lön, har större arbetsmarknadsregioner jämfört med dem som har lägre utbildning och lägre lön. Men det finns en substantiell skillnad mellan könen.

Att förstora arbetsmarknadens regioner och få kollektivtrafik, vägar, järnvägar, flyg, sjöfart etcetera att fungera bättre blir alltså en jämställdhetsinsats. Det blir en insats för kvinnor och män – eller för människor med olika förutsättningar, för jämställdhetsfrågan är större än jämställdhet mellan könen. Det innebär att människor får bättre tillgång till samhället, livet och helheten. Den aspekten, fru talman, skulle vi oftare behöva lägga på transportinfrastrukturen.

Hållbarhet, fru talman, det är klimat och miljö. Under den tid jag varit verksam i riksdagen har trafikutskottets arbete kommit att domineras alltmer av frågan hur vi vidmakthåller mobiliteten och möjligheten att flytta människor och gods inom landet och globalt, kombinerat med mycket högt satta klimatmål och miljöambitioner. Det är en utmaning, men vi måste uppnå högre mobilitet och större möjligheter för människor att röra sig och

näringslivet att flytta gods och samtidigt kunna kombinera det med högt ställda ambitioner.

Jag vill påstå att det är möjligt och att det till och med är lite dumt att ställa höga klimatambitioner mot höga mobilitetsambitioner för människor och varor. Jag och Centerpartiet vill påstå att det är högst förenliga ambitioner. Låt oss arbeta och angripa frågan från det hållet! Då kommer vi att klara såväl klimatmål som behovet att flytta människor och gods.

När det gäller det enskilda vägnätet handlar det om en av vårt lands största folkrörelser: alla vägföreningar och vägsamfälligheter. Det är i kilometer räknat det längsta och mest vittförgrenade vägnätet i landet, som möjliggör för mer än en miljon människor att dagligen påbörja och avsluta sin resa till arbete eller utbildning.

De enskilda vägarna är också väldigt viktiga ur ett godstransportperspektiv. Här finns en del av den svenska basnäringen – jag tänker företrädesvis på skogen men också på annat – som delvis använder det enskilda vägnätet för att nå sin marknad.

Om dessa vägföreningar i sina samfälligheter ska orka bära det ansvar de i dag bär för människors samfärdslust och möjligheter att utbilda sig och bo kvar och för näringslivets behov måste vi ge dem rätt förutsättningar genom statsbidrag och regelverk så att de klarar att hålla sina 43 000 kilometer väg i ett bra skick.

Tidigare under våren fattade, fru talman, riksdagen beslut om ett förenklat regelverk för samfälligheter, inte enbart vägsamfälligheter. Det var, skulle jag vilja påstå, en stor liberal frihetsreform för de tusentals vägföreningar som finns runt om i vårt land, och också för andra samfälligheter, i deras verksamhet, som innebär en daglig kamp och ett dagligt arbete. Utöver rätt resurser i den nationella plan som delvis redan har börjat presenteras måste vi alltså se till att inte snärja dem i ett regelverk utan i stället göra deras viktiga arbete möjligt.

Avslutningsvis, fru talman, detta med pengar. Vid något tillfälle var jag i Västra Götaland. Jag liksom ni andra far runt – det ingår i uppdraget att resa runt i landet och träffa olika miljöer och företrädare för samhället. I detta fall var det en halvhöjdare på Trafikverket som vi förde samtal med. Det handlade om ett tunnelbygge på Västra stambanan, som hade blivit 1 miljard dyrare på grund av klimatomställningen. Havsnivån hade stigit så mycket att man fick projektera om tunneln. Detta pågår här och nu; det vet vi.

Någon i auditoriet sa: Men det är ju bara 1 miljard mer. Då fick trotjänaren vid Trafikverket nästan stroke av ilska, fru talman. Han sa: Vet du hur mycket 1 miljard är? Ja, det vet vi ju. Vi rör oss med miljarders miljarder hela tiden. Han gav en väldigt bra bild. Om du får 1 miljon kronor i tusenlappar väger de 1,4 kilo, och 1 miljard är 1 000 gånger mer, 1,4 ton.

Det vi just nu diskuterar, fru talman, är ungefär 900 miljarder kronor, som de kommande tolv åren ska fördelas på ett så klokt vis som möjligt på framför allt landets vägar och järnvägar. Det är ungefär 1 260 ton tusenlappar. Den totala vikten motsvarar, om vi räknar om det i något som vi som är lite nördiga begriper väldigt lätt, 17 maxlastade långtradare i BK4-klass med släp. Ställer man upp dem i en lång rad och använder den nya längdnormen 35 meter upptar de en vägsträcka på nästan 600 meter.

Så mycket pengar handlar det om, och ändå är det inte tillräckligt. Den dagen går nämligen inte solen upp när någon i det här landet säger att vi

satsar tillräckligt med pengar på vägar och järnvägar. Dessutom släpar vi på en skuld, som en del uppskattar till 300 miljarder, för dåligt underhåll.

Centerpartiet och jag anser därför att det är helt nödvändigt att hitta nya finansieringsvägar för infrastrukturen för att kunna genomföra det som är nödvändigt när det gäller både den infrastruktur som finns och den nya som behövs.

Egentligen saknas det inte resurser. Både svenska och utländska investerare – det kan vara pensionsfonder och annat – visar intresse för just långsiktiga investeringar i samhällsinfrastruktur i vårt land. I många andra länder som är i hög grad jämförbara med Sverige finansieras också sedan länge viktiga samhällsliga infrastrukturprojekt i samverkan mellan samhälle – stat – och finansiärer. Detta benämns med lite olika bokstavskombinationer, men låt oss konstatera att det fungerar alldeles utmärkt.

Denna typ av finansiering vid sidan av statsbudgeten leder till att investeringar kommer till stånd. Tidigare har Arlandabanan nämnts. Den hade sannolikt ännu inte varit byggd om den inte kommit till stånd med den typen av finansiering. Och vi får samhällsnytta av investeringarna snabbare än vi annars fått.

Centerpartiet anser därför, fru talman, att Trafikverket måste ges i uppdrag att identifiera ett antal objekt – tio tjugo stycken – i nuvarande nationella plan som skulle kunna vara lämpliga att hantera just genom extern medfinansiering. Utöver att viktiga investeringar kommer på plats tidigare blir mer gjort och ofta, fru talman, med mycket högre effektivitet.

Centerpartiet står givetvis bakom sina reservationer i detta mycket omfattande betänkande, men jag väljer att yrka bifall endast till reservationerna 6 och 64.

Liksom för Jens Holm är detta kanske den sista debatt jag deltar i här i kammaren; det kan komma någon liten debatt till. Jag vill därför passa på att tacka för hårda diskussioner där vi inte alltid tycker likadant i sak men med stor respekt för varandra tar oss an en viktig del av riksdagsarbetet och samhällsarbetet.

Jag vill också passa på att tacka Riksdagsförvaltningen. Det är nog den mest förträffliga och mest väl fungerande samhällsstruktur jag någonsin har arbetat i som förtroendevald, och jag har varit på många ställen, fru talman. Tack så mycket!

Anf. 192 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar vi bifall enbart till reservation nummer 4.

I dag talar vi om infrastrukturfrågor. Infrastruktur är ett viktigt ämne som berör alla som bor i Sverige. För oss kristdemokrater är det viktigt att alla får möjlighet att bo och verka i hela landet. Därför måste vi rusta upp våra vägar och se till att infrastrukturen fungerar i hela landet. Men det räcker inte med att vi rustar upp de kommunala, regionala och statliga vägarna. Vi måste även ta fram en strategi för att säkerställa att alla enskilda vägar får ett bättre stöd.

Tyvärr ser vi inte att regeringen tar tag i detta. Regeringen prioriterar tvärtom höghastighetståg, vilket gör att det inte finns tillräckligt med resurser för att säkerställa standarden på våra vägar. Detta kommer att få till resultat att vi, när planperioden är slut 2033, har sämre vägar än i dag.

Detta duger inte. Vi måste få till en förändring av resursfördelningen så att vägnätet återställs och byggs ut.

Under kommande planperiod 2022–2033 avsätter regeringen, inklusive alla skatter och avgifter, 900 miljarder för infrastruktur. Det är mycket pengar, men avsättningen för att upprätthålla vägar är bara 197 miljarder. Det är alldeles för lite. Vi behöver öka satsningen på vägunderhåll om vi ska klara av att uppfylla de krav som finns på våra vägar. Bristen på vägunderhåll hämmar den ekonomiska utvecklingen i stora delar av vårt land.

Jag har gjort studiebesök i bland annat min egen hembygd Dalsland. Där kommer exempelvis satsningar på BK4-vägar att innebära att vissa sträckor blir bättre. Men andra delar, de mindre, enskilda vägarna där i vårt fall skogen ska föras fram till industrin, får inte ökat stöd, vilket gör att trafiksystemet som helhet hamnar i obalans. En viktig investering i BK4 riskerar att inte kunna utnyttjas då det inte finns en genomgående systematik där alla väghållare inkluderas.

Utöver våra satsningar på landsbygden har vi stått bakom alla större investeringar i exempelvis Malmö, Göteborg och Stockholm. Vi anser också att dessa projekt måste färdigställas. I Stockholm är det även viktigt att vi förbättrar kommunikationerna till Arlanda, skapar bättre infrastruktur till Norviks hamn och bygger färdigt ringleden. Det är också viktigt att vi satsar på cykel, framför allt i tätort men också mellan kommuner, så att man kan använda cykel där man känner att det är lämpligt och får det att fungera.

Fru talman! 80 procent av personresorna sker med bil och ytterligare 10 procent med buss. Ändå är det bara 15 procent av investeringarna som är väginvesteringar. 80 procent av alla framtidsinvesteringar sker i stället inom järnvägssystemet. Det är givetvis bra för de 10–15 procent som använder sig av järnvägen för att ta sig till och från jobbet, men det är inte en rimlig fördelning om man ser till hur hela transportsektorn fungerar. Vi behöver en ny och mer bilvänlig politik om hela landet ska kunna utvecklas.

Fru talman! Sverige är i praktiken en ö som ligger perifert i relation till våra stora marknader. Sverige är också ett långt och vidsträckt land. För att industrin ska klara av att konkurrera på ett bra sätt med övriga världen måste vi beakta dessa fakta. Tyvärr har Sveriges infrastrukturplanering under en lång tid präglats av ett akut lappande och lagande utan en tydlig strategi.

På samma sätt som vi behöver en ny bilvänlig politik behöver vi en ny järnvägspolitik. I stället för att satsa pengar på extremt dyra höghastighetståg med liten ekonomi- och miljönytta anser vi att godstransporter ska prioriteras för att säkerställa företagets konkurrenskraft och säkra jobb och tillväxt i hela Sverige. Vi anser att transporter ska ses utifrån ett dörr-till-dörr-perspektiv, där man tar hänsyn till hela transportkedjan.

Det förutsätter att olika trafikslag samverkar och att järnvägens attraktivitet förbättras. För att underlätta en överflyttning av godstrafiken behövs kapacitetsförstärkningar och infrastruktur för omlastning mellan olika transportslag. Vi måste också rusta upp de mindre spåren på landsbygden så att järnvägen betjänar alla större orter på ett effektivt sätt.

Alla partier är överens om att vi bör eftersträva att en större mängd gods flyttas över till järnväg och sjöfart. Ska detta lyckas måste vi se till att det finns fungerande järnvägar och vägar fram till våra hamnar. Vi

måste också bygga upp ett antal inlandshamnar och kombiterminaler så att det blir smidigare att lasta om mellan väg och järnväg.

Under de senaste åren har det skett stora investeringar runt våra större städer, vilket är bra. Ska järnvägen ta ett större ansvar för våra transporter måste systemet hänga ihop. Hittills har det skett investeringar på vissa sträckor, men då dessa investeringar inte hänger ihop med nästa strecka kan vi inte utnyttja investeringens fulla kapacitet.

Vi har sagt nej till höghastighetståg. I stället vill vi använda de resurser som frigörs till att förstärka underhållet av vägar och järnvägar och att bygga upp ett modernt järnvägsgodsstråk. Det är bland annat därför vi vill fortsätta att investera i järnväg i norra Sverige, exempelvis Ostkustbanan och Norrbotniabanen. Vi vill också påskynda strategiska satsningar som löser kapacitetsbrister, till exempel fyrespår mellan Alingsås och Göteborg.

Fru talman! Krig, flyktingar och de senaste årens covid-19-pandemi har utmanat solidariteten inom EU och Norden. Där det tidigare var självklart med öppna gränser i syfte att underlätta fri rörlighet för personer, varor och gods har EU och Norden präglats av nya regleringar och stängda gränser. Det kan vara förståeligt utifrån den givna situationen, men i längden är det aldrig bra med denna typ av begränsningar. Den fria rörligheten inom EU och Norden har tjänat oss väl. Utifrån dessa friheter har vi, som ett litet exportberoende land, byggt upp vår välfärd. Det är därför viktigt att vi så snart som möjligt återgår till en situation där vi drar nytta av den europeiska marknaden.

Men för att människor ska kunna dra nytta av den fria rörligheten inom EU och Norden är det centralt att transporter och kommunikationer fungerar. En välfungerande europeisk och nordisk infrastruktur har stor betydelse för vår tillväxt, inte minst i gränsregionerna. Vi vill därför framhålla att de vägar, flyglinjer och järnvägar som Sverige delar med sina grannländer i möjligaste mån bör upprustas och byggas ut i samverkan med de berörda grannländerna.

När vi planerar för en ny och bättre förbindelse mellan Sverige och Oslo eller för ytterligare en förbindelse mellan Sverige och Danmark är samordningen mellan de nordiska länderna helt avgörande. Vi anser att det behövs former för ett tätare samarbete mellan nationella infrastrukturmyndigheter liksom mellan kommuner och regioner över nationsgränserna.

Nordiska rådet har uttalat att man önskar att det inrättas ett nordiskt ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor. Vi anser att regeringen bör verka för att det ska skapas ett nordiskt ministerråd för infrastruktur.

För ett tiotal år sedan genomfördes en hamnutredning i syfte att utveckla och effektivisera svensk sjöfart. Det är mycket som har hänt sedan den utredningen genomfördes. Att vi är på väg att gå med i Nato gör att man behöver se över vilka hamnar som kommer att ha störst strategisk betydelse. Vi måste också förbättra våra möjligheter till transporter över Östersjön. Regeringen bör ta ett initiativ till att se över antalet hamnar, så att vi kan få ett nytt underlag som kan ligga till grund för vad vi ska investera i för att skapa ett modernt och effektivt sjöfartssystem.

Fru talman! Ska vi ha fungerande vägar och järnvägar behövs asfalt och slipers. På samma sätt behöver sjöfarten nya isbrytare om den ska fungera under hela året. Det är därför förvånande att regeringen inte på något

sätt redovisar när eller hur man ämnar lösa ut frågan avseende framför allt finansieringen av våra nya isbrytare.

Vi behöver utveckla bra omlastningsplatser för gods mellan sjöfart, järnväg och lastbil, och vi behöver ha samma tänk avseende persontrafiken. Järnvägen bör placeras så att stationer kan användas både av tågresenärer och av dem som använder sig av annan kollektivtrafik. Resecentrum med ett bra utbud av kollektiva transporter underlättar för resenärer och gör det lättare för människor att i sin vardag välja den transport som är bäst för miljön.

På samma sätt bör vi alltid inkludera järnväg och kollektivtrafik när vi utvecklar våra större flygplatser. En resa innehåller sällan ett ensamt transportslag, men genom att vi är bra på att bygga transportkluster kan vi underlätta för människor att välja det bästa transportslaget vid det enskilda tillfället.

Anf. 193 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Jag tänkte också börja mitt anförande med att tacka både Jens Holm och Anders Åkesson för väldigt intressanta diskussioner. Jag kommer aldrig att glömma Jens Holms min när jag i början av mandatperioden som ny ledamot stödde hans utskottsinitiativ och till och med förbättrade det. Det handlade om att man inte skulle få manipulera kilometerräknaren. Den förvånade minen kommer jag att bära med mig framöver.

Jag vill också tacka Anders Åkesson för mycket bra diskussioner och ett väldigt gott samarbete under mandatperioden. Jag kommer att sakna dig i debatten.

Nu kommer jag till dagens debatt. I dag ska vi debattera landets infrastruktur, och jag vill yrka bifall till reservation 15, Godstransporter och näringslivets behov.

Fru talman! Nu är vi inne i den kanske viktigaste perioden för landets infrastruktur. Innehållet i den nationella infrastrukturplanen ska beslutas. Det är det enskilt viktigaste beslutet för landets infrastruktur, då det avgör vilken infrastruktur som Sverige ska satsa på de närmaste tolv åren, alltså till 2033.

Riksdagen fattade för ett år sedan beslut om hur ramen på 900 miljarder ska fördelas mellan underhåll och nyinvesteringar i järnväg och vägar. Innehållet beslutas däremot enbart av regeringen.

Infrastrukturen behöver underhållas och utvecklas. Transporter är viktiga för att människor ska kunna ta sig till jobbet och kunna resa på fritiden samtidigt som företag också är beroende av pålitliga godstransporter. Sveriges konkurrenskraft och möjligheten att driva företag i hela landet kräver fungerande transporter.

Vi måste därför underhålla vår nuvarande infrastruktur. Det är den åtgärd som påverkar människors dagliga transporter mest. Det handlar till exempel om att se till att järnvägen håller, så att tågen kan komma fram i tid. Underhåll ger också den bästa samhällsnyttan för de satsade pengarna. Samtidigt måste vi investera i ny kapacitet där det behövs och bygga bort flaskhalsar. Samhällsnyttan ska hela tiden stå i fokus.

Fru talman! Det finns många akuta infrastrukturbehov, och pengarna ska räcka till mycket. Därför är den bristande kostnadskontrollen inom Trafikverket mycket bekymmersam. Riksrevisionen har i nio rapporter sedan 2017 lyft upp problematiken, men regeringen tar inte tag i problemen

på allvar. Trafikverkets bristande kostnadskontroll tränger undan en rad samhällsnyttiga infrastrukturprojekt. Läget är akut. Riksrevisionen kritiserar regeringen bland annat för att inte omvärdera projekt. Regeringen omvärderar inte ens när till exempel projekt som nya stambanor på en enda delsträcka har fördyrats med 60 procent eller 30 miljarder på fyra år.

I dag gick regeringen ut med att man kommer att satsa 7,5 miljarder extra, utöver Trafikverkets förslag, på fyra spår mellan Stockholm och Uppsala. Behovet finns, men man kan inte värdera den satsningen förrän regeringen berättar vilket annat projekt som får stryka på foten. Här är ett förslag från Liberalerna: Ta höghastighetsbanan!

Bara de 30 miljarderna i kostnadsökning på fyra år kan betala för många kapacitetsbrister på den svenska järnvägen, inte minst den största kapacitetsbristen i hela järnvägsnätet: sträckan Göteborg–Alingsås. Göteborgs Hamn, Green Cargo, SJ och MTRX pekar alla på denna sträcka som ett av de absolut högst prioriterade projekten i Sverige. Ändå har Trafikverket valt att inte ha med den i sitt underlag. Sträckan har stor påverkan på hela Sverige, både på den viktiga sträckan mellan Sveriges två största städer och på godsstråken, till exempel Norrlandskusten ned och ut genom Göteborgs Hamn.

För mig är det obegripligt att denna sträcka, som har Sveriges största kapacitetsbrist, inte finns med i underlaget till nationell plan. Kan ett av skälen vara att med fyra spår mellan Göteborg och Alingsås skulle kalkylen för nya stambanor bli om möjligt ännu sämre, trots att banan redan i dag bara ger tillbaka hälften på varje satsad krona? Med 20 miljarder skulle två ytterligare spår mellan Göteborg och Alingsås minst fördubbla kapaciteten på sträckan. Vi behöver en ny regering efter valet i höst för att vi åter ska börja prioritera projekt efter samhällsnytta.

Liberalerna har under mandatperioden drivit en lång rad frågor för att vi ska få bättre infrastruktur i Sverige. Vi har drivit frågan om ökat samarbete över gränserna, inte minst i Norden. Vi liberaler vill se ett gemensamt transportråd i Norden och ett kraftigt ökat nordiskt samarbete för att snabbare få till stånd gränsöverskridande vägar och järnvägar.

Vi har också drivit att vi behöver fungerande knutpunkter för smidiga byten vid persontransporter men också för lastning och lossning av gods. Ett exempel är omlastning mellan tåg och lastbil till sjöfart i våra hamnar, och ett annat exempel är kollektivtrafik till alla större flygplatser. Liberalerna ser att alla transportslag behövs och att det är genom att effektivt utnyttja varje transportslags fördelar som vi bygger en stark infrastruktur i Sverige.

Vi behöver förändrade metoder för att göra samhällsekonomiska kalkyler så att vi politiker prioriterar utifrån rättvisande underlag från början. Tillsammans med bättre kostnadskontroll skulle det ge betydligt fler färdiga projekt med stor samhällsnytta.

Underhållet av vägnätet måste prioriteras upp då det främst drabbar vägnätet på landsbygden när Trafikverket behöver prioritera hårt. Detta slår hårt mot både persontransporter och transporter med tyngre och längre lastbilar, som ger effektiva godstransporter och därmed är bättre för klimatet.

Detta var några av de saker som jag har drivit under mandatperioden, men den viktigaste, fru talman, är vår tids största fråga: klimatet. Transportsektorn står för en tredjedel av de svenska koldioxidutsläppen, och den

största delen kommer från vägtrafik. Den svenska fordonsflottan måste elektrifieras snarast möjligt.

Politikens viktigaste uppgift är att se till att laddinfrastrukturen inte blir en stoppkloss i omställningen och att vi satsar på inhemska fossilfria bränslen för att minska klimatpåverkan under övergången från dagens fordon. Vi behöver laddstolpar för personbilar där man bor och arbetar samt längs våra vägar. Vi liberaler satsar mest av alla partier på laddinfrastruktur i vår budget 2022.

Liberalerna var initiativtagaren till elektrifieringskommissionen. Vi ville skynda på elektrifieringen av tunga transporter. Omställningen sker nu med hög fart genom infrastruktursatsningar för både laddinfrastruktur och elvägar.

Flyget och sjöfarten behöver också ställa om från fossilt bränsle. Det är positivt att sjöfarten nu föreslås bli en del av EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Liberalerna har drivit frågan om elflygets möjligheter under mandatperioden. Vi vill att regeringens flygplatsstrategi inkluderar elflygets möjligheter att från 2026 effektivt binda samman Sverige genom direktflyg mellan regionala flygplatser. Fossilfria drivmedel behövs samtidigt för att minska flygets och sjöfartens klimatpåverkan på både kort och lång sikt.

Om vi ska klara våra klimatmål och effektivisera våra transporter krävs forskning, innovation och teknikutveckling, inte minst inom vägtransporter. Vi behöver utveckla självkörande bilar som är uppkopplade och betjänar en delningsekonomi i samhället. Vi behöver en lagstiftning som möjliggör att vi kan utnyttja den snabba teknikutvecklingen så länge den uppfyller säkerhetskrav och kraven på personlig integritet.

Avslutningsvis, fru talman, anser vi liberaler att infrastrukturprojekt ska prioriteras utifrån samhällsnytta. Vi kräver ökad kostnadskontroll, och vi behöver öka takten i klimatomställningen. Därför behövs en ny liberal borgerlig regering den 11 september.

Anf. 194 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! De beslut vi fattar nu kommer att påverka vår och våra barns framtid.

Om vi ska lyckas minska klimatförändringarna och mildra de effekter dessa ger och nå våra klimatmål måste vi bygga en infrastruktur som skapar förutsättningar för klimatsmart och hållbart resande. Den infrastruktur vi planerar och bygger i dag skapar förutsättningar för flera generationer. Då kan vi inte bygga ut motorvägar som Tvärförbindelse Södertörn eller infrastruktur som ökar mängden vägtrafik och därmed låser fast oss i utökade utsläpp för lång tid framöver.

Vi måste i stället satsa på energieffektiva transportslag. Miljöpartiet vill därför satsa stort på järnvägen, som är vårt mest energieffektiva och klimatsmarta transportslag på land. Vi vill bygga ut och rusta upp järnvägen i Sverige, och vi vill färdigställa de nya stambanor för höghastighetståg som påbörjats.

Fru talman! Trafikverket låter alltjämt prognoser styra vilka förslag till satsningar som de lägger fram i sitt förslag till nationell plan, som regeringen sedan fattar beslut om. Det är prognoser som historiskt har visat sig överskatta biltrafikens tillväxt samtidigt som den underskattat resandeutvecklingen på järnväg.

Regeringen behöver vara tydlig mot Trafikverket om att det är målen som ska styra vilka förslag som läggs fram. Vi från Miljöpartiet vill att klimat- och miljömålen ska vara styrande för vilken infrastruktur vi bygger i Sverige. Vi befinner oss i ett nödläge för klimatet, och därför måste den infrastruktur vi bygger stödja ett uppnående av klimatmålen. Infrastrukturen behöver byggas ut också med väldigt stor hänsyn till övriga miljömål, så att den anpassas efter natur och ekosystem.

När Trafikverket i sina förslag prioriterar vilken ny transportinfrastruktur som ska byggas väger också de samhällsekonomiska argumenten och lönsamheten tungt. Än tyngre väger dessa argument i den politiska debatten, där de ofta används som om de vore en naturlag.

Men den samhällsekonomiska lönsamheten baseras på beräkningar och antaganden som är långt ifrån givna eller säkra. Trafikverket skulle behöva utveckla sina samhällsekonomiska kalkyler och bedömningar och tydliggöra att det är just beräkningar och bedömningar som det rör sig om. Ett sätt att göra det på skulle kunna vara att tillämpa även andra modeller än de som man tillämpar i dag och redovisa resultaten jämte varandra för att på så vis belysa att det finns flera olika modeller för beräkningar som kan komma fram till olika resultat. Då skulle det också vara lättare att diskutera skillnader som finns mellan modellerna.

Fru talman! Förra året antog riksdagen en infrastrukturproposition som satte de ekonomiska ramarna för den nationella plan som regeringen ska lägga fram – 799 miljarder kronor, eller 876 miljarder kronor om tillkommande medel räknas in. Den beskrevs i svulstiga termer som historiskt stor. Men egentligen svarade den inte alls upp emot de behov som Trafikverket beskrev i sitt inriktningsunderlag.

Det skulle behövas en större satsning för att vi ska kunna skapa ett hållbart och klimatsmart transportsystem. Och vi från Miljöpartiet vill satsa stort på järnvägen och bygga tåglandet Sverige, ett Sverige där järnvägen är det naturliga valet för transporter där man kan lita på att tåget går och kommer fram i tid och där det går att välja klimatsmarta resor i hela landet. Miljöpartiet vill nämligen att fler ska vilja och kunna resa bekvämt med tåg.

Fru talman! I tåglandet Sverige finns det nya stambanor som möjliggör ett riktigt snabbt resande mellan städer i södra Sverige. Men det finns också en snabb förbindelse mellan Stockholm och Oslo på under tre timmar och en sammanlänkad och kapacitetsstark järnväg längs med Norrlandskusten hela vägen till Luleå med utbyggd kapacitet på Ostkustbanan hela vägen till Härnösand och självklart fyrspar mellan Uppsala och Stockholm, vilket även regeringen nu har ställt sig bakom, och en färdigställd Norrbottenbana. Det finns också en rakare och snabbare järnvägsförbindelse mellan Göteborg och Oslo. Dessutom är de regionala och lokala banorna, som ansluter till de större järnvägarna, upprustade och erbjuder möjligheter för många fler som bor ute i landet att ta tåget.

Fru talman! Miljöpartiet vill att fler ska kunna resa med tåg men också att mer gods ska kunna transporteras med tåg. Men kapaciteten på en stor del av järnvägsnätet begränsar i dag möjligheten att öka trafiken. Kapacitetsbristen leder också till risken att det blir förseningar och att störningar får större konsekvenser när de fortplantar sig genom systemet med järnvägar. Vi vill därför göra en rejäl satsning på att bygga ut och utöka kapaciteten för tåg i hela landet. Vi vill också skynda på byggandet av de nya

stambanorna för moderna och snabba höghastighetståg eftersom de genom att avlasta de befintliga stambanorna möjliggör för fler godståg.

Under lång tid har Miljöpartiet lyft fram möjligheten att korta byggtiden, få bättre driftsekonomi i järnvägen, snabbare restider som får människor att välja tåget framför flyget och en järnvägsanläggning som är bättre anpassad till landskap och miljö genom att järnvägen byggs på landskapsbroar.

Sedan ett av Sveriges stora byggbolag lyfte fram frågan har även Trafikverket förstått att det finns en potential i detta. Ju snabbare stambanorna färdigställs, desto snabbare kan de bidra med sin klimatnytta. Miljöpartiet vill att vi ska nå nettonollutsläpp redan år 2035. Därför behöver byggandet av nya stambanor för höghastighetståg verkligen påskyndas.

För att tåg ska vara ett attraktivt alternativ både för resenärer och för dem som vill frakta gods måste tågen gå och komma fram i tid. Därför är det fortsatt viktigt att ta igen det eftersatta underhåll som byggts upp under decennierna. Miljöpartiet har drivit på för utökade satsningar på underhåll och fått igenom kraftfulla ökningar både i den förra nationella planen och i den nuvarande infrastrukturpropositionen, där det föreslås 165 miljarder kronor för ett vidmakthållande av järnvägen.

Fru talman! En högerkonservativ regering skulle innebära ett dråpslag för järnvägen. Moderaterna – de har visserligen lämnat lokalen, men jag antar att jag ändå kan tala till dem – föreslog redan förra året en sänkning av ramen för utveckling med över 30 miljarder kronor. De motsätter sig byggandet av nya stambanor för höghastighetståg och riskerar därmed även de sträckor som redan är beslutade. Det handlar om Ostlänken, Göteborg–Borås och Lund–Hässleholm. Det är sträckor där det finns ett väldigt stort behov av utbyggd järnväg. Även Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna motsätter sig byggandet av nya stambanor. En högerkonservativ regering hotar därför att sätta stopp för projektet.

Låt mig därför vara tydlig. De nya stambanorna för höghastighetståg är nödvändiga om vi ska nå våra klimat- och miljömål. Det räcker inte att enbart elektrifiera och använda sig av biobränslen i vägtrafiken och på sikt kanske i flygtrafiken. Tillgången till hållbara biobränslen är mycket begränsad och behöver fokuseras till de delar av transportsektorn som har svårast att ställa om. Vi behöver effektivisera transportsektorn för att hålla med den förnybara energin. Då är en överflyttning av transporter till järnväg avgörande. Det gäller både persontransporter från flyg och bil och gods från lastbilar.

Fru talman! Biltrafiken måste faktiskt minska, framför allt i våra städer. Där finns förutsättningar för många fler att byta till kollektivtrafik och cykel i stället för bil. Men genom en utbyggnad av cykelvägar, spårvägar och bussfiler kan förutsättningarna bli ännu bättre. Därför drev Miljöpartiet igenom införandet av stadsmiljöavtalen, som erbjuder kommuner medfinansiering till just denna typ av infrastrukturinvesteringar. Stadsmiljöavtalen skulle behöva stärkas så att fler städer och tätorter gör de nödvändiga investeringarna i lokal infrastruktur som krävs för att vi ska få till en omställning av transportsektorn.

I den förra planen som Miljöpartiet var med och förhandlade om permanentades stadsmiljöavtalen med 1 miljard kronor om året till och med år 2029, som var slutåret för den planen. Nu har Trafikverket snålat in och

föreslår stadsmiljöavtal bara under nio års tid i den kommande tolvårsplanen, vilket skapar en osäkerhet kring stadsmiljöavtalens framtid.

Men cykel är inte bara ett alternativ i städer. Fler städer och tätorter måste knytas ihop med attraktiva cykelvägar. Därför har Miljöpartiet också varit med och tagit initiativ till en cykelpott, vilket nu finns med i Trafikverkets förslag till nationell plan. Men för att växla upp möjligheterna till cykling skulle den behöva vara betydligt större än de 600 miljoner kronor för åren 2022–2027 som Trafikverket föreslår.

Miljöpartiet vill också ge Trafikverket bättre möjligheter och ett tydligt uppdrag att arbeta med åtgärder som påverkar transportefterfrågan och nyttjandet av befintlig infrastruktur, så kallade steg 1- och steg 2-åtgärder enligt den fyrstegsprincip som tidigare har nämnts här.

Fru talman! Även om Miljöpartiet inte vill se en utbyggd kapacitet för vägtrafiken, för att inte driva på en utveckling som leder till ökade utsläpp, är det viktigt att komma ihåg att vi inte är emot underhåll av befintliga vägar. Tvärtom tycker vi att det är viktigt att vårda den infrastruktur som vi har. Inte minst är det viktigt att lyfta fram de vägar som kanske är mest eftersatta och som ofta återfinns i våra landsbygder. Men i stället vill flera partier här slänga bort miljarder på att bygga om redan fullt fungerande vägar till BK4-vägar för allt tyngre lastbilar. Det är inte en vettig prioritering.

Fru talman! Avslutningsvis: Alla vi som är engagerade i infrastrukturfrågor går nu och väntar, för snart kommer regeringen att fatta beslut om den nya planen för transportinfrastruktur. Miljöpartiet är det mest ambitiösa partiet när det gäller en utbyggnad av infrastrukturen. Vi har drivit Socialdemokraterna till större investeringar i järnväg under vår tid i regeringen. Men med den alltför snålt tilltagna ramen kommer det att vara svårt för regeringen att göra de nödvändiga investeringar som krävs för att bygga ett hållbart transportsystem med fokus på järnvägen.

Miljöpartiet vill satsa 100 miljarder kronor om året på klimatomställning. Och en ansevärd del av dessa medel behöver gå till transportinfrastrukturen. För att infrastruktur för hållbara transporter i järnväg, cykelväg, spårväg och bussfiler ska byggas från norr till söder i vårt land behöver Miljöpartiet få fler röster och ett större inflytande över transportpolitiken.

Vi står bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall enbart till reservationerna 12 och 38.

Fru talman! Jag vill passa på att tacka Jens, en verklig klimatkämpe. När jag hörde hans anförande kände jag att vi delar väldigt många värderingar när det gäller transport och infrastruktur.

Jag vill också tacka Anders, inte minst för ditt engagemang för jämställdhet och för att kvinnor ska kunna ta mer plats i transportpolitiken.

Tillsammans har vi tre verkligen drivit på för projektet med nya stambanor och för höghastighetståg.

Anf. 195 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! I mitt anförande, som jag valde att kapa av lite grann, konstaterade jag att ungefär 90 procent av alla transporter sker med bil och även kollektivt. På godssidan är det ganska likartade siffror. Ändå ligger alltså 80 procent av alla nyinvesteringar som hittills har pekats ut på järnvägen.

Fru talman! Jag ska vara ärlig och säga att jag i någon mening upplever Vänstern som lite ärligare än Miljöpartiet, eftersom Vänstern är tydliga med att man då måste hitta andra finansieringsformer.

Men om man skulle genomföra de här nyinvesteringarna, oavsett var man hittar pengarna, kommer det inte att hjälpa. De absolut flesta människorna bor inte bredvid ett spår. Tittar man också på hur järnvägstrafiken ser ut i realiteten ser man att ungefär 50 procent av alla järnvägstransporter sker i Stockholm, via SL och annan form av kollektivtrafik. Man kan göra det enkelt för sig och säga att 25 procent av det som är kvar i princip gäller Göteborg och Malmö, också genom den lokala kollektivtrafiken. Och de 25 procent som blir över är distansresor inom landet och gods.

Även med en gigantisk investering innebär det att man egentligen tar bort möjligheten för tusentals svenskar att röra på sig. Det förslag som än så länge är framarbetat – vi får se vad regeringen kommer med – innebär nämligen att det kommer att bli ännu sämre för vägtrafiken. Underhållet blir sämre. År 2033 kommer både järnvägen och vägarna att vara i sämre skick än i dag. Det är det vi har framför oss just nu.

Därför har vi kristdemokrater sagt nej till höghastighetståg. Vi har även pekat ut de tre projekten och sagt nej till dem. Vi står alltså för vad vi har gjort. Det är också därför vi är beredda att investera i exempelvis norra Sverige.

Anf. 196 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Jag vill påminna om kartorna som belyser hur kapaciteten ser ut på såväl vägnätet som järnvägsnätet. Kartan för vägnätet i Sverige lyser grönt. Det finns gott om kapacitet. Men kartan för järnvägsnätet lyser rött. Det betyder att vi har en chokad järnväg där det går mer tåg än vi egentligen har plats till. Konsekvensen blir att vi får mer förseningar, och de sprider sig genom järnvägsnätet eftersom det inte finns möjlighet att hämta in de förseningar som uppstår.

Just därför gör man de stora satsningarna på järnvägen, både i den plan som Miljöpartiet var med och förhandlade fram och som gäller för 2018–2029 och i den infrastrukturproposition som vi lade fram förra året tillsammans med Socialdemokraterna.

Vi behöver som sagt självklart satsa mer på att bygga ut järnvägen och infrastrukturen ytterligare. Men då måste vi verkligen göra rätt prioriteringar. Vi kan inte hålla på och investera i nya motorvägar, vilket genererar biltrafik och ökar utsläppen från transporterna. Vi måste bygga den infrastruktur som är nödvändig för att ställa om transportsektorn i Sverige så att vi får en mer hållbar fördelning mellan de olika trafikslagen.

Det är trots allt inte bara långväga resenärer som nyttjar järnvägen. Mängder av människor använder järnvägen och tågen i sin dagliga pendling. De skulle verkligen vara betjänta av att vi får tåg som går och kommer fram i tid.

Anf. 197 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Just de tre sträckorna, som är med i den här delen, innebär inte att höghastighetståget är färdigt till 2033 – tvärtom. Man når fram till Borås och lite söder om Stockholm, men man får inte ihop ett sammanhängande system. Just den satsningen är de facto en storstadssatsning på lokaltrafiken.

För att vi inte ska åka buss mellan Borås och Göteborg, på en välfungerande väg, ska det göras gigantiska satsningar i stället för att lösa sträckan mellan Alingsås och Göteborg, vilket skulle få effekt för såväl lokaltrafik som industri och fjärrtrafik. Det är likadant där. Vi vill satsa på Ostkustbanan, Norrbotniabanan och Alingsås, men vi säger nej till en dyr lösning som får liten effekt.

Problemet med Miljöpartiets prioriteringar är att man säger ja till allt som är järnväg. Det kan man göra. Men då får man finansiera det och vara ärlig med att konsekvensen blir att alla som bor utanför de tre storstadsområdena kommer att få kraftfullt försämrade infrastruktur i framtiden. Det är en politik som jag inte står bakom, fru talman.

Jag tackar för god debatt. Men när jag ändå har några sekunder kvar vill jag byta ämne.

Jag har haft förmånen att sitta i presidiet tillsammans med Jens, Anders och Teres. Jens och Anders har signalerat att det här troligtvis är deras sista debatt.

Jag vill tacka er alla i presidiet för väldigt gott samarbete. Det har varit väldigt lärorikt för mig. Jag är också tacksam över samarbetet i trafikutskottet. Jag kandiderar igen och hoppas få förmånen att fortsätta jobba med de här frågorna. Jag vet inte om Teres är med i fler debatter, men annars vill jag rikta ett stort tack till dig. Det har varit fantastiskt roligt att jobba med er. Vi har inte alltid varit överens. Jag gillar duellerna, Jens. Men jag tycker att du var feg i dag; jag fick ju inte komma upp. Tack ändå, allihop!

Tack också för en god debatt här, Emma Berginger!

Anf. 198 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna vill alltså med berätt mod stoppa Ostlänken, som har varit planerad under lång tid och som skulle skapa förutsättningar för snabba resor till Stockholm för mängder av människor i Östergötland.

De vill stoppa bygget av stambanan mellan Göteborg och Borås, två städer som ligger på ett bra pendlingsavstånd. Just nu går det alltså 1 500 bussar om dagen mellan de städerna. Det går i princip inte att sätta in mer busstrafik. Vi vet också att det är betydligt mer bekvämt att åka tåg än buss vid den dagliga pendlingen.

De vill stoppa bygget mellan Lund och Hässleholm, som också är en flaskhals i järnvägssystemet och där vi skulle behöva ha fyrspar.

Framför allt säger de nej till helheten, som vi också har varit med och drivit igenom, till att påbörja planeringen för hjärtat som knyter samman systemen i Jönköping. Kristdemokraterna säger nej till utbyggd järnväg i Jönköping. Det är anmärkningsvärt och skrämmande.

Det är också näst intill lite oärligt att antyda att vägnätet skulle bli mindre bara för att vi väljer att satsa på att bygga ut järnvägen. Det blir det ju inte. Vi har det vägnät vi har, och det läggs stora resurser på att underhålla det. Sedan kommer inte allting att underhållas till ett skick som är tiptopp. Man måste göra prioriteringar även här. Men vi kommer inte att få ett mindre vägtrafiknät bara för att vi satsar på att bygga ut järnvägen och skapa en möjlighet för fler att både resa med järnvägen och transportera gods med järnvägen.

Det är vad som krävs för att vi ska skapa ett hållbart transportsystem. Vi måste ställa om. Vi är i ett klimatnödläge där vi inom de närmaste åren måste börja minska utsläppen globalt och vi inte ska stå inför en klimatkatastrof. Det behöver även Kristdemokraterna förhålla sig till.

Anf. 199 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag noterade att ledamoten utelämnade hela Norrlands inland när vi pratade om investeringar i en hållbar infrastruktur. Det räknades upp en massa storslagna järnvägsprojekt i södra Sverige, men från Kristinehamn upp till Gällivare fanns det inte en krona i ledamotens värld.

Om man tittar på de människor som bor och verkar i Norrlands inland ser man att de bara har vägen att tillgå för att kunna leva och verka, för att industrin ska fungera och för att jordbruket ska fungera. Men ledamoten vill lägga alla pengar på höghastighetståg i södra Sverige.

Det blir lite intressant om man tittar på hur det ser ut med exempelvis godstransporter på väg och järnväg. Vi tycker att det är en fördel om man kan lyfta upp godset på järnväg för de långväga och tunga transporterna; det kan man med fördel göra. Men om man tittar på hur det ser ut i verkligheten ser man att nästan 70 procent av det gods som transporteras på lastbil i Sverige går en kortare sträcka än tio mil.

Det är ju lite intressant. Vad är det då vi pratar om? Jo, vi pratar om anläggningstrafik, om jordbrukets transporter och om skogsindustrins transporter. Det kan aldrig bli tal om att lyfta upp dem på järnväg i de här kortare perspektiven. När det väl är förädlad och ska vidare kan det med fördel gå på järnväg, men för att klara den dagliga verksamheten är det vägen som gäller. Då måste man också investera i ett vägnät som håller.

Vi har sagt nej till höghastighetståg, för vi anser att pengarna gör större nytta i investeringar för att underhålla det Sverige har.

Anf. 200 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte att ledamoten Thomas Morell lyssnade ordentligt på mitt anförande, där jag nämnde hela Norrlandskusten och att vi såklart också har ett behov av andra järnvägsinvesteringar. Jag hade bara ett par exempel; jag har inte en hel lista på alla järnvägsinvesteringar som vi vill göra från Miljöpartiets sida.

Det här är en tydlig prioritering, för vi behöver ställa om transportsektorn utifrån ett klimatperspektiv. Samtidigt är Miljöpartiet, som jag sa i mitt anförande, inte emot att man underhåller vägar på landsbygden. Miljöpartiet vill se att underhållsmedel till vägar fokuseras på det finmaskiga vägnätet i våra landsbygder i stället för att det slängs bort miljarder på att rusta upp fullt fungerande vägar för tyngre lastbilar.

Det är viktigt att människor kan transportera sig från sitt hem till jobb på ett säkert sätt, även om de bor på landsbygden. Det är just därför vi vill ha denna fokusering på vägunderhållet.

Genom att vi skapar en ökad kapacitet med de nya stambanorna kan vi också få godstrafiken att flyta bättre i Sverige, vilket är väldigt viktigt för att vi ska kunna flytta över mer godstrafik från väg till järnväg. Även om det är många lastbilstransporter som sker i det korta, regionala perspektivet, där tåget kanske inte alltid är en lösning, finns det också väldigt mycket transittrafik som går genom till exempel Skåne, som jag själv kommer från. Trafiken kommer till hamnen i Trelleborg och passerar sedan

genom Skåne på våra motorvägar. Det här är transporter som med fördel hade kunnat ske på järnväg i stället, om man vill ha ett klimatsmart och hållbart transportsystem.

Prot. 2021/22:126

8 juni

Infrastrukturfrågor

Anf. 201 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! Då ser jag fram emot att Miljöpartiet stöttar vår motion om att väcka upp hela Inlandsbanan. Den är i dag nedlagd mellan Mora och Daglösen. Där vill vi lägga ett godsstråk där man får mycket av transittrafiken från Nordnorge ned genom Sverige på järnväg. Då kan vi se fram emot att vi får stöttning i den motionen. Jag ser fram emot det.

Vi pratar ju om järnvägstrafik. Jag brukar säga att jag leder SM i tåg-förseningar. Var och varannan gång jag åker stannar tåget. Jag vet i alla fall en ledamot som sitter här i salen i dag som fick övernatta på tåget eftersom det inte fungerade. Just därför att järnvägstrafiken är så instabil blir den inte ett alternativ för godstransporterna, för godset måste komma fram. Även om man inte pratar med godset är det viktigt att det kommer på plats.

Om inte järnvägen är så stabil att det är lönt att använda sig av den – om inte folk litar på att den fungerar – spelar det ju ingen roll vilka investeringar man gör. I dagsläget fungerar inte järnvägen tillfredsställande. Det är signalfel, växelfel och kontaktledningar som ramlar ned. Det finns mängder av felrapporter.

På sträckan mellan Nässjö och Falköping räcker inte strömmen – när de kör med godstågen försvinner strömmen. Det finns inte tillräckligt med kapacitet för att leverera ström till tågen. Ni måste ju vara med i verkligheten och se vilka investeringar som behövs innan vi diskuterar höghastighetståg.

Anf. 202 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Vi i Miljöpartiet är väldigt väl insatta i tåg- och järnvägs- trafik. Jag skulle tippa på att den miljöpartistiska riksdagsledamotsgruppen har nog så mycket erfarenhet av försenade tåg som många andra här inne, som i stället väljer att flyga till sitt arbete i riksdagen.

För att prata om annat än personliga erfarenheter kan man säga att det finns en väldigt väl utbredd kunskap om att det som behövs för att vi ska kunna lyfta järnvägen inte bara är underhållsmedel till den befintliga järnvägen. Vi kommer inte att kunna komma åt problemet – vi kommer inte att kunna stänga av järnvägen och göra det underhåll som krävs – om vi inte samtidigt bygger ut kapaciteten så att vi kan få ett mer robust järnvägssystem, så att vi kan leda om trafiken och så att man kan stänga av en bana för att rusta upp och underhålla den och använda en annan bana.

Det är ju detta som är problemet – när de högerkonservativa pratar om järnvägen säger de att de ska rusta upp det som är befintligt, men vi vet att det inte fungerar. Det fungerar inte så, fru talman, utan vi måste bygga ut kapaciteten när vi har en kapacitetsbrist i järnvägsnätet som är så stor som i dag. Detta har vi vetat under lång tid; från Kapacitetsutredningen och framåt har det belysts i utredning på utredning.

Det var just därför regeringen Reinfeldt 2014 föreslog att man skulle bygga de här nya stambanorna för höghastighetståg. När S-regeringen, med Miljöpartiet, vann valet 2014 tog vi detta projekt och drev det vidare.

Nu har vi alltså beslut och påbörjade projekt när det gäller Ostlänken, Göteborg–Borås och Lund–Hässleholm där man har kommit en bra bit på väg. Vi har också ett uppdrag att starta planeringen för helheten.

Jag är dock den första att säga att det här måste gå mycket snabbare. Vi behöver göra de här investeringarna så att vi kan få en färdigställd järnväg som kan nyttjas av både mig, mina barn och mina barnbarn. Det är så vi skapar ett hållbart transportsystem för Sverige.

Anf. 203 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det var ett utmärkt anförande av Emma Berginger, tycker jag – jag håller med om det i stort. Men det var en sak som jag reagerade på, nämligen att Emma Berginger sa att Miljöpartiet är det parti som satsar mest på järnvägen. Det tycker jag inte riktigt stämmer. Då vi fastslog ramarna för den nationella infrastrukturplanen var det ju Vänsterpartiet som lade fram ett alternativt förslag med 170 miljarder kronor i utökad ram, och nästan allt detta skulle gå till ny järnväg och mer underhåll till järnvägen. En del skulle gå till cykelinfrastruktur. Detta röstade Miljöpartiet emot.

Så var det, men i övrigt var det ett fint anförande.

Anf. 204 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet är faktiskt det mest ambitiösa tågpartiet, vill jag ändå framhålla, även om Vänsterpartiet också är ett väldigt ambitiöst tågparti.

Vi väljer att ta våra strider till regeringen när vi har möjlighet. Vi vill ingå där besluten faktiskt fattas, för till skillnad från hur det diskuterades här tidigare, fru talman, är det inte enskilda motioner från riksdagsledamöter som driver igenom vilka infrastrukturprojekt som byggs. Detta vet jag att Jens här också vet; det var inte Jens Holm som sa så, utan det var en annan ledamot.

Det är faktiskt regeringen som fattar beslut om vilka objekt som byggs. När det gäller ramen är det däremot regeringen som lägger fram förslag om den och riksdagen som sedan fattar beslut.

I det läget satt vi i Miljöpartiet i regeringen och hade fått förhandla tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna om en infrastrukturram som vi inte alls var nöjda med. Det har vi varit ganska tydliga med – jag var tydlig med det redan förra året när vi hade den här debatten. Där har vi fått anpassa oss för att kunna få ihop en helhet. Miljöpartiets ingångsvärden i den förhandlingen låg på en betydligt högre nivå än vad som blev slutresultatet.

Det är också Miljöpartiets ingång nu när vi går till val. Vi vill ta de här 100 miljarderna om året, investera i en klimatomställning och ta delar av dem till att stärka transportinfrastrukturplanen, så att vi kan genomföra de åtgärder som behövs för att skapa tåglandet Sverige.

Anf. 205 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! När ett parti sitter med i regeringen är det de beslut som fattas där som man får utgå från när partiet ska utvärderas. Det är ett

faktum att vi i Vänsterpartiet lade fram ett förslag om 170 miljarder kronor mer – nästan allt till järnvägsutbyggnad och underhåll – och därutöver lånefinansiering av de nya stambanorna. Det röstade Miljöpartiet ned. Ifall Emma Berginger underkänner det förslaget eftersom vi inte satt i regering kan vi lika gärna underkänna Miljöpartiets nuvarande förslag – deras ingångsvärde – eftersom Miljöpartiet nu inte sitter i regering. Faktum är att Vänsterpartiet då det var skarpt läge lade den största ramen någonsin för järnvägen.

Men vi behöver inte träta mer om det. Jag tyckte bara att det var av viss vikt för protokollet. Jag tycker nog att Vänsterpartiet är ett minst lika bra tågparti – sannolikt ett bättre, skulle jag vilja säga.

Anf. 206 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Vi från Miljöpartiet uppskattar såklart alla partier som vill driva på för en bättre järnvägspolitik. Vi har haft stort utbyte av att Vänsterpartiet drivit på i de här frågorna. Samtidigt har Vänsterpartiet haft en betydligt friare roll i och med att partiet stått utanför regeringen. Det har därmed kunnat lägga fram förslag som inte kunnat gå igenom, men där man varit friare i sin roll och sitt uttryck.

Samtidigt måste jag påpeka att Vänsterpartiet inte är lika ambitiöst längre när det gäller klimatfrågor. Där har Vänsterpartiet gjort en U-sväng och valt att sälla sig till de högerkonservativa partierna och Socialdemokraterna genom att föreslå sänkningar av skatten på bensin och diesel. Vänsterpartiet kommer därmed också betydligt lägre i rankningen av de olika organisationer som bedömer vilka partier som har bäst politik för miljö och klimat. Det gäller både Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden, som har rankat Miljöpartiet som det bästa klimat- och miljöpartiet.

Jag hade såklart önskat att en klimatkämpe som Jens Holm haft mer inflytande i sitt parti. Då hade han säkert också suttit kvar som klimatpolitisk talesperson. Det är bara att beklaga att så inte är fallet. Vi från Miljöpartiet kommer att fortsätta stå upp för klimat och miljö – vid det här valet och vid nästa val. Det är en väldigt viktig fråga. Jag hoppas att Jens Holm hittar en plattform för att driva sina frågor när det gäller miljö och klimat framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 14 Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skydds- tillsynsdömda

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU21

Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda (prop. 2021/22:193)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

Anf. 207 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Det känns fantastiskt roligt att göra debut i justitiekommitténs ärenden. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Vi socialdemokrater delar uppfattningen att blockering av vägar kan leda till allvarliga konsekvenser i vissa fall, till exempel om utryckningsfordon och andra fordon som används i samhällsviktig verksamhet förhindras att ta sig till avsedd adress eller försenas. Vi noterar att förundersökning pågår när det gäller ett stort antal personer som deltagit i den här typen av aktioner de senaste månaderna och att brottsmisstankar finns rörande bland annat sabotage, ohörsamhet mot ordningsmakten och brott mot ordningslagen.

Enligt vår mening förtjänar det att påpekas att den befintliga bestämmelsen om sabotage uttryckligen tar sikte på åtgärder som allvarligt stör eller hindrar den allmänna samfärdseln. Därtill har bestämmelsen en vid straffskala som för brott av normalgraden sträcker sig till fängelse i maximalt fyra år och för grovt sabotage till livstid, vilket också är det strängaste straffet i svensk lagstiftning.

I avvaktan på att eventuellt åtal väcks i de här ärendena och att domstolarna prövar frågor om skuld, rubricering och påföljd anser vi att det saknas anledning för riksdagen att göra den typ av tillkännagivanden till regeringen som nu föreslås. Därför yrkar vi alltså avslag på tillkännagivandet.

Anf. 208 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Det här betänkandet heter *Åtgärder mot personer som blockerar vägar*, och det är också precis vad det handlar om. Detta är tyvärr någonting som vi har blivit påmind om flera gånger den senaste tiden. Jag tror att många stockholmare till och med har blivit ganska vana vid att se personer i morgontrafiken som blockerar vägar och sätter sina egna rättigheter före alla andra människors rättigheter. Det är fråga om människor som tar sig frihet att helt enkelt stoppa trafiken i Stockholm och andra delar av Sverige.

Man kanske ska säga på en gång att det möjligen kan tyckas vara lite futtigt att ta upp den här typen av frågor när vi har så stora andra problem. Det har inträffat 32 dödsskjutningar i Sverige bara i år, och vi är inte ens halvvägs genom året. Sverige är det land i Europa som förmodligen har allra störst problem med gängkriminalitet. Det känner många till.

Men det är ändå så, fru talman, att det här är allvarliga saker. Vi befinner oss i Stockholm, där trafiken är nervsystemet. Det är tiotusentals människor, tiotusentals stockholmare, som varje morgon sätter sig i bilen på väg till arbetet, till förskolan eller för att utträta ärenden. Man är beroende av att det här fungerar. Det kan få väldigt allvarliga konsekvenser när det inte gör det. I ett lite bredare perspektiv, sett till hela trafiksituationen och infrastrukturen, är det ännu fler människor som varje dag är be-

roende av att det här fungerar. Det är därför man betalar skatt – för att man ska kunna ta sig till jobbet och göra andra saker.

Vad som händer när personer för sina egna politiska syftens skull, i organiserad form och vid upprepade tillfällen väljer att blockera trafiken är att det får väldigt stora konsekvenser. Människor hindras att komma fram. Det handlar inte bara om enskilda stockholmare. Hur länge dröjer det innan en ambulans, en polisbil under utryckning eller en organtransport fastnar i de köer som bildas? Det är en klen tröst om det sägs att man släpps igenom i just de situationerna om man kommer fram till blockeringen. Vad händer om fordonet fastnar i kön en kilometer längre ned? Vem släpper igenom det då? Det är inte alls säkert att det sker. Om de här blockeringarna fortsätter är det faktiskt bara en tidsfråga innan vi kommer att få se sådana scener.

Fru talman! Jag vill påpeka att det här inte bara har förekommit vid något enstaka tillfälle utan har skett gång på gång. Man har kunnat läsa att personer som deltagit i de här blockeringarna lovat att det inte ska upprepas. Men vi kan se att de ändå har fortsatt att göra detta. Det skedde så sent som bara för några dagar sedan.

Fru talman! Rättsväsendet måste finnas till för alla människor i hela Sverige. När vi tittar på den här frågan tycker vi att det är ganska enkelt att konstatera att lagstiftningen inte hänger med. Det finns en syn på den här typen av brottslighet som inte fullt ut speglar dess allvar, framför allt inte när den sker i organiserad form och vid upprepade tillfällen.

En del som man vill titta på är lagstiftningen gällande sabotage. Den har i och för sig en väldigt bred straffskala där livstid ingår. Men vi kan också konstatera att straffskalan börjar på 14 dagars fängelse. Alla som sysslar med den här typen av frågor vet att domstolarna så gott som alltid har som utgångspunkt att de ska lägga sig i den nedre delen av straffskalan.

Det blir därför väldigt märkligt att som Socialdemokraterna gjorde i sitt inlägg hänvisa till straffmaximum. Jag ser ingen socialdemokrat i kammaren över huvud taget. De kanske inte tycker att frågan om att kunna ta sig till jobb och förskola är viktig. Annars hade jag gärna fått svar på frågan varför de inte ser denna typ av problem och inte vill ta krafttag för att få bort dessa företeelser ur trafiken.

Fru talman! Man får självklart ha vilka uppfattningar som helst i politiska frågor. Det går alldeles utmärkt att demonstrera och göra sin röst hörd, oavsett om det handlar om våtmarker eller något annat. Men i den parlamentariska demokrati vi har förmånen att leva i finns det möjlighet att göra sin röst hör på en massa andra sätt. Man kan engagera sig politiskt, som alla vi i kammaren har valt att göra, man kan skriva insändare och man kan tala med sina grannar och nära och kära. Varför ska just denna grupp personer kunna ställa sig över lagen? Varför ska just de ha rätt att ta sig friheter på alla andras bekostnad? Det får jag inte ihop.

Vi har valt att stödja detta utskottsinitiativ, som ursprungligen kom från Sverigedemokraterna. Moderaterna har presenterat en egen variant, och efter förhandlingar tycker vi att vi har hittat en bra kompromiss. Vi vill att regeringen tillsätter en ganska förutsättningslös utredning för att hitta en bra lösning på detta problem.

Det är nämligen ett problem att tiotusentals människor som ska till jobb eller ska lämna barn på förskola eller skola blockeras bara för att en liten grupp aktivister sätter sig själva före alla andra människor i vårt sam-

hälle. Det kan vi varken acceptera eller tolerera, och nu ska vi ta krafttag mot det.

Anf. 209 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Under våren har olika vägar vid ett flertal tillfällen blockerats av miljöaktivister. Blockeringarna har medfört stora störningar för den allmänna ordningen och för vanliga människor på väg till sina arbeten eller andra åtaganden. Videoklipp och bilder har spridits på hur irriterade, uppgivna och arga människor har tvingats stå och vänta i ibland timmar på att kunna åka vidare från de onödiga och dumma trafikstörningarna orsakade av uppmärksamhetssugna miljöaktivister.

I några våtmarkers namn har proffsaktivister tagit sig friheten att försvåra och förstöra för oss andra. Skötsamma medborgare som bara vill göra rätt för sig, som är på väg till jobbet eller som är ute och åker i jobbet har tvingats bli stillastående – allt detta för att förvuxna barn ska sittstrejka, något de sannolikt primärt gör i ett desperat försök att stärka sin självkänsla genom att intala varandra att det de gör är viktigt och att den metod de valt är rätt.

Uppmärksamheten som ordningsstörningarna har resulterat i ger säkert energi till de aktivister som utför detta, och det stärker säkerligen sammanhållningen och övertygelsen inom denna kult, eller förlåt, organisation. Agerandet är däremot inte viktigt för våtmarkerna som sådana. Det har naturligtvis ingen som helst betydelse för våtmarkerna att några blockerar en väg i Stockholm, än mindre för klimatet i dess helhet.

Dessa larviga aktioner har, såvitt jag vet, lett till exakt noll politiska ageranden – utöver detta utskottsinitiativ från Sverigedemokraterna om att straffa utförarna hårdare då. Det var kanske inte riktigt vad de förväntade sig. Konsekvensen har i stället blivit att fordon gått på tomgång och att upprepade inbromsningar och accelerationer behövt ske. Det är knappast positivt för klimatet.

Dessutom är det ett rent under att det inte uppdragats att någon blåljusinsats begränsats eller uteblivit på grund av aktionerna. Det är ren tur att en ambulans inte hindrats från att komma fram i tid till någon med livshotande skador eller att brandkåren inte suttit fast i bilköer i stället för att släcka bränder.

Vidare har aktionerna resulterat i oberäkneliga kostnader för samhället som helhet. Det klart att frustrationen är stor hos de småbarnsföräldrar som blir sena att lämna eller hämta barnen vid förskolan eller fotbollsträningen och hos dem som blir sena hem eller till middagen med vänner. Men det allvarligaste enligt mig är de oberäkneliga kostnaderna för samhället.

Vad kostar det egentligen att tusentals blir sena till jobbet? Vad kostar det egentligen att sjukvården får boka om patientbesök när patienterna inte lyckas ta sig fram i tid, att varor fastnar på väg till butik, att byggmaterial och personal fastnar på väg till bygget, att tjänster inte hinner med att genomföras enligt projektplan och så vidare? Jag vet inte vad den exakta kostnaden för detta haveri uppgår till, fru talman. Men jag vet att föröv-arna, orsaken till detta, inte straffas för sina handlingar i tillräcklig utsträckning.

Mot denna bakgrund väckte Sverigedemokraterna ett utskottsinitiativ för att dels säkerställa att vi kan komma åt dem som genomför dessa handlingar, dels skärpa påföljderna för desamma. Vi riktade primärt in oss på

ordningslagen och föreslog ett grovt brott mot ordningslagen. Under beredningen i utskottet har dock ärendet breddats och inte minst sabotage-lagstiftningen har aktualiserats och inkluderats på initiativ av Moderaterna. Vi ser positivt på att utskottet landar i ett ställningstagande där ambitionen i grund och botten är att se över detta för att kunna vidta lämpliga åtgärder mot dem det berör oavsett vilken lagstiftning man i slutändan ändrar för att möjliggöra detta.

Detta har som sagt vunnit gehör i justitieutskottet, men tyvärr riskerar det att falla i kammaren då det finns en majoritet som anser att det är fullt legitimt att sätta sig på vägar, orsaka trafikchaos och göra livet surt för hederliga människor som bara vill göra rätt för sig. Det finns en majoritet i kammaren som inte vill ge polisen tydliga direktiv och tydlig lagstiftning om hur den kan agera i sådana här sammanhang för att omgående återetablera ordning och kontroll och möjliggöra för trafikanterna att ta sig fram.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag även om det riskerar att falla i voteringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 16 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Kulturutskottets betänkande 2021/22:KrU11
Uppskov med behandlingen av vissa ärenden
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 17 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse

2021/22:236 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *måndagen den 3 oktober*.

EU-dokument

COM(2022) 197 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ett europeiskt hälsodataområde

COM(2022) 216 Förslag till rådets direktiv om fastställande av regler om ett avdrag i syfte att minska skattefördelen för finansiering med lån jämfört med finansiering med eget kapital och om begränsning av ränteavdragen i samband med bolagsbeskattning

Prot. 2021/22:126
8 juni

*Åtgärder mot personer
som blockerar vägar*

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 juni

2021/22:1679 Risk för störningar inom vägmarkeringsbranschen på grund av kriget i Ukraina

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1680 Trafikverkets framförhållning gällande tåglägen

av *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1681 Uppskjutning av nästa prövningsgrupp i den nationella planen för vattenkraft

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1682 Regler för nödslakt

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1683 Svensk FN-by

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1684 Flerbarnstillägget

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 19.29.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 70 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 118 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 151 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 12 anf. 174 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 199 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	1
Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M)	2
Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD)	4
Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C).....	5
Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	7
Anf. 6 EBBA BUSCH (KD).....	8
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L).....	10
Anf. 8 PER BOLUND (MP).....	11
Anf. 9 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	12
Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik	13
Anf. 11 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	13
Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik	13
Anf. 13 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	14
Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 15 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	14
Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 17 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	15
Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik	15
Anf. 19 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	15
Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik	16
Anf. 21 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	16
Anf. 22 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	16
Anf. 23 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	17
Anf. 24 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	17
Anf. 25 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	17
Anf. 26 EBBA BUSCH (KD) replik	17
Anf. 27 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	18
Anf. 28 EBBA BUSCH (KD) replik	18
Anf. 29 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	18
Anf. 30 JOHAN PEHRSON (L) replik	19
Anf. 31 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	19
Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L) replik	19
Anf. 33 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	20
Anf. 34 PER BOLUND (MP) replik	20

Anf. 35 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	20
Anf. 36 PER BOLUND (MP) replik	21
Anf. 37 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	21
Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M)	21
Anf. 39 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	22
Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik	22
Anf. 41 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	22
Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik	23
Anf. 43 ANNIE LÖÖF (C) replik	23
Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik	23
Anf. 45 ANNIE LÖÖF (C) replik	24
Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik	24
Anf. 47 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	24
Anf. 48 ULF KRISTERSSON (M) replik	25
Anf. 49 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	25
Anf. 50 ULF KRISTERSSON (M) replik	25
Anf. 51 PER BOLUND (MP) replik	26
Anf. 52 ULF KRISTERSSON (M) replik	26
Anf. 53 PER BOLUND (MP) replik	26
Anf. 54 ULF KRISTERSSON (M) replik	27
Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD)	27
Anf. 56 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	28
Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	28
Anf. 58 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	28
Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	28
Anf. 60 ANNIE LÖÖF (C) replik	29
Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	29
Anf. 62 ANNIE LÖÖF (C) replik	29
Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	30
Anf. 64 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	30
Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	30
Anf. 66 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	30
Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	31
Anf. 68 JOHAN PEHRSON (L) replik	31
Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	31
Anf. 70 JOHAN PEHRSON (L) replik	32
Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	32
Anf. 72 PER BOLUND (MP) replik	33
Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	33
Anf. 74 PER BOLUND (MP) replik	33
Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	34
Anf. 76 ANNIE LÖÖF (C)	34
Anf. 77 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	35
Anf. 78 ANNIE LÖÖF (C) replik	35
Anf. 79 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	36

Anf. 80 ANNIE LÖÖF (C) replik	36
Anf. 81 PER BOLUND (MP) replik	36
Anf. 82 ANNIE LÖÖF (C) replik	37
Anf. 83 PER BOLUND (MP) replik	37
Anf. 84 ANNIE LÖÖF (C) replik	37
Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	38
Anf. 86 ANNIE LÖÖF (C) replik	38
Anf. 87 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	38
Anf. 88 ANNIE LÖÖF (C) replik	39
Anf. 89 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	39
Anf. 90 JOHAN PEHRSON (L) replik	39
Anf. 91 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	40
Anf. 92 JOHAN PEHRSON (L) replik	40
Anf. 93 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	40
Anf. 94 PER BOLUND (MP) replik	41
Anf. 95 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	41
Anf. 96 PER BOLUND (MP) replik	41
Anf. 97 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	42
Anf. 98 EBBA BUSCH (KD).....	42
Anf. 99 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	43
Anf. 100 EBBA BUSCH (KD) replik	43
Anf. 101 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	43
Anf. 102 EBBA BUSCH (KD) replik	43
Anf. 103 JOHAN PEHRSON (L).....	44
Anf. 104 PER BOLUND (MP).....	44
§ 2 Justering av protokoll.....	45
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	45
§ 4 Anmälan om faktabromemoria	47
§ 5 Anmälan om granskningsrapport	47
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	47
§ 7 Ärenden för bordläggning.....	47
§ 8 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden	48
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU12.....	48
Anf. 105 CICZIE WEIDBY (V).....	48
Anf. 106 HELÉN PETTERSSON (S)	53
Anf. 107 CICZIE WEIDBY (V) replik	55
Anf. 108 HELÉN PETTERSSON (S) replik.....	56
Anf. 109 CICZIE WEIDBY (V) replik	56
Anf. 110 HELÉN PETTERSSON (S) replik.....	57
Anf. 111 MATS GREEN (M)	57
Anf. 112 MAGNUS PERSSON (SD)	59
Anf. 113 ALIREZA AKHONDI (C).....	59
Anf. 114 CICZIE WEIDBY (V) replik	61
Anf. 115 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	62
Anf. 116 CICZIE WEIDBY (V) replik	62
Anf. 117 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	63
Anf. 118 MICHAEL ANEFUR (KD)	63
Anf. 119 ROGER HADDAD (L).....	64
Anf. 120 LEILA ALI-ELMI (MP)	65

Anf. 121 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	67
Anf. 122 MATS GREEN (M) replik.....	69
Anf. 123 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	69
Anf. 124 MATS GREEN (M) replik.....	69
Anf. 125 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	70
Anf. 126 ALIREZA AKHONDI (C) replik	70
Anf. 127 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	71
Anf. 128 ALIREZA AKHONDI (C) replik	71
Anf. 129 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	71
Anf. 130 CICZIE WEIDBY (V) replik	71
Anf. 131 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	72
Anf. 132 CICZIE WEIDBY (V) replik	72
Anf. 133 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	73
Anf. 134 MICHAEL ANEFUR (KD) replik.....	73
Anf. 135 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	73
Anf. 136 MICHAEL ANEFUR (KD) replik.....	74
Anf. 137 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S) replik	74
Anf. 138 PIA NILSSON (S)	75
(Beslut fattades under § 11.)	76
§ 9 Nordiskt samarbete inklusive Arktis	76
Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU5	76
Anf. 139 MARIA STOCKHAUS (M)	76
Anf. 140 ARON EMILSSON (SD).....	78
Anf. 141 LINDA MODIG (C)	80
Anf. 142 RASMUS LING (MP)	83
Anf. 143 GUNILLA CARLSSON (S)	84
Anf. 144 LORENA DELGADO VARAS (V)	87
Anf. 145 LINDA MODIG (C) replik	89
Anf. 146 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	89
Anf. 147 LINDA MODIG (C) replik	89
Anf. 148 LORENA DELGADO VARAS (V) replik.....	90
Anf. 149 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	90
Anf. 150 ARMAN TEIMOURI (L)	92
Anf. 151 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	93
Anf. 152 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	97
Anf. 153 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik	97
Anf. 154 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	98
Anf. 155 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik	98
Anf. 156 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	99
Anf. 157 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik	99
Anf. 158 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	100
Anf. 159 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik	100

Anf. 160 LINDA MODIG (C) replik	101
Anf. 161 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik	101
Anf. 162 LINDA MODIG (C) replik	102
Anf. 163 Statsrådet ANNA HALLBERG (S) replik	103
Anf. 164 MARKUS WIECHEL (SD)	103
Anf. 165 STAFFAN EKLÖF (SD).....	104
(Beslut fattades under § 11.).....	106
Ajournering.....	106
Återupptaget sammanträde.....	106
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 juni	106
KU24 Sekretess hos två kommissioner	106
KU29 Fri- och rättigheter m.m.	106
KU41 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	108
KU43 Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik	108
UbU32 Ökad likvärdighet för skolhuvudmän	109
UbU24 Förskola för fler barn	111
UbU28 Skolans arbete med trygghet och studiero	112
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	115
AU12 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.....	115
UU5 Nordiskt samarbete inklusive Arktis.....	116
§ 12 Validering för kompetensöverföring och livslångt lärande	117
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU23	117
Anf. 166 PATRICK RESLOW (SD).....	117
Anf. 167 PIA NILSSON (S).....	118
Anf. 168 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	120
Anf. 169 PATRICK RESLOW (SD) replik	122
Anf. 170 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	122
Anf. 171 PATRICK RESLOW (SD) replik	123
Anf. 172 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	123
Anf. 173 ROGER HADDAD (L)	124
Anf. 174 NORIA MANOUCHI (M)	125
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	126
§ 13 Infrastrukturfrågor	126
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU16	126
Anf. 175 JENS HOLM (V).....	126
Anf. 176 TERES LINDBERG (S).....	128
Anf. 177 JENS HOLM (V) replik	130
Anf. 178 TERES LINDBERG (S) replik	131
Anf. 179 JENS HOLM (V) replik	131
Anf. 180 TERES LINDBERG (S) replik	132
Anf. 181 MARIA STOCKHAUS (M).....	132
Anf. 182 JENS HOLM (V) replik	135
Anf. 183 MARIA STOCKHAUS (M) replik	135
Anf. 184 JENS HOLM (V) replik	136
Anf. 185 MARIA STOCKHAUS (M) replik	136
Anf. 186 TERES LINDBERG (S) replik	137

Anf. 187 MARIA STOCKHAUS (M) replik	137
Anf. 188 TERES LINDBERG (S) replik	138
Anf. 189 MARIA STOCKHAUS (M) replik	138
Anf. 190 THOMAS MORELL (SD).....	139
Anf. 191 ANDERS ÅKESSON (C).....	141
Anf. 192 MAGNUS JACOBSSON (KD)	143
Anf. 193 HELENA GELLERMAN (L)	146
Anf. 194 EMMA BERGINGER (MP).....	148
Anf. 195 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	151
Anf. 196 EMMA BERGINGER (MP) replik.....	152
Anf. 197 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	152
Anf. 198 EMMA BERGINGER (MP) replik.....	153
Anf. 199 THOMAS MORELL (SD) replik	154
Anf. 200 EMMA BERGINGER (MP) replik.....	154
Anf. 201 THOMAS MORELL (SD) replik	155
Anf. 202 EMMA BERGINGER (MP) replik.....	155
Anf. 203 JENS HOLM (V) replik	156
Anf. 204 EMMA BERGINGER (MP) replik.....	156
Anf. 205 JENS HOLM (V) replik	156
Anf. 206 EMMA BERGINGER (MP) replik.....	157
(Beslut skulle fattas den 9 juni.).....	157
§ 14 Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda.....	157
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU21.....	157
(Beslut skulle fattas den 9 juni.).....	157
§ 15 Åtgärder mot personer som blockerar vägar.....	158
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU54.....	158
Anf. 207 TERES LINDBERG (S)	158
Anf. 208 JOHAN FORSSELL (M).....	158
Anf. 209 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	160
(Beslut skulle fattas den 9 juni.).....	161
§ 16 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	161
Kulturutskottets betänkande 2021/22:KrU11.....	161
(Beslut skulle fattas den 9 juni.).....	161
§ 17 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	161
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	162
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 19.29.	162